

NOVA LITERARIA
MARIS BALTHICI

&

SEPTENTRIONIS,

edita

MDCXCVIII.

LVBECAE,

Apud Petrum Böckmannum, Bibliopolam.

Typis Christoph. Gothofr. Venatoris.

Ad. 42,283.

NOVORVM LITERARIORVM

COLLECTORES

L. S.

Post tot ac tantos *Ephemeridum* sive *Diariorum* *Eruditorum* apparatus, qui ubi vis ferè locorum prodeunt, & variis passim nominibus insigniti, quid in re publica literaria sit praestitum, Latino, Italico, Gallico, Germanico, Anglico, Belgico sermone nobis nunciant, supervacaneum fortè videri posset, de pluribus id genus libris cogitare velle, immò durum atque improbum, orbè dudum isthac mole laboranti novas velle molestias creare, quem potius aliqua parte sublevare multò foret aequius. At alia nobis est, eritque omnibus, hac nostra paulò attentius considerantibus, sententia. In illis enim, quæ diximus, hominum eruditorum diariis, licet ea satis diligenter afferantur, quæ vel apud externos cultioris Europa populos, vel in superiori Germania iis vicina (nataliq; plurimarum ejusmodi ephemeridum solo) accidunt; parcè tamen admodum, satisq; infrequenter ea recenseri videas, quæ ad remotiora hæc Balthici maris littora, & in amplissimis, quæ hinc propè absunt, regnis Borealibus, geruntur. Nec mirum, si attendas, quam rara nobis plerumque, præter quæstuosam mercatorum negotia, commercia literaria cum exteris intercedant, unde vix aliter fieri potest, quàm quod ipsis nostris difficulter innotescant studia, potiorq; horum pars (cum magno rei literariae detrimento) illos lateat, quorum maxime interest, ea perspecta habere atque cognita.

Cum igitur hac nostra Imperialis libera *LVBECA*, egregio supremi Numinis beneficio, tam aptè posita sit, ut illuc, quasi ad commune quoddam navalium negotiorum centrum, omnia ea tendant atque perferantur, quæ toto mari Baltico, & (quem illud alluit) Septentrione contingunt, adeoq; *NOVA* hujus tractus *LITERARIA* vix ullibi terrarum aut facilius uberiusq; possint colligi, aut aliis etiam commodius & rectius impertiri; Nos universa eruditorum reipublicæ rem nec ingratham nec inutilem facturos arbitrati sumus, si qualemcunque nostram operam *NOVIS* ejusmodi *LITERARIIS*, tam conquiritendis, quàm divulgandis, impenderemus. Collatis itaq; consiliis ac operis, laborem hunc in nos suscepimus, & quidem ea ratione exequendum, ut instituto quasi literario itinere, per vicinum nobis Ducatum Mecklenburgicum, in Pomeraniam, Prusiam & Livoniam tendamus, datisq; inde in oppositam Sueciam Daniamq; velis, per Slesvicensem Ducatum & Holsatiam reversi, industrio calamo notemus, quicquid nobis in his terris, quoad nova eruditorum nomina, officia, vocationes, translocationes, lectiones, disputationes, orationes, scripta nuper edita aut etiam edenda, apparatus bibliothecarios, nummarios, curiosos, observationes, inventa, certamina cum adversariis, funera deniq; & singularia, observare licuit. Quæ licet breviter & succinctè tradenda sint, insignem tamen usum suum habitura, nec minùs curiosos plurimorum animos delectatura esse, confidimus.

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Calendis Ianuarii M DC XCVIII.

WISMARIAE

Ioannes Gröningius, Wismariensis, I. V. D. tractatum, quæ jam an. 1693. ἀνατύπωσος evulgaverat, præfixo nuper nomine & discursu apologetico adjecto, edidit, cui titulus:
Ioannis Gröningii D. Navigatio libera, qua quid Iuris Pacatis ad belligerantium commercia competit, ex certis atque im-
motis Iuris Gentium principiis deducitur: discussis simul
celeberrimi viri Hugonis Grotii, aliorumve differen-
tientium argumentis.

Lubecæ, ap. Petr. Böckmannum, 1698. in 12. plag. 8.

Hujus libri cap. 1. asseritur, Iure Gentium Mercaturam introductam, eamve esse inter quosvis liberam. Cap. 2. Licere Iure Gentium neutri parti addicto cum belligerantibus commercia exercere. Cap. 3. Anglos & Batavos non posse prohibere Svecorum ac Danorum cum Gallis commercia ex titulo dominii maritimi. Cap. 4. Anglos & Batavos non posse prohibere Svec. ac Dan. commercia ex capite iniusti belli a Gallis illati. Cap. 5. Anglos & Batavos non posse inhibere Svec. ac Dan. cum Gallis negotia ex capite foederis cum illis initi. Cap. 6. Anglos & Batavos non posse inhibere Svec. ac Dan. cum Gallis commercia ex Iure Gentium. Cap. 7. Anglos & Batavos non posse sufflaminare Svec. ac Dan. commercia ex capite innoxie utilitatis, aut ex prætextu læsionis. Cap. 8. Nulla æquitate ac ratione niti Anglos & Batavos, prohibendo Svec. ac Dan. merces ad Gallos deferre. Cap. 9. Anglos & Batavos vi pacti conventi esse obstructos ad permittenda Svec. ac Dan. cum Gallis commercia. Cap. 10. Integrum non esse Anglis & Batavis, merces Svec. ac Dan. per vim interciperè, præter casum, si locus ab iis obsidione cinctus. Cap. 11. Licere Serenissimis Regibus Sveciæ &

Cum igitur hac nostra Imperialis libera *LVBICA*, egregio supremi Numinis beneficio, tam aptè posita sit, ut illuc, quasi ad commune quoddam navale negotiorum centrum, omnia ea tendant atque perferantur, quæ toto mari Balthico, & (quem illud alluit) Septentrione contingunt, adeoq; *NOVA* hujus tractus *LITERARIA* vix ubi terrarum aut facilius uberiusq; possint colligi, aut aliis etiam commodius & rectius impertiri; Nos universa eruditorum reipublicæ rem nec ingratham nec inutilem facturos arbitrati sumus, si qualemcunque nostram operam *NOVIS* ejusmodi *LITERARIIS*, tam conquirendis, quàm divulgandis, impenderemus. Collatis itaq; consiliis ac operis, laborem hunc in nos suscepimus, & quidem ea ratione exequendum, ut instituto quasi literario itinere, per vicinum nobis Ducatum Mecklenburgicum, in Pomeraniam, Prusiam & Livoniam tendamus, datisq; inde in oppositam Sveciam Daniamq; velis, per Slesvicensem Ducatum & Holsatiam reversi, industria calamo notemus, quicquid nobis in his terris, quoad nova eruditorum nomina, officia, vocationes, translocationes, lectiones, disputationes, orationes, scripta nuper edita aut etiam edenda, apparatus bibliothecarios, nummarios, curiosos, observationes, inventa, certamina cum adversariis, funera deniq; & singularia, observare licuit. Quæ licet breviter & succinctè tradenda sint, insignem tamen usum suum habitura, nec minus curiosos plurimorum animos delectatura esse, confidimus.

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Calendis Ianuarii M DC XCVIII.

WISMARIAE

Ioannes Gröningius, Wismariensis, I. V. D. tractatum, quæ jam an. 1693. ἀνατύμως evulgaverat, præfixo nuper nomine & discursu apologetico adjecto, edidit, cui titulus:

Ioannis Gröningii D. Navigatio libera, qua quid Iuris Pacatis ad belligerantium commercia competit, ex certis atque immotis Iuris Gentium principiis deducitur: discussis simul celeberrimi viri Hugonis Grotii, aliorumve dissentientium argumentis.

Lubecæ, ap. Petr. Böckmannum, 1698. in 12. plag. 8.

Hujus libri cap. 1. asseritur, Iure Gentium Mercaturam introductam, eamve esse inter quosvis liberam. Cap. 2. Licere Iure Gentium neutri parti addicto cum belligerantibus commercia exercere. Cap. 3. Anglos & Batavos non posse prohibere Svecorum ac Danorum cum Gallis commercia ex titulo dominii maritimi. Cap. 4. Anglos & Batavos non posse prohibere Svec. ac Dan. commercia ex capite iniusti belli a Gallis illati. Cap. 5. Anglos & Batavos non posse inhibere Svec. ac Dan. cum Gallis negotia ex capite foederis cum illis initi. Cap. 6. Anglos & Batavos non posse inhibere Svec. ac Dan. cum Gallis commercia ex Iure Gentium. Cap. 7. Anglos & Batavos non posse sufflaminare Svec. ac Dan. commercia ex capite innoxie utilitatis, aut ex prætextu læsionis. Cap. 8. Nulla æquitate ac ratione niti Anglos & Batavos, prohibendo Svec. ac Dan. merces ad Gallos deferre. Cap. 9. Anglos & Batavos vi pacti conventi esse obstructos ad permittenda Svec. ac Dan. cum Gallis commercia. Cap. 10. Integrum non esse Anglis & Batavis, merces Svec. ac Dan. per vim intercipere, præter casum, si locus ab iis obsidione cinctus. Cap. 11. Licere Serenissimis Regibus Sveciæ &

Daniæ, propter damnum subditis a piratis illatum, repressaliis uti, & negatum jus commercii armis asserere. Occasione hujus libri auctor adversarium nactus est Illustrissimum *Pufendorffium*, cui tamen epistola (novæ huic editioni addita) satisfacit; postea alii occultè quasi ex insidiis insurrexere, quos Discursu apologetico perstrinxit. Idem alia hæctenus ingenii monumenta typis mandavit, quæ sunt:

Dissertatio Juris publici de jure electionis Regis Romanorum vivente Imperatore, Gröningæ 1690. in 4.

Harmonia supremorum in Imperio Iudiciorum, 1692. in 8.

Mensuræ Eleusinia, Areopagus, &c. novo augmine. Amstelodami, in 4.
Brevi etiam ab eo plura expectanda sunt, ut:

Historia expeditionis Britannica, occasione numismatis, libri 3.

Historia Cycloëidiæ, contra Pascalium insignem Gallia Mathematicum scripta.

Tractatus Juris publici de jure Principum, vulgò *Fürsten-Recht*.

Tractatus Juris publ. de Comitibus Imperii Germanici.

Dissertatio de causis corruptæ Jurisprudentiæ, & eruditione veri Jurisconsulti.

Consultatio de remediis abbreviandarum litium.

Prodromus Jurisprudentiæ universaliæ, seu de jure Natura & Gentium libri 4.

Bazii inventarium historia Ecclesiastica Sveciæ, cum supplemento.

Ottonis de Gverike Experimenta Magdeburgica de spatio vacuo, novis experimentis aucta.

ROSTOCHII

Johannes Nicolaus Qvistorpius, SS. Theol. D. & Prof. P. Pastor ad D. Nic. & R. Ministerii Director, *B. Ioh. Georgii Dorschei*, Profess. Theol. in Acad. Rost. quondam primarii, *Ζητήματα in Epistolas I. & II. D. Iohannis, Apostoli I. C.* octo disputationibus superiori anno 1697. publicè proposuit, respondentibus quatuor Theologiæ Candidatis, *M. Henrico Siveriz*, Gedan. *Sigismundo Langen*, Gedan. *Ioh. Sigismundo Bræstedt*, Vratislav. & *Ioh. Georgio Bauer*, Gedan. (20. plag. in 4.). In præfatione D. Qvistorpius ex Programme funebri, a B. Parente ipsius scripto Memori-

am B. *Dorschei* (an. 1597. d. 13. Nov. Argentorati nati, & an. 1659. d. 25. Dec. Rostochii defuncti) repetit, docetqve qua ratione manuscriptus hic in priores duas S. Iohannis Epistolas commentarius ad ipsum pervenerit. Qvi licet ob nonnullas dubitandi rationes B. Dorscheo haud satis certò adscribendus videatur, ex aliis tamen gravioribus Editoris rationibus tam diu pro Dorscheano opere habebitur, quam aliquis ipsum certiora ex argumentis certioribus docuerit.

Iohannes Barnstorffius, I. V. D. & Consistorii Ducalis haetenus Advocatus, ad publicam *Institutionum Imperialium* Professionem (quam *Iacobus Lembke*, I. V. D. & Antecessor, nec non Reip. Patriæ Rostoch. Consul, obitu suo vacuam reliquerat) Amplissimi Senatûs Rostochiensis auctoritate vocatus, munus hoc d. 7. Decemb. superioris anni 1697. habita Oratione solenni, *de necessaria Praxeos cum Theoria conjunctione*, auspiciatus est.

Pari modo *M. Petrus Becker*, Rostochiensis, B. Parenti *M. Hermanno Becker*, Mathes. Professore P. & Pastori ad D. Iac. optimè merito, Senatûs Patrii decreto in publica *Inferiorum Mathematicarum* Professione successurus, die 9. Dec. superioris anni 1697. Orationem inauguralem, *de Mathesi falsò & meritò suspecta*, in Auditorio majori habuit.

Die 15. Dec. superioris anni 1697. sub præsidio *Iohannis Klein*, I. V. D. & Prof. Pand. P. nec non Consistorii Mecklenb. Directoris, *de Mitigatione pœnarum favore Matrimonii contracti*, von gelinder Bestrafung zu Ehren dem N. Ehestand/ disputavit *Hans Hinrich von Gallern*. (7½. plag. in 4.) Similis ferè argumenti disputationem *de favore matrimonii in mitigandis pœnis*, sub eòdem Præsidente, jam an. 1696. habuit *Augustus Magnus Fechtw.* (*Iohannis Fechtii*, SS. Theol. D. & Prof. Rostochiensis, filius); Sed ea de favore matrimonii demum *contrahendi* egit, hæc verò matrimonii jam *contracti* favorem, ut impulsivam mitigandæ pœnæ causam, considerat. Interalia p. 12. sqq. notabile Responsum Facultatis Juridicæ Francofurt. ad Viadrum, an. 1696. d. 3. Apr. datum, extat, quo vexatissima quæstio, *an liceat defunctæ uxoris sororem ducere*, affirmativè deciditur, statuendo, prohibitionem talis conjugii tantum
juris

juris positivi esse, & Magistratum in hoc casu dispensare posse, si libuerit, &c.

Jacobus Henricus Zerneke, Thorun. Borussus, a toga ad pallium, sive a legibus sacris ad civiles revocatus, adeoque Academiae & studio Theologico valedicturus, sub Præsidio *Johannis Fechtii*, SS. Theol. D. & Prof. P. Consistorii Ducalis Mecklenb. Assessoris, ac Districtus Rostochiensis Superintendentis, d. 29. Decemb. superioris anni 1697. disputavit *de statu Infantium, a Gentilibus progenitorum, cum in infantia decedunt.* (8 $\frac{1}{2}$. plag. in 4.)

Controversiam novissimam inter Dn. *Jurieu* & Dn. *Bayle* nuper in Belgio agitatam, an *Atheismus* necessario ducat ad corruptionem morum, Præside *M. Zacharia Grapio*, Rostochiensis, SS. Theol. Baccalaureo, mense Decemb. superioris anni 1697. ventilavit *Abrahamus Henricus Grosse*, Lipsiensis, Philos. Baccalaureus, & I. V. C. (3. plag. in 4.)

GRYPHISWALDIAE

Cunradus Tiburtius Rango, SS. Theol. D. & Prof. P. Primarius, Consistorii Regii Praeses, Ducatus Pomeraniae Occidentalis & Principatus Rugiae Superintendens Generalis, Musæum suum, variis naturæ, artis ac antiquitatis opibus egregiè instructum, curiosis aliorum oculis animisque referaturus, a luculento divitiarum regni Mineralis indice initium fecit; cui titulus:

Der Rangunischen Naturalien-Kammer Schönbergisches Cabinet/ darin 336. Stück/ meist Meißnische/ auch einige andere Mineralien/ Metallen/ Glöse/ Erden/ Steine/ &c. zu sehen/ in diesem Catalogo erzehlet/ und einigen Theils in Anmerkungen erkläret seyn/ i. e.

Musæi Rangoniani scrinium Schönbergicum, quo 336. portiones metallica, terrea, lapidea, &c. plurimum Misnica aliæq; continentur ac catalogo hoc enumerata annotationibus additis explicantur. (7. plag. in fol.)

In limine hujus operis Rever. auctor eximiam Viri Generosi, *Abrahami a Schönberg*, Potentiss. Electoris Saxon. Præsfecti metallici, mu-

munificentiam laudat, cujus dono an. 1689. mense Apr. ad ipsum (tūm temporis adhuc Sedini Pastoris Nicolaitani munere fungentem) amplissimus iste Misnicorum aliorumque Mineralium thesaurus pervenit; quem proinde novus possessor nequaquam abscondendum ratus, in laudem potius, gratamque donatoris memoriam, ipsiusmet verbis accuratè consignatum, adjectisque brevibus hinc inde notis, e scriptoribus merallicis aliisque depromptis, illustratum, cum orbe erudito communicare voluit. Eundem verò curiosum Virum hęc meritò occasione publicè rogamus, ut reliqua Musèi sui cimelia, (teste MS. nobis viso) doctè atque eleganter describi cœpta, brevi lucem adspicere, ac animos talium rariorum cupidos satiare patiatur.

Die 25. Nov. superioris anni 1697. *Christianus Saalbach*, Eloqventiæ & Poët. Prof. P. nec non Facultatis Philosophicæ Decanus, in auditorio majori, nomine Vniversitatis, Augustis Manibus Beati gloriosæ memoriæ CAROLI XI. Sveciæ Regis, solenni Oratione panegyrica parentavit: Quod etiam d. 16. Decemb. fecit *Iohannes Gerdesius*, Med. D. & Prof. P. ac Facultatis suæ Decanus. Utraque Oratio typis exscribetur.

Die 10. Dec. Exercitationem Juridicam de *præcipuis Felonia speciebus*, præfide *Petro Mascovio*, I. V. D. ac Prof. P. Consistorii Regii Directore, & Facultatis Iuridicæ Seniore, publico eruditorum examini commisit *Petrus Corswant*, Gryphisvald. Pomeranus. (5. plag. in 4.)

M. Brandanus Henricus Gebhardi, Lingvæ S. Prof. P. *Apocalypseos in Paraphrasin collectæ*, brevibusque notis illustratæ partem posteriorem, tres pericopas seu II. Capita posteriora continentem, d. 19. Dec. superioris anni 1697. publico examini subiecit, Respondente *Ioanne Evervino Everding*, Sedino-Pomerano. (5. plag. in 4.) Prior hujus Paraphrasin pars, duas pericopas seu II. priora capita continens, d. 14. Octob. ejusdem anni jam proposita fuerat, Respondente *Eberhardo Sademann*, Loizens. Pomerano. (5½. plag. in 4.) Quam præcesserat *Isagoge in Apocalypseos*, an. 1696, d. 3. Decemb. defensa a *Balth. Ioh. Flothmanno*, Vnna-Westphalo. (6. plag. in 4.)

Gottselig Jacobus Colberg, Colberga-Pomeranus, sub præsidio *Petri Mascovii*, Icti, Antecessoris, & Consistorii Regii Directoris, nec non Facultatis Iuridicæ Senioris & Decani, d. 21. Dec. 1697. Disputationem Iuridicam Inauguralem habuit *de Damno voluntario ex Imperitia*, (3. plag. in 4.) Natus est hic Candidatus an. 1668. d. 7. Ianuar. Patre *Iohanne Colbergio*, SS. Theol. D. (& tum temporis Pastore Colbergenfi, deinde verò Professore & Pastore Gryphisvaldensi) ac Gryphisvaldiæ, Ienæ & Erfurti literis imbutus, an. 1695. ordini Advocatorum Dicasterii Electoralis Brandenburgici per ulteriorem Pomeraniam adscriptus est.

GEDANI

Die 12. Dec. superioris anni 1697. in Athenævum introductus est *Johannes Godofredus a Dieffeldorff*, Gedanensis, I. V. D. & Cæsarei Palatii Comes, ex Academia Lipsiensi in Patriam revocatus, ad obeundam Professionem publicam *Iuris & Historiarum* nec non Athenæi Inspectionem. Orationem inauguralem habuit Athenæi Rector, *Samuel Schelwigius*, SS. Theol. D. & Prof. P. atqve ad SS. Trin. Pastor, *de Ottone Magno, ex M. Witechindi, quem Augustus II. Poloniarum Rex auctorem generis habuit, profapia oriundo, Romanorum Imperatore.* Ipse novellus Professor *de simulato Iuris studio* peroravit.

Ibidem die 27. Decembris *tertia pars Pietismi Sectarii*, a D. *Samuele Schelwigio* conscripti, & Hamburgi excusi, comparuit. Quemadmodum *prima* hujus libri pars, an. 1696. vulgata, articulos de ruina Ecclesiæ, de Reformatione, de Ministerio, de Regimine Ecclesiastico, de Academiis, & Professoribus, Disputationibus, Honorum gradibus, &c. de Philosophia profanisqve studiis, de Sacerdotio Spirituali, deque Collegiis (ut vocantur) Pietatis complexa fuit; & *secunda* pars, verno tempore anni 1697. publicata, articulos de Libertinismo, de Libris dogmaticis Evangelicæ Ecclesiæ, de Chiliasmo, de S. Scriptura, atqve hinc resultante illuminatione, deque Enthusiasmo; ita hæc *tertia* pars articulos de Lege & Evangelio, de Fide & Operibus, de Iustificatione & Sanctificatione, de Pœnitent-

nitentia & Confessione, atque Adiaphoris exhibet.

Vltima denique Decembris anniue superioris die Gedani obiit *Iohannes Nixdorff*, ICtus, & S. R. M. Polon. Secretarius, cum annum alterum supra septuagesimum complevisset, natus quippe an. 1625. d. 2. Ianuarii, Vir doctus & Iuris peritissimus, cui sequentes Ingenii foetus debentur:

Analysis & synopsis Institutionum Imperialium, Dantisci, 1652. in 12.

Compendium Progressus Iudicii Polonia Prussiaque Regalis, cui accessit Iudicium Polon. Tribunalitium, Dantisci, 1655. in 12.

Opuscula Juridico-Practica, Regnum Polonia terrasque Prussia Regalis concernentia, Dantisci, 1685.

RIGAE

M. Iohannes Vppendorffius, Gymnasii Regii Rigensis Rector, post editum haecenus, & recusum an. 1696. *Schematismum Geographicum*, in usum studiosae iuventutis parat librum Chronologicum, cui titulum facturus est:

Sciographia Chronologico-Historica, Ecclesiae & N. T. & 4. Monarchiarum, in iisdem origines & successiones, speciatim Iudaicae, Politiae, & Genealogia Christi, Pontificum V. T. Sinesium, Aegyptiorum, Assyriorum, Aethiopicum, Persarum, Turcarum, Graecorum, Sicyoniorum, Argivorum, Mycenarum, Atheniensium, Romanorum, Regg. Coss. Imperator. Episcoporum. & Pontificum, Item Italia Principum recentiorum, Hispania, Portugallia, Anglia, Scotia, Francorum s. Gallia, Svecia, Dania, Polonia, Electorum quorumvis, Germania Ducum principum, Magistrorum Ord. Tenion. & Provincial. Pruss. & Livonia, Magnorum Russia Principum, &c. Archiepiscoporum Brementium, Episcoporum Lubecensium, Archiep. Upsal. Patrum & Scriptorum, Doctorum Eccles. orthodoxorum, virorum in literatura quacunq. eminentiorum, Haereticorum & Schismaticorum, Conciliorum, Academiarum, Memorabil. Insignior. Rituum & Ordin. Sac. & Equestrum, et atque recensio succinctos, secundum calculum V. M. mutuanum, per millenarios, secula & decades, singulis paginis respondentes, proponens, ab ipsis mundi conditi primordiis ad nostra usque tempora; adiecto indice ad paginas & decades relato adornata. in fol.

Iohannes Knoll, Lycæi Regii Rigensis Conrector, d. 25. Novemb.

anni superioris 1697. in funere CAROLI XI Svecorum Regis Orationem Parentalem habuit.

VPSALIAE

Propediem prælo liberabitur *Olavi Rudbeckii Atlantica pars tertia*, in fol. *Prima* hujus libri pars jam an. 1679. apud Henricum Curionem, S. R. M. & Academiae Vpsal. Bibliopolam, prodiit (9. Alphab. 13. plag. in fol.) *Secunda* pars, eodem Curione obstetricante, lucem vidit an. 1689. (7. Alphab. II. plag. in fol.) *Tertia* nunc officinâ typographicâ exire properat, ut eruditi orbis subeat judicicia.

HOLMIAE

Gudmundus Olai, Islandus, Lingvæ antiqva Borealis in Collegio Antiquitatis Svecico Translator, superiori anno 1697. non tantum originali idiomate Islandico, sed etiam cum versione Svecica & Latina, adjectisque notis, edidit *Snorronis Sturlesonii* (Islandiæ circa an. 1215. Nomophylacis, & Eddæ recentioris architecti) *Chronicon Regum Norvagiæ*, cujus operis versionem Danicam, a *Petro Claudii*, Pastore Vndaliensi in Norvvegia adornatam, sed maneam atqve in compendio saltim exhibitam, *Olassi Vormius* an. 1633. typis mandaverat.

Antiquitatum quoque Borealium, præcipuè Islandicarum studiofis arridebit nuper edita *Saga seu Historia Islandiæ*, ex lingua Runica in Svecicam translata, & notis aucta, a *Ioanne Peringskiöld*, 1697. in fol.

Tam in exequiis defuncti CAROLI XI. Regis, die 24. Novembris, quàm proximè sequuta filii heredis CAROLI XII. inauguratione, d. 14. Decemb. 1697. peracta, varia numismata in vulgus sparsa, & ministris Regiis distributa sunt, utriusque rei memoriam conservantia. Horum alterum adverso latere *Caroli XII.* Effigiem habet, his verbis circumscriptam: CAROLVS. XI. D. G. REX. SVE. Averso autem lateri *Sol occidens* in sculptus est, cum lemmate: TOT. MIRABILIS. ORBE. Cui subditur: ORT. D. 24. NOV. A. 1655. OCCID. D. 5. APRIL. A. 1679. Alterum numisma antica parte faciem *Caroli XII.* ostendit, his literis stipatam: CAROLVS. XII. D. G. REX. SVE. Postica autem parte *corona* fulget, circa quam legitur: CAROLVS. POST. FATA. REVIXIT. sub ea extat: A. DEO. DATO. PATRE. PATRIÆ. D. 14. DEC. 1697. Vterque

typus non argento solum, sed auro etiam impressus est, & quidem diversa quantitatibus modulique ratione habita, adeo ut nummos hujus generis majores minoresque videas. Hos æri incisos Tab. I. n. 1. Tab. I. & 2. afferre lubuit. At eos multo elegantius (ut solet) expressos nobis dabit *Elias Brennerus*, Collegii Antiquitatis, quod Holmiæ est, Assessor, in perficiendo *Thesaurò Nummorum Sveo-Gothicorum* adhuc strenuè occupatus: Cui sufficientes vires otiumque apprecamur, ut nitidissimum & exasciatum opus, erudito commentario illustratum, brevi integrum edere, adeoque summa tandem curiosi orbis desideria explere valeat.

Germanico idiomate impressum est Augustissimi gloriosæ memoriæ Regis Sveciæ CAROLI XI. vitæ curriculum hoc titulo:

Personalia oder aller Psliche-schuldigster Berichte / von Seiner Höchffel. Königl. Maj. des weiland Großmächtigsten Königs und Herrn / Königs Carls des XI. der Schweden Gothen und Wenden Königs / unsers allerglorwürdigsten / gottsfürchtigsten / und gnädigsten Königs aller christlichst und höchstrühmlichst geführten Leben / zusamt höchstseligen Absterben / abgelesen in allen Kirchen-Versammlungen über das ganze Reich Schweden / und darunter liegende Fürstenthümer / Länder vnd Herrschaften / am 24. Nov. des 1697. Jahrs / als Seiner Höchffel. Königl. Maj. Zeichnamb mit gebührlicher Königlichen Ansehnlichkeit und unter aller anwesenden herglicher Trauer und Leidwesen / zu Dero Ruhe-stätte in der Ritterholms Kirche Dero Königl. Residentz-Stadt Stockholm, begleitet wurde.

Gedruckt bey Henrich Keyser / Yhro Königl. Maj. und Upsala Academia Buchdrucker / in fol. (6½. plag.)

HAFNIAE

Thormodus Torfaus, Islandus, Historiographus Regius per Norvegiam, superiori anno 1697. edidit *Historiam Orcadum*, in fol. Idem volumina aliquot *Historie Norvegicae* affecta habet, quæ nondum typis mandata sunt; nec non opus, *de Serie & Successione Regum Danie*, quod propediem luci publicæ expositurus est.

Sub exitum superioris anni quoque prodiit *Viti Beringii Historia*

tia Danica, idiomate Latino scripta, in fol.

Johannes Albert⁹ Syling d. 18. Dec. 1697. disputavit *De Monte Oliveti*.

Eodem mense Decemb. auctione publica distracti sunt libri *Magni Schelij*, Equitis Ordinis Danebrogici, & Consiliarii Regis intimi, magni literarum Patroni, qui ex legatione redux Lingæ in Westphalia diem suum obiit.

Johannes Laurentius, Grammatæus Regius, Consistorii Assessor, & Typographus, novam editionem Danicam *Saxonis Grammatici*, celeberrimi Rerum Danicarum sæc. XII. scriptoris, instituit; seu repetitionem potius Danicæ versionis elegantissimi hujus auctoris Latini, quam Proavus Laurentii, *Andreas Severini Vellejus*, Ecclesiastes & Canonicus Ripensis, Regisque Friderici II. Historiographus, adornavit, & quæ jam bis Hafniæ typis excusa est, anno scilicet 1775. & 1810. in fol. Hæc nova Saxonis editio multas figuras æneas continebit, notisque Historicis & antiquariis, singulis paginarum calcibus adjectis, illustrabitur.

RIPAE

Petrus Terpagrius, Pastor, & Theologiæ Lector in Gymnasio Ripensi, (eodem modo, quò *Petrus Resenius* Inscriptiones *Hafnienses* an. 1668. concinnavit) *Inscriptiones Civitatis Ripensis* edere animum induxit; cujus operis Specimen jam ante annum prodiit. Idem quoque *Chronica nonnulla Episcopatus Ripensis*, a *Christiano Vormio* cum ipso communicata, additis antiquis istius Episcopatus Diplomatis, evulgabit.

KILONII

Johannes Burchardus Majus, Eloqv. & Histor. Prof. P. sub finem sup. oris anni 1697. certos *Congressus Literarios* cœpit instituere, eò collimantes, ut quemadmodum alibi passim fieri solet, in Gallia præsertim & Italia, ubi varia doctorum sodalitia (*Conferentia & Academiæ*) florent: ita etiam in hoc Parnasso Cimbrico solidæ atque elegantioris eruditionis cupidi, per singulas septimanas una alterave vice convenientes, patrio idiomate, h. e. Germanico, de re literaria, de Historia tam generali quam speciali omnium Rerum publicarum, aliisque id genus argumentis, disserant. Ver-naculum hanc in rem Programma edidit d. xi. Nov. quo consilium suum

suum de instituendis *Colloquiis eruditis* (seinen Vorschlag wegen der künfftig anzustellenden gelehrten Unterredungen) aperuit, & ad illa Studiosos invitavit. (1. plag. in 4.) Tum & ea, quæ Conventu I. de *instituti ratione, & Societatum literariorum origine, progressu atq; utilitate* acta sunt, Latino sermone typis mandata extant. (2. plag. 4.)

Sub anni quoque superioris 1697. exitum *Otto Nicolaus Lindholtz*, Reip. Patriæ Kiloniensis Consul, & Fiscalis Ducalis, nec non celebris caussarum patronus, obiit. Edidit is Kilonii an. 1675. dissertationem de *Capitulatione Regni Germanici*, contra larvatum *Franciscum Irenicum*, sive *Philippum Andream Oldenburgerum*, qui (in Collegio ad Burgoldensis discursus in Instrum. Pacis Monast.) Positiones Juris miscellaneas *Erici Mauritsii*, a Lindholtzio respondendo defensas, & inprimis ultimam, de hac materia agentem, impugnaverat. Idem Lindholtzius moliebatur aliquando tractatum alium de *Subordinatione Jurium*; Sed is lucem non vidit.

Publicè demum in hac Academia certis temporum intervallis instituuntur *Consultationes Medicae*, & quidem ea ratione, ut (quemadmodum verba Programmatis habent, quod hac de re Facultas Medica superiori anno 1697. edidit) singulis mensibus loco ac tempore schedula affixa significatis, Casus aliquis Medicus practicus publicè proponatur, super quo Professorum iudicium, quæ morbi species, quis locus primario affectus, quæ causa, & unde hæc omnia sufficienter colligenda, quis eventus sperandus vel metuendus, & qui totius consultationis finis est, quæ methodo & quo remediorum genere, quibusque potissimum medicamentis cura instituenda sit, cuiusvis liceat percipere. Immo si quis inter auditores est, qui vel ex probatissimorum auctorum lectione, vel sua vel aliorum experientia, aliquid ad rem præsentem faciens, ac notatu vel ulteriori disquisitione dignum, proferre velit, ei id tam liberum est, quam consultantibus gratissimum. Nec non in ipsos ægros exinde magnum commodum redundat. Aut enim illi, si valetudinis conditio permittit, præsentem, constitutionem corporis sui, morbiq; & remediorum usum possunt discere, ut etiam absentes, facta per literas accuratè morbi, omniumque eò pertinentium circumstantiarum commemoratione, iudicium de morbi statu, deque eò ritè curando consilium possunt obtinere, licet nullam nominis aut statûs mentionem fecerint.

Sub ipsum hujus anni auspiciū prodiit *Lubeca Literata anni 1698. Calendis Ianuarii exhibita*, in 8. Exiguū hoc unius plagulae opusculum nihil aliud est, quā hominū literatorū Lubecae degentium syllabus, alphabeti ordine digestus, & ita adornatus, ut singulorum, qui in ea civitate publico vitae academicæ testimonio ad literatos pertinent, nomina, studia, officia, & id genus alia notentur. Accedit in fine libelli catalogus eorum, qui superiori anno obierunt, aut ex civitate abierunt, & in praefatione nova hujus indicis editio quotannis repetenda promittitur; facta simul mentione, quā levi negotio maximum rei literariae commodum promoveri posset, si quis simili modo in praecipuis Europae civitatibus & Academiis sui saltem loci literatos consignaret, notatisque illorum studiis, officiis, obitu, & id genus rebus aliis succinctum eorundem catalogum quotannis ederet. Quod in vicinia nostra fieri, ac brevi quoque *Hamburgum Literatum* compariturum esse, accepimus.

Adamus Brand, civis & mercator Lubecensis, librum vernaculum edidit, cui titulus:

Beschreibung der Chinesischen Reise / welche vermittelst einer Zaarisch. Gesandtschaft durch dero Ambassadeur / Herrn Isbrand / An. 1693. 94. und 95. von Moscau über GroßUstiga / Siberien / Dauren / und durch die Mongalische Tartaren verrichtet worden / und was sich dabey begeben / aus selbsterfahrner Nachricht mitgetheilet von Adam Brand / h. e.

Descriptio itineris Sinici, à Legato M. D. Moscovia, D. Isbrand, confecti, &c.

Hamburgi, apud Benjam. Schiller, 1698. 10. plag. in 12 Libello isthoc auctor, quem diximus, breviter quidem, at satis accurate tamen indicat, quā via, quoque successu cum *Eberhardo Isbrand*, Glückstadiensi, M. Ducis Moscoviae ad Monarcham Sinicum Legato, an. 1692. 3. Mart. Moscovia discedens, per Vstigam, Siberiam, Dauros, & Mongalensem sive Asiaticam Tartariam, ad Imperialem Bogdegani Sinici sedem

Peking pervenerit, expeditisque negotiis eodem ferè tramite an. 1695. 1. Febr. Moscoviam reversus sit.

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS

Edita Calendis Februarii M DC XCVIII.

WISMARIAE

Typis exscribitur *Henningi Iobannis Gerdes*, SS. Theol. D. & Regii Superintendentis Wismariensis, Concio funebris, in exequiis defuncti Regis Sveciæ CAROLI XI. gloriofæ memoriæ, d. 24. Nov. 1697. habita.

*Observatio Ioannis Gröningli, I. V. D. de
Phosphoro Bononiensi.*

Dantur in natura varia corpora, quæ apta per se sunt lucere in tenebris, præsertim accedente aliquo adminiculo externo. Inter ejusmodi est *Phosphorus Bononiensis* (de quo integrum tractatum scripsit *Fortunium Licetus*) qui si per tempus Soli exponatur, radios solares ita attrahit atque sibi jungit, non secus ac ferrum sibi copulat Magnes; eo effectû, ut inde retractus in tenebris luceat. Ut autem constaret, an in Vacuo similiter luceret sicut in aëre (cum ab aliis idem fuisse tentatum non erat compertum) fuit lapis a me inclusus machinæ; cœpi ope antliæ evacuare aërem, & ad gradus rarefcente in machina aëre, Phosphorus lucem perdere & obscurus lucere visus, donec cum omnis fuerit exhaustus, ita ut non nisi æther, seu ad mentem Cartesii materia quædam subtilissima in vase superesset, lucem ad tempus amitteret, quam tamen admisso aëre iterum recuperabat. Atqui ne scrupulo locus, & forsitan prima rerum facies falleret sensus, iteratum inversa methodo Experimentum. Lapis machinæ postquam inclusus, exhausto ex ea omni aëre, Solis radiis expositus: sed frustra omnia, cum, quanta diligentia etiam fuerit adhibita, nunquam in tenebris luceret *liberrimum & propositi tenacissimum agens*. *Αυτόπλης* itidem fui Experimenti, a Curioso quodam Florentiæ, dum ibidem ante septennium hæretem, cum Phosphoro instituti, qui tentabat affrictu, ad alia corpora ex lapide lucem prolicere. Fuit quoque non infelici successu, ope diurni atque vehementis ad-

versus manum adfrictus, aliquis, licet non adeò sensibilis, lucis gradus productus, qui tamen haud constans, sed post aliquod temporis intervallum iterum disparuit; Panno vero & lapidibus si affrictus, res non æqvè successit. Præmissâ *ἐπιπίπτει* si jam ad rationes descendendum sit, ne jactetur illud Augustini: *Rem vidit, Causam nescivit*, ratio quod Lapis Bononiensis lucere desinat in Vacuo, & ad gradus admissio aëre iterum luceat, non aliunde quam in aëre crispanda videtur. Eo enim tanquam aliquo pabulo Lapidem indigere, vel hoc Experimento constat, utpote quo non solum luceat, sed & quo reficiatur atque restitatur lux in lapide, ob Vacuum quasi paululum quiescens, vel potius ibidem vi quadam velut in carcere detenta. Si verò quispiam plus ultra progrediatur, & causam hujus adæquatam, & in quo tota res consistat, ex altiori principio deducere velit, difficultas ubique se exeret, & Argis non parum erit negotii. Philosophia Cartesii, quæ Lucis naturam ex sola motuum pulsione metitur, uti per omnia non adeò conspicua, hinc insufficientis est. Lapidi enim Bononiensi dum talis superficiei textura, ut lucem a Sole mutuam diu conservare aptus sit, Apollo mihi inter Cartesianos erit, qui solo motu rem hinc expediri demonstraverit; cujus contrarium omnia accuratius trutinanti non potest non constare. Quod autem adversus manum fortiter affrictus lapis paululum lucis emitteret, & adversus alia corpora non itidem, ejus ratio ex Philosophia Mechanica & corpusculari, & quidem vi effluviolorum sulphureorum corporis nostri, quæ poros Lapidis ope affrictionis ingrediuntur, petenda, quorum quidem prima actio non adeò magni est momenti, continuata tamen atque effluviolorum agentium multitudine simul operante, in correspondentem minimorum, quos pervadunt, pororum numerum, idonea esse possunt, ad aliquos effectus in illud corpus, cui est commoda pororum figuratio, peragendos. Et haud difficulter in interiora hujus phænomeni penetrabunt, qui in Sulphure ignem delitescere sciunt, vel qui inter Spagyricos ex laboribus Chymicis quandoque cum damno proprio experti, quanta vi Nitri atque Sulphuris invisibiles vapores corpora pervadere atque potenter afficere soleant. Quod autem lux in lapide haud perennet, sed mox dissipetur, id me iudice ex eo evenit, quod affrictioni versus manum, præsertim ob concomitans

mitans humidum, non satis ad hoc sit virium, ut particulæ illæ sulphuræ tenaciter lapidi adhæreant, inde fugam moliantur, & apertis quasi claustris avolant, consequenter juxta naturæ leges lapis mox lucere cessat. Quicquid tandem sit, id, ni fallor, ex iis, quæ anteverti, constabit, quod seposito antiquo præjudicio citra aliquam *παραδοξολογίαν* dici queat, Lapidem Bononiensem, si non ab alio forsitan agente, quam a Sole & Igne, tamen alio atque diverso a vulgari modo, aliquam Lucem accipere posse.

ROSTOCHII

Johannes Mauritius Poltzius, SS. Theol. D. & Ecclesiæ ad S. Ioh. ac Spir. S. Pastor, *sanctam Cathedram confessionalem*, in S. scripturis fundatam, & ab orthodoxis Theologis Lutheranis defensam, disputationibus aliquot publicis declarare instituit. Harum *prima* (quæ exhibet Onomatologiam, & generaliora quædam Pragmatologiæ) jam superiori an. 1697. d. 30. Octob. habita fuit, Respondente *Johanne Christiano Floro*, Neofano-Holsato (2. plag. in 4.) *Secundam* verò (quæ demonstrat veros Cathedræ Confessionalis natales, & falsos ei affictos rejicit) d. 19. Januarii hujus anni 1698. placidæ amicorum *συζητήσει* submisit *Daniel Make*, Levino-Mecklenburgicus. (3. plag. in 4.) Reliquæ disputationes suo ordine, Deo volente, sequentur.

M. Johannes Petrus Grünenberg / Harburgo-Luneburgensis, a Ser. Luneb. Duce in Brabantiam missus, ibidemque trium sub tribus Chiliarchis & Legionum Præfectis Regiis militantium contra Gallos cohortium hæctenus fide-merens, nunc verò laborum immunitatem adeptus Pastor, sub præsidio *Andree Danielis Habichborstii*, SS. Theol. D. ac Prof. P. Consiliarii Duc. Mecklenb. Confistorialis, Ordinisque Theologici Senioris & Decani, Disputationem Theologicam *de Filio Dei ex Ægypto vocato*, ad Matth. II, 15. & Hof. XI, 1. pro impetrandis primi in Theologia gradus, quem *Baccalanreatum* vocant, honoribus ac privilegiis, d. 18. Ianuar. 1698. habuit.

Moderatore *Job. Nicolao Qvistorpio*, SS. Theol. D. & Prof. P. nec non Pastore ad S. Nic. & Ministerii Directore, Præsidente verò

M. Zacharia Grapio, Rostochiensis, SS. Theol. Baccalaureo, *Controversiam recentiore Theologicam, Pajonismi, in Gallia & Belgio huc usq; agitatam*, (de Influxu Verbi divini in opere Conversionis nostræ) eruditorum examini submisit mense Ianuario 1698. *Iustum Schæpfer*, Quedlinburg. Saxo, (*Io. Ioachimi Schæpferi*, I. V. D. & Prof. P. Rostochiensis, frater) sub idem tempus in Academia Lipsiensi Magister renunciatus. (5. plag. in 4.)

Paulò ante dictus *Jobannes Petrus Grünenberg* / SS. Phil. Mag. & Pastor Luneburgicus, jam quoque SS. Theol. Baccalaureus, sub moderamine *Andree Danielis Habichhorstii*, SS. Theol. D. & Prof. P. d. 29. Ian. 1698. *Matthæum eugenealogon*, ad Caput I. ejusdem Evangelistæ, pro exercendis Baccalaureatûs Theol. privilegiis, dissertatione Theologica Inter-Inaugurali exhibuit, Respondente *Ioh. Wichmanno*, Hamburg. (1. plag. in 4.)

GRYPHISWALDIAE

Sub prælo fudat liber Iuridicus, anno superiori 1697. jam excudi cœptus, cui titulus:

Conradi Friedlieb de Friedensberg, Icti & Equitis Pomerani, S. Reg. Maj. Svec. Iustitiæ Consilarii, nec non Antecessoris in Academia Gryphiswaldensi, Practica forensis compendiaria Civilis, ad S. R. I. Cameram, & Iudicium Aulicum Cæsareum passim, potissimum verò S. Reg. Maj. Sveciæ Iudicia in Provinciis Germaniæ, tum Iudicia Megapolensia, simul directâ, atque formulis in prima & secunda processus instantia, Iudici pariter ac partibus usitatis, maxime stylo Curiaë Dicastrerii Pomer. & S. Tribunalis Wismariens. quandoque etiam Camera Imperii & Iudicii Aulici, tum Cancellariarum Megapolensium conformibus illustrata.

GryphisvaldI, apud Danielem Benjamin Starck, Reg. Acad. Typographum, 1697. in fol.

In præfatione Auctor monet, se post tot Tractatus, Specula, Disputationes, Introductiones, Compendia, Manuductiones, super Præces-
su

fu judiciario haftenus editas, eundem quidem ordiri laborem, & eadem afferre Processûs capita, eadem momenta, regulas, cautelas, clausulas, eurenatica fori, &c. at interim tamen nec eodem modo, nec eadem prolixitate, nec brevitate agere, sed faciliori methodo, singulari compendio, stricta (licet non damnosa) omnium ad Processûs ordinem facientium, quandoque ab aliis omissorum, delineatione. Maximè verò ait, se (quod nemo haftenus præstitit) Juris communis, provincialis & urbici, tum ordinationum Dialecterij Pomeraniæ, Summiqve Tribunalis Wismariensis, quandoque etiam Camerae Imperii, & Judicii Aulici Cæsarei, demum Cancellariæ Gustroviensis, commodam ad S. R. Maj. Svec. Judicia in provinciis Germaniæ, quovis in Processûs articulo observare applicationem, hinc convenientiam, nonnunquam discrepantiam, subjectis ubiqve usitatis in foro tam Judicum quam Partium formulis. Quapropter ipsi libro subnectendus est *Fasciculus Formularum, ad Practicam forensẽ compendiarĩam Civilem ut spectantium, ita scitu & observatu summè necessariorum, cum Repertoria locupletissimo.*

GEDANI

Catalogus Lectionum & operarum publicarum, in Athenæo Gedanensi cursu annuo expediendarum, qui Januario ineunte an. 1698. publicatus fuit, nomina Professorum exhibet, è quibus D. Samuel Schelgvigius, Theologiam, D. Iohannes Godofredus à Diesfeldorff Jurisprudentiam & Historiam, D. Iohannes Glosmeyer Medicinam & Physicam, M. Fridericus Büthnerus Mathesin, Christophorus Behrius Eloquentiam & Poësin, M. Constantinus Wolffius Græcam & Hebræam Lingvam, D. Iohannes Gotlieb Mollerus Philosophiam primam & Practicam docet.

HOLMIAE

Die 16. Ianuarii 1698. quadragesimo quarto ætatis anno obiit *Elias Obrecht*, Professor Eloquentiæ & Historiarum Skyttianus, vocatus Secretarius Regius ad expeditiones Latinas & Germanicas; politioris literaturæ, Historiarum ac Antiquitatis peritissimus. Cœpit

is describere *Vitas primorum Imperatorum Christianorum*,
cujus operis partem (alphabetum, ut ajunt, ferè constituentem) jam
ante annum cum affine suo *Iob. Fechtio*, SS. Theol. D. & Prof. Ro-
stochienfi, communicavit, qui etiam reliqua collecturus atque
editurus est.

HAFNIAE

Severinus Wintherus disputationem *de Oculo Bovis*, tur-
bine maris Indici, ad promontorium Bonæ Spei, d. 19. Januar.
1698. habuit ediditque in 4. Physicè tractavit hanc materiam.

Christianus Wormius, Wilhelmi F. Olai N. ab itinere Belgi-
co, Anglico &c. redux, auctoritate Regia publicam *Historia Ecclesia-
stica* Professionem adeptus est; quæ quid sit præstiturus, scripta
hactenus edita, & variis Eruditorum ephemeridibus laudata, satis
arguunt, videlicet:

*De corruptis Antiquitatum Hebraearum apud Tacitum & Mar-
tialem vestigiis*, libri duo. Hafniæ 1693. & 94. in 4.

*Dissertatio de veris causis, cur delectatos humanis carnibus, & pro-
miscuo concubitu, Christianos calumniati sint Ethnici*. Hafniæ, 1695.

Historia Sabelliana Lipsiæ, 1696.

Otto Sperlingius Ictus, Consiliarius Regius & Polyhistor, post
alia varia elegantissimi ingenii monumenta, & in his ultimo loco
editum *Abfalonis Hvidii, Archiepiscopi Lundensis, Testamentum*,
quod eruditis notis Historicis & Archæologicis illustratum, Hafniæ
an. 1696. in 8. prodit, novum opus parat, novendecim libros com-
plexurum, cui titulus:

*Valerius Maximus Danicus, seu Exempla virtutum, rerum
fortiter ac prudenter gestarum, & dictorum memo-
rabilium apud Danos, cum explanationibus
Othonis Sperlingii Consiliarii Regii.*

Specimen hujus operis jam sub prælo calet, cujus primum qua-
ternionem, *Pietatis* Danicæ exempla recensentem, vidimus (in 4.)

Idem *Sperlingius* typis Belgicis imprimi curat librum *de Num-
mis non cufis*, quo apud Judæos, ante & post captivitatem
Babylonicam, nostrique servatoris Christi tempore, nullum signa-
ti

ti æris usum valuisse, sed rude tantum & informe argentum, forsice dissectum, ac libra appensum, monetæ locum tenuisse asserit.

OTHONIAE in FIONIA

Broderus Birckerodius, Rector Othoniensis, tractatum de *Nummis tam Danicis quàm aliis*, affectum habet, quem brevi cum erudito curiosoque orbe communicaturus atque editurus est.

FLENSBVRGI

Johannes Mollerus, Flensburgensis, elegantiorum literarum & imprimis Historiæ Cimbricæ peritissimus, post editum hæctenus *Cimbria Literata Prodromum* an. 1687. excusum, ut & *Isagogen ad Historiam Chersonesi Cimbrica*, quadripartito opere Hamburgi, Lipsiæ & Francofurti an. 1692. & 91. in 8. publicatam, nec non *Homonymoscopiam*, seu tractatum de scriptoribus homonymis, qui superiori an. 1697. Hamburgi in 8. prodiit; jam *Bibliothecam Septentrionis Eruditi* molitur, qua partim *Alberti Bartholini* libellum de scriptis Danorum, partim verò *Johannis Schefferi* Sveciam literatam, & quidem utrumque auctorem nova hac editione variis locis emendatum, auctum ac prolixis hypomnematis illustratum, exhibebit. Manuscriptum editioni paratum, Gothofredus Liebezeit, Bibliopola Hamburgensis, jam per aliquot menses tenuit; distulit autem impressionem operis, quia ipsi spes facta fuit, nanciscendi ex Svecia novam Schefferiani scripti continuationem, de qua etiam eruditum quendam, hodie Lubecæ degentem, cogitasse novimus. Immo ipse quoque Mollerus aliquando in animo habuit, utrumque auctorem continuare, & *Bartholino* quidem quinque vel sex, *Scheffero* autem duas vel tres centurias scriptorum Danorum & Svecorum, partim antiquorum & ab illis omissorum, partim verò ipsorum libris recentiorum, addere. Sed quoniam huic argumento dignè tractando collectanea sua nondum sufficere ipsi visa sunt, maluit laborem hunc eruditis Regnorum istorum Borealium indigenis, a quibus perfectiora expectanda sunt, relinquere.

SLESVICI

Daniel Hartnaccius, Pomeranus, Gymnasii Cathedralis Slesvicensis Rector, varia hæctenus variis in locis (ut in Pomeania, Fran-

- Francofurti ad Viadrum, Erfurti, Dresdæ, Altonæ & Slesvici) ingenii monumenta typis tradidit, quorum hunc accepimus catalogum :
Animadversiones in Libr. Fr. Sanchez, quod nihil scitur. Sedini, 1665.
Nota & additiones ad Distinctiones Philosophicas G. Reebii. Fancof. 1666
Liber de Notoriis natura & nobis. 1668.
Diss. de Conversione hominis ad Deum, secundum Philosoph. Gentil.
Wiederlegung der Stengerischen Trühmer.
Hist. Synodi Dordr. ex literis Joh. Hales & VValth. Balcanquol, 1671.
Deductio contra periculosa Iesuitarum molimina, 1673.
Nota in Georgii Hornii Historiam Ecclesiasticam, 1674.
Nota in Suetonium. Ienæ, 1675. *In Sallustium,* ibidem 1676.
Confutatio Pilati a Joh. Stollero defensi. 1677.
Continuatio Historia Ecclesiastica Micralii. Lipsiæ, 1678.
Quæstiones VI. de Syncretismo. Wittebergæ, 1679.
Quæstiones XXIV. de Controversiis Theologicis Ulmæ, 1680.
Astronomia, cum fig. an. 1680.
Prospektiva Mechanica, cum fig. Luneburgi, 1681.
Elementa Rhetoric. cum artificio Orat. Cic. Bremæ, 1682.
Observationes Physica. Lipsiæ, 1683.
Breviarium Historia Turcica, Hamburgi, 1683.
Nobile Semestrel (seu Disposit. Orat. Polit. ex Novellis) Hamb. 1684.
Histor. Univers. ad Chron. Laurenb. Hamburgi, 1685.
Breviarium Controversiarum Theologicarum. Cellis, 1687.
Introductio ad Scientias, seu Logica Germ. Cellis, 1688.
Continuatio Chronologia Boxhornii. 1676. & 1688.
Judic. de Histor. Germ. antiqua & nova. Cellis, 1689.
Geographia Biblica. Norimbergæ, 1689.
Nota in Claudianum. Lubecæ, 1690.
Bibliothecarius der studierenden Jugend. 1690.
Erlauterter Cornelii Nepos Hamburgi.
Nota in Fabulas Phadri. Lubecæ.
Commentarius de Eloquentia Ecclesiastica & Civili. Slesvici.
 Hòc annò prodierunt
Epistola selecta ad familiares, Slesvici, 1698.
 Nec non ad prælum parati sunt libri sequentes, propediem edendi.
Erlauterter Terentium. Slesvici.

Erleuterte *Epistela Ciceroniæ minor.* Hamburgi.

Libri septem de Periodis. Slesvici.

Logica Eclectica. Slesvici.

Sub manibus autem sunt:

Erleutert *Justinus, Sallustius, Curtius, Aurelius Victor und Virgilius*, sämtlich mit *Imitationen*.

Historia Hæresum & Schismatum a tempore Reformationis.

Descriptio Terræ Sanctæ è plus quam CC. Itinerariis, nec non Republica Judaica, cum fig. æn.

KILONII

Superiori anno 1697. ad finem properante, bini *Johannis Ludovici Hannemanni*, Med. D. & in Academia Christian-Albertina Philosoph. Naturalis Professoris filii, pro Licentia, summos in Arte Medica honores, ac privilegia Doctoralia ritè consequendi, disputarunt. Quorum alter, *Bartholomæus Johannes Otto Hannemann*, Buxtehudæ in Ducatu Bremenfi, an. 1671. d. 28. Martii natus, & in Kiloniensi Academiâ primùm Theologicis deinde verò Medicis studiis imbutus, sub Præsidio *Guntheri Christophori Schelhammeri*, Med. D. ejusdemque Professoris Primarii, nec non Sereniss. Ducis Holfatiæ Archiatri, *Theses Medicas Miscellaneas*, (ex Præcognitis Medicinæ, ex Physiologicis, ex Pathologicis, ex Semioticis, ex Pharmaceuticis, ex Chemia, ex methodo medendi, & Chirurgicis) inaugurali sua Disputatione proposuit. (2. plag. in 4.) Alter verò, *Tobias Thomas Michaël Ioël Diderich Hannemann*, eadem patriâ an. 1674. d. 7. Augusti in hanc lucem editus, eademque Academiâ literis formatus, Præside *Wilhelmo Hulderico Waldschmiedt*/ Med. D. ejusdemque & Philosophiæ Experimentalis Prof. P. nec non Facultatis suæ Decano, *Pathologia animata Specimen* exhibuit, quò a Lumbricis, aliisque id genus humani corporis Insectis sive Vermibus, si non semper tamen sæpius, gravissimos morbos oriri docuit, brevemque methodum medendi subjunxit. Egit enim Cap. 1. de Morbis Capitis. 2. de Morbis Thoracis a Vermibus inductis. 3. de Morbis abdominis. 4. de Febribus a Vermibus inductis. 5. de Morbis partium externarum, Scabiæ, Lue Venereæ, Tumoribus, & Abscessibus. 6. de Causa generationis

Vermium in corpore humano, & Cura in genere. 7. de modo, quo Vermes symptomata supradicta producere valeant, & curandi methodo (6. plag. in 4.)

Sub eundem superioris anni 1697. exitum *Iohannes Hartmannus*, Danus, Patre *Christophoro Hartmanno*, Pharmacopœo Regio, an. 1668. Nicopiæ in Falstria natus, ac Soræ, Hafniæ, domiqve apud Vitricum *Iob. Instum Böhme*, Med. D. & Falstriæ ac Lalandiæ Medicum Provinciale Regium designatum, literis innutritus, nec non apud Hamburgenses praxin Medicam auspicatus, Præside *Wilhelmo Huldrico Waldschmied* / Med. D. ejusdemqve & Philos. Exper. Prof. P. Disputationem Inauguralem Chymico-Medicam habuit *de Salis volatilis Cornu Cervi crystallisatione volatili essentiali*. (2½. plag. in 4.)

Wilhelmus Huldericus Waldschmid, Med. D. & Prof. P. repetit descriptionem medicamenti seu liquoris, morbillis ac variolis tam arcendis quam curandis inservientis, hoc titulo:

Anchora salutis pro variolosis, Offenbahrung und Beschreibung eines gewissen liquoris, oder Medicaments/ nicht allein von denen so genandten Kinder-Pocken oder Blattern und Masern die Kinder damit zu præserviren/sondern auch selbige ganz sicher zu curiren. Wobey zugleich der rechte Grund der Arzney-Kunst aus der so genandten Cartesianischen Philosophie gezeiget / und der Thee-Transcyon denen falschen und irrigen Imputationibus frey gesprochen wird. Jeso zum andernmahl zum Druck befördert und mit nöthigen Anmerkungen vermehret von *Wilhelm Huldrich Waldschmied* / der Medicin Doctore und Professore ordin. in Kiel.

Kiel/bey *Joachim Reumann*/1698. in 4. (6½. plag.)

Celeberrimi Theologi B. *Christiani Kortholti* liber posthumus prodiit, hoc titulo:

Christiani Kortholti, S. Theol. D. *Academie Kiloniensis*, dum viveret, *Procancellarii*, & *Professoris Primarii*, *Paganus obrectator, sive de Calumniis Gentilium*.
in *Christianos libri III. &c.*

KilonI, Typis & sumptibus *Ioach. Reumanni*, 1698.

(4. Alfab. 2. plag. in 4.)

In

In præfatiuncula hujus libri (viventis B. Auctore prelo jam sub-
 jecti, maximamque partem expressi, post fata vero ejusdem ab
 heredibus publicati) ipse D. Kortholtus monet, se ante triginta
 annos in academia Rostochiensis, hanc materiam, tribus exercita-
 tionibus comprehensam, publicæ eruditorum disquisitioni com-
 misisse; addit autem, nunc istud argumentum secundis curis elab-
 oratum, multâque industriâ auctum & expolitum denuo sisti, cu-
 jus iteratam editionem hæctenus variis Magistratûs Academici, ali-
 isque laboribus sufflaminatam fuisse quæritur. Quod ipsum opus
 attinet, *Liber primus* agit de *origine & natura Christianismi, ex
 impia cavillantium Ebraicorum sententia*; & quidem Cap. 1. de
 Christianæ religionis novitate a paganis objecta. 2. de doctrina
 Christiana ex Poëtarum lacunis scitisque Philosophorum hausta.
 3. de Christianismo ex Judaismo prognato. 4. de religione Chri-
 stiana ex Judaica pariter & gentili conflata. 5. de odiosis apud gen-
 tiles novis peregrinisque sacris. 6. de Hæreticorum portentosis do-
 gmatibus impiisque facinoribus, sinceris Christi cultoribus imputatis.
 7. de sectarum apud Christianos diversitate. 8. de doctrina Christiana
 Reipubl. statui nequaquam conveniente. 9. de Christianæ fidei incer-
 titudine & vanitate, ex mente paganorum. 10. de Credulitate Chri-
 stianis vitio data. 11. de stoliditate, stupiditate, & ἀπιστία,
 fidelibus objecta. 12. de barbaro, sordido, incultoque Christia-
 norum Doctorum stylo. 13. de Sibyllistis. 14. de ficto per calumniam
 oraculo, quod Christianismi interitum prænuñciaverit. *Liber
 secundus* agit de *cultu veterum Christianorum publico, Gentium ma-
 ledicentia sugillato*; & quidem Cap. 1. de OnolatRIA Christianis affi-
 cta. 2. de VranolatRIA perperam Christianis attributa. 3. de Helio-
 latria. 4. de ÆdœolatRIA. 5. de SerapidolatRIA. 6. de Staurola-
 latria. 7. de ChristolatRIA. 8. de Martyrolatria, 9. de sacris Chri-
 stianorum arcanis & clandestinis. 10. de Atheismo, Christianis a
 Gentilibus objecto. *Liber tertius* agit de *Vita & moribus prisco-
 rum Christianorum malitiosè a gentibus exagitati*: & quidem
 Cap. 1. de vocatione Improborum ad Christianismum. 2. de quo-
 rundam Christianorum vitiis toti Ecclesiæ ipsique Christianismo
 imputatis. 3. de Impositura Christianis objecta. 4. de Magia,
 Christo hujusque cultoribus exprobrata. 5. de Conventibus Chri-
 stiano-

stianorum clanculariis & nocturnis. 6. de factionibus & conspirationibus, Christianis objici solitis. 7. de læsæ Majestatis crimine Christianis imposito. 8. de odio generis humani Christianis exprobrato. 9. de Thyestæis Epulis & Odipodæo concubitu. 10. de obstinationis crimine Christianis imposito. 11. de inanis gloriæ affectatione Christianis affecta. 12. de Christianorum *αχρησία*. 13. de artibus Christianorum sordidis. 14. de misera Christianorum a paganis exagitata sorte. 15. de malis & calamitatibus publicis Christianismo imputatis. 16. de notis & insignibus Christianorum occultis. 17. de Biothanatorum, Semaxiorum, Sarmentitorum, similibusque per ludibrium Christianis impositis appellationibus. 18. de inviso ipsomet Christianorum nomine.

Typis denique Hamburgensibus exscripta est *Oratio Panegyrica*, quâ *Johannes Fridericus Mayer*, Consiliarius Regius, & Professor Theologus Ducalis, nec non Pastor Hamburgensis ad S. Jacobi, jussu & auctoritate Seren. Principis FRIDERICI, Slesvici & Holsatiæ Ducis, præsentè ipsius Legato, Dn. *ab Ailefeld*, Consil. Provinc. & Præfecto in Cismar, Toparcha in Gelting & Klein-Nordsee (qui finitâ Oratione quosdam ex qualibet Facultate Professores splendido convivio excepit) sub exitum anni superioris 1697. d. 24. Nov. Beatis Manibus Augustissimi Sveciæ Regis CAROLI XI. in Academia Kiloniensi parentavit, cui titulus:

Publicæ Salutis funus, in funere CAROLI XI. Svecorum, Gothorum, Vandalorum Monarchæ jussu Celsissimi Cimbrorum Ducis Friderici ipso Exequiarum die concioni Academica Kiloniensi indixit Io. Frid. Mayer, D. Consiliarius Regius & Professor Theologus Ducalis.

Hamburgi, sumptibus Gotfridi Libernikkelii, Typis Frid. Conradi Greflingerii. 1698. (10. plag. in fol.)

LV BECÆ

Admodum luctuosus fuit præcedens mensis Ianuarius, cujus undecima luce, hora secunda pomeridiana imminente, *Augustus Pfeifferus*, SS. Theol. D. & Ecclesiæ Lubecensis Superintendens, octavo supra quinquagesimum ætatis suæ anno, non sine magno

orthodoxi literatiquæ orbis damno obiit. Is lucem vidit Lauenburgi, quæ inferioris Saxoniae metropolis est, an. 1640. d. 27. Octob. jactisquæ tam in schola patria, quam Hamburgensi gymnasio studiorum fundamentis, Wittebergæ præter summos in Philosophia honores, publicam Orientalium linguarum professionem an. 1668. obtinuit. Mox autem ministerio Ecclesiastico adnotus, Senior primùm Metziboriensis in Silesia, ac Consistorii Ducalis Würtenbergici adfessor (ab an. 1671. ad 1673.) deinde Stroppensis in eodem Ducatu (ab an. 1673. ad 75.) porrò Misenenfis Pastor ad S. Afram, & scholæ provincialis Ephorus (ab an. 1675. ad 1681.) tandemque, post assumptum Doctoris Theologi titulum, Archidiaconus Lipsiensis ad D. Thomæ, ac Orientalium linguarum ordinarius, Theologia verò extraordinarius Professor (ab an. 1681. ad 1689.) extitit. Hinc demum an. 1689. Lubecam evocatus, *D. Samueli Pomario* (jam an. 1683. vita functo) in gravissimo Superintendentis munere successit, idemque per octo & quod excurrit annos, cum summa eruditionis, facundiae, religiosi zeli, ac insignium meritorum laude tenuit. E liberis, quos tricennali ferè conjugio suscepit, duo filii, *Severinus Augustus*, Medicinæ Candidatus, & *Joannus Ehrenfridus*, Philosophiæ Magister, superant; generum autem habuit *Severinum Walthherum Schlüterum*, SS. Theol. Doctorandum, & Superintendentem Generalem Saxo-Lauenburgicum, qui sub ipsum superioris anni exitum ad plures abiit. Numerosam desideratissimus Pfeifferus noster & eximiam planè Bibliothecam reliquit, rarioribus non tantùm omnis generis libris referatam, sed & præcipuè magno scriptorum Rabbinicorum apparatu, plurimisquæ MSS. codicibus Arabicis, Turcicis, Persicis, & Sinicis, egregiè instructam. Accedit varia tam antiquitatis quam superstitionis Judaicæ supellex, quò spectat *culter* anceps *circumcisorius*, capulo affabrè ex Achate factò (Tab. II. n. 1. exhibitus) ut & *vasculum argenteum* (n. 2.) pulveri styptico destinatum, qui recenti Apellæ vulnere inspergitur; nec desunt icones Japonicæ, nummi nonnulli Romani, bracteativæ Germanici, & similia. Ingenii autem foetus, ab ipso typis editi, sunt sequentes:

Suavera, s. libellus Rabbinicus *de lusu*, cum versione & notis Philologicis. Witteb. 1665. 4to.

- Commentarius Anti-Rabbinicus in *Obadiam*, ubi præter exegefin, exhibetur versio & examen Abarbanelis: cum *χειραγωγία* ad doctrinam accentuum. Witteb. 1666. 4to.
- Dissertatio de *Festis Ebraorum*. Witteb. 1666. 4to.
- Epistola ad D. *Matthiam VVasmuthum*, Witteb. 1667. 4to.
- Exercitatio de *Pœsi Ebraorum veterum & recentiorum*. Witteb. 1670. 4to.
- Prælectiones in *Ionam*, Witteb. 1671. 4to.
- Introductio in *Orientem*. Witteb. 1671. 4to.
- Παδιουάβεια* s. *methoan Ebraa*. Misena, 1677 8vo. Prodiit recognita.
- Dubia vexata Scriptura S. V. T.* cum exoticis N. T. & tractatu de locis sacris Ebraorum. Dresdæ, 1679. 4to. Alteri editioni recognita 1685. accessit Decas selecta *Exercitationum Biblicarum*, quæ olim Wittebergæ an. 1670. seorsim editæ sunt.
- Consultatio epistolica de *cauione Lexici Biblicæ*. Dresdæ, 1679. 4to.
- Lutherium vor Luthern/oder Beantwortung dreyer von P. Arnoldo Angelo so genandren fundamental-Fragen*. Primum prodiit libellus Misena, 1679. 4to. postea auctus & in forma minori 12. sæpè recusus.
- Bauer's Glaube aus dem fletnen Catechismo Lutheri*. Misena, 1679. Editio sæpè iterata, 12mo.
- Critica sacra*, cui inserti quatuor tractatus minores. Dresdæ, 1680. 8vo. Prodiit post paucos annos recognita.
- Theologia in nuce*, s. *Theologisches Handbuch/aus Ioh. III, 16. gezogen*. Misena, 1680. 12mo. Libellus sæpè recusus.
- Evangelische Erquickstunden*. Lipsiæ, 1681. 8vo. item 1683. 88. &c.
- Animelancholicus, oder Melancholey-Vertreiber*. Lipsiæ, 1683. 8vo. item 1684. &c.
- Castrum doloris Misense, oder Leich-Sermones zu Meissen gehalten* Norimb. 1684. 8vo.
- Lingvæ Sanctæ usus Catholicus. Lipsiæ, 1685. 4to.
- Actio rei amotæ contra Papam, cum Informatorio conscientiæ Eucharistico. Lipsiæ, 1685. 4to.
- Magnalia Chrissi, die grosse Thaten J. C.* Lipsiæ, 1685. 8vo (coagmentati in hunc librum sunt tractatus minores Germanici, qui antè sub titulis peculiaribus prodierant, puta: Salve Lipsiacum,

cum, Christognosia orthodoxa, an. 1682. Passion- und Oster-
Spiegel. 83. &c.)

*Evangelischer Aug-Äpfel / oder Erklärung der Augspurgischen Con-
fession, Lipsiæ, 1685. 4to.*

*Panopbia Mosæica, der Grundriß aller Weisheit aus dem ersten
Buche Moses. Lipsiæ, 1685. 12mo.*

*Gazophylacium Evangelicum, Evangelische Schatzkammer / Norib.
& Ienæ, 1686. 4to.*

*Hermenentica sacra s. de legitima interpretatione literarum sacra-
rum. Lipsiæ, 1687. 12mo. Libellus paullo post recusus.*

*Ars arrium s. Chrematistica & eudæmonia sacra, die Kunst reich
und selig zu werden. Lipsiæ, 1687. 12mo.*

*Antiquitates Hebraicae selectæ. Lipsiæ, 1687. 12mo. (è disputationi-
bus an. 1664. Wittebergæ habitis.)*

*Matæologia Judaicæ & Mohammedicæ principia & fructus. Lipsiæ,
1687. 8vo. (pleraque prodierunt sub titulo Fasciculi Dissertatio-
num Philologicarum, Witteb. 1667. 4to.)*

*Isagoge in Theologiam Positivo-Polemicam D. Kromayeri. Fran-
cof. & Lipsiæ, 1687. 4to.*

*Evangelische Christen-Schule / oder Systema Theologiæ aus den
Evangelischen Texten gezogen Lipsiæ, 1688. 8vo.*

Isagoge & Hodegus in Christognosiam D. Stegmanni. Lipsiæ, 1689. 4to.

*Nomen fatale Josephi, Predigt am Danckfest / wegen der Wahl und
Krönung K. Josephi gehalten. Lübeck / 1690. 4to.*

*Antichiliasmus, oder Erzählung und Prüfung des berrieglichen Traums
der Chilstaßen. Lübeck / 1691. 8vo.*

Predigt bey Einweihung einer neuen Cantzel / Lübeck / 1691. 4to.

Absfertigung eines vermurmeten Chilstaßen, P. Christians / Lüb. 1692. 8vo.

Anti-Enthusiasmus, Lübeck 1692. 8vo.

*Klugheit der Gerechten / in 8. Catechismus-Predigten. Lübeck und
Leipzig / 1693. 8vo.*

*Theologia Medica. Lubecæ & Lipsiæ, 1693. 8vo. recusa 1697. nebst ei-
nem Bedencken von Joh. Henrici vindiciis.*

Besserung des heutigen Christenthums. Lübeck / 1693, 8vo.

Gerechte Sache / wider Hn. D. Spenern. Lübeck / 1695. 8vo.

- Antimelancholicus alter, delineatus.* 1695. 4to. & 96. 8vo.
Apostolische Christen-Schule / oder Predigten über die Sonntägl. Episteln. Lübeck und Rostock, 1695. 4to.
Scepticismus Spenerianus tripartitus. Lübeck / 1696. 8vo.
Freymühtiges Theologisches Bedencken von einem Geist / so sich unweit Rudelstatt sehen lassen. 1696. 4to.
Sendschreiben wegen D. Petersens Schriften. 1697. 8vo.
Videons Friedens-Altar / in einer wegen eines neuen Altars gehaltenen Predigt vorgestellt. Lübeck / 1697. 4to.

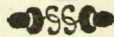
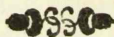
Edenda :

- Thesaurus Hermeneuticus.* Dresdæ, 8vo.
Anti-Calvinismus. Lubecæ, 8vo.
Antimelancholicus alter.
Theologia Juridica, &c.

* * *

Problema Physicum :

Notum & apud nos & exteros est *Sclopetum* quoddam *Pneumaticum*, quò pressione aëris ejicitur globus. *Quæritur jam sclopetum, quod omni evacuatum aëre eundem præstet effectum.* Παράδοξον prima fronte videbitur incautis, & inane illud seu ætherem eadem cum violenta compressione ac elaterio aëre *ἐνσπυσία* gaudere, nemo gratis arguet. Res tamen succedet, nec pro *ἀδύνατον* habenda. Id jam suo tempore primum tentavit magnum illud Germaniæ decus *Otto a Guericke*, Consul Magdeb. & Consiliarius Brandenb. in *Experimentis de Vacuo*; postea quoque *Sturmius* in *Collegio Curioso*. Sed perfecit hactenus nemo, quantum constat. Dabitur inde in gratiam eorum, ad quos hæc ferius deferuntur, ad ulterius indagandum integri anni spatium; Si nemo intra statutum tempus quæsito satisfecerit, ab auctore divulgabitur inventum.

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS

Edita Calendis Martii M DC XCVIII.

WISMARIAE .

EA, quam præcedenti mense Februario p. 17. sub prælo calere diximus, Concio funebris, ab *Henningo Johanne Gerdes*, SS. Theol. D. & Regio Superintendente Wismariensi, in exequiis Augustissimi CAROLI XI. Svec. R. an. 1697. d. 24. Nov. habita, nuper produit, hoc titulo:

Der Triumphirende König Carl der XI. weiland der Schweden/ Gothen und Wenden Durchleuchtigster und Großmächtigster König, &c. unser Allerglorigster / Gottesfürchtigster / und Gnädigster König / welcher am 5. Apr. als am andern heiligen Ofter-Tage des 1697ten Jahrs alles überwand / mit gläubigen Triumph von hinnen fuhr / und uns das hochberrühre Nachsehen ließ / in schmerzlicher Niederlage tieff zu Herzen genommen / und am 24. Nov. selbigen Jahrs / als Seiner Höchstselt. Königl. Majest. uns gebliebener Leichnamb mit Königl. Ansehnlichkeit zu Dero Ruhebette in der Rittersholms Kirchen Dero Königl. Residence Stockholm begleitet ward / in einer Leichpredigt denen ganz zer Schlagenen Gemüthern der Königl. Stadt Wismar fürgetragen von Henning Johann Gerdes / der Heil. Schrift Doct. und Königl. Superintend. der Wismarischen Kirchen.

Wismar / gedruckt bey Matthias Martini. 1698.
(26. plag. in fol.)

ROSTOCHII

Ioachimus Lindemann / Theol. & Philos. D. Physices & Metaphysices Prof. Ord. Publ. ad Basilicam D. Mariæ Archidiaconus, Facultatisque suæ p. t. Decanus, superiori anno 1697. exeunte Martinalia literata celebravit, habita Oratione Panegyrica de *Endymione Academico*, commendante eruditionem dormitando parabilem.

Præcedenti mense Februario p. 19. & 20. nobis laudatus *Iob. Petrus Grünenberg* / Phil. M. & Pastor Luneburgicus, nec non SS. Theol. Baccalaureus, Præsides *Andrea Daniele Habichborst*, SS. Theol. D. & Prof. P. & c. d. 10. Februarii 1698. Disputationem Inauguralem, pro Licentia Doctorales in Theologia honores & privilegia ritè consequendi, habuit *de Filio Dei ex Ægypto vocato, ad Matt. II, 15. & Haf. XI, 1.* quæ priorem hujus argumenti Disputationem (de qua nuper l. c. egimus) ut pars ipsius posterior, continuat. (12. plag. in 4.) Candidatus hic Harburgæ Luneburgensium patre *Quæstore* an. 1668. d. 27. Ian. natus, & Helmstadii, Kiloniique (ubi Doctoris Philosophiæ seu Magistri gradum assumpsit) literis innutritus, viso Belgio, Magnæque Britannia Regno, an. 1690. Scholæ Otterndorfensis in Hadelia Rector datus fuit. Triennio post in patriam revocatus, simili ibidem officio ab an. 1694. ad 95. functus est. Tandem Ser. Luneburgensium Ducis GEORGII WILHELMII auctoritate ordini sacro fuit adscriptus, & trium cohortium militarium, sub WILHELMO Angl. R. in Brabantia contra Gallos merentium, per biennium & quod excurrit, Pastor extitit. Unde jam, pace firmata, reversus, at nondum tamen dimissus, laborum immunitatem ad tempus est adeptus.

Idem præcedentis Disputationis Inauguralis Præses, *Andreas Daniel Habichborst*, SS. Theol. D. ejusdemque Prof. P. & Ser. Duc. Mecklenb. Consiliarius Consistorialis, Collegiique Professorum Ducalium nec non Facultatis suæ Senior & h. t. Decanus, d. 12. Febr. 1698. Disputationem *duodecimam* Partis II. Illustriorum Isaiaë locorum, de *Domino super nube levi equitante. & Ægyptum intrante*, ex Isai. XIX, v. 1. Respondente *M. Iob. Ioachimo Weidner*/Rostochiensis, habuit: Quam præterlapso d. 8. Januarii hujus anni præcesit ejusdem Professoris Præsidis Dissertatio *decima* *Isaiana*, de *Solio in misericordia stabiliendo, & sessuro super illo constanter in tentorio Davidis*, ex Isai. XVI, v. 5. Respondente *Iob. Antonio Achterman*. Ut nunc præcedentes *novem* ejusdem partis II. ex Capp. XIII. XIV. XV. XVI. itemque 32. Dissertationes partis I. Illustriorum Isaiaë locorum, ad priora XII. Capi-

Capita Isaïæ habitas, prætereamus, in quibus omnibus præprimis genuinus locorum *sensu* indagatur, & corruptelæ veritati illius sensus obstrepentes ex fonte Ebræo & Accentuatione confutantur, simulque *abusus* locorum, ubi opus est, retunditur, & denique *usus* breviter monstratur, adeoque de argumentis quæ pluribus tum criticè tum Theologicè discutatur.

Mense Februario 1698. *M. Christophorus Heinrici, & Iacobus Froreif*, Sedino-Pomeranus, disputarunt de *Anima hominis*, an ejus Spiritualitas, Immortalitas, & Indivisibilitas, ex lumine naturæ demonstrari possit. (3. plag. in 4.)

STRALESVNDÆ

Memorable nuper hominis longævi exemplum innotuit, & ex fide dignâ relatione Pastoris Steinhagensis divulgatum est. Nam in pago *Steinhagen*, qui unô saltim milliari ab hac civitate distat, *Sexcentum & decem annorum* obiit, ac die 13. Febr. terræ fuit traditus, qui ad centesimum sextum usque ætatis annum tantâ virium integritate polluit, ut summâ tectorum rusticorum culmina conscendere & refarcire valuerit. Immò *nonagesimò sexis* ætatis annò adhuc *τηννογονία* non infelici successu exercuit; quadriennio tamen ante obitum paullò infirmior langvidiorque redditus.

Scholion:

Senes bis pueros vetus vocare solet verbum; hunc nostrum bis juvenem dixeris, cui raro sanè exemplo in tanta senectute Corinthum adire contigit. Quadrat huc exemplum, quod refert *D. Georgius Segerus*, de *Martino Muckenschmalz*, Fabro ærario, qui Thorunii an. 1670. circa festum Michaëlis mortuus est, ætatis annum decimum supra centesimum numerans & 26. liberorum è duabus uxoribus genitor fuit. *Ephem. Nat. Curios. Dec. 1. an. 3. obs. 163. p. 295.* Ejusmodi Senis rejuvenescentis historiam quoque ex *Lotichio* refert *D. Lucas Schvæckl. c. obs. 78. p. 132. sq.* Senis 120. annorum, cui dentitio integra in suâ senectute obtigit, mentionem facit *D. Christianus Mentzel Misc. N. C. Dec. 3. an. 3. obs. 15. p. 57. Matshia Turssi*, Rustici Hungari, vitam ultra annum centesimum & vigesimum protrahentis, ac fœcundi, meminit *D. Ioh. Acolubus, Misc. N. C. Dec. 2. an. 4. p. 333.* Fœminam rusticam novit *D. Josephus Lan-*

zoni, quæ ætatem annorum centum & octo attingit: Religiosum itidem centum & sex annorum, hodiè forsan optimè valentem. *Ephem. Nat. Curios. Dec. 3. an. 1. obs. 25. p. 48* [9 Longævorum veterum exempla habet *Plinius l. 7. c. 2. conf. Majol. Tom. I. Canicul. diar. colloq. 4. Gasp. Schottus in Phys. Curios. l. 3. c. 15. §. 3. Levinus Lemnius, de Occult. Nat. Mirac. l. 4. c. 24. D. Henrici Meibomi ad Seren. Brunsv. & Luneb. Ducem Epistola de Longævus. D. Conradi Bartholdi Behrens dissert. de Vita Longa; quosque præterea allegat D. Lucas Schræck, Ephem. Nat. Curios. Dec. 2. an. 3. Schol. ad obs. 15. p. 58. &c.*

GRYPHISWALDIAE

Ioachimus Landreiter, Rostochiensis, (*Johannis Landreiters*/ Civis Rost. filius, natus 1672. & in Academia patria literis imbutus) sub Præsidio *Petri Mascovii*, Icti, Antecessoris & Consistorii Regii Directoris, d. 11. Februar. 1698. Disputationem Inauguralem Juridicam habuit, *de eo quod præsumitur* (3. plag. in 4.)

STARGARDIAE

Præcedente mense Februario triginta Juvenes in Collegio Gröningiano literis operam novantes, Actu Oratorio Latino *Germaniam florentem* exhibuerunt; Cujus Actus interscena partim harmoniâ musicâ, odisque Germanicis sonorâ voce decantatis, partim verò congruis Inscriptionibus (præsentis anni 1698. numerum, laudesq; ac vota Imp. Leopoldo, Wilhelmo III. Angl. R. Friderico III. Elect. Brandenb. Illustri Pomeraniæ ulterioris Regimini, ejusdemque Proceribus, nec non Eugenio Sabaudo, Turcarum Victori, dicata, continentibus) distincta fuerunt.

GEDANI

Die 5. Febr. typis excusa prodiit Oratio *Samuelis Schelgwigii*, SS. Theol. D. & Prof. P. &c. *de Ottone Magno*, &c. quam mens. Ian. p. 10. memoravimus; eiqve annexum est Programma, quod inaugurationem *Johannis Godofredi à Dießeldorff*, I. V. D. & Com. Palat. Cæsar. nec non Athenæi Gedanensis Prof. P. præcesserat.

HAFNIAE

Corpus Juris Danici, sive *Codicem Christianæum*, Augustissimi

ffisimi Daniæ Regis CHRISTIANI V. auspiciis, ex omnibus Regni hujus Legibus antiquis, Regiisque edictis collectum, & Hafniæ an. 1683. in 4. editum, ex idiomate Danico in sermonem Latinum transtulit D. *Weghorst*, Consiliarius Regius.

HADERSLEBIAE

Sub initium mensis Februarii vivis excessit *Hermannus Grube*, Eubecensis, Phil. & Med. D. ac Physicus Haderslebiensis, nec non Academiae Naturæ Curiosorum (ab an. 1685.) Socius, dictus *Palamedes*; non artis tantum Medicæ, sed elegantiorum quoque literarum peritissimus. Is Helmstadii, Ienæ & Lugduni Bat. literis imbutus, an. 1666. gradum Doctoris obtinuit, & Haderslebiæ sedem sibi figens, inde quidem an. 1675. Flensburgum concessit, at mox sequenti anno Haderslebiam repetiit, ubi Physici ordinarii munere functus est. Scripta quædam non vulgaria typis tradidit, qualia sunt:

Disp. de Odoratu Resp. Franc. Wörger. Ienæ, 1663. in 4.

Disp. de Qualitatibus occultis. ibid. in 4.

Disp. de vita & Sanitate Plantarum. ib. 1664. in 4.

Disp. Inaug. de Gonorrhœa. Lugd. Bat. 1666. in 4.

Analysis mali citrei compendiosa. Hafniæ, 1668. in 8.

De Arcanis Medicorum non arcanis commentar. o. Hafniæ, 1673. in 8.

De Transplantatione morborum Analysis nova. Hamburgi, 1674. in 8.

De Vi Muscæ in lectu Tarantula. in 8.

De virtutibus Simplicium cognoscendâ. in 8.

Plurima etiam affecta & inedita partim in hisce scriptis suis, partim verò in Catalogis nundinalibus promisit, ut:

Continuationem comment. de Arcanis Medicorum non arcanis, cujus

Sectio prima tantum prodit.

Observationes Medicas.

Tract. de usu & abusu purgantium., qui an. 1681. jam ad prælum paratus fuit.

Phlebotomiam a contemptu recentiorum vindicatam.

Examen Pulveris Sympathetici.

Comment. Physico-Medicum de Succino.

Tract. de Umbra quarundam arborum noxia.

Superiori anno 1697. prodiit

Samuel Keyhers / Kietischen ICTi und Mathematici neu erfundenes Uhrwerck / nach welchem das Sonnen-Jahr also abgemessen wird / daß vermittelst desselben der Calender in einen gewissen und der Natur gemässen Stand fönte gesetzt werden. h. e.

Samuelis Reyheri, ICTi & Mathematici Kiloniensis, Horologium noviter inventum; quo annus solaris ita mensuratur, ut Calendaria ad certum ipsiqve natura consentaneum ordinem queant reduci. 1697. in 4. (plag. 1½. cum fig. æn. 1.)

Novum hoc Horologium (teste figurâ æri incisâ) ita comparatum est, ut dies non tantum in 24. horas longas, sed etiam in 29. horas breves dispescatur; quo ipso fit, ut Annus solaris ex 365. diebus, ac 7. horis brevibus constet, nec ullum minutum temporis vel superfit vel deficiat. Attamen hoc inventum denuò sub incudem revocaturus ac idiomate Latino descripturus Cl. Auctor, sequentem *annotatiunculam* addere necessarium duxit, quæ ipsius verbis concepta ita habet:

Anmerckung zum neuen Uhrwerck:

Weilen diese Uhr/so den Tag in 29. Stunden eintheilet/ noch nicht völlig mit den besten Astronomis überein trifft / indem sie sich auff des Zarlini Jahrs. Länge gründet / welche 365. Tag/ 5. Stunden/ 47/. 35//. $\frac{1}{2}$ austrägt/ desgleichen auch Kirch/ welcher in einem seiner Calender an statt 29. die Zahl 33. brauchet/ so kan man aus diesen beyden Eintheilungen einen andern Cyclum zusammen setzen / daß die Calender auffß genaueste mit den besten Astronomis einreffen/ wenn also 6 mahl die Zarlinische Uhr von 29. Stunden gebraucher/ das ist/ wenn man in 6. mahl 29. Jahren 6. mahl 7. Schalt-Tage gebraucher/ darnach in 33. Jahren 8. Schalt-Tage einsetzet / drittens in 5. mahl 29. wieder 5. mahl 7. Schalt-Tage/ viertens in 33. Jahren 8. Schalt-Tage/ und fünffens in 7. mahl 29. Jahren 7. Endlich zum sechsten abermahl in 33. Jahren 8. Schalt-Tage einrücket / so werden in 192. Jahren 145. Schalt-Tage eingeschaltet. Alsdann nimbr man wieder die vorige Ordnung in acht / so wird in viel tausend Jahren nicht eine vierel Stunde Unrichtigkeit vorkommen.

Elias

Elias Augustus Strykius, Lenza-Marchicus, I. V. D. & hactenus in Academia Cimbrica ab an. 1689. Iuris Publ. ac Novell. Professor P. Ord. Kilonio *Hanoveram* discescit ad *Consilarii* Electoralis munus suscipiendum. Disputationes Kilonii sub ipsius præsidio habitæ, tam inaugurales, quàm exercitii gratia, sunt sequentes:

de *Matrimonio presunto*, 1690. 1. Feb. (5. plag.) Resp. *Ioh. Casp. Kallenberg*, Molschlebia-Thuring.

de *Matrimonio ex ratione status*, 1691. 27. Maji (4. plag.) Resp. *Ioh. Volmuth*.

de *Proclamatione & Banno homicide fugitivi*, vulgò *Baar-Necher* 1692, 22. Mart. (5½ plag.) Resp. *Deilev. Ioh. Major*. Kilia-Holsat.

de eo quod justum est circa ludos scenicos, Operasque modernas, dictas vulgò *ÿ peren*. 1693. mens. Ian. (7. plag.) Resp. *Georg. Bertich*, Helmershufa-Franco.

de *Juramento purgatorio in causis civilibus*. 1694. (4. plag.) Resp. *Henr. Christian. Strycke*, Lenz. Marchico (Præsidis fratre)

de *Domicilii mutatione*, 1695. 8. Maji. (7½. plag.) Resp. *Iacobo Iohn*, Hamburg.

de *Transactione super delictu*, 1695. m. Sept. (7½. plag.) Resp. *Ioh. Oluffen*, Rendsburg.

de *Apprehensione debitoris fugitivi*. Inaug. 1695. m. Octob. (5. plag.) Resp. *Iacobo Iohn*, Hamburg.

de eo quod justum est circa colloquia, & alloquia. Inaug. 1696. m. Apr. (6. plag.) Resp. *Vvilb. Henr. Dullao*, Altena-Westph.

de *Contractibus tacitis*. 1696. Resp. *N. Valert*.

de *designazione patris a matre infantu facta*, 1696.

de *Iure novellarum*, von neuen Zeitungen. 1697. m. Octobr. (5. plag.) Resp. *Sam. Frid. Hagen*, Lenz. March.

Præter has Dissertationes Kilonii ventilatas, ipse D. Strykius olim Francofurti ad Viadrum sub Præsidio D. *Ioachimi Hoppen* disputavit de *loco*, 1682. (10. plag.) nec non pro Licentia præside D. *Samuele Stryckio*, de *Communione Appellationis*, occasione l. ult. C. de Appellat. 1687. 12. Aug. (7. plag.) Berolini quoque elaboravit Dissertationem de *Efficacia Renunciationis fori hodierna*, ad l. 29. C. de Pact. contra communem Practicorum Germanorum pariter & Italo-

lorum.

lorum opinionem defensa, quæ Francofurti ad Viadr. an. 1688. prodit. (6. plag. in 4.)

Joh. Ludovicus Hannemann, Med. D. & Philosophiæ Naturalis Professor P. Ordin. Leopoldinæ Societatis Collega, dictus Nestor II. post varia ingenii monumenta, hætenus typis mandata (quælia sunt:

Ars nova Chymica enervata. in 12.

Spiritus universalis mundo restitutus. Stadæ, 1670, in 12.

Prodromus Lexici utriusque medicinae practicae. Hamb. 1670. in 12.

Fasciculus miscellanearum questionum LX. in 4.

Ovum Harvaanum de generatione hominis ex ovo. Kil. 1694. in 4.

De Sanguificandi organo Exercitatio. in 4.

Methodus cognoscendi Simplicia vegetabilia. Kil. 77. in 4.

Scrutinium Nigredinis posteriorum Cham. in 4.

Ætiologia facultatis purgantis. in 4.

Phoenix Botanicus de resurrectione plantarum ex suis cineribus. in 4.

De Usu & abusu æbriaminum. Norib. 1679. in 4.

Idea Dispensatorii. in 4.

Oculus Tauri. in 4.

Commentarius de Auro. in 8.

Fasciculus quatuor Epistolarum. in 4.

Cato Chemicus. in 12.

Zacharias Pontifex seu Commentarius de Appellatione ad Vallem Iosaphat. Hamb. 1696. in 8.

Pium castum & devotum Philosophia adepta & Theologia orthodoxa osculum. in 8.)

jam typis Hamburgensibus imprimi curat librum, cui titulus:

Mysterium Papali coronæ inscriptum Non-Ens seu Commentarius in Cap. XVII. v. 5. Apocalypseos.

Apud eundem D. Hannemannum ad prælum parata jacent sequentia:

Systema Philosophiæ Naturalis Eclecticae.

Commentarius Philosophico-Medicus de Pane.

Commentarius de Ventriculo.

Centuria 4. Epistolarum.

Due Chliades meditationum variis argumenti.

Commentarius in Historiam Passionis.

Quæ autem sub manibus elaboranda habet, hæc sunt:

Cornelius a Lapide enucleandus, & oribodoxia afferendus.

Commentarius de montibus Grifim & Ebal.

Polymathia universalis ex Epistolis eruenda.

Tauematographia Microcosmi.

Commentarius in observationes Lommi.

Systema Præceos Casibus illustratum.

Genius hujus labentis Seculi in Theologia, Jurisprudencia, Medicina, Philosophia, Philologia & Historia. Cuius altera pars sistit genus Seculi in Pacis & Belli negotiis.

Chilias Observationum variis argumenti.

Systema Physiognomia, & Chiromantia juxta Experientia principia adornatum.

Systema Philosophia universæ Biblicæ.

Commemoratio Casuum Tragicorum, in Bibliis occurrentium, cum applicatione Casuum Tragicorum hujus seculi.

Exercitatio Philosophico-Theologica de Scientia Dei Media.

Censura vel Examen Impiorum Dogmatum Vorstianorum.

Nova quoque editio libri, Kilonii anno 1675. in 4. (plag. 18.) impressi, prodiit, cui titulus:

Johannis Suchsen, Icti, Civitatis Kiloniensis p. m. Consulis meritisimi, de solennibus Appellationibus tractatus, in quò materia de Appellationibus solennibus ex insignioribus Practicis, observationibus forensibus, & Præjudicatis perspicuè digesta est & elaborata. Cum Indice capitum & rerum.

Kilonii, impensis Io. Sebastiani Richelii, 1698. in 4.

Idem B. Auctor Tractatum edidit de Inventario, Kilonii 1672. in 4. (1. Alphab. 2. plag.) nec non *Holsteinsches Ding und Recht. Kiel/1687. in 4. (4½. plag.)*

Sub prælo denique est iterata editio libri, quem *Georgius Paschius*, Prof. P. jam ante aliquot annos vulgaverat, hoc titulo inscribenda:

Georgii Paschii, in Academia Kiloniensi Professoris, de Novis inventis, quorum accuratiori cultui facem prætulit Antiquitas, Tractatus, secundum ductum Disciplinarum, Facultatum atq; Artium in gratiam curiosi Lectoris literis concinnatus.

Capite 1. Libri hujus (vel 5. Alphabeta complexuri) agetur de Inventis Nov-antiquis in genere. 2. De Disciplinarum atqve Artium liberalium instauratione & augmentis. 3. De novæ Sectæ conditore Cartesio. 4. De aucta sensim doctrina Morali novisque ejusdem accessionibus. 5. De varia fortuna doctrinæ Juris, novoqve ejusdem habitu. 6. De Inventis Medicis. 7. De Inventis Physico-Mathematico-Mechanicis. De Theologia non occurret peculiare caput, sed quæ eò spectant suis passim locis inferentur, v. g. in doctrina Logica de Methodo agendum erit de primis systematum Theologorum auctoribus &c.

Idem Georgius Paschius singularem tractatum molitur *de Senili pariter atqve Juvenili Theologia facie*: aliumqve affectum ac prælo paratum habet, cui titulus: *De variis Moralibus tradendi formis modisque liber*. Istius caput 1. sistet ea, quæ pertinent ad rationem tractandi Parabolicam, Mythicam seu Poeticam. Cap. 2. Dialogiticam. Cap. 3. Satyricam. Cap. 4. Paradigmaticam, seu Exemplarem. C. 5. Dogmaticam, Characteristicam, Paræneticam seu Præceptivam, Aphoristicam ac Gnomologicam: Quò referenda Adagia, Apophthegmata, Emblemata, Hieroglyphica, Inscriptiones atqve Symbola. Cap. 6. Apodicticam seu Demonstrativam & Systematicam.

Wilhelmi Hulderici Waldschmidt Med. D. & P. P. Solutio Problematis, ab Anonymo mense Februario p. 32. propositi.

Stupendi ab aëris condensatione producti effectus, cum illis, quos ex metu vacui, aut sublato potius aëris externi cum interno æquilibrio, oriri videmus, inventioni variorum instrumentorum, quibus ope aëris maxima in Mechanicis præstari potest utilitas, ansam præbuere, quibus omnibus recensendis nunc immorari nec libet nec licet. Sufficiat hîc bombardæ sive sclopeti pneumatici, occasione Problematis, à Viro, ut apparet, in Experimentalis Philosophia

phia optimè versato, ad ulteriorem indagationem Curiosus commisit, paucis meminisse. Hujus quidem sclopeti, modo ordinario fabricati, & ex compressione aëris (qui sui juris factus resilit, & elasticitatem exercet) eundem, quem pyrii pulveris in bombardâ accensionem sequi videmus, effectum producentis, descriptionem & fabricam tradidit Lipstorpianus in Specim. Phil. Cartesianæ p. m. 164. Cl. verò hujus Problematis Auctor de novo tormenti aërei genere, quod per vacuum, aut aëris absentiam, eundem cum priore præstet effectum, cogitandi præbet occasionem; cum verò de hac re ad effectum perducenda jam sæpè cogitaverim, meam opinionem pace Cl. Dn. Auctoris hic aperiam. Duplici autem ratione res perfici posse videtur, nec, ut puto, de felici dubitandum est successu. Prior modus est ille, quem Dn. Guericke proponit p. 112 Exper. Magdeb. & qui à Celeberrimo Sturmio part. 2. Colleg. Exper. p. 241. sq. quodammodo emendatus, additâ hujus effectûs causâ, legi potest. Verùm, quod prælaudatus Dn. Sturmius l. c. p. 252. dicit, in mente jam esse, & oculis quasi observari formam tormenti novam, quæ recipientis exhausti applicatione penitus non indigeat, &c. illud facilè effectui dari posse confido, hoc modo: Formetur è cupro vel ferro tubus, instar tubi sclopetarii, cujus orificium posterius exactissimè sit clausum. Circa mediam hujus tubi partem, penetret eundem pinna aut stylus ferreus satis robustus, cui innitatur globulus plumbeus, corio madefacto involutus, ut arctissimè claudat hanc tubi partem, nullumque penitus aërem admittat. In parte postica, sex aut plurium pollicum latitudine à fine tubi, alius applicetur tubus, instar Syringæ cum embolo, cui propè connexionem cum tubo sclopetario duo affixa sint epistomia, quorum unum apertum aërem extracto embolo in Syringam admittat, clausum verò regressum in sclopetum impediatur; alterum verò aërem in syringa contentum foràs emittat, simili prorsus ratione, quâ id fit in Antliis Belgicis à Senguerdo delineatis. Exhauriri poterit hac ratione omnis, qui retrò globum est, aër, ipseque globus, extracto aëre eundem non poterit sequi, obstante, de quo antea dictum, ferreo stylo. Syringa verò, occluso foramine tubi sclopetarii, removeri poterit. E regione autem in tubi parte alterâ, duorum à fine pollicum latitudine, exiguum fiat

foramen, illius instar, quod pulveris incendiarii flamma in aliis bombardis, pyrio onustis pulvere, ingreditur (Zündloch) cui ab intra valvula applicetur aut ventilium, quod stylo ferreo firmetur, ne ab aëre externo præter intentionem artificis removeri possit, ita tamen, ut pro arbitrio aperiri hoc foramen, & externo aëri queat concedi aditus, qui quàm vehementissimè explodet globum, majori sanè, quàm in bombardis pneumaticis per aëris compressionem operantibus fieri consuevit, cum violentia. Quod si hic tubus ligneo adapteretur receptaculo, faciem bombardæ undequaque nitidæ exhibebit, & ad scopum quemcunqve dirigi poterit. Quin & aëris loco admissa aqua eundem effectum globiqve projectionem producet. Denique, quamvis persuasum habeam, posse hoc modo Problemati satisfieri, hæc tamen omnia ulteriori Curiosorum examini committo, exactam totius instrumenti delineationem, si hæc non ingrata fuisse intellexero, communicaturus.

PLOENAE

In gratiam eorum, qui artem Culinariam exercent, aut variis etiam gulæ deliciis sive irritamentis capiuntur, Coqvus Ducalis librum vernaculum edidit, cui titulus:

Traiteur à la mode, welcher der delicaten und neubegierigen Welt darleger ein neues vortreflicheres Kochbuch / worin zu finden / wie man so wohl Hochfürstl. als anderer vornehmer Höfe Taffeln nach besser Manier des heutigen Estats mit wohlschmeckenden Speisen galant versehen kan / &c. durch Hans Schuppen / der Hochfürstl. Durchl. zu Holstein Plöden iewiger Zeit bestalleen Mund-Koch.

Lübeck und Leipzig / bey Peter Bockman / 1698. in 4. (1. Alphab. 3 $\frac{1}{2}$ plag.)

LVBECAE

Prælo typographico tandem liberata est
Jacobi à Mellen, Lubecensis, Sylloge Nummorum ex argenteo uncialium, vulgò Thalerorum seu Imperialium, quos Imperatores, & Reges Romanorum, nec non Austria Archiduces signari jusserunt.

Lubece, apud P. Böckmannum, & Joh. Widemeyer, typis
 Christoph. Gothof. Venatoris, 1698. (27. plag. in 4.)

Sylogem hanc Nummorum ex argento uncialium, seu, ut vulgò vocari amant, Thalerorum (cujus *Specimen*. instituti modum ac rationem docens, jam ante biennium Hamburgi prodit) in certas *Classes*, easdemque in suos iterum *Manipulos* distinguere auctor constituerat. Quapropter etiam superiori anno *Manipulum I. & II. Classis I.* evulgavit. Jam verò certis de causis mutavit consilium, placuitque ea, quæ cuivis Classi destinata sunt, peculiari libro complecti. Hic igitur tractatus nummos unciales *Imperatorum & Regum Romanorum*, nec non *Archiducum Austriae* continet, qui accurate ari incisi, Commentario Historico, Genealogico & Heraldico illustrantur, adeò ut liber iste Fastorum Austriacorum locohaberi queat, qui argenteis, ut ita dicam, monumentis (per duo, & quod excurrit, sæcula) augustissimæ gentis memoriam conservant. Ejusdem operis versio *Germanica* (cui titulus *J. von Mercuriuses Thaler-Cabinet &c.*) adornari cœpta est, sed ejus prior tantummodo pars superiori anno 1697. prodit (7. plag. in 4.)

Varia hætenus scripta Theologico-Philologica evulgavit *Franciscus Wörgerus*, Lubecensis, ut sunt:

Conciliatio S. Marci cum Iohanne super *horam, qua cruci affixus est Dominus*. Hamb.

Hakeldama sive conciliatio S. Matthæi cum Ieremia, super *agrum sanguinis*.

De Davide extirpante horribiliter *Ammonitas*. Lub.

De *Leviathan*, & quinam in Iobi 3. Capite v. 8. sint *maledicentes Diei*. Lub.

De *Signo filii hominis in caelo*. Kilon.

De *Hædu* separandis ab Ovibus in iudicio.

De *Mense nascentis Domini*.

Symbolæ Theol. & Hist. ad Exercitationem. *Gronovii de Suspendio Proditoris Juda*, Lubecæ, 1688 in 12.

De *submergendo capite scandalizantis* cum lapide molari. Lub. in 12.

De *Benedictione Sacerdotali*. Helmstad.

Oedipus sacer super Evangelia.

Psychologia Salomonis, contra Spinofam, Hamb. 1686.

Historia Hamelensis contr. *Martinum Schoockium* defensa, Hamb. 683.

De Vrbe *Chorasin*, contra *I. D. Majorem*. 1687.

Ejusdem defensio, sive ultimæ Execviæ *Regionis Sin*. 1687.

Vastatio *Babylonis Assyriæ* Lub.

Vastatio *Sepulchri Domini*. Lub. 12.

De *Avibus Salomonis* arcanorum delatoribus.

De *Fontibus Salomonis* hortos irrigantibus. Lub.

At idem plura alia (nobis visa) prælo parata habet, sumptus editoris saltem exspectantia, qvalia sunt:

Relaxationum Historico-Politicarum libri duo.

De *Adventu Messia* in regno suo.

Dissertatio de *Vestulo Aaronis*. De *Vulpibus Samsonis*.

De *Aspide obdurante aures* coram Incantatore.

De *Vxore Lothi* in statuam Salis versâ.

De *Bethsemitis* apud Arcam Domini prostratis.

De *Pueris Beibelenfis*, coram Elisa dilaniatis.

De *Signo Propheta Iona*. De *Puce* in quo sepultus est *Ionas*.

De *Sanctis* qui cum Christo resurgente & ipsi sunt *suscitati*.

Num *Papa Romanus* sit *hostis Crucis*?

De *Enocho, Elia*, atque *Paulo*, in Cælum raptis.

De *gloria Salvatoris transfigurati* in monte.

De *Corvis* panes & carnes afferentibus *Elia*, & de *potu* ejus è torrente *Crihti*.

De *Rachele* clanculum surripiente *Teraphim* Labauro.

De *Iacobo luctante* cum Filio Dei.

De *Statere* invento in ore piscis, quo didrachmam perfolvit Petrus.

De *s. Johanne* strenuè illibatam honorem Virginis *s. Mariae* tutante sibi a Domino commissæ.

De *Messia non rapinam arbitrante esse æqualem Deo*.

Pentateuchus, a frivolis *Spinosa* cavillis vindicatus.

De Responso Christi: *Si enim volo maneri &c.* Ioh. XXI, 22.

Concio symbolica *Domini Providebit*, Gen. XXII, 8.

Ejusdem *Francisci Wörgeri Conciones vernaculas* (quarum aliquas tum *Hafniæ* & in aula coram Seren. Rege *FRIDERICO III.* tum *Lubecæ* an. 1668. habuit) *Daniel Pauli*, Bibliopola, quidem an. 1678. *Francofurti* edidit; Sed præmaturo ejusdem obitu duas partibus modò 21. sunt divulgatæ, quas deinceps auctor quatuor

gran-

grandibus voluminibus continuavit. Titulus earum vernaculus est: *Christlicher Diumenthal / five Vallis sacra florum*, &c. Præter has Conciones (quibus non tantum ordinarii textus Dominicales & Festales, sed alia quoque dicta Biblica quamplurima, explicantur) vernaculos tractatus varios idem auctor elaboravit, qui agunt:

De *Resurrectione carnis*, contra Atheos.

De *inverso Mundo*, & quodnam illi iudicium brevi imminet.

De *S. Pauli luctu forti cum morte*.

De *eiusdem preparatione cordata ad mortem*.

De *Egrotis ad subeundam fortiter ac Christianè mortem ab eò confirmati*.

Post editam hactenus partem I. & II. *Polyhistoris* Celeberrimi viri *Danielis Georgii Morhofii*, (quarum posterior denuò hoc anno prodiit) Petrus Böckmannus, Bibliopola Lubecensis, seriò id agit, ut partes *rel. qua*, ad posthumos hosce de Notitia auctorum & rerum commentarios pertinentes, obstetricantibus Eruditis nonnullis Lipsiensibus, propediem typis ex cribantur.

Johannes Cassarus Glotzen, Phil. Mag. post publicatam concionem contra Pontificios, quam vocat *Lilium inter Spinas*, das ist / woltrichende Evangelische Wahrheit / wieder die giffrige Luft des Pöblistischen Irrthumbs &c. Lübeck 1696 (3½. plag. in 4.) tractatum Oratorium molitur, cui titulus erit:

Orator Ethicus, sive doctrina de Stylo, quâ ars ejusdem & methodus dicendi exactè & perspicuè docetur, cum necessariis fundamentis & mediis ad puriorem Eloquentiam facilliter perveniendi; adjectis de materiâ Ethicâ exemplis, varias styli formas exhibentibus, ad usum & commodum literatae juventutis concinnata. (1. Alphab. in 8.)

Idem typis vulgabit tractatum Germanicum. (1. Alphab. in 8.) cujus hæc est Inscriptio: *Des Welt-Geistes Weisheit ohne Gewisheit / Licht ohne Erkänntiß / Lehr ohne Grund / Wissen ohne Gewissen: das ist / Ausführliche Erklärung der fruchtlosen Welt-maximen. und thörigten Klugheit des Fleisches / in welcher durch der Welt.eigne Schlusfreden und application der Gründe / so wohl*

nicht der Natur als Philosophie. die Weltweisen ihres Selbstbe-
trugs / todter Erkenntnis und Dürchheit überwiesen / zu der Weisheit /
die Licht / Geist und Leben / das ist / himmlisch / geistlich und göttlich ist /
gebracht werden.

Henricus Cordes, Arithmeticae, Algebrae, aliarumque eo
pertinentium disciplinarum amantissimus, nec non Orphanotro-
phii Lubecensis Informator, & Societatis Arithmetico-technicae
membrum, (in der Kunst Rechnungs-liebenden Societet der Con-
tinuirende) post editum hactenus librum vernaculum, hoc nomi-
ne insignitum

Der neu-angelegte Historisch-Algebraische Gartenbau / &c. h. e.

Hortus Historico-Algebraicus &c, cujus prior pars Hafniae
an. 1691. in 8. (plag. 13.) posterior vero Rabeburgi
an. 1696. in 8. (plag. 8.) prodit,

novum jam similis argumenti tractatum parat, cui titulus:

Historisch-Algebraische Nebenstunden / in sich fassend, si curieuse
und anmuthige Historien / welche aus bewährten Geschichts-
schreibern mit grossen Fleiß ausgearbeitet / in die edle Algebra
verfasset / auff die deutlichste resolviret / und allen forthaner
Kunst und Historien begierigen Gemüthern zu sonderbarem
Nutzen und Ergetzung / auff eine vorhin schwerlich versuchte
Art vorgestellt / von Henrich Cordes / &c. Rabeburg / bey
Sigmund Hoffman 1698. in 8. h. e. *Hora succisiva Histo-
rico-Algebraica, sive historias variores, ad Algebrae
relatas, & perspicue resolutas, continen-
tes, &c.*

Methodus auctoris haec est, ut elegantes varii argumenti hi-
storias è probatis scriptoribus depromptas, verbisque vernaculis
conceptas, afferat, praecipue autem tales, quibus aliquid numero-
rum inest; unde problemata Arithmetica & Algebraica formandi,
eaeque simul artis lege resolvendi, uberrima ipsi na-
scitur occasio,

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS

Edita Calendis Aprilis M DC XCVIII.

WISMARIAE

*Johannis Gröningii J. U. D. Cogitata
circa methodum concinnandi Historiam Civitatum
ad exemplum Patriæ.*

Res a Principibus præclare gestæ suos Præcones ac Ebuccinatores sat multos invenere, parcius Civitates. Terruit ab utili atque nobili instituto, ut videtur, alios Labor, alios insufficiens apparatus, cum ad Archiva Civitatum, ad commercia Literatorum, ad curiosa κειμήλια, quæ quisque inter privatos parietes premit, liber patere debeat aditus. Sed uti convenit ad tradendam exactam historiam, ut quisque suæ Gentis consignet annales, ita laborem compenset, & defectum apparatus sublevet Amor Patriæ, Popularium communia Vota, Vicinorum omniumque bonorum primum inserviendi studium. Hunc in finem quæ ad Historiam laudesque Patriæ spectant, titulo *Antiquæ & Novæ Wismariæ*, IV. Libris colligere cœptum. *Primo* recensentur prima Urbis incunabula, quæ Wismaro Obotritorum Regi debentur: In Adolescentia, Majorum egregia facinora, nec Italis ob imperium, quod devicto Augustulo in eos obtinuerunt, ignota: In Juventute, quicquid sub regimine Ducum Megapolitanorum memoratu dignum accidit: In proveciori ætate, quæ sub clement. moderamine Regum Sveciæ præclare gesta. *Secundo Libro* ingenium situs delineabitur, quo urbs admirabilis, eoque nomine valde illustris, cum Natura & Ars mutua grataque quadam æmulatione in hunc finem conspirasse videantur; ab una enim parte dum Mare Balthicum commode alluit, Portus validissimum integræ Classi asyllum est, & Castellum invictum, nostris *Wohlfisch*, Neptuno Leges dicit & Mari Balthico compedes injicit. Ab altera parte paludes & fortissima

Valla, quibus cingitur, tutissimum Civibus præsidium. Non minus hic describentur adjectis figuris ædificia publica, Tempa, Curia, & quod primo loco memorandum fuisset, Palatium antiquum Ducale, quo nunc tot Provinciis, quo tot Civibus jus dicitur. *Tertio Libro* tradetur Historia Nummaria, Nummi sc. Bracteati, aliiqve majoris & minoris formæ, qui olim & nunc in usu, ut & Numismata quædam additis figuris explicabuntur. *Quarto Libro* Historia Literaria colophonem operi imponet: Hic sistentur nomina Literatorum, qui jam ab ali quot seculis apud nos florere; Eorum Effigies, Vita, Bibliothecæ, egregia scripta: Nomothesia tam Curia quam summi Tribunalis Regii, quod nec Officio Præfecti Prætorio apud Romanos, nec Senatui Areopagitico apud Græcos auctoritate & sanctitate Legum cedit, imò Itolorum Rotas, Gallorum Parlamenta, (si peregrino nomine licitum βαρβαρίζειν) & plurima Germaniæ suprema Judicia ob amputatos Processuum anfractus & ambages superat. Et major forsân, quam quidem pluribus persuasum, Patriæ remanebit Nominis fama, quod haud infœcunda hucusqve optimorum ingeniorum Mater fuerit, cum non pauci ibidem prodire Viri eruditione atqve scriptis apud cultiores Europæ populos notissimi. Inter quos nominasse suffecerit, *Poghtium*, *Schubartzkopffium*, Consules, *vñ in aγίοις*, ac *Morhofium*, Professore quondam Kiloniensem, (cujus in Poësi, Philologicis, Historicis & Physicis scripta vastissimum ipsius ingenium & per omnes literas diffusum arguunt;) Non minus inter eos, qui in summo Tribunali Regio munia obierunt, magnum nomen est Vice-Præsidis *Davidi Mevii*, ICTI πολυματέστατος, hujusve Seculi Papiniani, cujus insignia in Jurisprudentiam trerita ex tot divulgatis spissis Voluminibus nulla unquam obliterabit oblivio. Ne nunc de aliis quidquam memorem, præsertim qui ob egregia merita e gremio nostro ad splendida officia a Principibus Germaniæ, & ab ipso Invictissimo Romanorum Cæsare sollicitati, dignisque Virtutum præmiis nactati, cum hæc suffecerint inde arguendi, nec Minervam his terris exulare, nec apud Nos omnia fringere. Quæcunqve interim in laudem Urbis dici merentur, ad dicta Capita referri possunt. Scripti utilitas facile se prodit, &

vix alieno præconio indiget: cum fatius certè fuerit longeqve utilius in eo vires & otium impendere, quam ex sex compingere septimum cujusdam doctrinæ Systema seu crambem centies coctam cum summa orbis eruditi nausea iterum recoquere, quod servilis ingenii est, & Exterorum cacchinnò dignum. Continuabitur cum incepto, modo ad perficiendum subsidia superius requisita sufficienter concurrant. Ut alii nostrum quale quale exemplum imitari haud dedignentur, & ad simile studium properent, in incrementum rei literariæ exoptandum, utinam & sperandum.

R O S T O C H I I

Quod Celeberrimus olim Polyhistor *Morhofius* in animo habuit, nec non aliquoties promisit, scilicet editurum sese dissertationem *de meritis Germanorum in rem literariam*; Id nuper post tanti viri fata Rostochii aggressus est M. *Bernhardus Petrus Karl* Osnabrugensis, & respondente *Christiano Friderico Teichmanno*, Guhra Silesio, meditationes suas, quas vocare amat, crudiores *de Germania artibus literisque nulli secunda* d. XIII. Kal. Mart. 1698. publicè exposuit; eà occasione conscriptos literarum patres, quos fecundissima literarum ingeniorumq; optimorum mater Germania hodie dum sinu suo fovet & alit, ad vindicandam ab exterorum passim cavillis patriam, & afferenda illustria in omnis generis literas Germanorum merita, modestè obtestatus. (7½. plag. in 4.) Post eruditum hujus dissertationis prologum, in illa de mutua nationum inter se æmulatione, earumqve adversus Germanos invidia agitur; Adduntur autem simul vindices contra Germano-mastyges, a malignitate sua descriptos. Hinc varia Germanorum merita in rem literariam producentur, v. g. in Philologiam sacram, in lingvas Orientales, in rem Nummariam, in Mathesin, Musicam, & Opticam, in Astronomiam, in globos cœlestes, in Ephemerides, in Calendaria, in Architecturam militarem, in Geographiam, in Chronologiam, in Typographiam, &c. Afferuntur deinde Germani Horologiorum inventores, Pictores, Poëtæ celebriores, ut & Principes Germanorum literati, eorumqve in literas merita. Succeedunt Germanorum merita in Criticam, & Historiam, sacram in primis & Ecclesiasticam, in Phi-

lofophiam naturalem, in artem Medicam, in Juris Civilis doctrinam, & in studia Juris Canonici. Tandem opus hoc ingenua exterorum nonnullorum de Germanorum meritis confessione, ac modesta Eruditorum Germaniæ obtestatione, clauditur.

Albertus Ioachimus Krakevitz, Eqves Megapolitanus & SS. Theol. Cultor (D. *Bartholai Krakeviti*, Superintendentis Pomeraniæ citerioris, & Professoris Gryphisvaldensis, Pronepos) postquam ante sexennium ferè sub præsidio D. *Iob. Fechtii* in hac Academia de *Nobilitate Studii Theologici*, nec non Hafniæ, Præside D. *Hectore Gotbfredo Mafio*, de *Mortificatione membrorum terrestrium*, disputavit, in almo hoc Musarum Roseto nuper d. 9. Martii 1698 sub præsidio *Iob. Nicolai Qvistorpii*, SS. Theol. D. & P. Pastoris Nicolaitani, ac Ministerii Directoris, nec non Academiæ Rectoris, nova Disputatione habita, Decadem Thesium maxime controversarum *De Christo unica nostra Spe*, publicè ventilandam proposuit. (3½ plag. in 4.)

Gerhardus Matthias Röhr, Hamburgensis (filius *Christophori Röhr*, Med. D. & Practici, natus an. 1672. d. 19. Nov. & Ienæ ac Francofurti ad Viadrum literis imbutus) præside *Iohanne Ernesto Schapero*, Med. D. & Prof. P. nec non Facultatis suæ Decano, d. 15. Martii 1698. Disputationem Medicam inauguralem habuit *de Arthritide*. (4½ plag. in 4.)

Sub Præsidio *Iohannis Klein*, I. V. D. & Pand. Prof. P. nec non Consistorii Ducalis Mecklenb. Directoris, d. 26. Martii 1698. disputavit *David Gloxin*, Lubecensis, de *Præferentia Matrimonii in concursu duorum*, vulgò, *Wer von beyden in Rechten den Vortzug habe / da sein Ehegatte sich an zween zugleich verheyrathet hat* & (7. plag. in 4.)

STRALESVND AE

Die 2. Februarii hujus anni obiit *Gotbfredus Pyle*, I. V. D. & Reipublicæ Patriæ Stralesundensis Consul. Is an. 1641. natus fuit, Patre M. *Luca Pyle*, Ecclesiasta ad S. Iacobi, & R. Ministerii Seniore, Rostochiiqve & Francofurti ad Viadrum literis incubuit. Deinde

inde studiis Dn. *Jule*, (filii unici Consiliarii Regii) præfectus, cum eò Soram Daniæ, bonarum literarum matrem, petiit. Hinc Hafniâ Holmiâque visis, ac Gryphisvaldiæ an. 1671. Disputatione Inaugurali de *Retraitu Gentilium* Præside D. *Job. Pomerejschis* habita, summos in utroque Iure honores Doctorales obtinuit. Anno 1682. Ordini Senatorio Civitatis Stralsundensis fuit adscriptus, omnibusque eò pertinentibus officiis ritè curatis, hoc ipso demum annò 1698. d. 10. Ianuarii in Consulè electus est: at istò munere non ultra tres & viginti dies functus, vitam (ceu diximus) cum morte commutavit.

Præcedenti mense Martio *Henricus Stern*, Stralsundensis Pomeranus, Med. D. ad Subphysicatum Civitatis patriæ vocatus fuit. Supremos ille Doctoris Medici honores an. 1695. Lugduni Batavorum obtinuit, habitâ Disputatione Inaugurali de *Epilepsia*, die 7. Octob. ventilata (1½ plag. in 4.) Celeberrimorum quoque Medicorum, D. *Hartmanni* Regiomontani, & D. *Kerckringii* Hamburgensis, institutione ac manu ductione feliciter usus est.

M. Iacobus Wolfius, vocatus Rector Gymnasii Sundensis, Senensis Cimbrici Ducem FRIDERICVM, iter in Sveciam parantem, Mense Martio 1698. elegantissimo Catmine vernaculo excepit dimisitque, cui titulus: *Unterthänigster Willkomm und Handsfuß/ &c.* (2. plag. in fol.)

Ex RVGIA Maris Balthici Insula.

Die 28. Febr. 1698. in parœcia Gartzensi natus est *Filius monstruosus*, qui autem in ipso partu diem vidit extremum. Capiti supereminebat ab una auricula ad alteram, crassa fatis ac longa, rubedine corruscans, musculosa portio, cui ab utroque aurium latere duæ appendebant calanticæ carnosæ, latitudine trium digitorum, quæ vero ab obstetrice, ex re nunquam visa, attonita, illico sunt abscissæ. Os bovini inter ingens erat, & ad aurium fere extrema patulum. Superior Gingiva albicans, continui dentis instar conspiciebatur, inferior autem magis acuminatam præ se ferebat formam. Lingva erat longa & crassa, bovinæ itidem non absimilis. Oculorum situs transversus, qualem in Leporibus observamus, apparebat. Synciput ob formam exiguam conspectui se ferme subducebat. Brachia, manus, & inferior venter naturalitatis statum non excedebant.

Die 1. Martii 1698. sub præsidio *Iohannis Gerdesii*, Phil. & Med. D. ac Prof. Publ. Ord. nec non S. Reg. Maj. Svec. Archiatri, Disputationes Medicas Inaugurales habuerunt duo Medicinæ Candidati, quorum alter, *Johannes Antonius Helvigius*, Gryphisvaldensis (*Christophori Helvigi*, Med. D. & Prof. filius, natus an. 1670. d. 22. Octobr. & Gryphisvaldiæ, Lipsiæ ac Lugduni Bat. literis innutritus) de *Dysenteria* disputavit. (6. plag. in 4.) Alter verò, *Iohannes Nicolaus Schmitterlow*, pariter Gryphisvaldensis (*Nicolai Georgii Schmitterlow*, Consulis, filius, natus an. 1672. d. 26. Iunii, & præter Academiam patriam, Lipsiæ quoque literis imbutus) de *Convulsione* disputationem Inauguralem habuit. (5½ plag. in 4.)

Die 3. Martii ob solennem novi Svecorum Regis CAROLI XII. Inaugurationem festum Eucharisticum celebratum fuit, & die sequenti 4. Martii Senatûs Academici auctoritate Orationem Gratulatoriam in Auditorio majori habuit *Christianus Saalbach* Poët. ac Eloquent. Prof. P.

Die 7. Martii Actû solenni *Promotorio* duo utriusque *Juru*, totidemq; *Medicina* Candidati, supremum dignitatis Doctoralis gradum, privilegia & honores obtinuerunt. Icti fuerunt: *Gottselig Jacobus Colberg*, Colberga Pomeranus, Dicafterii Electoralis in Orientali Pomerania Advocatus, (de quo mens. Ian. p. 10.) & *Ioachimus Landreiter*, Rostochiensis. Medici fuerunt: *Iohannes Antonius Helvigius*, & *Iohannes Nicolaus Schmitterlow*, Gryphisvaldenses. Actû promotorio Juridico quæstio ventilata fuit: *An Contractus in Testamento celebrari possit?* Actû Medico autem quæstio fuit: *Quæ sit illa herba, Galeno Hamagoga dicta, soloque attritu externo sanguinem copiosè eliciens? cuius speciei? cuius signatura? unde illa potestas? & an adhuc dum supersit?*

ANCLAMII

Die festo unctiõni CAROLI XII. Svecorum Regis, qui erat 3. Martii 1698. Actum Oratorium de Quæstione: *Quis Monarcharum, quos nostra ætas in Europa vidit, dici debeat felicissimus?*

de-

declamantibus II. Scholæ Anclamensis alumnis, instituit, ac *Eudemoniam Carolinam* proposuit *M. Iohannes Georgius Buschmannus*, Scholæ Anclam. Rector.

SEDINI

M. Fridericus Redtelius, Schol. Sen. Conrector, Actu Oratorio, ex 23. personis (Imperatorum Romanorum vices gerentibus) conflato ἱρώτημα πολιτικὸν, *Num Regibus ac Principibus quoque conveniat & eosdem deceat, instructum esse tam intellectualibus, quam moralibus virtutibus?* die 7. Martii 1698. publicè proposuit, atque negativè & affirmativè ventilatum tandem decidit.

GEDANI

Mense Martio 1698. à D. *Samuele Schelgwigio* edita fuit Concio super Numer. XXIV, 7. qua Coronatio AVGVSTI II. Polonia-rum Regis Ecclesiæ ad SS. Trinit. d. 15. Septembris, ipsa XVII. Domini-ca Trinitatis, superiori anno denunciata fuerat.

Idem D. *Samuel Schelgwigius* eòdem mense luci exposuit *Theses de tempore, ex Augustana Confessione ejusque Apologia decerptas, quarum collatio cum porismatibus inde deductis novam pietatis methodum in dogmatibus & praxi à primariis hisce Ecclesiæ Evangelicæ symbolis longissime discedere mani-festat.*

Thesium harum sistuntur *manipuli* 16. totidem duernionibus in-clusi, qui in Athenæo Gedanensi ventilati sunt à die 14. Octobris superioris anni, ad 3. Martii 1698.

Christophorus Behrius, Professor Eloquentiæ & Poëseos, Car-men Epicum elegantissimum, in honorem *Regis Adventum* con-secutum, publicavit.

DORPATI

Præfens Academiæ Regiæ Dorpatensis facies hæc est : Prima-rius Theologiæ Professor est *Olaus Moberg*, qui successit *Crispino Iern-*

Iernfeld, SS. Theol. Lic. an. 1695. d. 3. Octob. mortuo. Hunc excipit *Laurentius Molin*, SS. Theol. Licentiatuſ : eundemqve ſeqvitur *Gabriel Skragge*, Orientalium haſtenuſ & Graeca Ling. Prof. nec non Conſiſtorii Eccleſiaſtici Aſſeſſor & Paſt. Cavveſt. qvi Ienaë præſide *Iob. Gvil. Bayero* de *S cerdoſio Chriſti* diſputavit. Jurisprudentiæ Profeſſor *Olaus Hermelin*, literarum humaniorum & Poëteos peritiſſimuſ, Holmiam nuper diſceſſit; eundemqve vel Tribunali Wiſmarienſi vel Judiciſ Aulico Aboëniſi fore admoventium fama eſt. Medicinam docet *Jacobuſ Fridericuſ Below*, Med. D. & Prof. P. qvi an. 1691. Ultrajecti Diſputationem Inauguralem habuit de *Vermibuſ inteſtinorum*, ac hyeme præteritâ cadaveriſ maſculini atqve foeminiſ anatomem inſtituit. Diſputavit quoqve an. 1695. Vpſaliaë, de *Natura, Arte, & Remediuſ in morborum curâ neceſſariuſ*. Jam verò Londinum Scaniaë vocatuſ, abitum parat, Diſputationibuſ aliqvot, ante diſceſſum habendiſ, huic Academiæ valedicturuſ, qvarum 'prima jam ſub prælo calet, hoc titulo: *Circuli Anatomico-Phyſiologiſ Segmentum primum*, ſeu *Diſſertatio de Oeconomiâ animali*, &c. In Philoſophica Facultate *Gabriel Sjöberg*, Philoſophiam Moralem & Civilem proſitetur, qvi non tantum Vpſaliaë de *Româ ruente*, & de *Sole* diſputavit, ſed Hamburgi etiam tractatum de *Jeſu agonizante* (in 8.) evulgavit, & *Metaphyſicam contractam* (in 8.) aliasqve diſſertationeſ edidit. Proximuſ ab illo, *Sveno Cameen*, Hiſtoriarum Profeſſor, nuper abiit. Idemqve quoqve fecit *Sveno Dimberg*, Matheſ. Prof. qvi erudituſ aliqvot Diſputationibuſ (qvaleſ ſunt: *Apodixiſ Mathematica*, *Matheſiſ Morum* ſive *Magna Moralia*, *Hercoteſtonice Trigonometrica*, &c.) ſuam induſtriam probavit. ſeqvitur *Michaël Dau*, (ex duodecenni Scholæ Dorpatenſiſ Rectore) Eloqvientiæ Profeſſor, qvi præter aliqvot rarioriſ argumenti Diſputationeſ, de *Aſtologiâ Iudiciariâ*, de *Legē Natura*, de *Trinitate Platonica*, de *Revoluſione Anima*, &c. tractatum vernaculum edidit, cui tituluſ: *Der nârrliche und elende Aſcheiſt/ oder der alſo genandien groſſen Religion ſâmmerliche Beſchaffenhett/ auſ dem ſichte der Natur vorgeſteller.* (in 8.) *Daniel Sarcoviuſ* deniqve Philoſophiæ Theoreticæ Pro-

Professor est, qui de *Æternitate* disputavit, ac eâ, quâ polleret, carminis pangendi facultate, in exequiis Regiis orationem metricam elegantem habuit.

HOLMIAE

Libri *Peringskiöldiani* (Mense Ianuar. p. 12. quidem allegati, at perperam *Saga Islandica* nomine a Chronico *Snorronis Sturlesonis* distincti) verus titulus hic est:

Heims Kringsla, eller Snorre Sturlesons Konunga Sagor; Sive Historia Regum Septentrionalium, a Snorrone Sturlonide ante secula quinque patrio sermone antiquo conscripta, quas ex MSS. Codicibus edidit, versione gemina, notisque brevioribus, Indici Poëtico vel rerum sparsim insertis, illustravit Iohannes Peringskiöld.

Stockholmia, literis Wankivianis, 1697. (10. Alphab. in fol.)

Singulae operis hujus (quod Editor *Ioh. Peringskiöld* Regii Archivi Secretarius, & membrum Collegii Antiquit. Svecici, novo Sveonum Regi CAROLO XII. inscripsit) paginae, in duas, ut vocant, columnas distinctae sunt, ubi ad dextram textus *Snorronis* Islandicus, latinis literis expressus, ad sinistram vero Versio Svecica, à *Gudmundo Olai* (cui nuper mense Ian. p. 12. fide Catalogi librorum à Collegio Antiqu. Svec. editorum vel edendorum, ante hos 7. annos Holmiae impressi, totius operis editionem tribuimus) adornata, nec non inferius Latina Editoris translatio conspicitur.

HAFNIAE

Die 9. Februarii *Georgius Vrsinus*, in Auditorio Collegii Medicæi, respondente *Paulo Danchel*, publicæ Eruditorum censurae subjecit Dissertationem suam ultimam de *Scholis & Academiis Hebraeorum*. (2³. plag. in 4.) Et quoniam hoc argumentum tredecim Exercitationibus absolvit, collegit eas in unum volumen, & in usum Philologorum publicavit, præfixo hoc titulo:

Georgii Vrsini, è Societate Collegii Medicæi בית השיבה והמדרש seu Antiquitates Hebraicae Scholastico-Academicae, in quibus Scholarum Judaicarum historia tam intrâ quàm extra Scripturam, forma earundem, Docentium & discipulorum officia, Ritus, dimis-

sio è Schola, Promotio, Promotionum tituli, distincti Professorum ordines, & facultates, Methodus disputandi, Studia, Statuta, Privilegia, & Stipendia, continuo, ubi fieri potuit, s. Scriptura & monumentorum Rabbincorum concentu eruta leguntur.

Hafniæ, an. 1697. literis Reg. Maj. & Vniversit. Typogr. Io.

Philip. Bockenhoffer. (2. Alphab. 2½. plag. in 4.)

Hæ Antiquitates (præmissâ Præfatione, de utili cupiditate visitandi Academias peregrinas) in 14. Capita dividuntur. Quorum 1. recenset Scholas & Academias Hebræorum ab origine mundi, in S. Scriptura ut plurimum fundatas. 2. Academias eorundem, quæ apud externos maximè floruerunt, imprimis tres illustres Babylonicas. 3. Varias Scholarum & Academiarum formas. 4. Mutua docentium & discientium officia. 5. Ritus eorundem inter docendum. 6. Dimissionem è Schola. 7. Promotionem ad honores. 8. Varios Promotorum titulos. 9. Distinctos Professorum ordines, vel Facultates. 10. Methodum disputandi. 11. Varia Hebræorum studia. 12. Statuta Academica. 13. Privilegia Literatorum. 14. Stipendia Academica. Inter Respondentes præprimis tres ob præcoccia sua ingenia notari merentur. Primus est *Marsinus Casparus Volsburg*, decimo ætatis anno in Studioforum album relatus, & in Græcis ad stuporem exercitatus. Secundus est *Petrus Simonis Aarbusius*, qui vix decimum egressus annum, in Studioforum numerum, propter incredibilem variarum lingvarum, Hebrææ imprimis, peritiam, receptus est. Tertius denique est *Olaus Franciscus Thestrupius*, post duodecimum ætatis annum civitate Academica donatus, variisque eadem ætate scientiis instructus.

Die 12. Febr. *Andreas Lyche* in auditorio Collegii Regentziani disputavit de *Exhalationibus autumnalibus*, lingvâ vernaculâ Kormmod dictis, Respondente *Iohanne Severini*, Iyllingenfi. (1½ plag. in 4.)

Præcedente Mense Martio p. 36. breviter innumimus, *Corpus Juris Danici, sive Codicem Christianæum*, ab *Henrico VVegehors*, Kilonienfi, I. V. D. &c. ex idiomate Danico in sermonem Latinum versum esse.

esse. Jam verò integrum Libri titulum suppeditamus, qui ita habet:
*Regis Christiani V. Jus Danicum, Latine redditum ab Henrico Wegborst, Consiliario Cancellariae Regio, L. V. D. & in Univer-
 sitate Hafniae atque Academiae Equestris Regia
 Professore.*

Hafniae, literis Reg. Celsit. Typogr. Ioach. Smetgen.

1698. (3. Alphab. 11. plag. in 4.)

Totum hoc Jus (cujus historiam affert *Ioh. Mollerus* in *Isagoge* ad *Hist. Chersonesi Cimbr.* pt. 1. cap. ult.) dividitur in sex libros, quorum *primus* qui de iudicio & personis judicialibus agit, viginti sex capita sub se comprehendit. Primum eorum agit de obsequio Legislatori & legi praestando. Cap. 2. de foro primae instantiae ordinario. Cap. 3. ubi & quando iudicium, processumque iudicarium haberi, & quae ibi tractari oporteat. Cap. 4. de citatione inque jus vocatione & Dilationibus. Cap. 5. de Iudicibus. Cap. 6. de citatione ad Iudicium Superius. Cap. 7. de Iudicii Assessoribus. Cap. 8. de scribis Iudicii. Cap. 9. quis suo vel alieno nomine postulare possit. Cap. 10. de impedimentis atque absentiae excusationibus. Cap. 11. de Defensore. Cap. 12. de modestia in iudicio observanda. Cap. 13. de Testibus ac Testimonio judiciali. Cap. 14. de accusationibus & juramento. Cap. 15. de confessis. Cap. 16. de Veridicis (*Sandmånd*). Cap. 17. de oculari inspectione. Cap. 18. de Agrimensuris. Cap. 19. de vinculis & carcere. Cap. 20. de Quaestionibus. Cap. 21. de Arresto & Sequestro. Cap. 22. de Requisitione pro Obstagio. Cap. 23. de Fideiussoribus & Intercessoribus. Cap. 24. de mulctis, Sententiae executione, rerum ex causa iudicati capione, inmissione in bonorum possessionem, & similibus negotiis. Cap. 25. de Sententia, Scripturarum & Scribarum sportulis. Cap. 26. de Supplicationibus. *Liber Secundus* agit de Religione & Clero, & in specie Cap. 1. de Religione. Cap. 2. Quis concionari & ad Pastorale officium vocari eique initiari possit. Cap. 3. Quo modo pastores Ecclesiae vocandi sint. Cap. 4. de Pastorum officio circa Ministerium in Coetu Ecclesiastico, & Concionem. Cap. 5. de Pastorum officio circa Sacramenta, & Confessionem privatam. Cap. 6. de Pastorum in erudienda juventute officio. Cap. 7. de officio Pastorum circa Visitationem

nem domorum, curam pauperum, ægrotantium ac delinquentium visitationem. Cap. 8. de officio Pastorum circa Conjuges, Obstetrices, & Puerperas. Cap. 9. de Pastorum horumque Adjutorum officio deqve Ecclesiæ Potestate in non resipiscentes. Cap. 10. de officio Pastorum circa Funera. Cap. 11. de Pastorum Vita ac Moribus, Delictis & Multis. Cap. 12. de Pastorum ædibus ac creditibus. Cap. 13. de Pastoralium viduarum atqve Heredum *Commodi* reparatione seu Anno gratiæ. Cap. 14. de Diaconis aut Pastorum Collegis. Cap. 15. de Ædituis ac Substitutis. Cap. 16. de Præpositis. Cap. 17. de Superintendentibus seu Ecclesiarum Episcopis. Cap. 18. de Scholis. Cap. 19. de Xenodochiis & Pauperibus. Cap. 20. de Professoribus. Cap. 21. de Libris & Calendariis. Cap. 22. de Ecclesiarum Inspectione, Reditibus, Expenfis, Ædificatione. Cap. 23. de Decimis. *Liber tertium* agit de statu Politico ac Domestico, & quidem Cap. 1. de Præfectis Regiis aliisque Officialibus. Cap. 2. de Personis Privilegiatis. Cap. 3. de Civibus. Cap. 4. de Magistratu alii sive Civitatum Officialibus. Cap. 5. de Curatoribus Civitatum (seu Logistis). Cap. 6. de Civibus Censitoribus. Cap. 7. de Collegiis & Opificibus. Cap. 8. de Tabernariis Circuitoribus. Cap. 9. de Nundinis. Cap. 10. de mensuris ac ponderibus. Cap. 11. de Aurigis & Portitoribus. Cap. 12. de Agricolis Proprietariis *seu sua prædia habentibus*. Cap. 13. de Colonis & Negotiis rusticis. Cap. 14. de Rusticis Originariis seu glebæ addictis. Cap. 15. de Viis. Cap. 16. de Matrimonio. Cap. 17. de Impuberibus, Minoribus ac Tutoribus. Cap. 18. de Inspectoribus tutelariis seu tutoribus honorariis. Cap. 19. de Famulatio rustico & opidano, Hospitibus & Otiosis. Cap. 20. de Judæis & Tartaris (seu Zigaris). *Liber quartus* agit de jure maritimo, & quidem Cap. 1. de Magistrorum & Gubernatorum navis, aliorumque navium receptione, mercede & officio. Cap. 2. de Conductione navis Diligentia & Rationibus. Cap. 3. de Casibus fortuitis, Avaria & fundi exploratoribus. Cap. 4. de Naufragio Rebusqve naufragis & in mari amissis. Cap. 5. de Bodmeria, & literis crediti, pro ædificando navigio contracti (*Dance Dillrefe*). Cap. 6. de Asseruatione seu periculi susceptione. Cap. 7. de Ammiralitate. Cap. 8. de Processu juris maritimi. Cap. 9. de Clasiariis Regis. *Liber quintus* de titulo possessionis, Bonis & ære alieno, & in specie Cap. 1. de Contractibus.

tractibus & Obligationibus. Cap. 2. de Hereditate ejusque Divisione. Cap. 3. de Emptione, Venditione & Permutatione. Cap. 4. de Donationibus, & Largitionibus scripturâ factis. Cap. 5. de longi temporis præscriptione. Cap. 6. de Dationibus in solutum & missionibus in bonorum possessionem. Cap. 7. de Pignore. Cap. 8. de Commodato, Locatione, conductione & *Deposito* seu bonis alterius custodiæ commisis. Cap. 9. de bonis inventis. Cap. 10. de Fundis, Possessionibus, Communione, Venatione ac Piscatione. Cap. 11. de Molis & aqua. Cap. 12. de Capris, Equis admiffariis & Equibus. Cap. 13. de Apibus, ferisque Bestiis. Cap. 14. de ære alieno. *Liber sextus & ultimus* agit de Delictis, & quidem in specie Cap. 1. de Hæresi, Blasphemia & Magia. Cap. 2. de Juramentis atque Execrationibus. Cap. 3. de Profanatione Feriarum. Cap. 4. de crimine læsæ Majestatis. Cap. 5. de liberorum in Parentes & Conjugum Delictis. Cap. 6. de Homicidio. Cap. 7. de mutilatione & Vulneratione. Cap. 8. de Provocationibus ad Certamen, & Duellis. Cap. 9. de Domestica, Ecclesiastica, judiciali, iter facientium atque ærantium pace. Cap. 10. de damno ex armis alienis illato, & de pauperie. Cap. 11. de damno ex casu fortuito & improviso. Cap. 12. de Defensione necessaria. Cap. 13. de Stupro. Cap. 14. de Violentia ac Vi publica. Cap. 15. de Rapina. Cap. 16. de Latrocinio. Cap. 17. de Furto. Cap. 18. de crimine falsi. Cap. 19. de Crimine incendii atque ericeti uestione. Cap. 20. de pecude occisa aut vulnerata. Cap. 21. de Injuriis. Cap. 22. de Vxore, liberis aut famulis corruptis. Huic juri pag. 629. ar. nexum est *juramentum*, quod Regi à Judicibus præstari oportet. Pag. 631. sequitur Explicatio juramenti testium & admonitio eorum in judicio præmittenda, & tandem in duabus ultimis paginis explicat autor hujus versionis voces quasdam cum Danicas, tum alias in hac editione occurrentes, quid nimirum sit: Birca, Cessio, Dominus, Herreda, Holma, Hospites, Inqvilini, Mulcta, Mulcta Sacra, Patronatus, Frætorium, Possessör, Proprietarius, Resignatio, Ride-manni &c. Toti juri autem post dedicationem præmissa est promulgatio hujus legis à Rege Anno 1683. die 15. Aprilis facta.

Die 8. Martii 55. ætatis anno extinctus est M. *Johannes Adolphus Bornemann*, Pastor Ecclesiæ Cathedr. S. Mariæ Hafniensis, & Nomarchiæ Socchelundensis Præpositus. Is Hafniæ an. 1643.

d. 5. Maji natus, patrem habuit *Philippum Inlium Bornemann*, Regg. CHRISTIANI IV. & FRIDERICI III. Secretarium Germanicum, fratresqve, *Cosmum Bornemann*, I. V. D. & Prof. Hafn. Consiliarium Regium & Urbis Consulem, ac *Henricum Bornemann*. SS. Theol. D. Professoremqve Hafniensem, & Episcopum Selandiæ; Socerum verò Celeberrimum D. *Thomam Bartholinum*. Absolutis studiis, & ab itinere Belgico, Anglico, Gallico, Italico, atqve Germanico redux, an. 1675. Moderator Scholæ Coagiensis in Selandiâ fuit constitutus; hinc an. 1676. Concionatoris Aulici Regii munus obtinuit, & tandem an. 1683. Pastoris Mariani, Præpositiqve Socchelundenfis officio admotus est. At præter Conciones aliquot funebres nihil edidit.

Sequenti 9. Martii è vivis excessit M. *Petrus Foss*, Londino Scanus, D. *Nicolai Foss*, Medici Scaniæ Provincialis, filius, d. 4. Octob. an. 1631. natus, Scholæ Soranæ ab an. 1652. Pædagogus, & deinde, post reditum ex itinere Germanico-Belgico, Slaglosianæ ab an. 1663. tandemqve Hafniensis Metropolitanæ ab an. 1677. Rector, & Consistorii Assessor.

FRIDERICOBVRGI in SELANDIA.

Die 22. Ianuar. 1698. quinquagesimo septimo ætatis anno ventium numero ereptus est M. *Olaus Erici Tormius*, (M. *Erici Olai Tormii*, quondam in Regia Vniversitate Hafniensi Matheos Professoris P. postea ad templum Mariæ Pastoris Primarii & Normarchiæ Socchelundenfis Præpositi, filius; *Olai* autem *Vormii*, Medici & Polyhistoris inclyti, ex filiâ Sostrata Nepos) an. 1641. d. 13. Iul. natus, & perlustratâ Frisiâ, Germaniâ & Galliâ, visitatisqve Academiis Franeqverensi, Gröningensi, Tubingensi, &c. an. 1666. in Academiâ Patriâ designatus L. Hebr. & Syr. Professor, postea an. 1670. constitutus S. R. M. in arce Fridericoburgensi Concionator aulicus, sacri cœtûs Hillerödiensis & Herlösviensis Antistes, Normarchiæ Lyngensis Præpositus, & Regiæ Scholæ Fridericoburgensis Scholarcha. Scripta, ab ipso edita (teste *Alb. Bartholino* Lib. de Script. Danor. p. III.) sunt sequentia:
 Disp. de *Sacrificio Mincha*, Levit. II, 1. & Num. XV, 4. Franeq. 1662. in 4.
 Dissert. de *Augusto*. ibid. 1663. in 4.
 Dissert. de *Ternario*. ibid. 1663. in 4.

Ex FIONIA Maris Balthici Infula

Sub initium hujus anni 1698. in prædio suo obiit *Ianus Seefted*, Nobilissimus Vir, & Legatus Tribuni militaris, (Drift Lieutenant) Poëta ingeniosissimus, tam in Danicis, quam Germanicis & Belgicis. Edidit nonnulla, inter quæ *Pigernes Dyde* & *Laster-Speyel* / h. e. *Puellarum Speculum tam virtutum quam vitiorum*, & alia multa sigillatim seu sparsim, sed multò plura, quæ lucem non viderunt nec prælum, amicis tamen nota ac lecta; ejus elegantia omnia, ut stupefcerent omnes ad nativum illud decus. Posset de illo revera dici, *Poëta nascitur, non fit*. Neque enim eruditione Latinarum aut Græcarum literarum valde tinctus erat, sed vetus Danicorum Scaldorum vis (quam *Scalovyngei* vocabant, non furorem Poëticum, sed facultatem & impetum Poëticum, suaviter amicè placideque connatum, cum quo Islandi præcipuè nascabantur) in hoc viro revixit; loquebatur enim & fundebat in colloquiis familiaribus meros versus cum volebat, scite & venustè, ut mirari posses expromptum ipsius ingenium. Annos, puto, 55. non excessit.

OTHONIAE in FIONIA

Ex Episcopi *Thoma Kingo* (SS. Th. D. & celeberrimi inter Poëtas Daniæ modernos vernaculos) Typographiâ domesticâ, nuper ab ipsò adornatâ, prodiit (quam mensè Januar. p. 13. tribus verbis indicavimus) *Viti Beringii*, Historiographi Regii, Consiliarii Camerae, & Supremi Iudicii Assessoris, (qui an. 1675. d. 20. Maj. ætatis 58. Hafniæ, obiit, & cujus Vita ex Programmate funebri *Wilhelmi Wormii*, Catalogus verò scriptorum editorum ac ineditorum ex *Friderici Roosigardi* Deliciis Poëtarum Danorum, Lugduni an. 1693. impressis, To. 2. hauriri potest) *Historia Regni Danici, à Dano primo Rege, ad Christianum usque I. sive Dynastia Oldenburgica initium, perducta*. in fol. Opus egregium, stylo non tantum verè Romano & Historico, sed etiam sublimi atque Regio exaratum.

FLENSBURGI

Iohannes Mollerus, Flensburgo Cimber (de quo mens. Febr. p. 23.) viris eruditis, Chersonesi imprimis patriæ, significat, se, post *Homonymoscopiam* suam, haud ità pridem editam, *Cimbria* jam

Lite-

Literata, dudum promissæ, eâ, quam an. 1687. in illius *Prodro-*
mo, ac an. 1692. in *Isagoge ad Historiam Cimbricam* (part. 2. c. ult.)
 fufius delineavit, methodò pertexendæ, horis succifivis seriò ac-
 cingi. Quarum licet paucas muneris in patriâ Scholastici occu-
 pationes huic ipsum destinare labori patiantur, molesque insuper
 ingens collectaneorum, 25. circiter Scriptorum Cimbricorum, &
 octo Biographiarum integrarum, Centurias exhibentium, quæ vix
 unius se voluminis, etsi grandiusculi (*in fol.*) coarctari patien-
 tur ambitu, currentem haud parum sufflaminet, partem tamen
 operis plus quam dimidiam jam absolvit, & quæ restant, ali-
 quot annorum spatio elucubrari itidem, Deo auxiliante, à se
 posse confidit. Quoniam autem Scriptorum aliquot *ἑξοχώτερον*,
 ut aliis, ob merita in literas, prolixius celebrentur, dignissimorum,
 integræ etiamnum ab ipso desiderantur Biographiæ, frustra hacten-
 us passim vestigatæ, Indicem illarum publicè exhibere h. l. volu-
 it, ut, si qui, in Cimbriâ, aliisque regionibus, Eruditi in suis eas
 fortè musæis, vel typis excusas, vel *ἀvendύτης* asservant, præcla-
 rè se illarum communicatione & de Bonò rei literariæ publicò, &
 de Chersonesi Cimbricæ gloriâ, & de ipsò denique (bona eas-
 dem fide possessoribus restitutorò, & publicè, quid cuique debet,
 olim professorò) mereri posse, intelligant. Hoc fine no-
 mina Virorum, quorum *Vitas* desiderat *plensiores*, (breviares e-
 nim, & ab hiatibus nonnunquam haud immunes, sua jam ipsi ana-
 lecta suppeditant) eruditissimorum, alphabetica ferie, indicat se-
 quentia:

Jacobus Abendana, Hamb. Archisynagog. Londinens. mort. an. 1685.

Isaacus Abendana, Hamb. L. Hebr. interpres in Acad. Oxoniensi.

* *D. Laur. Arup*, Cimber, Acad. Viennens. ab an. 1630 Cancellarius.

* *Henricus Berschamp*, Hamb. I. V. D. Francof. ad Viadr. c. a. 1538. Prof.

Gerhardus Blasius, Holsatus, Med. D. & Prof. Amstelod. m. 1682.

Reinholdus Blohmius, Hamb. Consil. Palatinus ac Sveco-Pomeranicus.

Joh. Bokelius, Antverp. Med. D. & Poliater Hamb. circa an. 1599.

Andr. Bordingus, Ripensis, Theol. in patriâ Lector.

* *Nicot. vel Herm. Buscoducentis*, Belga, primus Scholæ Lubecens.
 ab an. 1530. Rector.

- Phil. Casar*, Cassellan. Th. D. & Conc. Aulic. Holfat. è Calvin. Pontif.
 * *Christ. Calenus*, Femariens. Med. D. & Prof. Gryphisvald. c. an. 1597
Ioh. Carnarius, Sen. Gandavens. Med. D. & Archiater Holl. Gott. m. 1562
Rodericus à Castro, Lusitan. Med. D. & Practic⁹ inter Judæos Håb. m. 1627
Bened. à Castro, Roder. fil. Hamb. Med. D. & Christina Svedicæ Archiater, m. 1684.
Bogulaw Phil. Chemnitius, Christina Svecor. Regina Historiograph.
Ioh. Christenius, Holfat. I. V. D. & Prof. Prim. Hardervic. c. a. 1669.
M. Andreas Christians, Arraboënsis, Past. Wordingburg. in Seelandia Dan. m. 1637.
David Clodius, Hamb. Th. D. ejusq; & LL. Or. Prof. Giessens. m. 1687.
 * *Ioh. Coccius*, Lubecens. Philos. Prof. Witteberg. circa an. 1526.
R. David Cohen de Lara, Hamb. Synagogæ patriæ Antistes, m. 1674.
Pancrat. Crügerus, Finsterwaldens. è Rectore Lub. L. Gr. Prof. Frf. m. 1614
M. Hieron. Cyprus, Slesvic. Ecclesiæ patriæ Canonicus, circa an. 1576
Ioh. Adolphus Cyprus, Slesvic. ex Ecclesiastâ patriæ Lutherano Relig. Pontificiæ profelytus.
Casp. Dancvershius, Oldensvortens. Med. D. & Consul Hufens. m. 1672
 * *M. Matthæus Delius*, Sen. Hamb. Scholæ patriæ Sec. super. Rector.
 * *M. Christianus Dithmarus*, Philos. circa a. 1473. Prof. Lipsiensis.
Georg. Theod. Dietericus, Hassius, Legat. Cæl. in Civ. Hamb. Ord. m. 1673.
Sam. Dresenius, Dithmarus, Gymn. in Valle Joachimica Rect. m. 1638.
Paul. Egardus, Kellinghusan, Past. in Holf. Norttorp. a. 1643. superstes.
Paul. ab Eitzen, Hamb. Th. D. & Super. Duc. Slesv. Holfatic. m. 1598.
Geverh. Elmenhorstius, Hamburgens. Polyhistor Celeberrim. m. 1621.
Alb. Otto Faber Med. D. ex Pract. Hamb. Car. II. R. Angl. Arch. m. 1686
Ioh. Festing, Lübecens. I. V. D. & Prof. Rostochiensis, m. c. a. 1690.
Ioh. Gravius, Hamb. I. V. D. & Prof. Tubing. m. 1694.
 * *M. Christoph. Geraner*, Lubec. Phys. PP. Rostoch. m. 1579.
 * *Henricus Gerlachius*, Hamb. Poet. Prof. Rostoch. Seculo superiore.
Nic. Grevinghovius, Past. Remonstr. Roter. & dein Fridrichst. c. a. 1622.
Ioh. Frid. Gronovius Hamb. I. V. D. & Lit. Human. Prof. Lugd. B. m. 1671
Ottonualpersius, Rotenb. Hass. Th. D. & Schol. Lub. Rect. a. 1613. superst.
Ovenus Güntherus Eiderstadiensis, Philos. Prof. Helmst. circa a. 1603.
 * *Frid. Ovens Güntherus*, Cimber. Chr. IV. Regis Daniæ Secretarius.
 * *M. Ioh. Hammer* Lubecens. Philos. Prof. circa a. 1418. Lipsiensis.

- Christ. Hartsaker*, Belga, Paſt. Remonſtr. Fridrichſt. & Roterod. m. 1683.
Ericus Hedemann, Diepholdian. J. V. D. & Cancell. Holſ. Gott. c. a. 1633.
Henn. Henningi, Huſenſis LL. Or. peritiſſimus, a. 1666. ſuperſtes.
Lucas Hoſtenius, Hamburg. Biblioth. Vaticanæ Præfectus, m. 1661.
Jac. Hoſſius, Tonningenſis, Med. D. & in patria Practicus, c. a. 1673.
Elias Hutterm, Luſat. Bibliorum $\pi\omicron\lambda\upsilon\gamma\lambda\omega\tau\iota\omega\nu$ Editor, a. 1600. ſuperſt.
Marc. Jordann, Crempenſis, Math. Prof. Hafnienſis, a. 1671. ſuperſt.
Ludov. Keplerus, Pragenſis, Med. D. & Pract. Lubec. m. 1663.
 * *Nic. Kellinghuſius*, Hamburg. Conſil. Oſtfrificus, m. 1620.
Theod. Kerckringius, Amſtelod. Medicus Hamb. m. 1693.
Henr. Knauſſius, Hamb. JCrus Erfurtenſis, circa an. 1575.
Pet. Lambecius, Hamb. Conſil. & Bibliothecar. Cæſareus, m. 1680.
Dethlevus Langenbecius, Hamb. JCrus, circa a. 1572. celebris.
Hermannus Latherus, Hulenſis, I. V. D. an. 1618. ſuperſtes.
Pet. de Lignon, Gallus, Labadiſtarum Paſtor Alſenav. a. 1678. ſuperſtes.
Job. Lotcenius, Itzehoenſis, Acad. in Svecia Vpſalienſis, ICrus, m. 1677.
Laur. Ludenius, Eckernfördenſis, I. V. D. & in Acad. Livoniæ Dorpatenſi Prof. m. 1654.
Mart. Lydius, Lubec. Theol. Prof. Franeqveranus, m. 1601.
Mich. Maierus, Hoſtatus, Med. D. & Archiater Cæſareus atqve Haſticus, m. an. 1622.
Johan. Dan. Major, Vratiſlav. Med. D. & Prof. Kilon. m. 1693.
Sam. Meigerius, Rendesburg. Paſt. in Holſ. Nortorpenſ. a. 1611. ſuperſtes.
 * *Bernhard Menſing*, Lubec. Philoſ. Prof. circa a. 1559. Roſtochienſis.
Nicol. Mercator, Hoſtatus, Societ. Regiæ Anglicanæ Aſſeſſor, m. 1687.
Lev. Nicol. a Moliken, Eqv. Megapol. Procanc. Holſ. Gott. m. c. a. 1664.
 * *M. Pet. Monſcheiv*, Lubec. Philoſ. Prof. circa a. 1455. Lipſienſis.
Joach. Morſius, Hamburgenſis, Philologus, an. 1636. ſuperſtes.
Ad. Olearius, Aſcania Saxo, Mathem. & Bibliothec. Holſ. Gott. m. 1671.
Theod. Petraus, Flensburgenſis, LL. Or. peritiſſimus, m. an. 1673.
Franc. Pfeilius, Magdeb. Syndic. Hamb. & Magd. an. 1564. ſuperſtes.
Bertramus Pogwviſch, Eqv. Holſ. Pontificius, a. 1572. ſuperſtes.
Sam. Rachelius, Dithm. IC Kilon. Conſil. Holſ. & Eiderſt. Præf. m. 1691.
Chriſt. Ravius, Berolin. LL. Or. Prof. Vpſal. Kilon. & Francof. m. 1677.
Ant. Reiſerus, Auguſtanus, Th. Lic. & P. Iacobæus Hamburg. m. 1686.
M. Job. Rhenius, Oſſitia Miſnicus, Conrector Huſ. a. 1640. ſuperſtes.

- Sam. Rosenbohmii*, Holf. Past. Wesselbur. Poeta exim. a. 1619. superst.
Angelus Sala, Vicentin. Med. Hamb. & Archiat. Megap. a. 1634. superst.
Cass. Herm. Sandbagen, Westph. Superint. Ducalis Holf. Gott. m. 1697.
Henr. Schavium, Kilon. Med. D. & Gymn. Thorun. Rector, m. 1661.
 * *M. Herm. Schipmann*, Lubec. Philos. circa a. 1422. Prof. Lipsienfis.
Austw. Christ. Schomernus, Lub. Th. D. & Prof. Rost. m. 1693.
Bernh. Schulze, Bremensis, I. V. D. & Prof. Kilon. m. 1687.
M. Perr. Sicksus, Rendesburg. Theol. PP. Regiomont. a. 1574. superstes.
Christ. Siedanus, Rostoch. Th. D. & Past. Slesvicensis. m. 1646.
Job. Sluterni, Wimsensis, I. V. D. & Consul Hamb. m. 1686.
 * *Job. Steinböfer*, Lubecensis, Med. D. & Prof. Lipsienf. circa a. 1576.
Nicol. Steionis, Hafniensis, Med. & Philos. *εὐχάρατ* ©, m. 1686.
Job. Svaningus, Sen. Ripensis, Historiogr. Danicus, a. 1571. superstes.
Pet. Svavenius, Pomeranus, I. V. D. & Consil. Danicus, m. 1551.
Jac. Terens, Eiderstadiensis, Acad. Altorfinæ ICTus, a. 1595. superstes.
M. Gerh. Tidemann, Lub. Th. PP. Vpsal. circa a. 1624.
 * *M. Nicol. Thodonus*, Dithmarfus, L. Gr. Prof. Witt. a. 1590. superstes.
Andr. Severini Vellejus, Decanus Ripensis & Historiogr. Danic. m. 1616.
Eberh. a VVeybe, Eqv. & I. V. D. Consil. Holfat. & tandem Cancell.
 Brunsvic. an. 1623. superstes.
Bened. VVinckler, Soltqvellenfis, I. V. D. & Synd. Lubec. m. 1648.
Job. VVitte, Lubec. Consiliar. Megapol. intimus, m. 1645.
 * *M. Barth. Zegeberg*, Lub. Philos. circa a. 1425. Prof. Lips.
Frid. Zobel, Archiater Holfato-Gottorp. a. 1643. superstes.

Quorum nomina Asterisco sunt notata, horum scripta, si quæ reliquerunt, etiam minutiora, sibi hactenus ignota, itidem petit indicari.

Gratisimum præterea ipsi erit, si Viri Urbium. Locorumque aliorum, in Ducatibus Slesvicensi ac Holfatico, celebriorum, communicare cum ipso velint:

1. *Catalogos* Officiis illis publicis, sive Ecclesiasticis, sive Scholasticis, imo & Politicis, quæ Literatis committi solent, functorum, Decanorum item, Præpositorum, Canonicorum & Abbatum, qui in Templis Cathedralibus ac Monasteriis, nec non Cancellariorum, Consiliariorum, Archiattrorum, aliorumque Ministrorum Regiorum ac Ducalium, qui in Aulis ac Protodicafteriis Cimbricæ inclaruerunt,

Chronologicos, a Temporibus, quorum memoria superest, antiquis ad nostram usque ætatem perductos, quales haud paucos & ipse jam collegit, & ab Amicis, Hamburgo, Lubeca, & Ripis submissos obtinuit.

2. *Epitaphia Eruditorum*, iis in locis, quæ incolunt, erecta, atque Curiosis obvia.

3. *Indices MStorum*, quæ in Bibliothecis publicis ac privatis delitescunt, & Schediasmatum etiam aliorum, a Civibus suis Literatis editorum quidem, sed ob raritatem paucissimis cognitorum.

Transmitti hæc ad ipsum *Flensburgam* poterunt, aut si commoda illuc mittendi deerit occasio, *Lubeca* Viro Nobiliss. atque Consultiss. *Achili Danieli Leopoldo*, I. V. D. *Hamburgi* autem Viro itidem Nob. ac Consultiss. *Vlrico VVinkelio*, I. V. L. vel *Gothofredo Liebezeio*, Bibliopola, tradi, ut ad illum eadem perferantur haud gravatim curaturis.

KILONII

Henricus Mublius, Bremensis, Phil. M. & in Academia Christian-Albertina hæctenus ab an. 1692. Græcæ & Hebrææ aliarumque Orientalium Lingvarum, nec non Poëseos & Homiletices; deinde verò etiam à B. D. *Christiani Kortheoli* obitu Theologiæ Professor, & Scholarum per Ducatum Slesvic. & Holsat. Inspector generalis, in locum B. *Casparis Hermanni Sandhagen* (qui superiori anno 1697. d. 17. Junii è vivis excessit) à Seren. Cimbrorum Duce FRIDERICO ad officium *Superintendentis generalis* Ducat. Slesv. & Hols. nec non *Concionatoris Aulici supremi* munus clementissimè vocatus est.

LVBECÆ

Typis excusa est Concio, quæ novus Templi Iacobæi suggestus die 2. Martii hujus anni 1698. a *Levino Burchardo Langschmied* Pastore ad D. Iac. inauguratus fuit, hoc titulo:

Erster Seegen/ damit die Neue Sangel zu S. Iacob in Lübeck den
2. Mart. dieses 1698sten Jahrs / bey volckreicher Versam-
lung/ Christlichem Gebrauch nach eingeweihet und
auff Begehren zum Druck befodert ist von Le-
vin Burchard Langschmied/ der Kir-
chen daselbst Pastore.

Lübeck/ verlegt Johann Wiedemeyer/ gedruckt bey
Wortz Schmalberg/ 1698. (6. plag. in 4.)

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS

Edita Calendis Maji M DC XCVIII.

WISMARIAE

Die 17. Aprilis ipsâ Dominicâ Palmarum, circa horam sextam matutinam, post septem dierum decubitus, anno ætatis quadregesimo, mortalium rebus exemptus, ac febris malignâ extinctus est *Iohannes Petrus Fischer* Coburgo-Francus, Med. D. & Physicus, primusque ex eorum numero, qui ad Nova Literaria nobiscum communicanda operam suam hæcenus contulerunt. Patrem is habuit, etiamnum superstitem, *M. Iohannem Fischer* hodie apud Coburgenses Archi-Diaconum & Rev. Ministerii Seniore optimè meritum. Excultus in Gymnasio patrio artibus quæ ad humanitatem spectant, Academiis salutavit Wittebergensem & Jenensem. Inde in externos quoque excurrit, ac post varia egregiorum in studio Medico progressuum specimina, Lugduni Batavorum, habitâ prius Disputatione inaugurali de *Gonorrhœâ virulentâ*, Medicinæ Doctor renunciatus est. Wismar æ undecim, & quod excurrit, annos præxin feliciter exercuit, ultimisque temporibus *Medicum Regium Præsidarium, & Civitatis Physicum ordinarius* fuit constitutus. Curiosus erat, & librorum ita amans, ut egregiam illorum conquisiverit supellectilem, cujus auctione publicâ distrahendæ spes non omnino nulla est. Præter inauguralem sequentes habuit Disputationes:

De *Piscibus*, Coburgi Anno 1679. Præs. Cognato suo *D. Job. Christiano Frommanno*.

Amœnitatum Medicarum Wedelianarum, Disp. IV.

De *Casu ab alio*, Ienæ Anno 1684. Præs. *D. Georg. Wolsf. Wedelio*.

ROSTOCHII

Decano *Andrea Daniele Habichhorstio*, SS. Theol. D. & Prof. P. nec non Facultatis suæ Seniore, Censura tractatus Germanici, de *Præcipuis verè fdelium operibus & proprietatibus*, ad ductum præcipuè primæ *D. Iohannis Epistolæ* conscripti, à Facultate

Theologica d. 13. Apr. impertita est *Gregorio Culemanno*, Rectori Scholæ Wilfridensis in Holfatiâ, tractatus illius auctori, unâ cum Judiciò, quò ille dignus censetur, qui publicis communicetur typis. (constabit plag. 16. vel 17.)

M. Henricus Ascanius Engelstei Rostochiensis, d. 16. Aprilis, 1698. Respondente *Joh. Henrico Günthero*, Disputationem Philosophicam habuit, cui titulus: *Censor censura dignus, b. e. Dissertatio ostendens, quod P. Gassendus scopum suum per argumenta contra Aristotelis Philosophiam in Exercitationibus paradoxis prolata obtinere nequeat.* (3. plag. in 4.)

Ab eòdem Præside jam ante annum, frater ipsius *Hermanno Christophoro Engelste* respondente, proposita & defensa fuerat alia *Exercitatio Anti-Gassendiana, minus sufficientem esse in multis illam, quam Petrus Gassendus in se suscepit, Epicuri defensionem, ostendens.* (4. plag. in 4.)

Iohannes Adolphus Krohn, Lubecensis (an. 1674. d. 9. Nov. patre *Hans Krohn* Cive ac Mercatore Lub. natus, & Rostochii, Lipsiæque literis imbutus) sub Præsidio *Iohannis Klein*, I. V. D. ac Pandectarum Prof. P. nec non Consistorii Meg. Directoris, d. 19. Apr. hujus anni 1698. Disputationem Juridicam Inauguralem habuit de *Probatione, quæ fit per Libros Mercatorum*, vulgò von *Be- weis der Schuld mit Handelsbüchern*. Cap. I. hujus Dissertationis exhibet generalia circa probationem, quæ fit per librum Mercatorum, unâ cum succincta Rubricæ explanatione. Cap. 2. occupatur in recensendis & examinandis requisitis Libri Mercatilis, ut per illum fieri possit probatio. Cap. 3. ipsam probationem sistit, modumque probandi per Libros mercatiles. Cap. 4. denique de effectibus Probationis agit, quæ fit per librum mercatilem. (10. plag. in 4.)

Sub præsidio *Iohannis Ioachimi Schæpfferi*, I. V. D. & Prof. P. Comitum Palat. Cæsar. & Consistorii Ducalis Assessoris, *Iohannes Heinricus Funcken* Gvelfherbytanus, d. 27. Aprilis Exercitatione Disputatoriâ *Vsumfructum*, per theses, maximam partem controversas, breviter explicavit, egitque 1. de Definitione & Di-
visione.

visione. 2. Qvis possit Usumfructum constituere. 3. Qvomodo
constituatur, 4. de Effectu Usumfructus constituti. 5. Qvibus mo-
dis Usumfructus extingvatur. (1. plag. in 4.)

Christianus Wilhelmus Hölstich Saxo-Lauenburgensis, Præ-
sident paulò ante memorato D. *Joh. Kleinio*, d. 28. Aprilis Disserta-
tionem Juridicam inauguralem ventilavit de *Prærogativis Principum S. Romani Imperii*, vulgò von den Vorrechten der Deutschen Fürsten des H. Römischen Reichs. Caput 1. hujus Dissertationis sistit generalia circa Prærogativam Principum S. R. Imperii. Cap. 2. exhibet Prærogativam Electorum præ aliis S. R. I. Statibus. Cap. 3. agit de Prærogativâ Electorum inter se ipsos. Cap. 4. de Prærogativâ Principum non-Electorum præ aliis Imperii Statibus; & Cap. 5. de Prærogativâ Principum non-Electorum inter se ipsos. Candidatus hic lucem vidit an. 1671. d. 29. Martii, in pago Ducatus Saxonix inferioris Marienwald / patre *Ludolpho Hölstich* / Seren. Saxon. Ducis Iulii Francisci quondam Saltuario, jactisque in Schola Lubecensi studiorum fundamentis, Wittebergæ ac Rostochii literis operam dedit.

Idem *Johannes Klein* / I. V. D. & Pand. Prof. P. nec non Con-
sist. Duc. Mecklenb Director, *Dissertationes suas Academicas*,
diverso hætenus tempore habitas, propediem uno volumine jun-
ctas edet; ubi apparebit Disp. Jurid.

de *Gemmis*, olim ab Auctore sub præsidio *Tobia Reimers* I. V. L.
Francofurti ad Viadrum habita, 1679. (12. plag.)

Inaug. de *Dominio Interimistico*, vom Interims-Eigenthumb / ab Au-
ctore Rostochii proposita an. 1684. Præsidente *Jo. Sibrando*, I. V. D.
& Decretal. Prof. P. (8. plag.)

de *Beneficio Competentia*, per theses ventilata, Resp. *Thoma Am-
sel*, Rostoch. 1686.

Inaug. de *Diebus Criticis* seu *Decretoriis*, vulgò von den Gefahr-
Tagen / Resp. *Frid. Kretschmer* Eutrav. Münn. 1687. (6. plag.)

de *Præsumta Donatione*, Resp. *Georg. Wolhard Danimen* / Ro-
stoch. 1689. (10. plag.)

de *Inuito nullo prævio factio obligatorio Contractum vel delicti*, Resp.
Christoph. Knobloch Regiom. 1689. (9. plag.)

de *Resignatione Judiciali*, vulgò von der Gerichtl. Auffassung/
Resp. Mich. Henrico Weddertop/ hodie Seren. Holst. Ducis
Consil. Aul. 1691. (7. plag.)

de *In- & Exculpatione vulnerati moribundi*, vulgò von der Ver-
und Entschuldigung eines sterbenden Verwundeten. Resp. Ioach.
Christiano Hiltibrando, Rost. hodie I. V. D. 1695. (9½ plag.)

de *Favore Matrimonii contrahendi in mitigandis poenis*, von gelin-
der Bestrafung zu Ehren dem H. Ehestand/ Resp. Augusto Ma-
gno Fechtis, Joh. fil. 1695. (6. plag.)

Inaug. de *Inhibitione Judiciali in causis Appellationum*, vulgò, von
Obergerichtl. Verboth/ Resp. Petro Benedicto Winckler/ Lubec.
nunc I. V. D. 1696. (6½ plag.)

Inaug. de *Iudice suspecto*, vom verdächtigen Richter/ Resp. Ioach.
Ioh. Gröning / Wismar. hodie I. V. D. & S. Trib. R. Wismar.
Adv. Ord. 1696. (14½ plag.)

Inaug. de *Nundinis solemnioribus*, vulgò von Reichs-Messen / Resp.
Iac. Sebast. Lauremberg/ Rost. nunc I. V. D. 1696. (3. plag.)

de *Convenientia Iuris Culmenfis & Gedanensis, cum jure communi,
Saxonico, Prutenico, & Lubecensi*, Resp. Dan. Gothofr. Nims-
gart, Gedan. 1697. (16½ plag.)

Inaug. de *Foro Illustris filii delinquentis*. Resp. Ioach. Christiano Hil-
tebrando, Rostoch. nunc I. V. D. 1697. (6. plag.)

de *Dubia Primogenitura. Jure*, vulgò, von dem Recht der zweifelhaf-
ten Erstgeburth/ Resp. Christoph. Damm/ Regiom. 1697. (8½ plag.)

de *Mitigatione poenarum favore Matrimonii jam contracti*, von
gelinder Bestrafung zu Ehren den H. Ehestande / Resp. Hans
Hinrich von Gallern/ 1697. (7½ plag.)

de *Innoxia Mulierum Iuris ignorantia*, vulgò, in welchen Fällen
den Weibern nicht schade der Rechten unkundig zu seyn. Resp.
Ioh. Augusto Krohn/ Lub. 1697. (6½ plag.)

de *Præferentia Matrimonii in concursu duorum*, vulgò, wer von
beeden den Vorzug habe / da sein Ehegatte sich an 2. zugleich ver-
heyrahtet hat. Resp. Davide Gloxin, Lub. 1698. (7. plag.)

Idem Celeberrimus D. Kleinus, propediem editurus est *Notas
suas perpetuas ad Lauterbachii Compendium Iuris*, nec non
Me-

Meditationes suas ad *Pandectas* per velitationes publicas continuabit.

GRYPHISVVALDIAE

In Museo *Conradi Tiburtii Rangonis*. SS. Theol. D. &c. Summarium & typum, expectant sequentia:

1. Historia Perfectismi a Mundo condito, oder *Historische Beschreibung der Kezerey derer / welche lehren/ es könne der Mensch in diesem Leben in der Heiligung vollkommen werden/ mit rechter Auslegung der Redensarten der H. Schrift/ auch Wiederlegung der irtigen und falschen Erklärungen der Wiederlacher in X. Bücher getheilet. Verferriger von C. T. Rango, der H. Schrifti D. und Prof. Publ. Prim. in Greiffswald/ des Königl. Geistl. Consistorii Præsidenten/ des Herzogthums VorPommern und Fürstenthums Rügen General Superintendenten, Setner Facultät Decano.*
2. Macarismi, seu, de vera Beatitudine Libellus, h. e. Synoptica Concionis Matth. V. 1-10. a Salvatore Jesu Christo habitæ Tractatio Exegetico-Polemico-Moralis, Autore eodem.
3. Historia Syncretismi a Mundo condito, d. i. *Historische Beschreibung der Religions-Mengerey von Anfang der Welt/worin die Griffe und Heimlichkeiten der Syncretisten, aus Gottes Wort/ der Kirchen-Historia N. u. Neuen Testaments/ Urkunden/ Originalien, MSS. warhafftig entdecket sind; also vermehret/ daß sie noch so groß ist/ als die erste Edition. Autore eodem.*
4. Historia Ecclesiastica præsentis Seculi XVII. Deutsch,
5. Der Rangonischen Naturalien-Kammer anderes/ und theils selbst/ theils von guten Freunden gesammeltes und zusammen getragenes Cabinet, noch von Mineralien, Metallen, Steinen/ Stößen/ &c.

ANCLAMII

Ioachimus Christianus Warnck, Anclamensis, die Passionis Dominicæ Orationem habuit de *Agno Dei mystico*, ad quam benevolis auribus audiendam omnes Agni Divinitatis plenissimi eultores religiosos programme invitavit M. *Iob. Georg. Buschman*, Scholæ Ancl. R.

SEDINI

Typis Friderici Ludovici Rhetii, Regii Typographi, impressa est *Oratio*, quâ *Otto Wilhelmus de Klinckowstroem* Inaugurationem Serenissimi ac Potentissimi Principis & Domini, Dn. CAROLI XII. Svecorum, Gothorum & Vandalorum Regis, &c. d. 14. Dec. 1697. Holmiæ solennissimo ritu feliciter peractam, in Pomeraniâ verò Regiâ die 3. Martii 1698. publicis supplicationibus ritè celebratam, in Auditorio majori Gymnasii Regii Sedinensis humillimè excepit. (7. plag. in fol.)

GEDANI

Sub Prælo sudant sequentes libri, propediem edendi:

Idea Metaphysica Schelgwigiana, succinctis tabulis inclusa, quibus expositio cum exemplis perspicuis subnectitur, accurate D. Iohanne Gottlieb Mollero. (Hæc conformabitur *Ideæ Logicæ*, jam antehac editæ) in fol.

Hermanni Conringii de universa eruditionis à N. C. usque ad nostra tempora propagatione ejusque Scriptoribus Commentarius, quem collatis inter se MSS. exemplaribus, Indicibus & vita Scriptorumque Conringii historia, nunc primum edit, ac Disputationibus 16. publicis, Lectionibusque privatis in Athenæo Gedanensi illustrat I. G. Mollerus. in 4.

Samuelis Puffendorffii de Officiis hominis & Civis libri duo, in usum Athenæi Gedanensis recusi, & 30. Disputationibus illustrati, per Eundem. Adjungitur Index duplex, & ad B. Schomerum Epistola de Studio Philosophiæ & Theologia Moralis, hætenus inedita. in 12.

Samuel Schelgwigius D. ann. 1696. publicavit primam partem *Quakerismi Confutati*, in articulis de Principio cognoscendi i. e. Lumine Quakeriano, de Scriptura S. de Deo, de Persona & Officio Christi, de Creatione & Creaturis nobilissimis, Angelis & Homnibus, de Imagine Dei, de Libero Arbitrio, de Peccato, & de gratia. Nunc brevi in Typographia ad finem decurret Operis illius

lius pat̄s *altera*, in articulis de Electione, Vocatione, Regeneratione, Conversione, Justificatione, Pœnitentia, Vnionem mystica, Sanctificatione, Cultu Dei, Bonis operibus aliis, Lege, Evangelio, Sacramentis in genere & in specie, Ecclesia & tribus Hierarchiis, denique Novissimis. in 4.

THORVNII

Sub exitum superioris anni edita fuit *Consignatio Speciminum Diligentia publicorum*, à Gymnasii Thoruniensis Studiosâ Juventute anno 1697. sive disputando sive perorando exhibitorum.

(I½. plag. in 4.) Teste hęc laborum Gymnasticorum Catalogò, I. M. Georgius Wendius, Rector & Prof. P. post præcedentes quinque alias Disputationes de *Republica Ebraorum* hoc anno disputationem *sextam, septimam, & octavam* eamque ultimam, habuit. Disputavit etiam de *Notabilibus & Curiosis quibusdam Thoruniensibus*; item de *curiosis nonnullis, sed immerito in dubium vocatis, hujus seculi inventis*. II. Wenceslaus Iohannides P. P. sex Disputationes Theologicas habuit, 1. de *Nativitate Christi*, 2. ex *Lectio-nibus Decalogicis*. 3. de *Ascensione Christi & de Spiritu S.* 4. de *Lege*. 5. de *Bonis Operibus*. 6. de *Deo*. III. M. Iohannes Sartorius, disputavit de *Scriptis Christi & Apostolorum merito suspectis*. De *Scriptis C. & Ap. falso suspectis*. De *Cereis ad S. Eucharistiam accendi solitis*. De *Naziratu Ioh. Baptistæ*. De *Calice Baptismali*. De *Baptismo Sangvinis*. De *Baptismo Flamini*. De *Philippi Arabis fide in Christum sublestâ*. De *Athanasio in persecutione fugiente*. De *Auctoritate Pontificis circa Concilia*. IV. M. Martinus Wöhm Decades sex Thesium miscellanearum, ex *Theologia, Jure, Philosophia & Historia*, in *Cyclicis Disputationibus* proposuit, quarum ultima egit de *Characteribus dextris verique Didascalis*. V. M. Paulus Pater, Hung. Mathem. P. P. ex *Epistolis Plinii, & quidem 6. 7. 8. 9. & 10. Libri III. disputavit*. VI. Iohannes Kezik, P. P. Materiam Disputationum e *libris Tristium Ovidii* eruit. Præterea quoque variaz *Orationes ac Declamationes* tam ab ipsiis Professoribus, quam Discipulis habitæ, nec non specimina *Græca & Pœtica* (notatis simul diligentium & pigrorum nominibus) exhibita sunt.

Idem.

Idem paulò ante dictus *M. Georgius Wendius*, Gymnasii Thorunienſis Rector, hòc ipſò anno 1698. edidit *Sylogem Observatio- num aliquot Historico-Politicarum, è Serenisſimi Poloniarum Regis AVGVSTI II. Nomine, Personà, Familià, Electione, &c. petitarum, Sacræ Regiæ Ipsiùs Majestati, primà vice Thorunii Ur- bem ingressuræ, fausti ominis ergò submississimà animi devotione offerendam.* (1. plag. in fol.) Disputavit etiam d. 19. Mart. de *4. Im- peratorum Roman. Nummis, in memoriam Victoriæ de Sarmatis olim reportatæ cusis*, Respondente *Johanne Czimmermann*, Thor. symbolamque suam conferentibus *Christiano (Ioh. Wen- celao Radosio, & Christiano Greshmann) Polonis.* ($\frac{1}{2}$ plag. in 4.) Quatuor isti nummi simul in fronte disputationis ære expressi sunt.

RIGAE

M. Iohannes Vppendorffius, Gymnasii Regii Rigensis Rector, (de quo mente Ianuar. p. II. dictum) *Dorpatum* nuper vocatus est, ad obeundam in istà Livonià Academià *Græcæ ac Orientalium Lingua- rum* Professionem, quam *Gabriel Skragge*, Consistorii Assessor & Past. Cavvelect. (ad Professoris *Theologi* officium promotus) va- cuam reliquit.

REVALIÆ

Superiori anno 1697. *M. Iohanni Andrea Helwigio* (Beroli- nensi, B. D. *Jacobi Helvigii*, Episcopi quondam Estoniensis & Revaliensis filio) qui *Narvam* ad Pastorum Teutonicum vocatus est, in munere Ecclesiastico Templi Cathedralis Revaliensis succes- sit *M. Georgius Salemann* / Revaliensis, antehac Wittebergæ Fac. Philos. Adjunctus, ubi pro loco isto obtinendo an. 1694. de *Motionibus Anabaptistarum in Svecià* disputavit.

Eòdem anno *Petrus Sebeck*, Vestmannià Svecus, in Gymna- sio, quod Revaliæ floret, Mathematicum Professor, ac munimi- num Præfectus, exhibitò (pro collatò munere) in Academià Dor- patensi ingenii sui specimine, per Disputationem *Hercosectonico- Trigonometricam, huc Methodorum Architectura militaris, cum universaliorum tum selectiorum, analyſin*, in dictò Gymnasio d. 16. Decemb. de *Præstantià utilitateque Matheseos* Orationem in- auguralem

auguralem habuit. Antecessor ipsius fuit *Henricus Iulius Wolteremat*, Hamelenfis, qui præter disciplinas Mathematicas etiam Iurisprudentiam publicè docuit, & an. 1696. d. 21. Octob. postquam 19. annos demandato sibi officio præfuerat, quadragesimo quinto ætatis annò obiit. Ingenii fœtus, quos reliquit, hi sunt:

Anfang der Attaquen, wie er/ mittelst Göttlicher Hülffe/ denjenigen Herren von Adel zuvor beygebracht wird/ welche die rechte fundamentelle Defensive lernen wollen. Revaliæ, 1682. in 12.

Definitiones und Handgriffe der Geometrie, so viel deren nöthig sind/ che man die rechte gründliche Geometrie fassen kan. Reval. 1688. in 12.

Gedächtnis Grund der Historien und Land-Carten / wie er täglich bey denen anvertrauten getrieben/ und darnach eine weitläufftigere Ausfühung solcher beyden Wissenschaften darauff gebauet worden. Reval. 1690. in 12.

Definitiones & Divisiones Juris, in usum Tyronum selecta, & exemplis illustrata. Reval. 1691. in 12.

Michael Sigismundi, Fridlandiæ-Bohemus, Gymnasii Regii Revalienfis Rector & Inspector, an. 1697. d. 25. Nov. in gloriosissimam CAROLI XI. Svecorum R. memoriam orationem panegyricam habuit, quâ boni Christianique Regis ac Principis ideam, sub comparatione imprimis cum *Gustavo Adolpho*, proposuit. Idem quoque hõc ipsò an. 1698. d. 4. Martii orationem gratulatoriam, recens unctum Regem CAROLVM XII. cum Sole comparantem, recitavit.

Vtrumque etiam fecit *Johannes Rudolphus Brebmius*, Erfurto-Thuringus, Eloqv. & Histor. in Gymnasio Regio Reval. Professor, qui postquam superiori anno 1697. d. 25. Nov. augustis Manibus Potentissimi Svecorum Regis CAROLI XI. parentaverat, institutâ cum *Alexandro M.* comparatione ostendens, Carolum istò in multis superiorem, in reliquis non interiorem fuisse; Hõc ipsò, quò nunc vivimus, annò 1698. d. 4. Martii, solennem Augustissimi R. CAROLI XI. unctiorem Oratione gratulatoriâ est prosequutus, quâ *Regalia*, seu *Insignia Regia*, quæ in ejusmodi festivitatis adhiberi solent, *Coronam* scilicet, *Sceptrum*, *Gladium*, *Imperiale Pomum*, & *Clavem* exposuit.

Hos exceperunt duo alii Virtutum Regiarum præcones, scilicet *Andreas Mennander*, Boreâ - Finlandus, jam per biennium Scholæ Acropolitanz Reval. Rector, qui d. 7. Martii 1698. solennem CAROLI XII. unctiorem Oratione ligatâ celebravit: & *Ioannes Ioachimus Helwigius*, Berolinensis, Director Musices & Gymnasii Regii Reval. Collega, qui pariter d. 7. Mart. 1698. (ob eundem Vnctionis actum) Orationem Germanicam, de officio subditorum erga suum Regem, Carminicè habuit.

GOTHENBVIRGI

Iob. Iacobus Döbelius, Med. D. & Civitatis Gothoburgensis Provinciæqve Bahufiensis Medicus Ordinarius, tractatum edidit, cui titulus:

*Penis glandem cancrofi ac feliciter dissecti historia, cum annexa disquisitione, num qui integris instructus est testiculis, pene verò vel naturâ breviorè vel casu abbreviato, ad proli-
ficationem aptus esse possit?*

Lipsiæ & Hafniæ, impensis Io. Melchioris (sieben) Bibliop. Hafniensis, 1698. (2. plag. in 12.)

In præfatione hujuslibelli agitur de variâ castratione vel à manu alienâ vel propriâ peractâ. Tractatus ipse notabilem operationem Chirurgicam enarrat, quâ Seni, sexagenario majori, recisâ genitalium cancrôsâ parte & vita conservata & valetudo restituta fuit. Abscessû molis ($25\frac{1}{2}$. lothones, seu 12. uncias cum tribus quadrantibus pendentis) superior inferiorqve facies Tab. III. expressa est. Tandem quæstio addita affirmativè deciditur.

Tab. III.

HAFNIAE

Die 21. Martii placidè diem suum obiit *Iohannes Theodori F. S. R. M.* in Collegio Cancellariæ Secretarius & Celsissimi Dn. Guldenslövi per 28. annos, Vir doctissimus & optimus. Multis Legationibus Regiis tanquam Secretarius fuit adhibitus, quibus etiam 4. *ingentibus voluminibus* annotandis diligentissimus fuit, quæ ad Archivum Regium moriens legavit, & deponi iussit. In pauperes lautas omnino summas liberaliter erogavit, quod cœlibem vitam duxerit,

duxerit, & heredes ejus satis locupletes non indiguerint. Rerum naturalium & Numismatum rariorum pulcherrimum musæum collegerat, & ditissimum, quod Celsissimo suo Domino *Güldenlövio* legatum esse voluit in sui memoriam. Natus Hafniæ an. 1630. d. 8. Maji, annos ætatis 68. penè attigit.

M. Andreas Frölundt, è Societate Medicæa, post habitas hæctenus *três* Exercitationes *Anti-Spencetianus*, de *Χαιρο-κρη ποδονισια* *Sacerdotum Ebraeorum, stante Templo secundo*, quartam nuper & quintam publicæ Eruditorum censure subjecit; & quidem Exercitationem *quartam* d. 30. Mart. *Philippus Julius Bornemann*, Cosmi fil. *Quintam* verò d. 6. Aprilis *ioachimus Koba* respondendo defendit.

Die 10. Aprilis in locum *B. Iob. Adolphi Bornemanni* (de quo mens. Apr. p. 61.) ad Pastoratum S. Mariæ Virg. & Præposituram Socchelundensem promotus fuit *Iohannes Dorschaus*, an. 1661 d. 26. Apr. natus, Castrensis primùm in Anglia, Scotia, Hibernia, ac Flandria Præpositus, deinde Pastor ac Præpositus Coldingensis, hinc Principi CHRISTIANO gloriôsæ memoriæ à Confessionibus sacris, & demum Hafniæ in templo S. Spiritus Pastor primarius. Hujus autem spartam, quam in Æde S. Spiritus obiit, iterum occupavit *Franciscus Thestrupius*, (*Olas*, præcedenti mense Apr. p. 58. nobis dicti, pater) in Dalbye Fioniæ an. 1653. d. 6. Iulii natus, & ex Rectore Neoburgensi in Fioniâ (ab an. 1675. ad 1681.) primùm Vice-Pastor deinde verò Pastor primarius Nackscoviensis 1684. & Lalandiæ Septentrionalis Præpositus 1685. qui hoc ipsò anno 1698. quatuor Conciones Nuptiales Latinas edidit, sequenti titulo:

Tede Nuptiales, à Patre luminum accense, Neonymphis ad illustrandam mentem prælata, jam verò in Candelabro, ut piis luceant, posita à Francisco Thestrupio, Nackscoviens.

Eccles. P. & vicinar. Pr.

Havniæ, an. 1698. sumptibus Ioh. Melch. Sieben/Reg. Acad. Bibliop. Literis Iustini Hög, Vniv. Typogr. (7½. plag. in 8.)

In præfatione recensetur occasio horum Sermonum; quorum primus habitus est è Gen. 24. 64. *Et elevavit Ribcah oculos suos & vi-*

dit *Izachum* & cecidit de super camelo, p. 1-25. Secundus è Gen. 26, 8. *Izacu* colludibat cum *Ribca* uxore sua, p. 25-44. Tertius è Psal. 35, 27. *Dominus* vult pacem servi sui, p. 44-71. Quartus è Prov. 4, 8. *Honorabit* te cum amplexaberis eam, p. 72-95. Desiderio Germanorum ut Bibliopola, qui in Latinos hos Sermones sumptus fecit, satisfaceret, eodem studio *Georgii Crameri*, Gröninga - Saxonis, SS. Theol. C. in lingvam Germanicam transferri curavit.

Die 11. Aprilis & seqq. selectissima Bibliotheca Dn. de *Valliseau*, Legati Extraordinarii Brandenburgensis apud Regem Daniæ per multos annos, qui nunc aliò vocatus discescit, auctione publicâ distracta est.

Iohannes Steenbuchius, Oriental. Lingvar. Professor, pen- sum suum (aliqvot hæctenus Dissertationibus publicè propositum de *Lexicorum Ebraicorum* & *Concordantiarum defectu*, indeqve *dependentibus variis Versionum* & *Glossarum hesitationibus*, nuper absolvit, tuente Disputationem ultimam d. 12. Aprilis *in arena 1yche*, Philol. Baccalaureo. (Integer tractatus, sex disserta- tionibus comprehensus, constat 13. plag. in 4.)

† Sequenti d. 13. Apr. *Christianus Willichius*, Collegii Medicei Alumnus, examini *Φιλαρέτων* submitit Schediasma Ethicum, *de malorum omnium fonte, Philautia*, Respondente *Petro Subr.* (2 $\frac{3}{4}$. plag. in 4.)

Die 14. Aprilis funus *Francisci Eberhardi Speckhanii* elatum, & Ripas in Iutiam solenni pompâ avectum est, ut ibi monumento suo inferretur. Septuagenarius hic ante aliqvot menses Hafniæ decesserat. Vir literis deditissimus, illarumqve patronus eximius, qui diu in aulâ Regiâ Maref. fialli officium gesfit, & an. 1684. d. 5. Maji inter Equites auratos Ordinis Danebrogici allectus, tandemqve Præ- fectus Regius Ripensis factus, jam Comiti de *Schacken* idem Feu- dum tradidit.

Die 28. Aprilis Illustris & Generosus Vir, *Marcus Giøe*, Consiliarius Intimus, Statûs & Justitiæ, Eqves Auratus Ordinis Danebrogici, Præfectus supremus Academiæ Illustris Hafniensis, & hereditarius Dominus de Brahesborg, decessit. Eloqventiâ singu- lari

lari præditus, & verè Cicero Danicus. Extant aliquot eruditionis ipsius Specimina typis impressa, quæ tam disputando quàm perorando Adolescens in Academiâ Soranâ edidit, ubi parens ejus *Faleo Giøe*, Dominus de Hvid-Kilde, summi quoque Præfecti munus gesserat. Varias etiam Legationes in Hispaniam, Angliam, aliasque provincias obiit. Ultimus familiæ masculæ Giøorum, non nisi filias binas, ex ultimo conjugio susceptas, reliquit.

Ex LALANDIA Maris Balthici Insula

Die 16. Martii anni hujus 1698. Illustrissima Domina, Comitissa *Leonora Christina*, CHRISTIANI IV. Regis filia, Vxor quondam Comitum *Cornificii Vffeldii*, obiit in Monasterio Mariabœnensi in Lalandia, quod habitavit ab an. 1686. ibique sepulta 6. Aprilis quiescit. Nata an. 1621. d. 22. Junii, ætatem ferè ad annos 77. extendit. Quantis fortunæ lussibus & ludibriis fuerit exposita, totus orbis novit; quantà verò Clementiâ Augustissimus Rex CHRISTIANVS V. illam ejusque domum complexus sit, non minus notum hætenus extitit, & illa *Carminibus* suis elegantissimis testatum fecit. Erat enim in iis pangendis fœcundissimo ingenio, & eruditione tam Latinæ quàm exoticarum Lingvarum examussitatâ prædita, Iudicii & prudentiæ singularis, supra sexum. Quin & Heroïna tanta *Heroïnarum prudentissimarum, fortissimarum, callissimarum, &c. Vitas* collegit & elaboravit, quod opus adhuc ineditum ad heredes transibit. Propter hanc elegantem eruditionem & ingenii præstantiam hęc locò meritò deprædicanda.

Ex FIONIA Maris Balthici Insula

Die 16. Aprilis *Benedictus Petri Top*, Pastor Ecclesiæ *Kertemindensis* in Fioniâ, vitam cum morte commutavit.

Ex IVTIA.

Oloa Biornoniæ, Pastori *Tistedensi* in Wensysfelâ Iutiæ provinciâ, supremi Tribunalis Regii sententiâ ab officio remoto, ac in Bornholmiam Insulam deportato, successit *M. Sixtus Assach*, Theologiæ Candidatus.

Ex Insula Ducatus Slesvicensis DAGEBVL

Laurentius Enewald, Pastor Dagebulensis, cum V. Cl. *Samuele Keybero*, I. C. & Mathematico Kiloniensi, singularem *Salis Frisici* (quod vocant) conficiendi modum, sermone patrio accuratè descriptum, communicavit, cuius summa hæc est: Ad Præfecturam Tunderensem, in Ducatu Slesvicensi, (haud procul a loco, qui dicitur Christian-Albrechts-Koeg zum Böfingharde) exiguæ duæ maris Septentrionalis Insulæ, *Dagebul* & *Gamsbul* appellatæ, pertinent, quarum incolæ, Frisonum antiquorum progenies, hunc *Salis* præparandi modum observant. Ineunte Majo mense ex ipso maris fundo, quem recedente æstu licet fodere, certam materiam palustrem (limo tectam) partim nigri, partim verò grisei coloris, protrahunt, quam *Toerig* & *Cleou* appellant. Hanc, solis radiis probè exsiccata, ignis ope redigunt in cineres, cineribus autem istis aquam marinam affundunt, eandemque percolant. Denique percolatam illam muriam (quam suo idiomate *Breen* vocant) ferreis coquunt sartaginibus, & ita parant sal, quod Lüneburgensi vix cedit, immò certo modo illud superare, & lardo aliisque id genus alimentis condiendis aptius esse creditur.

In ANGLIA, Ducatus Slesvicensis Provincia,

Petrus Goldschmid/ Pastor Sterupensis, librum vernaculum edidit, de *Apparitionibus Spectrorum & Lemurum*, (D. *Balthasari Bekker* aliisque id genus hominibus minùs credulis oppositum) cui titulus:

Petri Goldschmids/Pastoris Sterupensis, höllischer Morpheus, welcher kund wird durch die geschehene Erscheinungen derer Gespenster und Polter-Geister, so bishero zum Theil von keinem einzigen Scribenten angeführet und bemercket worden sind. Daraus nicht allein erwiesen wird, daß Gespenster seyn/was sie seyn/ und zu welchem Ende dieselbigen erscheinen/wieder die vorige und heutige Atheisten/Naturalisten/und nahmenslich D. Beckern in der bezauberten Welt &c. aus allen aber des Teuffels List/ Tücke/ Gewalt/ heimliche Nachstellungen und Verrug/ hand-greiflich kan erschen und erfande werden.

Hamburg/verlegt Gottfried Liebernickel/1698.

i. e. *Petri Goldschmids / Pastoris Sterupensis, Morpheus Infernalis, &c.* (1. Alphab. 6. plag. in 8.)

Capite 1. hujus libri docetur, homines nostri sæculi quidem libenter de gravissimis Religionis Christianæ capitibus loqui, sed paucissima eorum credere. Caput 2. in genere illos indicat, qui existentiam Dæmonum negarunt, aut singulares stolidasque opiniones hæc de re habuerunt. Capite 3. in genere demonstratur Dæmonum existentia. Caput 4. Existentiam Dæmonum ex apparitionibus Spectrorum demonstrat, ac in specie nomina eorum, & æquivocam vocis *Gesicht* (Visionis) significationem ponderat. Caput 5. existentiam Spectrorum confirmat, & nonnulloseam inficiantes arguit. Capite 6. docetur, quotuplicia sint Spectra Diabolica. Cap. 7. indicatur, quid sint Spectra. Cap. 8. Quanam Dæmoniorum potestas sit, ostenditur, quatenus hic de Spectris sermo est. Cap. 9. Finis & scopus Apparitionum Spectrorum notatur. Tandemque Capite 10. afferuntur media, pellendis Spectris inservientia.

SLESVICH

Johannes Conradus Kieffer, hactenus Consiliarius Ecclesiasticus, & Concionator Aulicus Seren. Ducis Slesv. Holf. jam verò vocatus *Præpositus Tunderensis*. (in locum *B. Petri Zuzcheri*, quian. 1697. mense Majo obiit) *Conciones singulares* edidit, hoc titulò:

Eonderbare Predigten / so zu unterschiedenen Zeiten gehalten / und jetzt sampt einer vor dem verfertigen Trost Schrift zum Druck übergeben worden &c.

Schleswig bey Lorenz Eckstorff an. 1698. (2. Alphab. in 4.)

Hoc opere 4. Conciones continentur. *Prima* sicut *Cor ardens*, das brennende Herz, ex Luc. 24, 32. *Secunda* agit de *provido usu Temporis*, vom fürsichtigen Gebrauch der Zeit, ex Eph. 5, 15. 16. *Tertia* exhibet *mutationem mortis à Deo destinatam & felicem*, die von Gott bestimmte und dabey glückliche Todes-Veränderung, ex Hiob. 14, 5. 14. in funere *Baronis Joh. a Grothue*, & *Chiliarchi Joh. Christophori à Düringen*. *Quarta* denique proponit *tesum fientem super Hierosolimam*, den über Jerusalem weinenden Jesum, ex Luc,

Luc. 19, 41. sq. Annexus est sermo paracleticus (Drossschriff) ad
fœminam nobilem, *Otonis Ranzovii*, Seren. Ducis Slesv.
Holf. Aulæ Mareſchalli, Viduam, ſecundâ vice editus.

KILONII

Franciscus Cruſe, Lubecenſis d. 20. Apr. Orationem re-
citavit de *fulminea voce Chriſti*, quâ cohortem, ad ipſum
comprehendendum miſſam, ut fulmine humi proſtravit.

LVBECAE

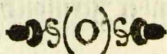
Prodiit *Iob. Iac. Stolterfohti*, D. Medici Lubecenſis, & Prof.
Gryphiſvv. Diſſertatio Epiſtolica de *Sudore Sangvineo*, ad *M.*
Bernhardum Krecking, Rev. Miniſterii Lubecenſis Seniore, &
Paſtorem ad D. Mariæ, &c. 1698. (3. plag. in 4.)

Superioris quoque anni numerum quidem præfert, at nunc de-
mum officinâ typographicâ Ienenſi exiit *Sigismundi Auguſti*
Pfeifferi, Sileſii, *Auguſti* filii, Diſſertatio Epiſtolaris apolo-
getica, pro ſtabiliendo themate: *Piſcem Ionæ deglutitorem fu-*
iſſe Balenam, oppoſita Viris Celeberrimis, D. *Chriſtiano Fran-*
cisco Paullini, Medico Iſenacenſi, & D. *Ioh. Heinricho Majo*,
Theologo & Philologo Giſſenſi, aliisque Lamiæ propugnatori-
bus; dicata D. *Ioh. Nicolao Pechlino*, Seren. Cimbr. Principis re-
gentis Conſiliario & Archiatro, &c. Lubecæ, apud Pet. Bœck-
mannum, 1697. (3. plag. in 4.)

Tandem *Caspar Hacks*, Lubecenſis, SS. Theol. C. vocatus
que Verbi divini apud Heidenſis in Dithmarſia Miniſter, natus an.
1669, d. 11. Mart. præmaturo fato abreptus, ante ſuſceptum mu-
nus illud ſacrum, d. 23. Aprilis obiit. In variis Germaniæ, Bel-
giique Academiis operam literis impenderat, ac Ienæ ſub præſidiô

M. Iohannis Buddæi, Anclamo-Pomerani, an. 1690. de *Ruinâ*
murorum Hierichuntinorum diſputaverat,

(4. plag. in 4.)

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS

Edita Calendis Iunii M DC XCVIII.

ROSTOCHII

Johannes Nicolaus Quistorpius, Theol. D. ejusdemque Prof. P. & ad D. Nicol. Pastor, R. Ministerii Director, ac Patriæ Academiæ Rostochiensis hæctenus Rector, d. 3. Maji, præviâ Oratione de *Requisitâ boni Professoris Academici*, fascis Academicos Rectoris-que munus Iohanni Kleinio, I. V. D. ac Pandectarum Professore P. nec non Consistorii Megapolit. Directori tradidit, qui simul de *Verâ & non simulatâ Studiosorum Libertate* peroravit.

Ernestus Henricus Fecht, Durlaco-Marchico-Badenfis (D. Joh. Fechtii Theologi Rost. fil.) d. 6. Maji sub præsidio Ioh. Ernesti Schaperi, Med. D. & Prof. P. Disputatione publica exhibuit *Specimen Medicina Curiosa*, quatuor Quæstionum enodatione ostensum; quarum prima est: Quid de iis hominibus statuendum, qui per multas hebdomadas, imò annos, sine cibo & potu vixisse dicuntur? An talis abstinentia in ipsis morbum arguat, & quomodo curandi sint. Secunda est: An vel naturaliter, vel per morbum fieri possit, ut homo lingvâ loqvatur, quam nunquam didicit? Tertia est: Quid de *Nadrugalâ* radice, medicamine adversus Podagram, sentiendum? Quarta denique est: Quid de Inventis & promisfit *Pegelianis* sit judicandum? (8½. plag. in 4.)

M. Henricus Ascanius Engelse, Rostochiensis, (de quo mens. Maj. p. 70.) respondente Joachimo Willebrand, Lenzena-Marchico, d. 7. Maji, 1698. d. sputationem habuit, cui titulus: *Philosophus defensus*, h. e. Differtatio, eorum, quæ P. Gassendus Exercit. III. & IV. contra Aristotelem ejusque scripta profert, nervum breviter excutiens. (3. plag. in 4.)

Præside Ioh. Joachimo Schæpffero, I. V. D. & Prof. P. Com. Palat. Cæsar. & Consistorii Ducalis Assessore, d. 13. Maji, 1698. de *Re-*

stitutione in integrum disputavit *Iohannes Heinricus Schnitler* Rostochiensis, egitque de Definitione, Divisione, & Restitutione in genere; de Restitutione in Integrum ex Capite Metus; de Dolo malo; de Minoribus; ex quibus causis Majores. (1. plag. in 4.)

Idem præcedentis Disputationis Præses, *Ioh. Ioachimus Schæpferus*, jam antehac in Academiâ *Viadrinâ* edidit *Synopsis Iuris Privati Romani & Forensis*, quâ solida Jurisprudentiæ fundamenta secundum ordinem Digestorum breviter & perspicue proposuit. 1692. (5. Alphab. 7½. plag. in 8.) Disputationes quoque, ut Professor Iuris Extraordinarius, sequentes ibi habuit:

De *Literarum acceptatione*, von Annehmung der Briefe / Resp. *Christiano Hertelio*, Rummelsburg Pom. 1684. (4. plag. in 4.)

De *Cessatione L. Anastasiana*, Resp. *Ioh. Sam. Zübecke* / 1684. (9. plag.)

De *Alimentis & Dote familiarum Nobilium*, Resp. *10. Georg. de Freisberg*, Eqv. Anhaltino, 1685. (7. plag.)

De *Sumptibus Studiorum*, Resp. *Dan. Wretz*; Halâ Sax. 1687. (4½ plag.)

De *Dispensatione Matrimoniali*, Resp. *Christoph. Henr. Schuß* / Hannov. 1688. (3½. plag.)

De *Iuvenum Virgatum privilegio*, Resp. *Job. Henr. Schuß* / Hannov. 1689. (8½. plag.)

De *Foro Studiosi delinquentis*, Resp. *Leonardo Erhard* / Smalcald. 1690. (7½. plag.)

De *hodiernâ Ludorum Justitiâ*, Resp. *Franc. Theod. Schade* / Dresd. Misn. 1690. (4½. plag.)

De *Atramento*, Resp. *Christiano Frid. Runtsch* / Lips. 1691. (6½. plag.)

Rostochii verò, præter illam, quam præcedenti mense Maio, p. 70. diximus, Dissertationem de *Vsufuctu*, jam anno 1696. disputavit de *Hamorrhagiâ Vulvæ*, von Berblutung der Vermundeten / Respond. *Leonardo Georgio von Stötteroggen* / Patricio Nob. Lunenburgensi. (19. plag. in 4.)

Andreas Daniel Habichborstius, SS. Theol. D. & P. P. Facultatis Theolog. Collegiique Proff. Ducal. Senior, ac Seren. Duc. Mekelb. Consiliarius, Consistorialis, Disputationem secundam de *Melchisedeco*, ad Gen. 14, 18. sq. & Ebr. 7, 1. sq. antehac Gryphisvaldiæ an. 1681. datâ occasione propositam, ob exemplarium ejus defectum, non nullo-

nullorum desiderio, recudi curavit, ut tractatus de *Melchisedeci Historiâ & figurâ* integer extaret, eamque sub ejusdem præsidio d. 14. Maj. ad sententiarum collationem proposuit *Hinricus Hierner*, Hofsfatus. (3. plag. in 4.) Tractatus enim hic *novem* constat Dissertationibus, quarum 1. agit de Melchisedeci Nomine & Personæ naturâ. 2. de Origine Viri & Stirpe. (Quas duas auctor Gryphisvaldiæ habuit an. 1681. Respondente *Engelberto Bronnero*, tunc Phil. Cand. & Eccles. Otterndorff. Diacono, nunc verò Phil. M. & Eccles. Wittmundensis in Frisiâ Orient. Pastore primario.) 3. de Melchisedeci Titulo Regio, Regiæque sedis loco Schalem. 4. de munifico Regis actu, scilicet prolatione panis & vini munificâ non sacrificâ. 5. de Titulo ejus Sacerdotali. 6. de Sacerdotali ejus actu, benedictione. 7. de Sacerdotali ejus effectu, Decimarum acceptione. 8. de Melchisedeci Typo innatò, quò Personam Christi & generationes ejus inexplicabiles adumbravit. 9. de ejusdem Typo, tum innato, quo officium Christi Regium & Sacerdotale repræsentavit; tum illato, in S. Cœnâ bifariam spectato. (1. Alphab. & 3. plag. in 4.)

10. *Guilielmus Pfenningk*, I. V. D. Illustriss. Regim. & Cancellariæ Megapol. Advocatus, scripsit Epistolice Dissertationem ad D. *Joachimum Jo. Rango*, Practicum Lubecensem, de *Rangomiana gentis Illustri Splendore, Antiquo pariter ac Novo*. In quâ, fide Genealogorum, Chronographorum & Historicorum probatissimorum evincit, *Incliam banc Familiam* à Græcis ducere originem, & jam inde à temporibus JUSTINIANI Imp. admiranda sumpsisse incrementa; postea verò inter Illustrissimos in Italiâ splenduisse, hodieque in Pomeraniâ, ingentibus meritis clarâ, Avitis Decoribus egregiè insistere, pristinamque gloriam, ad æmulationem eorum, qui ex *Rangonibus Ferrariæ ac Florentiæ* usquedum florent, non modò instaurare, verùm & novis Dignitatum accessionibus locupletare. Lubecæ 1698, (5½. plag. in 4.)

Scripsit jam antea, tanquam Civis Academicus:

1. Orationem: *Virum contra Turcas Bellum Offensivum potius, quàm Defensivum sit suscipiendum*. Hab. Witteb. VII. Kal. Maji, 1682. ibidemque, eodem anno, typis excusam, in fol. 4½. plag. ubi suavit Offensivum, &c.

2. Disp. Philof. *de Jure Natura Hobbesiano*, Præfide *Iob. Georgio Neumanno*, tunc Philofophiæ Magiftro, mox Facultatis Philof. Adjuncto, paulò post Poëfèsos Professore, hodiè S. S. Theol. Doctore ejusdemqve P. P. Alumnorum Elect. Ephori, & Acad. Leucoræ Bibliothecario &c. Witteb. d. 29. Aug. 1683. (2. plag. in 4.)
  3. Disp. Philologico-Polit. *de Resp. Ordinandâ adf. Criff. Salluftii Epiff. Prior. ejud. argum.* Præf. D. Georg. Cafp. Kirchmajero, Orat. P. P. & hodiè Acad. Witteb. Seniore. Witteb. Menf. April. 1685. (5. plag. in 4.)
  4. Panegyricum, Illuftriff. Heroi, Dn. *Iob. Ernefto à Knoch*, Potentiff. Electoris Saxon. in Sanctiori Confilio Senatori, &c. in L. B. à *Friefen*, Proto-Synedrii Ecclefiastici Præfidis, locum clementiffimè admoto, Feriâ II. Pafchatos 1697. inter plaufus ac vota publica dictum. Witteb. 97. (7½. plag. in fol.)
  5. Disp. Inaug. Jurid. *de Rei Numaria Mutat. & Augmento*, von fteigender und fallender Münge/ Præf. D. 10. *Philippo Slevogtio*, Antecessore, Jenæ d. 28. Aug. 1689. in 4. Hanc deinceps, fecundis curis, longè locupletiozem & ordinatiozem reddidit, in
  6. *Tract. de Rei Numaria Mutat. & Augm.* Lipfiæ, 1692. (20. plag. in 8.)
  7. *Epiftolas Argumenti varii*, quas, diverfis hætenùs temporibus feorfim editas, nunc in unum fasciculum collectas, propediem junctim edere decrevit.
- Inter *M. Scripta* ab ea composita, & quæ itidem prælum expectant, notabiliora funt:
1. *Tract. Tripartitus, de Quotidianâ Indigentâ, itemque Sumptibus Honorum, ac Funerum*, vom Noth-Ehren und Begräbniff-Pfennung.
  2. *Tract. de Charifterio, feu Subfidio Charitativo, tum Ecclefiastico quam Civili, vulgò von Charitativ-Geldern.*
  3. *de Numis ex are factitio cufis*, von Alchymiffifchen Medaillen ad Celeb. Virum, D. *Sam. Reyherum*. Epiftolica Differtatio.
- M. Bernhardus Petrus Karl*/ Osnabrugâ Weftphalus (de quo menf. Apr. p. 51.) jam vocatus Ecclefiæ Patriæ ad S. Cathar. Minifter, adeoque Academiæ huic fupremum vale dicturus, d. 18. Maji Dis-

Disquisitionem Historico-Criticam ex Antiquitate Sacrà ventilavit, de *Versione Syra Novi D. N. I. C. Testamenti*, quà nonnulla circa ejus antiquitatem & autoritatem dubia modestè proposuit, Respondente *Io. Ioachim Reuss*, Seehusa-Palæo-March. (6. plag. in 4.)

Præside *M. Georgio Rappelio*, Lubenensi Silesio, *Albertus Henricus tho Bühren*, Hamb. Phil. & Jur. Stud. d. 25. Maji *Jus Naturale Disputationum* publico Eruditorum examini submitit. E Præceptoris scilicet sui, *Vincentii Placcii*, Hamburgensis, Accessionibus Juris Naturalis Definitionem Societatis Disputatoriæ, ibidem p. 156. exhibitam, assumpsit, eamque latius diduxit secundum methodum ipsius Medicinalem. Vnde in hac Dissertatione Disputationis Physiologia, Hygieine, Nosologia, Semeiotica, & Therapeutica traditur. (9. plag. in 4.)

GRYPHISVALDIAE

Johannes Schack, I. V. D. & Prof. P. affectum & prælo paratum habet (1.) *Repertorium Mevianum*, (2.) tractatum de *Vitiosa Dominatione*, ubi singula Exempla, quæ adducuntur, ex Tacito deprompta sunt.

Johannes Gerdes, Phil. & Med. D. ejusdemque Professor P. Ord. nec non S. R. M. Svec. Archiater, librum imprimi curat, cui titulus:

Kentza-Crene; hoc est Descriptio Aquarum Soteriarum

Kentzensium, addito earundem examine, decentique in utendo regimine. Auctore Ioh.

Gerdes, Ph. & Med. D. & P. P. O.

Gryphiswaldia.

In duas partes dispescitur hic Tractatus, quarum I. agit de elemento aquæ in genere, docetque, quomodo aqua ordinaria differat ab aquis soteriis, & quanam circumstantiæ notandæ sint, antequam fonti alicui character salubritatis possit tribui, &c. quâ occasione plurima curiosa, tam ex alienâ quàm propriâ experientiâ deprompta, afferuntur. Pars II. agit de aquis Kentzensibus in specie, & situationem loci, occasionem inventionis, valorem aquæ, effectum.

in diversis morbis, viam quã ea operatur in corpore humano, remedia Medica quæ cum potu aquæ simul adhibenda, & diætã ægro necessariam, considerat: solutis insuper objectionibus, quæ dubia nonnulla generare poterant.

Idem *D. Iohannes Gerdæ* alia quædam opuscula meditatur, quælibet sunt:

1. *De risu, exactè, prudenter & feliciter faciendâ Medicinã*, Discursus, collatis opinionibus Veterum cum placitis Neotericorum, electis Iudiciis æquissimis Ratione & Experientiã.
2. *De Morbo à Fascinò* aliisque singularibus affectuum circumstantiis, ubi eã occasione de τῶν ἑσίων Hippocratis.
3. *Semeiosis Medica*, &c.

Iohannes Antonius Helwigius, Med. D. (cujus mens. Apr. p. 54. meminimus) hõc ipsò annò 1698. d. 7. Martii honoribus Doctoralibus ornatus, post operam medicam familiæ nobili de *Podevvels in Sanitzkoyv*, feliciter navatam, ipse aliquid contagii trahens, d. 2. Maji, vigesimò octavò ætatis annò, obiit.

M. Joachimus Rosenovius, Mathes. Prof. P. tractatum conscripsit, cui nomen *Ant-Artopæus*, & quo Philosophi Argentoratensis opinio de *Identitate Xerxis & Nebucadnezaris* refellitur. Sed editorem exspectat labor iste, qui typorum sumptus faciat.

M. Brandanus Henricus Gebhardi, Ling. S. Prof. P. post divulgatum hactenus Discursum *primum & secundum* de *Primavitate Lingvæ Hebrææ*, quem superiori an. 1697. d. 14. Jun. sub præsidio ejus defendit *Georgius Nicosianus Blocksdorff*, Gnojã Mecklenburgicus, (5. plag. in 4.) nuper Discursum *tertium & quartum* d. 27. Maji Eruditorum examini subjecit, Respondente *Christiano Ruch*, Schlemminensi Pomerano. (5. plag. in 4.)

SEDINI

Fridericus Fabricius, SS. Theol. D. & Pastor ad D. Nicol. nec non R. Min. Senior, *Concionem* edidit, d. 3. Mart. 1698. in festo *Regis inaugurationis* habitam, cui titulus:

Die Königlischen Regalien / womit der grosse Gott Könige und Herren

ren beagnadet / an dem hochfeyerlichen Salbungs-Fest des Groß-
mächtigsten Fürsten und Herren / Herrn CARL des XII. der Schwed-
den / Sorben und Wenden Königs / &c. nach Anleitung des ver-
ordneten Texts / neml. des XXI. Psalms / Vers. 1. 2. 3. in
der S. Nicolai Kirchen in Alten Stettin

vorgezeigt / &c.

Alten Stettin / gedruckt bey Friedr. Ludw. Heß /
Königl. Buchdr. (7. plag. in fol.)

STAR GARDIAE

In Collegio Gröningiano, à Juvenibus ibi literis operam dan-
tibus, d. 24. 25. & 26. Maji tres *Actus Scenici* exhibiti fuerunt, quo-
rum argumenta (anni praesentis 1698. numerum exprimentia) hæc
sunt:

1. *IosephVs AegyptorVM ProreX In Theatro StargarDensi pVBLICE eXhibiVs.*
2. *Bironi anMVs sVperbVs, perfIDVs, & herols irk-
stls InterlVs, Stargarl In Theatro pVBLICE propo-
sitaVs.*
3. *MasanleLLVs VILLs PlsGator, Insignls Verò rebel-
LLs NeapoLIeanVs In Theatro SchoLastiCo eXhibiVs.*

GEDANI

Ephraim Pratorius, antehac verbi divini Minister in Al-
t-Münsterberg & Guojau / jam vero Nosocomii Gedanensis Pastor,
Bibliothecam Homileticam, jam an. 1691. evulgatam, denuò sub
incudem revocatam, & dimidià parte auctam edidit, hóc ti-
tulò:

Bibliotheca Homiletica, oder Homiletischer Bücher-Vorrath / vor-
stellend Autores Homileticos 1. über die ganze H. Schrifft / und zwar
über ein jedes Biblisches Buch / Capitel und Vers. 2. Über allerhand
Casus, Fälle / Begebenheiten und merckliche Materien. 3. Über die
vornehmsten Kirchen-Gesänge und geistliche Lieder. Jetzt auff's neue
übersetzen / und auff die Helffte vermehret. Nebst doppelter Zugabe:
Nemlich Anweisung (1.) zu Leich-Abdancungen. (2.) zu Lehr-Ärten
über die Evangelia / Episteln / und Catechismus. Mit allen Steiff
und

und Treue zusammen getragen/ und mit vollständigen Registern der
Autorum und Rerum versehen/ von Ephraim Pratorio,
Prediger Örtl. Wort beyh Lazareo
zu Danzig.

Gedruckt zu Leipzig/ Verlegt Johann Friedrich Gleditsch. 1698.
(8. Alphab. 14. plag. in 4.)

REGIOMONTI

Johannes Henricus Starcke, Phil. ac Med. D. ejusdemque
Prof. P. Ord. & Seren. Elect. Brand. Consiliarius ac Archiater, d. 15.
Febr. & seqq. *Anatomen publicam cadaveris femmini* instituit, ad-
eoque analysin anatomicam subjecti *virilis*, ante hos quatuor annos
habitam, continuavit. Privatim verò superiori anno subjectum
Ovile Hermaphroditum curiosis contemplantium oculis exhibuit.

Gothofredus Wegnerus, SS. Theol. D. & Prof. P. Ord. nec
non Ecclesiastes Aulicus Lutheranus (anno 1694. in locum D. *Ioh.*
Phil. Pfeifferi Apostatae succedens) bibliopolis Francofurtanis J.
Schrey & J. C. Hartmanno excudendum tradidit Volumen *Concio-*
num miscellaneorum, ac Ioh. Völckero *Disputationes varias*,
& alios tractatus, diversis hæctenus annis locisque editos, ut:
1. De *Navigacionibus Salomonis*. 2. De *Origine Avium*. 3. De *Lo-*
co Natali I. C. 4. De *Seqvela Dei*. 5. De *Aqua Bethlehemitica Da-*
vidi desiderata. 6. De *Linguis Sp. S. metadoticis*. 7. De *Triuo*
mortis I. C. 8. De *tribus Testibus in cælo*. 9. De *Adamo primo &*
secundo. 10. De *Indumento Baptizatorum*. 11. De *Pace Dei*. 12. De
Origine Logica. 13. De *Horis earumque varietate*. 14. De *Terraquis*
nocte carentibus. 15. De *Storgis Physicis*. Item specimina *Lexicorum*
Sacrorum, Hebraei & Græci, novâ methodò adornatorum, & *Clavis*
Philologica, Questionum Exegeticarum, & L. L. Commun. in Gen.
1. quæ pleraque in unum volumen redegit.

Idem superiori anno 1697. fugiente edidit *Biblia Germanica B.*
Luthers, ex Edit. an. 1545. cum novis Summariis, Locis doctrina-
rum, cuilibet capiti subjunctis, ac variis additionibus & obser-
vationibus. Nec non ex Disputationibus suis, hæctenus Regiomon-
ti habitis, sequentes: de *Implesione legis Divinae*; de *Necessitate*

Bonorum Operum; de Informatione Catechumenorum; de Necessitate B. O. ad salutem; de Idioma Matthæi Originali; de Apostasiâ Romane Ecclesiæ; de Confirmatione Catechumenorum; de Imputatione fidei ad Justitiam; de Excommunicatione Civitatis Francofurtensis ad Oderam; de Filiatione Messia aternâ ex Ps. 72. maximam partem auctas & uno volumine comprehensas, sub tit. Primitia Regiomontana, evulgavit.

Die 1. Martii hujus anni 1698. *M. Daniel Hoynovius*, Milcâ Prusfus, Respondente *Andrea Halter*, Osterod. Prusso, Pentada *Quæstionum Academicarum* proposuit; quarum 1. agit de *Rebus Antemundanis*. 2. De *Creatoribus, uno, nullo, incerto, multis*. 3. De *Adami Vxore & Staturo*. 4. De *Cecitate primorum hominum*, 5. De *Sermone brutorum*. (3½. plag. in 4.)

Die 15. Aprilis *Balthasar Tilesius*, I. V. Cand. Præsidi *Martino Jeschfen* / Phil. & I. V. D. ac Prof. P. nec non Facultatis suæ Decano, pro obtinendâ in Jure legendi facultate, *Theses Juris miscellaneas* publico eruditorum examini submitit (1. plag. in 4.)

Sub Præsidio *M. Iohannis Burchardi Griesingeri*, Concionatoris ad Ædem S. Georgii, d. 23. Aprilis 1698. *Georgius Schults* disputavit de *genuina Nominis Tetragrammati lectione*. (2. plag. in 4.)

Die 29. Aprilis supra dictus *M. Daniel Hoynovius* sub præsidio *Godofredi Wegneri*, SS. Theol. D. & Prof. P. Ord. nec non Concionatoris Aulici, Disputationem alteram de *Defensione Doctrinæ Lutherana*, contra Jesuitam *Kvriatkieviev* habuit, quam prior ejusdem argumenti superiori anno 1697. antecessit. (12. plag. in 4.)

Die ult. Aprilis sub ejusdem *M. Danielis Hoynovii* præsidio de *Necessitate Scholarum illustrium in benè constituta civitate* disputavit *Johannes Nagel*, Gilgenburgensis Prussus. (1½. plag. in 4.)

RIGAE

Præcedenti Maio mense superiores sex Regii Lycæi alumni, *Carolus Gustavus Bachman* / Wolmariâ Livonus, *Franciscus Theoderus Kopf*, Rigenfis, *Paulus Mey*, Rigenfis, *Johannes Geyngros*, Wendâ Livonus, *Job. Neuhausen*, Rigenfis, & *Henricus Schröder*,

der, Hapsaliâ Livonus, ad *ἀποδόσεις* Academicas dimittendi, Actu Oratorio-Progymnasticô *Curam publici* commendarunt, invitante ad hoc Exercitium Auditores *M. Iohanne Uppendorff*/Regii Lycæi huc usque Rectore, sed jam quoque *valedicturô* & Dorpatum abiturô, ceu mense præced. p. 76. diximus.

MARIAEBVRGI in Livonia

Ernestus Gluck / Præpositus Mariaburgensis, in eo occupatus est, ut *Scripturam Sacram* ex idiomate authentico in linguam *Russicam* transferat; qui labor si ex voto successerit, non potest non cum magno Ecclesiæ Ruthenicæ vicinæque commodo conjunctus esse.

VPSALIAE

Petrus Lagerlöf, Eloqv. Prof. *Descriptionem universalem totius Sueciæ* imprimi curat, quod opus exornabitur nitidissimis tabulis æneis Ill. Comitis *Erici Dalbergii*, Generalis Livoniæ Gubernatoris, insignis Mathematici.

Iohannis Schefferi, Professoris & Bibliothecarii quondam Vpsaliensis, *Miscellanea* (quibus continentur: *Matthæi Camarioti* Rhetorica cum versione & notis; Animadversiones in *Cornelii Nepotii* Miltiadem, *Plinii* Epistolas, *Curtium*, *Ciceronis* libros de Legibus, Apocolocyntasin *Seneca*. & Fragmentum *Petronii* Tragicuriani) Amstelodami typis impressa sunt. Præmissum est Auctoris elogium, cum succinctâ de scriptis ab ipso editis promissisq; commemoratione. Apud Ianssonio - Waesbergios, 1698. in 8.

HAFNIAE

Die 15. Aprilis *N. Hochwald*, Chymicus insignis, diem suum obiit.

Die 18. Aprilis *Iohannes Wandalinus*, SS. Theol. D. & Prof. Primarius, nec non Academiae Rector, & Collegii Consistorialis Assessor, Oratione publicâ solenni Regi CHRISTIANO V. de *Natali quinquagesimo secundo* feliciter impleto gratulatus est.

Hoc mense etiam prodit Oratio *Henrici Bornemanni*, SS. Theol.

Theol. D. & Prof. P. nec non Metropolitanus Seelandiæ Episcopi (qui Scholam Hafniensem per 7. annos, junctâ per biennium Logices & Metaphysices in Academiâ Regia Professione, rexit; postea Sacris Hafniensibus ultra 8. annos, ceu Pastor primarius ad templum D. Virginis & primus Seelandiæ Præpositus præfuit; inde Aalburgensem Episcopatum an. 1683. d. 24. Julii obtinuit; & denique Hafniam revocatus an. 1693. d. 16. Octob. ad Episcopatum Seelandiæ & publicam Theologiæ Professionem fuit promotus) hęc titulõ:

Panegyricus, quò Regi Augustissimo CHRISTIANO V. Dania, Norwegia &c. Monarchæ potentissimo, natalem quadragesimum nonum die 15. April. an. 1695. ad augustum ipsius Regis Heredumque Filiorum ac Principum pubvinar, in ipso Regiæ Aula palatio, in mediâ utriusque Ordinis Equitum, Procerum, Purpuratorumque coronâ, præsentè simul universo numero Professoriõ publico, Regiæ Academiæ nomine submissè gratulatus est Henricus Bornemann, D. Selandia Episcopus & Academiæ p. t. Rector.

Hafniæ, literis R. M. & Univ. Typogr. Io. Philippi Bockenhoffer. 1698. (18 $\frac{1}{2}$ plag. in fol.)

Ultimâ denique Aprilis die *Ianus Bircherodius, Jacobi filius*, Episcopus Aalburgensis in Cimbriâ, per Diploma Regiæ Theologiæ Doctor renunciatus est.

Die 1. Maji *Jonas Torkilli Vidalinus*, per D. *Henricum Bornemannum*, Selandiæ Episcopum, in Templo B. Mariæ inauguratus est Episcopus *Scalholtenfis* in Islandiâ. Is *Arngrimi Iona*, scriptis suis de Islandiâ clarissimi, nepos est, fuitque ante Pastorecclesiæ *Gardensis* in Islandiâ prope Beslestadium, in quò munere ipsi successit *Olaus Petri*, Capellanus ejusdem Ecclesiæ.

Die 2. Maji obiit *Steno Andrea Bilde*, Nobilissimæ & antiquissimæ profapiæ senex, annos scilicet 74. superans, Tribunus præsidii militaris Hafniensis (*Stats-Obriste*) nec non vices Commendantis gerens, & honoribus Brigadieri (quem vocant) ob non pauca

sua merita auctus. Is ut in his Novis Literariis locum inveniat, eruditio ipsius exquisita facit, & elegans Lingvæ Latinæ peritia, quam usque ad unguem excoluit, prout tersissimæ ejus *Epistola* testantur, quæ in multorum adhuc doctorum manibus sunt. *i. Lipsii* stylo præprimis delectabatur, ejusque epistolas ad ultimum usque Spiritum legebat. Elatus fuit & depositus in Æde B. Mariæ d. 25. Maji.

Die 7. Maji *Severinus Wintherus*, societatis Medicæ membrum, (de quò mens. Febr. p. 22.) Dissertationum suarum Physicarum tertiam, de *Corporum duritie*, defendit. (4 $\frac{3}{4}$. plag. in 4.)

Die II. Maji *M. Severinus Glud*, per 12. ferè annos Scholæ Hafniensis Conrector (cujus inter alia ingenii monumenta extat novissima Dissertatio de *Gradu Magisterii Philosophici*, an. 1695. edita) in *Reكتورatum* ejusdem Scholæ successit *M. Petro Foss*, cujus obitum mensè Apr. p. 62. memoravimus. *Conrectoris* autem locum occupavit *Georgius Vrsinus*, Collegii Medicæi membrum, quem etiam mensè Apr. p. 57. diximus. Hòc actu *D. Henricus Bornemann*, Selandiæ Episcopus, qui novellum Rectorem introduxit, Orationem habuit de *Reكتورum officio*; Ipse *Reكتور* verò de *Informatione puerorum apud Græcos*; & *Conrector* de *Laudè Philologiae & Philosophiæ* metricè peroravit.

Johannes Bircherodius, *Iani* filius, Logices & Histor. Prof. P. in Univeritate Hafniensi, & Colleg. Consistor. Assessor Regius, superiori & præsentì anno

1. Varia additamenta ex optimis authoribus & Geographis &c. Veteribus & novis collegit, quibus hoc anno 1698. (si Deo placuerit) studet augere & ampliare suas duas Disputationes de *Aurifodinis quatuor mundi partium*, quarum prima, de *Aurifodinis Europa & Asia* agens, Hafniæ an. 1689. in 4. prodit; Altera verò, quæ *Aurifodinas Africa & America* exhibet, ibidem an. 1695. in promotione 38. Baccalaureorum Philosophiæ, Decano auctore, fuit edita.

2. Conscriptam suam *Continuationem Logica*, vel alteram ejusdem partem, primæ an. 1680. Hafniæ in 4. editæ addere cogitat.

3. Duos Talmudicos tractatus, *מסכת מעשר & מסכת מעשר שני* h. e. *tractatus de Decimis. & Decima secunda*, ab eodem *Joh. Bircherodio*, *Iani* filio, Latinâ versione donatos, notisque variis

variis illustratos, publicis typis paratos habet, quos hoc vel sequenti anno edere conatur.

4. *Vitas Imperatorum Romanorum*, ad continuationem primæ suæ Disputationis de Vitis Immpp. Rom. post Christum natum Seculi I. per compendium conscriptis, (quibus & aliis Europæ Regum vitis B. sui Parentis *Iani Bircherodii*, Iani fil. quondam SS. Theol. D. & Professoris Primarii in Vniversitate Hafniens. & Colleg. Consistor. Assessoris, Lumen Historiæ sacræ Vet. & Nov. Testamenti, per tabulas Chronologicas æri incisâs, & Hafn. an. 1687. in fol. post Patris obitum a filiis Ioh. & Iano Bircherodiis edit. augere statuit) & publ. luci datis in 4. Hafn. 1694. à Nerva Coccejo ad Constantinum M. prælo paratas habet, easque publicis Disputationibus Academicis ventilandas, ut inceptis, proponere perget.

5. *Quæ de Ducibus & Regibus Dania & Suecia* ab ipsis Regnorum incunabulis ad centesimum post Christi nativitatem annum conscripsit; item, quæ de *Antiquitate Gothorum, populorumque Septentrionalium*, Orationibus Academicis & aliis MSS. collegit, postea publico prælo committere decrevit. Nec non pro ratione temporis & sumptuum B. Patri *Disputationes* in unum volumen redigendas & iterum imprimendas curabit, nimum:

Collegii Physici Iani Bircherodii XVI. Disputationes, editas Hafn. 1650. in 4.

Collegii Eibici Disputationes VIII. editas Hafn. 1651. in 4.

Exercitationes IV. contra Atheos. ed. Hafn. 1660. in 4.

Sacrarum antiquitatum de Ortu Mundi vestigia in Hesiodo, aliisque Poëtis Græcis, in 4.

De Græcanicis quibusdam Antiquitatibus circa Ludos veteres Gymnicos, præcipuè de *Certaminibus Olympicis*, ed. Hafn. 1664. in 4.

Chronologicam seriem Actuum S. Petri & Pauli Hafn. 1665. in 4.

Religionis vera prima fundamenta, III. Dissertationibus continuata, in 4.

De Notitia Dei naturali, prout fertur ad revelatam, Disput. ed. Hafn. 1675. in 4.

Eidem primæ Matri Evæ & Messia Divina natura, illustrata ex verbis Gen. IV, 1. Hafn. 1676. in 4.

Diatriben de Legi Mosaicæ Divina origine & auctoritate,

contra *Eduardum Herbertum*, Anglum, Baronem de *Cberbury*, Hafn. 1678. in 4.

Sersem Chronologicam annorum Iesu Christi, Hafn. 1679. in 4.

Opus Creationis diei primi & secundi, cum methodò orthodoxâ interpretandi S. Scripturam, contra *Richardum Ssmoneum*, Gallum. Hafn. 1681.

Anni-Burnetianum, sive tractatum posthumum, de Opere Creationis Diei tertii, telluris forma, &c. a filio *M. Iano Bircherodio*, nunc Pastore Ecclesiarum Gladfaxe & Herlöv in Seelandia, ed. Hafn. 1688. in 8.

Syntagma Concionum Latinarum in præcipua quædam Festa anniversaria, edit. an. 1688. &c.

KILONII

Wilhelmus Haldericus Waldschmiedt / Med. D. & Prof. P.

in eo occupatus est, ut B. Soceri sui, *D. Iohannis Danielis Majoris*, Medici & Naturæ scrutatoris celeberrimi, *Iter supremum Boreale*, quò ipsò vitam finiit, & multa curiosa observavit, ex MSS. defuncti schedis erutum describat, & cum erudito orbe communicet. Idem quoque *ducentas Variorum Epistolas*, ad dictum D. Majorem datas, possidet, quas typis commissurus est, cum ob diversa curiosissimarum rerum (quæ ad Medicinam, Physicam, Mechanicam, Antiquitatem, &c. spectant) argumenta, luce publica non indignæ sint.

Quod ad supremum *Boreale iter* B. D. Majoris attinet non possumus nobis temperare, quin (ad salivam curiosis lectoribus movendam) notatu digna hujus Viri verba, ex novissimis ipsius literis (ad *Jacobum à Mellen* datis) excerpta, afferamus. Quod si verò, *in*, *quit*, responsione aliqua me dignaturus sis, noli sedulitatem hanc diutius protrahere, ne cæteroquin à mutuis affatibus literariis infolentius abstrahamur, culpâ meditati à multis annis, & jam firmiter tandem decreti, si Deus voluerit, Itineris, in Insulas vicini nobis utriusque maris, & ex Daniâ in ultiores Scaniæ, Sveciæ, & Norvegiæ ditiones, quo exploraturus sum omni nisu in Aulis Principum & Naturæ, quicquid selecti scriptoque impostero digni dabitur. Inter quæ præcipuè duo quædam Cimelia, coram perlustranda, pruriginem mihi movent acrius, atque Plinius temperare sibi non potuit, quin flammæ & fumos Vesuviales ipse suis oculis videret. Vnum Arctoi Orbis Cincelium, ab Illustri quodam Virò magnæ auctoritatis, erudi-

ditionis, ac prudentiæ, clam revelatum superiori tempore, est Mons
 quidam, sensum quotidie decrefcens ab uno latere, & accrefcens ab
 altero, sicqve locum mutans. Alterum est Insula quædam, in medio
 salfo Mari, a 1 aliquot milliarium distantiam dulcibus aqvis cincta, in
 quâ vel pone quam, si in loco tranquillo Pyxidem Nauticam collo-
 ces, acus Magnetica, verticitatis congruæ immemor, non immota
 Arcton monstret, sed circumgyretur perpetim; illustri (si rem ita re-
 perturus sim) documento, non desperandum tandem esse, de obti-
 nendo vero aliquo perpetuo Mobili, quoad acus dicta, ob diuturnam
 sui circumrotationem ex inevitabili attritu impedimentum motûs
 sensim tamen iterum non contractura sit. Autopsia me rectissimè o-
 mnia docebit. Quæ interim nec supina credulitate admitto, nec pro-
 nâ vi rejicio, qui (præfiscini) inter quæliacunq; Naturæ scrutinia con-
 senui, & unâ cum præjudiciis (animorû peste) superstitionis (Kirche-
 rianæ jam penè dixissem) credulitatis sum professus osor. Hæc Tibi,
 à quò scio amari comtiora naturæ & antiquatum studia. &c.

LVBECÆE

Prodiit nuper opus posthumum B. D. *Augusti Pfeifferi*, Superin-
 tendentis Lubecensis, hõc titulõ:

*Augusti Pfeifferi D. Superintendentis Lubecensis, Thesaurus Her-
 menevticus sive de legitima Scripturæ S. Interpretatione: tractatio
 luculenta, pridem editam Hermenevticam sacram (quæ & hic
 integra repetitur) Notis, Quæstionibus & Canonibus, ad-
 jectisq; praxeos exemplis illustrans &c.*

Lipsiæ & Francofurti sumptibus Mart. Gabr. Hübneri, 1698.

(2. Alphab. in 4.)

Post Præfationem hujus libri, à *Sam. Benedicte Carpzovio*, D. Aulae
 Electoralis Saxonicae Concionatore primario, & Consiliar. Ecclesiasti-
 co, scriptam, *Prolegomena* Scripturæ S. perspicuitatem, & Hermenevti-
 ces S. necessitatem exponunt. Inde Cap. i. agit de Oeconomia s. con-
 stitutione Hermenevticæ S. 2. De Textu interpretabili. 3. De Sensu
 Scripturæ ejusq; interpretatione. 4. De idoneo Scripturæ S. interpre-
 te. 5. De Mediis Hermenevticis in genere. 6. De λέξεις seu significa-
 tione vocum. 7. De formatione seu analogiâ vocum. 8. De τὰς &
 φράσεις sacrâ. 9. De Scrutinio nexûs. 10. De Collatione antecedenti-
 um

um & consequentium. 11. De Analogiâ S. Scripturæ, seu collatione locorum parallelorum. 12. De Analogiâ Fidei. 13. De Rebus Subsidiariis. 14. De Testibus Subsidiariis. 15. De optimo genere interpretandi. His subjuncta est luculenta *Instructio de Praxi Hermeneuticâ*, nec non *Appendix* seu Programma invitatorium Prælectionibus in librum Esteræ præmissum.

Aurantium Hermaphroditum Lubecense.

Si quò unquam Itala Ceres omnes suas delicias extra natale deponavit gremium, *Floram* certè *Lubecensem* hoc sibi tribuere beneficium diceret; quò eunq; enim oculorum mittis radios, circumferri eosdam in speciosissimam ac magnificam Hortorum seriem, quæ

in amana vireta

Fortunatorum memorum, sedesque beatæ.

non absq; stupore fateberis. Horum numerus uti non est exiguus, ita venustate sua omnium in se convertit aciem iste *Bartelsianus* gratiarum & voluptatum exoticarum plenus. Ex hoc per amicas manus nuper ad nos pervenit *Aurantium Hermaphroditum*, aut si mavis, *Citratum*, in omnib; accuratè conveniens cum illo, quod Icone repræsentatum describit *Lucas Schræckius in Ephem. Nat. Curios. A. 11. Dec. II. Obj. XII. p. 31.* & *aurantium callosum* vocatur à *Jo. Bapt. Ferrario Hesperid. L. IV. f. 411.* Nostri figuram Tabula IV. habes, in qua (a) s. corpus ipsum colore, odore ac sapore omni parte absolutum est *aurantium*. Callus verò s. protuberantia (b) nil nisi *citrium* membranula intus ab altero separatum, sistit. Quamvis autem Monstra non in Animali saltem sed & Minerali ac Vegetabili regno fieri, infinitis edoctissimus experimentis, nostrum tamen hocce pomum artificiosæ naturæ æmulæ tribuimus manui, cum plures hujus sortis fructus in eadem numeret arbore curiosus Possessor, nec in Italia ejusdem proventus sit adeò insolens, quod testantur *Acta Philosophica Soc. Reg. Angl. Mens. Nov. A. 1667. N. XXIX. S. 8 p. 449.* ubi ex literis Florentinis hoc habent: *Sunt nobis hic mali Auriaca ferentes fructum dimidia parte citrium, altera auriacum. Non sunt huc advecta ex aliis regionibus, & nunc multum sunt propagata per infectionem.* En itaq; feliciores nos! quorum tellus id gustui repræsentat ac visui, quod tanti Naturæ ministri ex relatione aliena admirantur, & ipsimet experiri optant: quod fieri posset, si modus, quem tradit *Job. Bapt. Porsa Mag. Natural.*

L. III, c. 3. & 4. omnibus numeris esset absolutus.

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS

Edita Calendis Iulii M DC XCVIII.

WISMARIAE

*Observatio Ioannis Gröningii I. V. D. de occultis
Incendiorum causis.*

Florentissimum hucusque Orbis Aqvilonaris statum in tristissimum convertit, atque felices Svecici nominis populos ad summam sollicitudinem & mœrorem, lætos ad gemitus & planctus superiori anno traduxit inopinatus nuncius, ereptum in ipsò ætatis robore Potentissimum Monarcham CAROLVM XI. & potestate & virtute Regem, veræ Religionis defensore, Amorem Populi, Orbis delitium: Ipsa quoque Regia Holmiensis, & structuræ concinnitate & operis firmitate valde illustri atque conspicua, morti gloriosiss. memoriæ Possessoris funestâ conflagratione quasi parentare voluisse videtur, dum mortuò fortissimò Regum nec illa superstes esse voluit, sed mox flammæ consumendam se dedit. De quâ non inuenistè, quæ de Româ antiqva cecinit Poëta

Quantum - - fuit, ipsa ruina docet.

Fama autem de incendii ortu, ut fieri solet, tum in diversum ibat, cum alii Incendiariorum malitiam, alii aliud nescio quid inculparent. Sed fallitur sæpè vulgus externis rerum, cum quæ ultra captum vel negligere vel despiciere soleat, nec anxie sollicitus in naturæ effectus acriori animo inquirendi. Judicabam inde, altius rem repetendam esse, & cum de male-feriatorum culpa nihil certi constaret, insuper ex antiqvo ædificio flammam primùm erupisse diceretur, conflagrationem ligno illius arido, & per aliquot secula ibidem exsiccato, adscribendam forsitan esse. Scilicet, cum constet Ignis ex particulis nitro-aëreis, indeque ad accessum particularum sulphurearum (quæ quasi flammæ domicilium sunt) facilè accensio fiat, ignique Spiritus effractis carceribus erumpant, præprimis si

parum cum heterogeneis ipsis luctandum: Quid mirum, trabes dictæ Regiæ, ut porosa atqve sicca ligna, quæ particulis sulphureis abundant, & multis heterogeneis haud sunt permixta, dum fumus ignis illa indies tetigerit atqve vellicaverit, primum calida facta, mox flammam concepisse, & reliqua corpora itidem arida in similem conflagrationis motum subito traxisse, ac quasi contagio aut concatenatione quadam ad eruptionem sollicitasse. Ordinarius enim naturalisque motus caloris est in orbem, atqve a centro ad περιΦερειαν se explicat. Et quidem suffecerit ad excitandam ejusmodi conflagrationem, si fumus saltem trabes vel ligna sicca indies petierit. In fumo quippe calor simul est & ignis. Calor cum igne validè conjunctus, & unus alterius hodegeta ac pedissequa. Nihil enim est Ignis, nisi summus calor, & calor nisi ignis lenis, seu ignitæ atomi, quæ dispersæ & distractæ visûs aciem fallunt, unitæ verò, & viribus conjunctis fortiores, ignem efficiunt. Præcedit inde Calor; subsequitur Ignis, & aucto calore spontè in flammam abit fumus. Est & alia ratio, quæ, si prior non accommoda, utramque hîc potest facere paginam, & ad divinandam veram incendii causam aliquid momenti afferre. Effectus nempe radiorum Solarium hîc neutiqyam silentio prætereundi, qui ipsi instar ignis purissimi alium sibi congenerem in subjecto idoneo facillè procreant. Romæ simile quid quondam observatum memini. Scilicet cineres frigidos e scobe buxea post oleum pridie extractum superstites in ipsa hyeme solares radios per fenestræ vitra subeuntes incendisse, adeò ut subjecta charta cum assere populeo exureretur. Hæc ergo ignis, quem secum vehebant radii, sulphur in cineribus, quod inflammationi jam proximum, accendit. Potuit inde similiter evenire, ut radii solares in Regia illa, quæ Holmiæ Sveonum est, sulphurea & alia idonea subjecta offenderit, in quæ vires suas explicarunt. Adeò ut ex his (ne nunc quidpiam dicam de alia Sympathiæ vi, & naturali corporum propensione, iisque quæ Fratres Rosæ Crucis olim moliti) satis pateat, in detegendis incendiorum causis esse quandoqve ad principium hylarchicum confugiendum, neqve cum vulgo statim nequitia hominum, nisi ea satis explorata sit, accusanda, cum dentur incendia,

dia, quæ citra *τρίτων* adscribi possint causæ cuidam occultæ, nobis non semper cognitæ, quæque per rerum naturam, nulla accedente nostra culpa, oriri queant. Et hæc sunt, quæ nos in remotis terris constituti, quasi e longinqvo conjecturis assequimur, dum omnes circa hanc conflagrationem circumstantiæ non adeò sint perspectæ, inde exactior forsan ex ipso Septentrione, teste funesti hujus incendii, expectanda observatio, quam oculati Lyncei orbi erudito haud inuideant.

ROSTOCHII

Andreas Daniel Habichborst, SS. Theol. D. & Prof. P. ac Facultatis suæ Senior, &c. Disputationem Patriistico-Theologicam, ad Augustanæ Confessionis Artic. 2. Abusuum, de *Conjugio Clericorum*, ex ipsius Juris Canonici monumentis passim latitantibus, contraque Papatum proprio Canonum gladio jugulandum fortiter militantibus, aliisque Canonistarum & Pontificiorum testimoniis paulò planius comprobato pleniusque communito, d. 28. Maji habuit, Respondente *Johanne Lektorv.* Wismariensi, (3. plag. in 4.) Quâ ipsâ Disputatione continuantur Dissertationes ab eodem Præs. & Prof. jam an. 1679. ex eodem Jure Canonico, sub tit. *Papatus proprio Canonum gladio jugulatus*, cœptæ, tunc verò temporis impeditæ, eò quod Auctor illas Serenissimo Duci Meckelb. CHRISTIANO LVDOVICO, Principi suo Clementissimo (qui Pontificiam religionem amplexus fuerat) devotionis erga Principem, zeliqve pro orthodoxiâ contestandi ergò, inscripisset, & propter dedicationem illam (licet quinqvies tantum impressa nondumque publicata esset) cujusdam adversarii consilio ab officio Professionis Oratoriæ, quâ tunc temporis fungebatur, suspendetur; quam tamen suspensionem Serenissimus, perceptâ Consul-toris improvisâ morte, sponte sua revocavit.

Die 1. Junii *Ioachimus Stoef*, Hamburgensis, Præside *Ioachimo Sindeman* SS. Theol. D. Phys. ac Metaph. P. P. & ad Basilicam B. Mariæ Archidiacono, de *Pantosophia Humana lineamentis* disputavit, egitque cap. 1. de Philosophia in genere, & quidem de Nomine. Cap. 2. verò de Divisione Philosophiæ. (7. plag. in 4.)

Ipso Pentecostes Festo Rector Academiæ Rostochiensis, *Johannes Klein* I. V. D. & Pandect. Prof. P. nec non Consistorii Mecklenb. Director, Programma publicavit, quo *Pluviam Pentecostalem* ex Ps. 68, 10. Civibus Academicis piè meditantam proposuit.

(1. plag. in 4.)

Paulò ante dictus *Andreas Daniel Habichhorst*, SS. Theol. D. & Prof. &c. Dissertationem *undecimam* Partis II. illustriorum Isaiæ locorum, hæctenus dilatam (adeòque post duodecimam, mense Mart. p. 34. recensitam) de *Aröer cum Civitatibus derelictis in Massa Damasci*, ex Isai. XVII, 2. & de *Gente distracta, expilata ac terribili, eaque Deo ex parte in munus ad locum nominis ejus, montem Zijonis, adducendâ*, ex Isai. XVIII, 2. 7. die 30. Jun. Respondente *Alexandro Joachymo Scherping* Rostoch. ventilandam exhibuit. (2. plag. in 4.)

Caspar Thurmannus, Ictus, Consiliarius quondam Saxo-Lauenburgicus, brevi editurus est I. *Bibliothecam Academicam*, quæ continet Scriptores de rebus & Juribus Academicis, &c. Halæ Magdeb. apud Zeidlerum & Musselium. II. *Decisionum & Consiliorum B. D. Mervii Indices absolutissimos*, unà cum Locis parallelis, & auctoribus aliis, in iisdem vel similibus terminis loquentibus, &c. Ibidem apud eosdem.

Præter hæc, & alia scripta Juris privati (de quibus vid. B. *Morhof*. Polyhist. lib. 1. p. 211. *Lipon*. Biblioth. Jurid. Præfat. & D. *Pfenigk* in Epist. ad D. Thurman.) etiam in Jure publico, & circa negotia B. & P. plura parata jam habet, quæ sunt:

1. Bibliotheca *Bellica* s. *Militaris*, sive AA. & materiæ Rei Bellicæ & Militaris, secundum ordinem Alphabeti.

2. Archivum Bellicum *Europæo-Gallicum* novissimum.

3. Archivum Bellicum *Europæo-Turcicum* novissimum. (von den neulichsten Europ. Französisch- und Türkischen Kriegs und Friedens-Sachen).

4. *Vienna* an. 1683. à Turcis obsessa, ab obsidione liberata, triumphans.

5. Bibliotheca *Pacificatoria*, s. de Pace, & quæ eò spectant.

6. Biblio-

6. Bibliotheca Pacificatoria *Westphalica* (Monasterio-Osnabrugensis.)
7. Bibliotheca Pacificatoria *Noviomagensis*.
8. Bibliotheca Pacificatoria *Ratiabonensis* (Regenspurg. Eistands, Bibliothec).
9. Bibliotheca Pacificatoria *Rysvicensis*.
10. Die vornehmsten Friedens-Schlüsse und Friedens Instrumenta, erstlich nach den Nahmen der hohen Herren Paciscenten &c.
11. Die vornehmsten Alliancen und Verbündnis-See- und Commercien-Tractaten/ erstlich nach den Nahmen der hohen Herren Paciscenten, &c.
12. *Miles Germania perpetuus*, das ist von einer considerablen und stetswährenden Reichs-Armée.
13. Bibliotheca Bello-Pacificatoria *Casareo - Leopoldina*,
14. Bibliotheca B. P. *Anglicana*. 15. *Brandenburgica*. 16. *Danica*. 17. *Suecica*.
18. Braunschweig-Lüneburgisches gedrucktes Kriegs- und Friedens-Archiv, von dero vornehmsten Kriegs- und Friedens-Geschäften/ &c.
19. Bibliotheca Ictorum & Politicorum Religiosa, s. de Libertate Religionis Evangelicæ, Protestantibus factâ testâ in perpetuum servandâ. Occasione Artic. 4. Instrum. Pac. Ryswic. &c.
20. Imperator, circa FF. Imperii Regalia hodie *Index*, unicè & solùm competens. Der Römische Käyser/ alleiniger rechtmäßiger Reichs-Lehn-Richter/ oder daß Dero Röm. Käyserl. Maj. in des H. Reichs Lehn-Sachen die Jurisdiction, Judicatur, und Erkenntnis aller Dings vorbehalten/ und Deroselben alleine und privativè gehörig.
Quæ omnia remissivè tractantur & recensentur.

GRYPHISWALDIAE

Typis exscripta est Oratio Panegyrica D. *Iob. Gerdes*, in obitum CAROLI XI. Svec. R. habita, cujus mens. Ian. p. 9. mentio facta fuit, hęc titulò:

Sidere Cæli Arctoi fulgidissimo in Sacratissimo Capite & Rege sine pari CAROLO XI. Borea nuper Monarchâ, &c. ex im-

proviso occidente, dolorum, gemituum, planctuum, lachrymarum potissima argumenta, mæstima devotione colligere, flebileque damnum sermone ἐπιταφίῳ inter suspiria & lachrymas publicè exponere voluit debuit D. Iohannes Gerdes,

S. R. M. Svec. Med. & P. P. O.

(22. plag.)

GEDANI

Mense Martio M. *Fridericus Bûhnerus*, Mathematicum in Gymnasio patriæ Prof. P. atqve ad S. Ioh. Rector, unius plagulæ scripto in paroramata & errores novi Calendariographi, *Iohannis Belatoris* (s. *Kriegers*) animadvertit, qui postquam superiori anno Calendarium, cui titulus *Astronomischer und Magischer Kunst- und Wunder-Calender* edidit, eodemque publicam Magistratûs censuram incurrit, hõc ipsò denuò annò in eundem lapidem impingere non fuit veritus.

Idem M. *Bûhnerus* varia hæctenus scripta evulgavit, quæ lia sunt:

Tabula mnemonica Geometrica, fol.

Trigonometria propitia per Tab. Sinuum vulgar. & Logarithmicas, in 4.

De natura Cometarum, in 4.

De Prodigis ignitis phænomenis, in 4.

De Cometa an. 1652. in 4.

Calendaria ab an. 1655. usque ad an. 1699.

Chronicon Prutenicum ab an. 997. ad an. 1699. quod Calendarium insertum exhibetur.

Plures autem ingenii ipsius fœtus adhuc intra Bibliothecam manuscripti servantur, ut:

De Rationibus & Proportionibus

Hypomnemata ad Tab. mnemon. Geom. } 12. plag.

Circulus Proportionalis.

Musica. Computus Ecclesiastic. } 12. plag.

Globus Terraqueus. 11. plag.

Hydrographia Nautica. 7. plag.

De Origine & Seclis *Astronomia*, a creatione mundi, & *Astronomia per Logarithm. Placqv.* 14. plag.

Astrologia. 24. plag.

Calendariographice. 8. plag.

Physiognomice. 8. plag.

Vsu Globi utriusque. 12. plag.

Optice. 12. plag.

De *Insidentibus & subsidentibus in aquis.* 3. plag.

Mechanica. 8. plag.

Geographia Historica. 80. plag.

De *Motu Spharico & apparentiu per Logarith. Neperi.* 34. plag.

Geographia antiqua & nova. 50. plag.

Fortificatoria Ichnographica. 11. plag.

Logisticae Geometricae libri V. 118. plag.

Gnomonica. 50. plag.

Logisticae Arithmeticae libri 3. 54. plag.

Observationes Meteorologicae singulis diebus Calendarii annotatae & adscriptae ab an. 1655. ad an. 1699.

Die 28. Aprilis auctione publicâ distracti sunt libri selectissimi, Historici maximam partem & Politici, quos *Balthasar Rennerus*, Vir eruditus, heredibus reliquit.

Hoc mense Apr. etiam typis Gedanensibus exscriptae prodierunt *Martini Braueri*, Pastoris Ecclesiae in Schareicken, Borussiae Ducalis, *Meditationes sacrae*, quarum titulus vernaculus, ita habet: *Müßige Land-Stunden / oder hundert gottselige Betrachtungen so vieler Derrer und Sprüche D. Schrift / mit Historien und Sinnbildern gezieret &c.* (3. Alphab. 5. plag. in 8.)

Mense Majo Gedani lucem adspexit Descriptio solennissimi ingressus Regii hoc titulo: *Augusti II. Königs in Polen &c. höchst-prächtiger Einzug, den 18. Martii, an. 1698. in die Stadt Danzig gehalten / in zwey Theilen / derer erstere die præparatoria, der andere den Königlichen Einzug an sich / nebst dem / was Zeit Königl. Maj. Anwesenheit vorganaen / in sich hält. Ihrer Königl. Maj. zu Ehren unterthänigst aufgesetzt / und auff vieler Freunde Begehren dem Druck*

Druck übergeben durch einen Ihro Königl. Maj. getreuen Untersassen / dessen Symbolum: Bonis Legibus. (II. plag. in 4.)

Fridericus Christianus Bücher, Ecclesiastes ad S. Cathar. tractatum vernaculum, D. *Phil. Jac. Spenero* oppositum, edidit, cui titulus:

Abgendsichtigte Rettung der Unschuld vom den unchristlichen Urtheil der Lasterung / welches wieder das vor einige Zeit aufgefertigte und in dem Pietistischen Fanaticismo entdeckte Geheimnis der Bosheit unlängst ausgegossen worden, &c.

Wittenberg / drucktes Christian Schrödter / 1698. (3 $\frac{1}{2}$. plag. in 8.)

Libellus hic prodromus est majoris & plenioris tractatus de *primario fundamento Fanaticismi*, typographum jam exercentis.

Auctor iste, Schlibenâ-Saxo, (qui olim Wittebergæ Fac. Phil. Adjunctus extitit, postea an. 1681. Gedanum ad Professionem Philosophiæ primæ & practicæ vocatus, & tandem an. 1685. ministerio Ecclesiastico admotus fuit) præter aliquot Dissertationes morales de *Officio hominis, Lege Natura, & Actione morali*, scripsit

De *Philantia & Simulatione*.

De *Regno Dei per Naturam*, contra *Hobbesum*. &c.

Logicam methodo disciplinarum tractatam. 1685. (3. Alp. 4. plag. in 8.)

Rathmannum in Spenero redivivum, Lipsiæ, 1679. (I. Alphab.

4. plag. in 4.)

Mysterium iniquitatis in Pietistico Fanaticismo, Dantisci, (16. plag. in 8.)

Ipso incio etiam, & suppresso auctoris nomine, superiori anno à non-nemine (sed monstroso partu) edita sunt *Præcepta Homiletica*, quæ Wittebergæ auditoribus suis privatim dictaverat.

Die 5. Junii D. *Samuel Scheltrigius* in Athenæo disputavit de *Baptismo & Eucharistiâ*, contra *Qvakeros*, Respondente *Nabanaële Crellowio*, Gedanensi. (4. plag. in 4.)

Die 16. Junii Auctione publicâ distracta fuit Bibliotheca *Martini Kriegers* / Pastoris quondam ad S. Iohannis.

M. Iohannes Mæskén, Gedanensis, promotus nuper Tertiæ Clasis, quæ Gymnasio adnectitur, Collega, Schediasma de *Astronomia*

mia præstantia, & Astrologia Iudiciaria vanitate edidit: in quo scriptò primùm de origine & incrementis scientiæ Astronomi- cæ (insertis etiam rarioribus recentiorum circa Solem, Lunam, Saturnum, Iovem, cæterasque tum erraticas tum fixas stellas, observationibus) differit, tum ad artem divinandi ex astris sideribusque dilabitur, eamque in rebus naturalibus dijudicandis mirè vacillare, in moralibus autem & liberis planè nullam esse commonstrat. Quâ occasione celebris Mathematici *Caroli Reualdini*, Vindobonæ expugnationem Turcicam ex astrorum præfagiis falsò & vanè deducentis, *Argoli, Cardani, Gaurici, Nostradamii*, & qui nuper Ludovico XIV. sive ob infelicem siderum adspèctum, sive fatalem, ut vocant, Regum Galliæ è Capetinorum stirpe periodum, (quos per multa hæctenus sæcula sexagesimum nunquam annum egressos rerum Gallicarum scriptores testantur) vitæ ultimum terminum vanè prædixit, enormes lapsus examinat. Regiomonti hoc scriptura non additò typographi nomine prodiit, 1698. (6. plag. in 4.)

REGIOMONTI

Die 6. Maji *Iohannes Nagel*, Gilgenb. Prusfius, Præside *Godofredo Wegnero*, SS. Theol. D. & Prof. P. Ord. nec non Concionatore Aulico, disputavit de *Processione Spiritûs S. à Filio*, adversus *Lazarum Baranovicz*, Archiepiscopum Rusiæ. (7. plag. in 4.)

Idem Respondens eodem Præside d. 27. Maji proposuit Dissertationem Historico-Theologicam, de *Salvo Conductu, D. Martino Luthero WORMATIAM eunti ab Imp. Carolo V. impetrato & servato*. (2½. plag. in 4.)

Die 23. Iunii in funere *Iohannis Dieterici à Tettow*, supremi Prusfiæ Consiliarii, Cancellarii, Tribunalis Præsidis, & rerum Feudalium Directoris, Oratio solennis parentalis fuit habita.

Die 26. Iunii *M. Paulus Rabe*, Græcæ L. Prof. P. & h. t. Academiæ Rector, de *Naturâ & Constitutione Dialectices* disputavit, Respondente *Iob. Dieterico Valthero*, Regiom. Prusso. (6. plag. in 4.)

Eodem mense Iunio *Georgius Emmerich*, Med. D. & Prof.

P. Respondente *Christophoro Friderico Hübner*, Ballet. Pruffo, Paradoxon Physico-Medicum de *Inspiratione*, publico eruditorum examini proposuit. (1½. plag. in 4.)

RIGAE

Johannes Fischer, Lubec. SS. Theol. D. & Superintendenten^s per Livoniam Generalis, Academiae Dorpatensis Procancellarius, ac Consistorii Regii Praeses, *Concionem vernaculam* edidit, quam in funere CAROLI XI. Svec. R. superiori anno 1697. d. 24. Novemb. habuit, sub tit. *Das Bild eines guten und glücl. Regenten/ &c.* (9. plag. in fol.)

M. David Caspary, Regiom. Pruffus, Ecclesiae Cathedralis Pastor & Consistorii Assessor, nec non in Gymnasio Theol. Prof. & Scholae Inspector, post editam an. 1684. *Ethicam*, jam *Politicam* molitur, quae sub praelo est, ac propediem lucem videbit. (2. Alphab. in 8.)

Adamus Godofredus Hörnick d. 19. Aprilis in Gymnasio Rigensi Orationem metricam vernaculam habuit, quae *admirandum Amorem Servatoris J. C. pro inimicis suis mortui* (Die unbegreifliche Wunder-Liebe des vor seine Feinde unschuldig-leidenden und sterbenden Welt-Erlösers Jesu Christi) commendavit. Orationis haec typis nuper impressa est, una cum Programmate *Christophori Zeigeners* Eloqv. & Histor. Prof. quod itidem ligato sermone vernaculo scriptum est. (4. plag. in 4.)

DORPATI

Jacobus Fridericus Below, Med. D. & Prof. P. cam, quam mente Apr. p. 56. sub praelo calere diximus, Disputationem d. 28. Maji, Respondente *Salomone Matthia*, Dorpatensi, habuit, cui titulus: *Circuli Anatomico-Physiologici minoris segmentum primum, s. Dissertatio prima de Oeconomiam Corporis Animalis*, hoc est, Cogitata functionum animalium potissimum Formalitatem & Causas concernentia (4½. plag. in 4.) Iam vero idem *D. Below* Holmiam discescit, ut inde *Londinensem* Scaniae Academiam petat, quod eum Regia auctoritate vocatum esse d. l. nunciavimus.

Olaus

Olaus Moberg, Sudermanniâ Svecus, SS. Theol. Prof. & ad D. Mariæ Pastor, nec non Consultorii Reg. Assessor. (de quò mens. Apr. p. 56.) *primariam Theologia Professionem* d. 12. Maji *Oratione* publicâ solenni *de Studio Theologico rectè inchoando* auspicatus est. Idem quoque præcedenti d. 5. Maji novum Lycæi Regii *Rectorem, Arvidum Mollerum*, Dorpatensem, & *Conrectorem, Boëtium Wernberg*, Vplandum, introduxit.

Pari modo *M. Gabriel Skragge*, Westmanniâ Svecus, Orientalium hæctenus & Græcæ Lingg. Professor &c. demandatam sibi SS. *Theologia Professionem*, die 7. Junii *Oratione* præviâ solenni adiit.

LONDINI in SCANIA

Die 3. Martii hujus anni 1698. Inauguratio Regis CAROLI XII. solenni festivitate celebrata fuit, eâque occasione publicè peroravit *Andreas Riddermarck*, Mathem. Prof. Ord. quem sequenti die excepit *Erlendus Lagerlöf*, Log. & Metaphys. Professor Ordinarius.

Die 30. Martii in templo Cathedrali sepultus fuit *Erasmus Sackenschiöld*, Medicinæ Doctor, ejusdemque in Regiâ hæc Gothorum Academiâ Carolinâ Professor, nec non Archiater Regius celeberrimus. Is Gießæ Hassorum an. 1633. d. 23. Augusti natus, patrem habuit *Casparum Sack* civitatis Gießenæ Tribunum & Sedecim-Virorum presbyterum, jactisq; in scholâ patriâ studiorum fundamentis, Marpurgi primùm, deinde Regiomonti, & denuò Marpurgi literis incubuit. Hinc desiderio peregrinas regiones invisendi flagrans, Emdam Frisiorum, Hafniamque Danorum petiit, ubi (singulari providentiæ divinæ exemplo) eum ob consumptas, quas domo secum abspertârat, pecunias sollicitum, & in foro obambulantem, vir quidam honestâ facie & morib⁹ ingenuis venerandus accessit, qui illum peregrinum esse suspicatus, statum ipsius ac conditionem modestè percontatus est. Cui cum noster vitæ suæ rationem & desideria pari modestiâ significasset, viri istius operâ eò res deducta est, ut apud Legatum Svecicum, *Magnum Durell*, egregiam provinciam sortitus, ejusque filii sanitati & studiis præfectus fuerit. Post hujus obitum Lugduni Batavorum supremos in facultate Medicâ ho-

nores assumit, factoque cum altero *Durellii* filio per Germaniam Italianam, & Galliam itinere, domum redux, *Professionem Medicam* in Londinenſi Academia, ipſi jam ante triennium Regio diplomate deſtinata, adiit. Socerum habuit *Jacobum Broadſon*, Conſulem Halmſtadienſem, è cujus filia duplicem prolem foemineam, maſculamque unam genuit. Sed & inter Archiatros S. R. M. Sveciæ allectus, eximia Nobilitatis privilegia eſt conſequutus, avitumque ipſius nomen *Sackſii*, cum novò *Sackenſchiöldii* titulo fuit permutatum. Denique 64. annorum ſenex, die 1. Septembris ſuperioris anni obiit, funusque nunc demum d. 30. Martii (ceu memoravimus) humandum programmate publico indixit Academiae Rector *Thomas Jhreſ* SS. Theol. Prof. P. Ordinarius.

Sequenti die 31. Martii beatis ejusdem *D. Erasmii Sackenſkiöldii* Manibus Oratione publicâ funebri parentavit *Richardus Ehrenborg*, Profeſſor Juris Ordinarius.

H A F N I A E

Die 23. Maji obiit *Philippus Hackwardus*, Medicinæ practicus, & Chirurgus experientiſſimus, 82. annorum ſenex, Religioni Pontificiæ addictus, qui tribus Daniæ Regibus arte ſuâ præclare & feliciter inſerviit.

Die 26. Maji Diſputatio publica *Baccalaureorum* habita eſt Præſide & Decanò *D. Caſparò Bartholinò*, de *Partium ſtructura & uſu*, quæ *Exercitationum* ipſius *Anatomicarum* tertia eſt. (2½. plag. in 4.)

Eòdem Præſide d. 28. Maji Laureæ ſupremæ Philoſophicæ vel *Maſterii* Candidati Diſputationem habuerunt de *Aëre*, quæ eſt ſecunda *Theſium* ipſius *Philoſophicarum*. (1. plag. in 4.)

Idem *D. Caſparus Bartholinus*, Thom. F. S. R. M. Conſiliarius Juſtitia, in ſupremo Juſtitia Tribunali, Collegio Cancellariæ & Conſiſtorio Aſſeſſor, Medicinæ & Phyſices Profeſſor Regius, d. 30. Maji 68. Candidatis *Baccalaurei* titulum primosque in Philoſophiâ honores contulit. Hòc actu *Casp. Bartholinus de Animalium ortu & incremento*, *Johannes Bircherodius* autem de *Philoſophiâ gentili Danorum* peroravit, quod argumentum ipſi primus Candidatus pro-

posuit; Tertiâ Oratione *Stephanus Reiszerm* laurum Candidatis imponendam à Decano petiit.

Ipsis Calendis Junii Actus publicus *Magistrorum* creandorum celebratus fuit, interreliqvos ab Vniversitate fundatâ quoad nurrum Candidatorum ferè maximus, cum *quingvagina* Magistri simul promoti fuerint. Hos inter primum locum tenuit *Jonas Torckelli Vidalinns*, Episcopus Scalholtensis in Islandiâ, (de cujus inauguratione, quâ *M. Theodoro Thorlacio* successit, mens. Iun. p. 95. diximus). Illura seqvuti sunt 6. Præpositi, & 30. utriusqve Regni Pastores; Rectores & Conrectores quatuor; ac deniqve novem Studiosi; promoti à Decano Facultatis Philosophicæ *Cassaro Bartholins*, Thomæ filio, cujus Orationis inauguralis materia fuit de *Ortu Chrystalli*, Candidati primi problema de *Sede Anima* resolvete *Olaô Vormiô*, Wilh. filio, Eloqv. Prof. P. & petitionem Promotionis ferente *Iohanne Steenbuchio*, L. Hebr. Prof. P.

M. Enevaldus Dalhuus, post edita hætenus Schediasmata duo de *primariô prima Persequutionis instrumentô*, *Tunicâ molestâ*, (8. plag. in 4.) & Schediasma Historicum de *Baptismo Constantini M.* (2. plag. in 4.) jam aliquot Dissertationibus *Epistolam, quæ vulgò Servatori tribuitur, Responsoriam ad Abgarum Edesæ Regem*, examinare constituit, & quidem tripartitô Schediasmate, quo supposititiam istam prolem (1) *sistere*, (2) *arguere*, (3) *damnare* ipsi animus est. *Prima* hujus argumenti Dissertatio jam superiori anno 1697. d. 9. Junii ventilata fuit, Respondente *Adamo Casparo Lerche*, Philos. Baccalaureo. (2 $\frac{3}{4}$. plag. in 4.) *Secundam* hõc ipsõ an. 1698. d. 4. Jun. in Auditoriõ Collegii Medicæi defendit *Iohannes Brandt*, Pauli fil. (3. plag. in 4.) *Tertia* succedet suõ tempore.

Torchillus Erasmides Granovius, specimen umbraticum innocuæ apologiæ pro Justini Martyris narratione, de *Statuâ Simoni Mago Roma posita*, d. 8. Jun. in Auditoriõ Collegii Medicæi publico conflictui commisit, unâ defendente *Iohanne lob. fil. Linberg.* (3. plag. in 4.) Capite 1. argumenta *pro* Iustinõ (statuam istam Simoni positam asserente) adducuntur. Capite 2. verò argumenta *contra* Iustinum solvuntur.

Die 9. Iunii *Ericus à Moynichen* in Collegiò Medicò Disputationem Medico-Therapeuticam de *Vena-sectionis usu & abusu* ventilavit, unà defendente *Ericò Bredalinò*. (2½. plag. in 4.)

Die 16. Iunii circa vesperam in Templo SS. Trinitatis sepultus est *Janus Jacobæus* (*Olugeri* frater) Med.D. & Practicus celeberrimus, nec non Professor Regius, & Collegii Consistorialis Assessor. Is lucem vidit Aarhusii, an. 1646. d. 26. Julii, & primùm quidem Theologiæ operam dedit, deinde verò Medicinæ sese mancipavit, ac an. 1674. Oxonii Doctoris titulum obtinuit. A primâ ætate hypochondriacò (quem vocant) morbo afflictus, eòdem ingravescente sub exitum Maji mensis vitâ excessit.

Die 18. Iunii *Martinus Braem* in Auditorio Collegii Medicèi Disputationem primam de *Libertinis ex Aët. VI, 9*. Respondente *Eschilde Christiani Naur*, proposuit. (1½. plag. in 4.) Idem Præses superiori anno 1697. Dissertationem Historico-Criticam de *Car-pocratianorum Hæresi* edidit.

Die 20. Junii *M. Arngrimus Torcbeli Videlinus*, (Episcopi Scallholtensis supra dicti frater) Rector Scholæ Nackscoviensis in Lalandiâ, in Auditoriò inferiori Disputationem habuit, cui titulus: *Gustus ad Isocratem, hoc est, Encomium Evagoræ primi capit- is versus primus, notis perpetuis illustratus*. Respondente *Pau- lo Danchei*, Philos. Baccalaureo. (1½. plag. in 4.)

Georgius Francus de Franckenau, S. R. I. Eqves, Palat. Cæs. Comes, Consiliarius & Archiater Regius. Acad. Leopoldinæ Adjunctus, Societatis Regiæ Londinensis & Italicæ Recuperato- rum Collega, *Lexicon suum vegetabilium*, cujus prima & secunda editio Argentorati 1672. & 1685. prodiit, tertiâ vice jam re- cudi fecit, ac duplo auctius edidit, hòc titulò:

Flora Francica, h. e. Lexicon Plantarum, in quò earum no- mina, temperamentum, vires, usus ac præparata, &c. adnectuntur Programmata Philologico- Botanica, &c.

Lipsiæ, sumptibus Samuelis Garmanni, 1698. (in 12.)
Novissimæ huic editioni varia in Botanicis nova accesserunt, respe- xitque

xitque celeberr. auctor ad urentis commodum & commoditatem, ut libellum per æstatem in perâ sine molestiâ secum ferre possit per hortos, campos & agros.

Idem D. *Georgius Francus de Franckeran* tractatum MS. possidet, de *Pulsatione mortuorum subterraneâ*, studio D. *Iob. Matthæi Fabri*, Consil. & Archiatri Ducis Wûrtemberg. ac Physici primarii Imperialis urbis Heilbronnensis, Viri in Phylis, Mathesi, Medicinâ, & omnibus elegantissimis literariis curiosissimi, elaboratum: cuius moles circiter ad 3. Alphabeta excurrer, modo esset qui præmium labori auctoris æquum statueret, & sumtus faceret pro eò imprimendô. Certè opus eruditissimum non solum Medico-Physicorum, sed & Theologorum & Ictorum manibus teri meretur.

Die 23. Iunii Actus Academicus publicus celebratus fuit, quò *Johannes Wandalinus*, SS. Theol. D. ejusdemque Professor Primarius, nec non Consistorii Assessor, præviâ Oratione ex Prov. VIII, 31. Magistratu Academicô se abdicavit, fascesque & *Rektorii* munus *Christiano Reitzero*, I. V. Professore tradidit.

Die 29. Iunii *Jacobus Stenderop*, Haderslebiâ Cimber, in Auditoriò Regentianò ventilavit *Rudimenta Logica tetrachtyca*, Respondente *Petrò Neocomiò*, Bergâ Norvvego. (2. plag. in 4.) Hæc disputatio vim *τετραχτυ* vel quaternarii numeri in Arithmeticâ considerat.

Tractatus *Francisci Quarles*, (Præcepta Theologica, Ethica, Oeconomica, & Politica continens) lingvâ Anglicanâ olim scriptus, & dudum in sermonem Danicum translatus, denuò prodiit, hõc titulò:

Enchiridion, eller en liden Haandbog/ indholdendis Undervijsninger gudelige i bestuelser / i Sierningen/ Moralste i Ethiske. Oeconomiske / Politiske. Først skrevet paa Engelske / af den Navetindig Poet Franciscus Quarles / og sordansket af

Daniel Collins.

Kjøbens afn: findes til klops hos Christian Beergen, Boghandler/ boendis paa Slossplazzen. (9. plag. in 12.)

Sub prælò est in Belgio liber, de *Diei exordio & exodio*, scriptus à

M.

M. Johanne Brunsmannò, Presbyterò Hafniensi, ex plurimis scriptis notissimò, qui superiori etiam annò libros tres *Schediasmatum Apocalypticorum* sub nomine *Ignoti Philalethis* publicavit in 8.

Prodiit etiam *Hymnologia sacra, sive Decades octo Hymnorum*, quarum quatuor priorum plerosque melodià & rhytmò conformi Germanicis Latinos fecit; reliquas quatuor decades collegit & partim recensuit *Jacobus Henricus Paulli, Sim. fil.* (7½ plag. in 12.) Horum Hymnorum decades priores duæ ab ipso auctore translatae sunt; tertia à *M. Wulffango Ammonio*, Franco; quarta partim ab eodem, partim à *Georgio Buchanano*; quinta, sexta, septima & octava à variis incertisque auctoribus, quæ omnes tamen ab ipso editore post *Georgium Gallum* sunt emendatae. Similem laborem, sanctis meditationibus consecratum, anno 1690. & 91. *Johannes Noltenius*, Poëta Laureatus, & Pastor Ecclesiae Timmerladensis in Ducatu Gvelfherbyitano, non infeliciter suscepit.

NACKSCOVIAE in LALANDIA

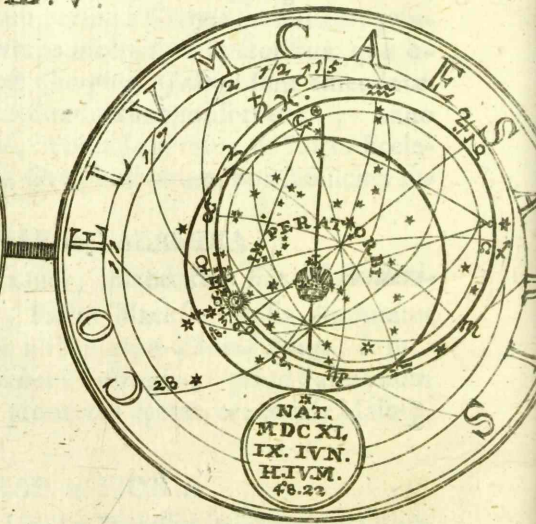
Die 5. Junii, Dominicà Exaudi, introductus fuit *M. Fredericus Christianus Rodriguetz*, Pastor Nackscoviensis, (ordinatus Othoniæ in Fionià d. 15. Maji ab Episcopo *Thomà Kingo*) & successit in istò munere *M. Franciscus Thestrupio*, qui ad Pastoratum Ecclesiae S. Spiritus Hafniensis promotus fuerat, ceu mense Majo p. 79. notavimus.

OTHONIAE in FIONIA

M. Elias Naur, Græcæ Lingvæ Professor in Gymnasio Othoniensi, post editos hactenus varios ingenii foetus (quales sunt: *Golgotha in Parnasso*, sive metrica meditatio Passionis Domini, lingvâ vernaculâ, cum fig. æneis impressa Othon. in 4. *Hymni Daniæ*, ibidem in 8. *Meditationes in festum Nativitatis Domini*, Hafniæ in 8. *Fasus Domini Gracè*, cum notis analyticis & Criticis, ibidem, in 8.) alium nuper tractatum vernaculum emisit, cui titulus:

Tive aandelige Paaste / eller Paaste-betænkninger / hvorudi Christi og alle Wiennisters Opstandelse imod dends Fornegtere / eller
Sor-

TAB. V.

Jul 10

Foragtere/eller Forglemmere/ forsvarts/ forkyndis og forklaris af
Guds Ord og de hellige Skriffter/ ved E. E. Naur.

Riøbenhavn/ tryct hos S. Johan Philip Vockenhoffers
Efterleferste / Aar 1698. h. e.

*Viginti Spiritualia Lilia Paschalia, sive meditationes Pascha-
les, quibus Christi omniumque hominum Resurrectio, contra
quosvis eam negantes, contemnentes, aut oblivioni tradentes,
e Verbo Dei & Scripturis sacris asseritur, probatur,*

& explicatur, per E. E. Naur

(26½. plag. in 8.)

SLESVICI

*Dethevous Cluverus, E Societate Regiâ Anglicanâ, novissi-
simè edidit Cælum Cæsaris, oder kurze Erklärung der Himmels-Figur/
wie auch Benennung der Sterne/ Linien und Circeln/ so auff der Kay-
serl. Geburts Medaille befindlich sind. (impress. Hamburgi 3. plag. in
fol.) Auctor hujus descriptionis occasione Natalium Cæsaris quotan-
nis solenni gloriâ recurrentium Nummum Genethliacum eâ formâ &
magnitudine, quam Ectypon Tab. V. demonstrat, excudi curavit, ra-
tus vix ullo evidentiori hypomnemate ad tanti Monarchæ Majesta-
tem celebrandam se exurgere posse, quàm si omnium oculis Cœli
admirandam synthefin, quæ ejusdem luci natali sive progressui
in hunc Mundum anno 1640. die 30. Maji vel 9. Junii, Styl. Greg.
horâ 4. matutinâ, præfulsit, Astronomicè exponeret. Cæsar Augustus
ut & Titus Vespasianus, unum vel alterum Zodiaci signum, cui exor-
tum suum debuerant, nummis insculpsere; In hac verò Cæsareâ LE-
OPOLDI genesi ea elegantior visa est designatio, quæ totam Cœ-
li faciem, Solis & Lunæ situm, præcipuas stellas fixas, Planetas &
Circulos cœlestes, artificiò quòdam Opticò, oculo in polo mun-
di austrino posito, omnes simul planisphæricè exhiberet: novò eò-
que in Numismatum genere primò spectaculò, cum necdum à
quòquam eâ ἀκριβεία natalis figura adumbrata fuerit. Quod
si aurei vel argentei ejusmodi nummi copiam quis desideret, sculpto-
rem exquirere poterit, ac de pretio ut aliquid certi constet, è digni-*

Tab. V:

ori metallo fabrefactus 40. vel 50. Ducatorum: ex argento verò puro cufos 8. Imperialium valorem exæquare deprehendit. Simili structurâ, sed aliâ qvoad exprefionem formâ, qvæ innumeris modis variari poterit) Auguftiff. Regis Romanorum IOSEPHI, Regis Poloniæ, & qvorundam Potentiſſ. Electorum Themata cœleſtia porro daturus eſt, ſaltem qvò hujusmodi nativa paradigmata ſummos Orbis Principes ad cœlum meditandum ac ſtudia Aſtronomica promovenda alliciant ac denuò excitent: neqve enim noſtro huic Sæculo deſunt Divinitatis admiratores, *Caroli Magni, Friaerici, Alphonſi*, tot dignis encomiis ob rerum cœleſtium amorem inclyti. A prædictionibus tamen, qvas ex ſtellarum poſitu vel de vitæ termino, & reliquis actionum, Fortunæ itidem atqve infortunii generibus Aſtologi vulgò deducere ſolent, Auctor abſtinuit. Cui volupe eſt, is ex modo dictâ Deſcriptione (qvam denuo variè adauctam typis exſcribi curabit) verum & uſum ac præpoſterum Aſtromantiæ abuſum percipere poterit. Oſtendit namqve penes Chaldaeos, Ægyptios, Græcos & Arabes, illam vaticinandi artem meris hieroglyphicis umbris & Mythologiis incruſtata fuiſſe, qvæ licet deinde ab iisdem tranſumpta etiamnum Europæ inferviat, meliori utiqve Scientiarum apparatu & veritatis lumine condecorandam eſſe. Non pauca tamen eventuum ſigna experienciâ ſæpius comprobari, licet *to' dicti* harum rerum imperitos effugiat. Nimis longum foret, ſi totam hujus ſcientiæ indolem, ſcopum ac perficiendi rationem, ſecundum mentem hujus Auctoris exponere aggredereſſemur, illam autem, qvam ibidem annectit & exiſtentia Summi Numinis declarationem ac phyſicæ rerum omnium Generationis formam paucis attingere viſum fuit: Cœlum enim abſqve Deo ejuſqve lumine, non-entis ideam potius ingerit. Oſtendit autem, illam cunctis Atheis atqve ſcleratis hominibus exoſam propoſitionem, *Quod ſit Deus*, omnium notionum primam eſſe, qvam mens hominis vel aſſeqvi vel percipere poſſit: hanc eſſe per ſe notam & nobis & naturâ, nullâ qvoqve eandem indigere vel probatione vel demonſtratione, neqve enim illud S. Auguſtini effatum, *Cogito, ergo ſum*, à Cartefio deinde renovatum, ullam inferendi vel concludendi vim obtinebit, niſi Deum primum veritatis principium tacitè ſupponat: hinc

hinc per regulas Algebraicas Auctor evincit, evidentissimum illud cognitionis humanæ principium, in quod omnes demonstrationes tandem resolvuntur, *quod scilicet duo contradictoria non possint esse simul vera*, (cujus veritatem qui negat, Aristoteli ἀφωσίαν τῆς διανοίας laborare merito dicitur) secundum rigorem apodicticum prorsus æquipollere huic alteri, *Est Deus*; licet passim à nullo vel Theologo vel Philo'sopho identitas harum propositionum fuerit exposita; negato enim Deo nulla prorsus necessitas ullius asserti stabiliri poterit, quinimò planè ἀλογον eum futurum, qui Deum è rerum vel Entium censu excludere annititur. Hinc Atheus Mathematica definitione ipsi est hujusmodi animal ἀσυλλόγισον, quod neglectâ vel suppressâ unitate, salvum tamen numerorum usum sibi fore, perquam ineptè fingit. Hujus innati principii ideam animæ adeo propriam atque essentialem, ab intellectu quoque ita inseparabilem esse contendit, ut immortalitas ejus spontè quasi ex eo propullulet, illo enim temporis articulo mentem destrui asserit, quo Dei notitiam exuit, hæc autem nunquam spoliari posse, nisi duo contradictoria simul rationi sese ingerant, ac ut vera apprehendantur, quod equidem ἀδύνατον. Impii verò & si Deum debito cultu non prosequantur, vel agnoscant, minimè tamen ejus existentiam quam in ejusdem contactu sive Lumine Conscientiæ experiuntur, ignorare poterunt. Mundi deinde, Hominis, & reliquorum omnium Structuram physicam ex concursu & coalitione Radiorum cœlestium derivat, consentiente Mose, qui primò die lucem fuisse creatam pronuntiat: quò autem ordine & divino amoris vinculo tota illa orbis visibilis compages atque ignis ætherei condensatio ab Vno illo infinite agente suam adeptam fuerit genesin & pulchritudinem, novò prorsus Systemate explicare ipsi animus est, cum *Intelligentias formatrices universi* in XII. Classes jam reduxerit: prima autem harum series, vitæ ac motûs perennis complexum exhibet: vita ipsi in continuâ quâdam ratione cum Universo, ac perpetuò hujus cum primò agente eommercio absolvitur: hinc Solem fontem illum lucis, atque Ætherem (Chymicorum Lunam) quoad particulas homogeneas cum metallis ejusdem nominis in globo

terrestri amicè conspirare atque in eadem continuæ rationis elementa resolvi, novâ ipsi analysi compertum est. De reliquis naturæ arcanis alio loco nobis amplior dicendi locus erit. Quædam saltem de novis inventis & operibus Auctoris, partim editis partim edendis, hic apponenda duximus. Innumeros enim errores in omnibus ferè scientiarum Mathematicarum pomæriis adhuc dum latitare (quamvis vulgò earundem dogmata tanquam certissima habeantur) forsitan paradoxon videbitur. Auctoris tamen nostri ea fuit industria, singula ut excuteret principia, falsa hinc inde eliminando supposita. Destinârat hunc in finem publicæ luci scriptum quoddam annis abhinc sex (an. 1692.) cujus tamen 10. tantum plagulæ Hamburgi impressæ fuerunt, sub titulo; *Philosophia divina Cluveri*, oder ausführlicher Bericht von den neuen Erfindungen und Demonstrationibus, *Mensuram Infiniti* betreffend, und wie dadurch alle natürliche Wissenschaften von Irrthümern und Mängeln gesäubert zu einem höhern Grad der Vollkommenheit können gebracht werden. Auctore autem absente, à malevolis, typographo, quò minus residuum libri absolveret, remoræ fuere injectæ, quamprimùm tamen à litibus forensibus sese expedire poterit, novam in illo designatam Scientiarum emendationem exhibiturus est. Per *Mensuram infiniti* (quod brevibus hic notasse sufficiat) hujusmodi intelligit rationum ac progressionum in infinito, coordinationem, quâ cujusvis spatii vel corporis debita indagari poterit magnitudo. Extensum enim quodvis in infinitum divisibile ac resolvable, quâ methodò secundum cujusvis figuræ indolem iterum ex minimis sit compingendum, artificium Philosophis adhuc incognitum est, cujus beneficio abstrusissima quæque innotescunt. Hinc Unitatem, exactam infiniti mensuram, in Trino vel Triangulo veluti omnis comprehensionis basin interpretatur: in reliquis curvilineis figuris singulari textura ex infinitis similibus eam elicere novit formam specificam, quæ genuinam dimensionis sistat regulam. Sic v. g. in parabolâ, quam Archimedes & reliqui Geometræ omnes ad Triangulum inscriptum sesquiterciam præcisè rationem habere asserunt, ipse aliâ adhuc subtili mensurâ limandam esse demonstrat, quâ licet error initio adeò exiguus sit, ut prorsus negligi possit, progressu

tamen infinities complicato, ubi ad centrum gravitatis & molem corpoream explorandam deventum fuerit, ejus vestigia in differentiis quantumvis parvis, minimè obliteranda veniunt. Unde quod vulgò efferunt, Mundum ex nihilo creatum, ipse *ex ratione* quam habet *unitas ad infinitam infusam potentiam*, deducere satagit, ipso enim infiniti actu hæc minima ratio puncti vel non-quantivi-ces quidem sustinet, numeris interim minimè comprehensibilis est. Cum enim nulla ab ipso admittatur Quantitas absoluta, tota extensio vel moles corporea per *δύναμιν* sive potentiam Spiritus à motu ad *unum* formam redacto sub certâ infiniti mensurâ determinatur: nulla ut nova hic substernenda sit materia. Perea-dem ratiocinia *Fatum Astrologicum* ipsi nihil aliud est, quam series Spirituum per harmonicos luminis radios vires suas exerentium. Aliam itidem præclari & magni operis structuram in Angliâ jam aggressus erat idem noster Auctor, sub titulo *Pandeetarum Astronomia*, quibus non tantum proximi sæculi XVIII. motus cœlestes, Ephemeridum formâ conspicuos, comprehendere voluit, sed & universam Astronomiæ doctrinam ab erroribus vindicandam sibi sumpserat. Sed dum propriis sumptibus Typographiam in ædibus, quas Londini habuit, jam instruxerat, Tabulis motuum cum præliminari doctrinâ prælo jamdum absolutis, invito profusus animo mandato Curia vel Cancellaria Gottorpiensis inde abstrahitur, ex Angliâ in Cimbriam an. 1688. ad sopiendas lites ipsi de hæreditate paternâ motas revocatus, quibuscum per decennium jam conflictatur, Processu tandem (ad rumpendas adversariorum moras) ad Cameram Imperialem, quæ Wetzlaria est, per Appellationem ab ipso factam, devoluto. Ni hil interim certi de hujus operis Astronomici publicatione promittere potis est, nisi forsan Magistratus Londinensis æquitas res suas, quas ibidem bonâ fide quibusdam custodiendas reliquerat, ex Orcò denique reduxerit. Non deerit tamen, quin in usum Sæculi venturi proximi volumen aliquod Astronomicum sic dictum, *Himmels-Buch oder Sternens-Rolle* tandem brevi protrudat, in quò unico intuitu, absque molestiâ calculi, loca Solis & Lunæ, Planetarum ac Stellarum fixarum, ad quodvis tempus promptè inveniri poterunt. Qvò

felicius autem Astrologiæ & Astronomiæ connubium hæcenus divulsum reintegretur (veteribus promiscuè eodem vocabulo utramque scientiam indigentibus) novas planè Hypotheses Motuum cœlestium descripturus est: Abrogatis enim tot Excentricis, Æquantibus & Circellis Anomalisticis, quinimò ipsis reformatis Ellipsis, à Keplero hoc Sæculo demum introductis (utpote contra omnem rationem Mechanicam, Solem in unò focorum, in alterò Chimæras & Bullas ostentantibus) novas substituet alias lineas curvas, ab usu *Mesographicas* sive *Genitricas Mundi* dictas, quibus exactissimè phænomena cœlestia explicari poterunt. Cùm enim negato vel sublato stellarum motu, omnis & generatio & productio rerum sublunarium cesset, eà potissimum ratione lineæ motuum cœlestium formandæ erunt, quæ augmentum, & progressum rerum per omnes infiniti gradus adjuvent & protrahant, quod equidem harum beneficio (quomodo fiat) cognosci poterit. *Aphelia* hinc & *Perihelia*, non ex diametro sibi opposita, sed alio planè loco quærenda esse, pluribus ostendet. Sic Solem eandem distantiam à Terrâ æstivo & hyberno tempore retinere, ejusque diametrum visibilem prorsus eandem esse in locis oppositis, comprobata omniū veterum, *Aristarchi*, *Archimedi*, & aliorum experientiâ demonstrabit. Obliquitatem Eclipticæ à priori ex centro gravitatis stabilendam: sic Angulum inclinationis, quoad digressum Borealem & Austrinum, non planè eundem esse, itidem declarabit. Supputationes Uranicas non tam per Triangula plana vel globosa, sed longè facilius & certius per ideas numerorum figuratorum, ex quibus curvæ contextuntur lineæ, absolvi, (unde omnia Astronomiæ Sphæricæ problemata novâ methodò construenda erunt). Sic Lunaris & Solaris Eclipseos calculum aliam adhuc postulare numerorum dispositionem, deteget, sicuti Æquationes dierum civilium, ne laborent petitione principii, aliter quoque erunt digerendæ. Singularem porro ad Astrologicas prædictiones ritè concinnandas Domorum cœlestium, Aspectuum & Directionum distributionem aggressus est; malè enim Orbi Septentrionali, præsertim versus polum Boreum vel Antarcticum alius comitantibus vel ibidem natis, cœli influxus ab Astrologis sufflamatur, vel præscinditur. Hinc quæ ratione secundum physicam radiorum constipationem & Magnetismum lu-

luminis operationes per totum terrarum orbem uniformi quòdam gyro in corporibus sese diffundant, aliò planè modò explicandum veniet. De præcipuò autem atqve arduò illò Theoremate, quò nimirù Ordine Stellæ fixæ in cœlo aspectabili fuerint disseminatæ, quamvis altum penes Philosophos hâc de re sit silentium, (Cartesio præprimis de immensâ ejus difficultate conquerente, Vid. Epist. 67. vol. 2.) novas rationum compositiones molitus est, quibus insoliti quid exculperet: unde triplici progressionum formâ illarum situm indagandum sibi esse credidit. Quinimò neglectis omnibus Sphæricæ vulgaris Circulis Longitudinum & Latitudinum, atqve subductis fabulosis illis imaginibus, per infinitam quandam cœli analysin in spatia hexagona, cujusvis stellæ locum perquam exactè determinat, nomine proprio vel si mavis Cabalisticò ipsi secundum naturam & situm inditò. Paucis quamplurima hîc complexi videbimur, illis præsertim, qui rerum Astronomicarum peritia pollent: reliqua de novis hujus Auctoris inventis in Algebrâ & Geometriâ, nec non de Machinis ejus Opticis, quibus ea, quæ cominus & eminus insensibilia sunt, redduntur *αἰσθητοῦ*, inprimis de naturâ & legibus Refractionum, ut & de Staticis & Musicis correctionibus (cum totam illam Gvidonianam Scalam ex vitiosâ Monochordi divisione ortam, sublati omnibus dissonantiis ad naturalem Harmoniam reducendam esse, judicer) similiter de Nauticis & Geographicis ipsius studiis, non injucunda scitu proximis mensibus exposituri sumus; amplissimam enim novitatû fegetem in omni disciplinarum genere ab eò expectandam esse nò immeritò auguramur, qui peragratis præcipuis Europæ regionibus, sublimioris Philosophiæ inquisitionijam à multis vacavit annis. Per trienniû enim in Italiâ, Romæ præsertim ac Venetiis commoratus, Gallis itidem non ignotus, in Angliâ verò velut indigena receptus, ultra duodecim annos Londini sedè habuit; jam viginti abhinc annis (an. 1678.) in illustriſſimam Regiam Societatem ibidem cooptatus, quæ laudabili CAROLI II. Magnæ Britanniæ Regis Consiliò & Munificentia an. 1665. instituta, adhucdum vigens promovendæ Scientiæ naturali strenuè incumbit. Quandoquidem verò *Cluveriorum* in Republicâ literariâ nomen sæpius occurrit, hîc indicâsse juvat, Auctorem nostrum, Slesvici natum, Nepotem esse *Johannis Cluveri*, qui ex Holsatiâ in

Daniam evocatus, an. 1623. Theologiæ Doctoris ac Professoris munus sustinuit in Academiâ Soranâ Selandiæ, Hafniam modò translata, à CHRISTIANO IV. ad pietatis & religionis dogmata Principi FRIDERICO (deinde III. ejusdem nominis Daniæ Regi) explicanda destinatus, atq; ob quamplurima scripta Theologica, inprimis autem eximiam illam *Historiarum totius mundi Epitomen*, notissimus. Alter *Philippus*, ex territorio Bremensi oriundus, ob magna illa volumina de *Germaniâ & Italiâ antiquâ* haud incelebris, Lugduni Batavorum docuit.

Quò denique *Nummi Genethliaci Casarei* supra descripti forma dilucidius exprimatur, & quomodo ad factam designationem Numeri sese habeant, adhuc plenius innotescat, lubet hic attere loca ☉ ☽ & Planetarum, secundum Longitudinem & Latitudinem, ex Tabulis supputata :

	o	/					
☉	18.	37	Π	-	-	o	/
☽	23.	27	♁	-	-	5.	11 Sept. Asc.
♁	0.	35	♂	Stat.	1.	26	Merid. Asc.
♂	4.	53	♄	-	-	0.	6 Austr. Desc.
♄	23.	36	♁	-	-	3.	20 Austr. Asc.
♃	21.	50	♂	-	-	1.	26 Austr. Asc.
♂	3.	14	Π	-	-	4.	18 Austr. Desc.

KILONII

Die 20. Junii *Johannes Burchardus Majus*, Eloqv. & Hiftor. Prof. P. Orationem solennem habuit, quâ nomine Vniversitat. Kilon. Seren. Slesv. Hof. Duci FRIDERICO, de novis Nuptiis cum HEDWIGE SOPHIA Principe, CAROLI XI. Sveciæ Regis filiâ, gratulatus est.

LVBECAE

Johannes Antonius Neufrang, Med. D. (*Pauli Neufrang*, Med. D. & Phyci Lubecensis primarii, scriptis de *Hæmorrhæa*, de *Idea perfecti Medici*, & de *Purpura*, inclyti, filius, qui Rostochii & Helmstadii literis imbutus, habitaq; an. 1674. sub præsidio D. *Henrici Meibonii* disputatione Inaugurali de *ulner. huius lethalibus*, in Academiâ Juliâ Doctoris titulo ornatus fuit, nec non Belgio, Angliâ, Italiâ, Germaniâ, aliisque provinciis perlustratis, in patriâ hætenus praxin Medicam exercuit, à Serenissimo Mecklenburgensium Duce FRIDERICO WILHELMO ad *Archiatrum Ducalis* munus clementissimè nuper

vocatus, *Sveviam* discessit.

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS

Edita Calendis Augusti M DC XCVIII.

ROSTOCHII

Johannes Georgius de Sack, Eqves Neomarchicus, die 1. Iulii Orationem Panegyricam de *Brandenburgia felice imperante FRIDERICO III.* habuit, quâ Electori Brandenburgico FRIDERICO III. de Natali 42. Calendis Iulii an. 1698. feliciter exorto, devotè ac submissè gratulari voluit. (5. plag. in fol.) Accedit Programmata invitatorium *Henrici Christophori Tieleke* / D. P. P. (1. plag. in fol.)

Præside *Iohanne Ioachimo Schæpffero*, I. V. D. & Prof. P. Com. Palat. Cæsar. & Consistorii Ducalis Assessore, d. 17. Iulii de *Partu Octomestri*, disputavit *Iohannes Henricus Juncken*, Guelpherbytanus, (de quo mens. Maj. p. 70.) Caput 1. hujus Dissertationis agit de Partu Octomestri in genere. Cap. 2. Partus Octomestris legitimitatem impugnat, & Cap. 3. denique ejusdem legitimitatem demonstrat. (5. plag. in 4.) Idem hujus Dissertationis auctor & Respondens, *Ioh. Henricus Juncken*, sequenti die die 8. Iulii solenne pro obtinendis supremis in utroque Iure honoribus Examen subiit.

Pari modò eòdem d. 8. Iulii *M. Zacharias Grapius*, Rostochiensis, SS. Theol. Baccalaureus, (cujus mens. Ian. p. 8. & Febr. p. 20. mentio facta est) supremo s in Facultate Theologica honores ambiens, prævio majorum more sese stitit Examine.

Die 12. Iulii Decano & Promotore *Andrea Daniele Habichborstio*, SS. Theol. D. ejusdemque P. P. & Seren. Ducis Mecklenb. Consiliario Consistoriali, Collegiique Proff. Ducalium, nec non Facultatis Theol. Seniore; Procancellario autem, Serenissimique ad eò Cancellarii Academiae vicem tenente Legato *D. Iohanne Fechtio*, SS. Theol. Prof. P. Consistoriique Duc. Assessore, & Districtus Rostoch.

Stoch. Superintendente, solennissimâ Promotionis festivitate, in templo D. Mariæ, quod hîc summum est, supremò in *Theologiâ Doctoratus* gradu ornatus est *M. Iohannes Petrus Grûnenberg*, Harburgâ Lunenburgicus, SS. Theol. Baccalaureus, (de quò mense Febr. p. 19. sq. & Mart. p. 34. egimus) jam SS. Theol. Professor Ordinarius in hâc Academiâ Rostochiensî à Sereniss. Mecklenb. Duce FRIDERICO WILHELMO constitutus, nec non vocatus Districtus Mecklenburgensis strictè sic dicti *Superintendens*. Orationis, quam Decanus & Promotor *D. Habichhorstius* habuit, thema fuit *Papæ abominabilis*, vel inde inter alia conspicuus, quod sublimissimos fidei Christianæ articulos ex alienis tractare principiis, neglectâ ple-rumque Scripturâ, non vereatur, licet hæc in ipso Iure Canonico, *c. relatum est 14. Dist. 37.* ex ipso Clemente Episcopo Rom. & *C. nec sufficere 24. caus. 8. qv. 1.* integra & firma & unica credendi vivendi-que regula vocetur. Procancellarii verò, *D. Fehrii*, thema fuit *Studium Scripturarum*, quod in hâc Academiâ tam à beatis Antecessoribus, Chytræo, Tarnovio, Lubino, Affelmanno, Dorchéo, Varenio, Schomero, &c. quàm ab hodiernis Professoribus sedulò tractatum. Quæstio denique novello Doctore *Grûnenbergio* proposita fuit de *universali Judæorum Conversione*, quam Chiliastræ inter alia credunt, an hæc statuenda, eademque ex locò illustri Hof. III, 4. 5. probetur?

Eòdem d. 12. Iulii, eòdemque in templò, ac combinatis adeò actibus promotoriis, Decano & Promotore, simulque Procancellario *Iohanne Ernesto Schapero*, Med. D. ejusdemque Professore P. supremus dignitatis *Doctoralis* Facultate *Medicâ* gradus collatus est duobus Medicinæ Candidatis, *Georgio Løsshagen* Leontinensi Marchico, Medicinæ apud Boitzenburgenses Practico, absenti tanquam præsentî, qui jam ante biennium, anno scil. 1696. d. 18. Aug. eòdem Promotore Præsîde Disputationem Inauguralem de *Febre Petechiali* habuit; & *Gerhardo Matthiæ Rôhr* Hamburgensi, Anclamensi Practico, (cujus mense Apr. p. 52. mentionem fecimus). Orationis à Decano *D. Schapero* habitæ thema fuit de *Hominum principio vitali & morbifero*; Quæstio autem novello Doctore *Rôhren* proposita fuit: *Quid de sanguinis fluxu è corpore occisi ad*

pra-

praesentiam occisoris statuendum sit? quâ breviter ventilatâ gratias idem egit omnibus, quibus debebantur.

Sequenti die 14. Iulii *D. Iohannes Petrus Grünenberg/* ad *Professionem Theologicam*, in locum *B. D. Iusti Christophori Schomeri*, Lubecensis, ita vocatus, ut quartam Facultatis Theol. sedem occuparet, solenniter introductus est, Rectore Magnifico *D. Iohanne Klein/* Pandect. P. P. & Consistorii Duc. Directore; habuitque introductus Orationem inauguralem de *veris verae Ecclesiae Notis*, contra *Cornelium Hazart*, ejusque interpretem *Johannem Ubelgun*, Iesuitas.

Idem *Johannes Klein/* I. V. D. & Pandect. Prof. P. Consistorii Mecklenb. Director, patriæque Academiae hodie Rector, d. 23. Iulii Programmata edidit, quò (præviâ commendatione Exercitii Disputandi) significat, se *Notas suas ad Lauterbachium* (de quibus mense Majo p. 72. dictum) *publicis Disputationibus*, singulis D. V. septimanis habendis, inclusurum placidæque censuræ expositurum esse: ad quas ventilationes diligenter frequentandas, & benevolè audiendas, omnes Bonos invitat, simulque nomina futurorum Respondentium & Opponentium exprimit. Hos inter agmen ducit *Carolus Ernestus*, Liber Baro à *Schvvan*, non generis tantum ac Natalium splendore, sed propriâ etiam Virtute & summo optimorum studiorum ardore Illustris. Sequuntur 22. alii maximæ spei & generosæ partim prosapiae Viri-juvenes: *Vvolhardus Stindt*, Rost. *Henricus Wafens*, Hamb. *Michaël Christianus Schulemann*, Megap. *Nicolaus Putter*, Stralsund. *Laurentius Fridericus Spieß*, Franc. *Stephanus Barclajus de Tolli*, Rigâ-Livon. *Franciscus Henricus Tobing*, Nob. Luneb. *Conradus Georgius Frantzke*, Megap. *Ioachimus Dohmsen*, Hamb. *Conradus von Wickedden*. *Henricus Georgius Dornkrel von Eberberg*, Luneb. *Iohannes Nicolai*, Lubec. *Christophorus Schmid*, Sedino-Pom. *Ioh. Fridericus Thesant*, Rost. *Ioh. Bernhardus Müller*, Rost. *Ioh. Matthias Jesting*, Rost. *Iohannes Wesslin*, Megap. *Ioh. Nicolaus Kund*, Holf. *Hermannus Henricus von Dorne*. *Christianus Fridericus Teichmann*, Siles. *Georgius Adamus Schleusing*, Budisâ-Lusat. *Iohannes Jendrich*, Sandav-Magdeb.

SEDINI

Die 20. Iunii Natalem CAROLI XII. Sveciæ Regis (qui in diem 17. Iunii incidit) quatuor festis Orationibus celebrârunt totidem Athenæi Regii alumni, *Christianus Cosmarus*, Francofurtens. Marchicus, *Ernestus Godofredus Gensichius*, Freyenvvaldâ-Marchicus, *Carolus Bogislaus de Mellin*, Eqves Pomeranus, & *Samuel Palthenius*, Greifsvvald. Pomeranus, intimante hunc Actum Oratorium programme publicò Athenæi istius Regii Rectoris, *Ioh. Geogio Röserò*, SS. Theol. D. & Prof. P.

COLBERGAE

M. Paulus Eutemann / Rector, exhibuit *Catalogum lectionum & Speciminum*, quibus à Festo Paschatos anni 1697. usque ad Pascha anni 1698. superius Colbergæ Auditorium tum docendo tum discendo fidem suam & industriam comprobare voluit. (2. plag. in 4.) Enumerantur hòc scripò tam *Rectoris* quam *Conrektoris* labores, additis ubiq; *Discipulorum* nominibus qui disputando perorando, Chriasque & Exercitia elaborando se industrios præstiterunt.

GEDANI

Die 30. Iunii auctione publicâ distracta fuit Bibliotheca *Godofredi de Pefchwitz*, Gedanensium Consulis & Scholarchæ, viri in humaniori literariâ, Jureque tam publicò quam privatò peritissimi, ac de Republicâ primò in *Secretariatu*, hinc *Scabinatu*, denique *Consulatu* meritisimi; qui generosâ profapiâ an. 1631. d. 6. Febr. natus, an. 1696. d. 23. Octobris decessit. Hòc auctore prodiit:

Allocutio gratulatoria ad Principem Lubomirskium, super triumphatis in Borussia hostibus. Gedani, 1658. fol.

De Repressaliis. Leovardiæ, 1658. in 12.

Familia Cæsarum Augusta. Ienæ, 1661. in 12.

Hochteutscher Wapp. 1663. in 8.

Inter manuscripta ab ipso relicta superest *Nomenclator Præcticus*, seu *Glossarium Latino-Barbarum*, usui Fori in Poloniâ & provinciis eò pertinentibus destinatum.

Die 11. Iulii præcoci sed beatâ morte, anno ætatis 29. mortali-

um rebus exemptus est *Iohannes Gottlieb Möllernus*, Gedanensis, Phil. & SS. Theol. D. in Academia olim Rostochiensis Græcæ Lingvæ, hinc in Athenæo Gedanensi Philosophiæ primæ ac practicæ Professor publicus, & Bibliothecarius, Vir, si fata nobis obsequerentur, longiori vitâ dignus, (de quò mens. Maj. p. 74.) Is Gedani natus fuit an. 1670. d. 4. Ianuarii, Magisterii Gradum Gryphiswaldiæ assumsit 1693. Professionem Græcæ Lingvæ impetravit Rostochii 1694. ibidemque Decanus an. 1696. summos in Philosophiâ honores 27. Candidatis contulit. Eòdem annò 1696. muneribus publicis in patriâ admotus, & sequenti an. 1697. Rostochii Doctor Theologiæ renunciatus fuit. Funus die 22. Iulii paratum, stylò *Christophori Behrii*, Eloqvientiæ & Poëseos Prof. P. nomine Collegii Professorii Programmate ornatum est. Per indefessam ejus diligentiam sequentes ingenii foetus posteritati relictî sunt :

Disp. de *Materia Baptismi*, Præsîde D. *Sam. Schelovigio*, Gedani an. 1689. habita. (6½. plag.)

Dispp. 2. de *Votis*, Præsîde D. *Christiano Kortholt*, Kilonii ventilatæ an. 1690, & 91. (15½. plag.)

Theses Theologicæ de omnibus Christianæ doctrinæ Capitibus, 17. Disputationibus subjectæ, eòdem Præsîde, Kilon. 1691. & 92. (6½. plag.)

Disp. de *Nomine Martini Lutheri*, Gryphiswaldiæ, 1693. (3. plag.)

Lutherus Lutheranus ante Lutheranismum, moderante D. *Ioh. Fechtio*, Rostochii, 1693. (6½. plag.)

Lutherus ut Confessor, moderante D. *Andr. Dan. Habichhorstio*, ibidem, 1693. (4½. plag.)

Lutherus ut Martyr, moderante D. *Ioh. Fechtio*, ibidem, 1693. (8. plag.)

Autoritas scripti, sub titulo Colloqviorum mensalium Lutheri, Germanicè, Anglicè & Latinè editi. ibidem, 1693. (3. plag.)

Martinalia, seu de *Vitâ Lutheri*, ibid. 1693. (3. plag.)

Observationum miscellanearum decas. ibidem, 1693. (3. plag.)

De *Clementis Romani Epistolâ ad Corinthios*, *Alphonsi à Castro Testimonio de Ignorantiâ Paparum*, & *Lud. Jacobi à S. Carolo erroribus*, ibid. 1693. (3. plag.)

Dispp. 3. de *S. Scripturæ auctoritate*, ibid. 1694. (9. plag.)

Pauli Sarpii & Isaaci Casauboni Epistolæ, cum additamentis, ibidem, 1694.

Observationum Philologicarum Septenarius. ibid. 1695. (8. plag.)

Ioh. Henrici Bæcleri Historia universalis 4. Seculorum, cum præfatione Isagogicâ, & Historiâ vitæ scriptorumque Bæcleri. Ibid. 1695. 1. Alph. 7. plag.)

Theologia Dogmatico-Thetica, in unica Disputatione synopticè adumbrata, Præside D. Ioh. Fechtio, ibid. 1696. (7. plag.)

Ejusdem Synopsis expressior. ibid. 1696. (3½. plag.)

Curcellæus in editione N. Test. Socinians. ibid. 1696. (5. plag.)

Manuale Homileticum synopticum. ibid. 1696. (2. plag.)

Centuriarum Magdeburgensium recensio Historico-Critica, Gedani, 1696. (3. plag.)

Detectio Imposturarum & subdolæ erga Patres reverentiæ, quibus Christophorus Sandius orbem fallere conatus est. Rostochii, 1697. (2½. plag.)

Observationum Philologicarum Pentas. ibid. 1697. (3. plag.)

Martini Chemnitii succinctæ theses in plerosque Locos Theologicos, cum Præfatione. ibid. 1697. (5½.) plag.)

Idea Logicæ Schelvigianæ. Gedani, 1697. 15. plag. in fol.)

Dodecas Disputationum Metaphysicarum. ibid. 1697.

Dodecas Disputationum Ethicarum contra Spiniosam. ibid. 1697.

I. H. Bæcleri libellus memorialis Ethicus, in ulum Athenæi re-eusus. ibid. 1697. (4½. plag.)

Nonnulla alia adhuc, sed imperfecta, in manibus Typographi hærent, quæ ad finem perducta suo tempore recensentur.

Die 17. Iulii *Ioh. Gothofredus à Dieffeldorff*, I. V. D. Com. Palat. Cæs. & Juris ac Histor. Professor P. nec non Athenæi Inspector, (de quò mens. Ianuar. p. 10.) Disputationem Historicam habuit de *Iohannâ Darcia (d' Arc) seu Puellâ Aurelianensi*, Respondente *Michaële Weyenreys*. Gedanensi. (2½. plag.)

Idem *D. Dieffeldorffius*, priusquam in Patriam rediit, in variis Academiis sequentes Disputationes habuit:

De eò quod justum est circa pactum Executivum, Præside *Gothofredo Barthio*, Lipsiæ, 1689. (6½. plag.)

De Potestate Statuum Imperii Protestantium circa Matrimonia subditorum, Disputationes quinque, ut: 1. De Iure restringendi Naturalem libertatem, Præside Ill. D. Bornio, Lipsiæ, 1690. (5½. plag.) 2. De Iure relaxandi Legem prohibitivam, Respond. Christ. Henrico Schwarziß/ Neo-Haldenslebiâ Saxone, Francof. ad Viadr. 1691. (5½. plag.) 3. De Iure supplendi Consensum Parentum, absque Respondente, Gröningæ, 1691. (3. plag.) 4. De Iure decernendi Repudiâ, Respond. Ernesto VVilhelmo Hertzog, Merseburg. Misnico, Lipsiæ, 1696. (3½. plag.) 5. De Iure suspendendi & resolvendi individuum vitæ consuetudinem, Respondente eodem, Lipsiæ, 1697. (5. plag.)

Disp. Inaugur. de Adulteriò Lege Divinâ & Humanâ coercendò, Lipsiæ, 1693. (4. plag.)

De Rigore Pœnarum Militarium, ejusque Iustitiâ, Respond. Ioh. Godofredo Kirsch, Gedanensi, Lipsiæ, 1696. (4. plag.)

Exercitationes Iustinianæ 22. ad duos priores Institutionum libros, ab an. 1693. & seqq. publicè ventilatæ, & conjunctim editæ Lipsiæ, 1696. (24. plag.)

REGIOMONTI

Iohannes Christophorus Boltz/ Insterburgensis Prussus, J. V. D. & Prof. P. Ord. supremi in Prusfiâ Appellationum Iudicii Consiliarius, & Consistorii Sambiensis Præles, *Pandectas*, hæctenus *Disputationibus* publicis declarare aggressus, vigesimam octavam nuper *Disputationem Pandectarum* habuit; adeoque opus, quod molitur, ad quatuor ferè alphabeta excrevit.

Hujus gener, Iohannes Stein/ Rostochiensis, I. V. D. & Prof. P. nec non supremorum Prusfiæ Iudiciorum Advocatus, variis hæctenus *Disputationibus* industriam suam probavit, quales sunt:

Disp. ipsius Inauguralis de Consonantiâ Iuris Civilis & Naturalis in effectibus Domini, Regiomonti habita 1690. (4½. plag. in 4.)

Disp. de Interpretatione L. II. C. de Edicto D. Hadriani tollendo, & quemadmodum scriptus Heres in possessionem mittatur, pro Loco Professionis in Iure Extraordinariæ, Resp. Dav. Stavinsky. 1690. (2½. plag. in 4.)

Disputationes novem Feudales, ab an. 1691. ad 1695. habitæ. (1½. Alphab. in 4.)

Disp.

Disp. de *Testium pugna*, pro loco Professionis tertie Ordinariae habita, Resp. *Andrea Hedione*, 1694. (3. plag. in 4.)

Disp. de *Facto in continenti faciendò*, seu de iis, quæ in continenti fieri debent, Resp. *Ioachimo Röhn*/Lubec. 1694. (4½. plag. in 4)

Disputationes novem, *Theses è 4. Libris Institutionum* exhibentes, 1697.

Positiones Miscellanæ Iuridicæ, quas *Petrus Schwenner* / I. V. Cand. pro obtinenda facultate in Iure legendi, ventilavit, 1697. (1½. plag. tn 4.)

Theses Iuridicæ, Resp. *Christophoro Engelbrecht*/Schiffenb. Prusso, propositæ, 1697. (2½. plag. in 4.)

Georgius Emmerich, Med. D. & Prof. P. d. 5. Iunii Disputationem Medicam habuit, quæ *Thesium Medicarum totidemque paradoxorum* pentada proposuit, Respondente *Iustò Conrado Rehtmeir*, Brunsvicensi. (2. plag. in 4.) Hujus Dissertationis Thesis 1. Physiognomiam probat, & quod vel facie hominis legi queat, quæ valeat corpore & animo, ostendit. 2. Præconceptam opinionem rejicit, ac si ex aquæ potu, præsertim calidæ, hydrops adveniat, potiusque quod ex vini ingurgitatione nimia accidat, probat. 3. Aërem nos ambientem comprimere vasa corporis nostri, ne ab aëre interno rumpantur vel tympanite moriamur, demonstrat. 4. Ab usum vini cremati, aliorumque Spirituum ac liquorum destillatorum perstringit; & cum multi putent, calorem ventriculi ex spiritibus his auctum, optimam efficere chylicationem, calorem nec efficientem nec unicam causam concoctionis probat. 5. Uromantiam labefaciat, ejusque nimium usum maximè rejicit, ubi incidenter fraudes quædam Medicastrosum Uromantarum deteguntur.

Die 1. Julii *M. Michaël Schreiber*, Eloqv. Prof. P. Ord. & Bibliothecarius Wallenrodianus, Orationem Panegyricam habuit, quæ Electori Brandenburg. FRIDERICO III. diem natalem quadragesimum secundum gratulatus est. Iisdem horis matutinis de *Nominis Brandenburgici gloria* peroravit *Franciscus Æmilius de Barfus*, Nobilis Silesius, quò Actu Carmen Germanicum *M. Hieronymi Georgi*, Poët. Prof. P. & h. t. Decani, distributum est.

Supradictus etiam *M. Michaël Schreiber*, ob augmentum Electoris munificentissimum, Professorum salariis nuper concessum, ac nova quædam salaria constituta, præcedentis Maji mensis die 9. Orationem eucharisticam in Auditoriò majori recitavit.

Seqventi die 2. Julii *M. Michaël Hoynovius*, Rector Scholæ Löbnicensis, per duos Adolescentes Natalem Seren. Electoris celebravit; quorum alter, *Ioh. Christophorus Kress*, Regiomontanus, Mysteria Nominis Friderici Latinâ oratione exposuit. (2. plag. in fol.) Alter verò, *Ioh. Fridericus Dresterus*, Ragnit. Pruffus, Carmine Germanicò, mysteria Temporis, quò natus est Elector, consideravit. (2. plag. in fol.) Ipse Rector Programma invitatorium ad hunc Actum edidit, cui titulus: *Angelus Pæis*, (1. plag. in fol.)

Die 8. Julii sub præsidio *Theodori Pauli*, I. V. D. & Prof. Primarii, Seren. Elect. Brandenb. Consilarii, ac Iudicii Aulici rerum Criminalium Præsidis, filius ipsius unicus, *Theodorus Christianus Pauli*, Regiom. Pruffus, (famigeratissimi Theologi *D. Dreieri Neupos*) duodecimum ætatis annum vix egressus, *Decadem Thesaurum miscellanearum*, ex Iure Naturali, Civili & Canonicò, ventilandam proposuit. (1½. plag. in 4.) De his gravissimis materiis, Respondens, præsentibus nonnullis ex Aulâ Brandenburgicâ Ministris, Academiæ Professoribus, aliisque ex Civitate Hospitibus, & innumerâ Studiosorum multitudine, singulari facundiâ & modestiâ tam doctè disseruit, ut quamvis Disputatio ab horâ nonâ matutinâ (supra modum & morem) usque ad quartam pomeridianam protracta sit, vix cuiquam tamen illa mora gravis fuerit. Ferè enim solus hanc disertationem contra tres strenuos Opponentem propugnavit, ut præsentia Præsidis non nisi ex more Majorum necessaria videretur. Nec putandum est, Respondentem tela Opponentium prævisa, sibiqve communicata, facile declinare potuisse. Nam, quò minus hanc suspensionem quis de Juvene capiat, vel hoc solum evincere potest, quod ultimus Opponens, Licentiatuſ Juris & Professor Extraordinarius, diversis principiis imbutus, ad opponendum invitatus fuerit: eum in finem, ut seria collatio diversorum principiorum modestè institueretur: Contra quem tamen Adolescentens iste in evolvendis & resolvendis tam Juris Civiles quàm Cano-

nici difficillimis textibus, tentandi & explorandi causâ ei objectis, itâ promptè sese gessit, ut cuivis satisfecerit. Inprimis verò notatu dignum, quod pro re natâ in scientias Philosophicas excurrerit, Ethicam nempe & Politicam, imò & Metaphysicam, ex quâ de ratione probandi principia, nec non ex Analyticis de Demonstratione τῆ ὄρι & διόρι, supra ætatem differuit, & ad materiam non solum Argumentorum sed & formam expeditè respondit, ut quilibet facillè animadvertere potuerit, eum non illotis, quod ajunt, manibus, sed satis benè præparatum, ad difficile Juris studium accessisse.

Seqventi die *Heinricus Heinrici*, Med. D. (cum comitatu Seren. Electoris Berolinò Regiomontum profectus, adeòque Academiæ hujus Hospes) Ampliff. Facultatis Medicæ consensu, Respondente *Ioh. Ferdinando Adami*, Rav. Polono, Theses Medicas, de *Fine Medicinæ interno*, publico examini subjecit, quibus Medicinam *Artem* esse docuit, eò quod finem effectivum habeat. (1. plag. in formâ patente.)

Die 10. Julii paullò ante dictus *Georgius Emmerich*, Med. D. & Prof. P. *Theologiam ejusque infusum* modestæ Eruditorum συζητήσεως exposuit, Respondente *Christianò Fridericò Neidhard*, Riesenburg. Prusò, (3. plag. in 4.) Hâc dissertatione Auctor Theam non parvi habendam, interim tamen non instar Dæ seu Pannacæ colendam asserit. Præmissis igitur quinque §. quæ ad Historiam herbæ Thee spectant, §. 6. & 7. anatomiam ejus Sensu, Ratione ac Experienciâ instituit, §. 8. & 9. aquam calidam antiquitate, simplicitate, fluiditate, humiditate ac caliditate omni tempore sese commendare dicit, §. 10. & 11. Usum Infusi Theæ exhibet, §. 12. usque ad 16. ab Objectionibus Theam liberat, §. 17. Abusus veros ac noxas Theæ ostendit, tandemque §. 18. & 19. quomodo Thea sit coqvenda & assumenda, & quibus medicamentis ejus vires sint exaltandæ, proponit.

Die 18. Jul. Exercitatio Philologico-Historico-Theologica, de *Presbyteris Laicis*, sub Præsidio *Godofredi Wegneri*, SS. Theol. D. & Prof. Ord. ventilata fuit, Respondente *Ioh. Christophoro Dolmanno*, Curlando, in quâ Presbyterorum horum existentia ex 1. Tim. 5, 17. aliisque Scripturæ locis demonstratur. (3. plag. in 4.)

Dissertatio ista brevi auctior prodibit, vindicatò atq; expositò horum Seniorum munere, ejusqve utilitate.

RIGAE

M. Ioachimus Severus, Rigenfis, an. 1654. d. 20. Aug. natus, & (ex Pastore Uxkul. & Kircholmensi) ab an. 1685. Ecclesiæ Patriæ Cathedralis Minister, d. 23. Iunii, quadragesimo quartò ætatis annò, obiit.

Die 1. Julii *Henricus Fuhrman*, Rigenfis, ex Adjunctò Templi Iesu (quod officium superiori anno 1697. d. 19. Aug. nactus erat) Pastor Ecclesiæ Pinckenhofiensis constitutus est. Succesit in istò munere *Georgio Dresfel*, Eifeldensi, qui nuper d. 29. Mart. quadragesimò quartò ætatis annò obiit, quiqve singularem *Letticæ* Linguae cognitionem habuit, quam non tantum *brevi ad hanc Lingvam Introductione*, (kurze Anleitung zur Lettischen Sprache) an. 1685. Rigæ edità, probavit, sed etiam *Lexicò Letticò*, adhuc ineditò, quod inter MSS. ipsius servatur.

Vacuum hujus *Fuhrmanni* locum in Æde Iesu iterum occupavit *Iohannes à Diepenbrock*, Rigenfis, à *Iohanne Breverò*, Isleb. Sax. SS. Theol. D. & Superintendente, nec non ad D. Pet. Pastore & Consistorii Assessore primariò, raro admodum exemplò, eòdem die ordinatus, quò is ante 40. annos novi hujus Adjuncti patrem ad idem munus ordinaverat. Fuit it *M. Andreas à Diepenbrock* (*VVernerì* Verbi Divini apud Rigenfes Ministri filius) an. 1624. d. 7. Nov. natus, & Marpurgi, Gieslæqve literis imbutus, nec non studiis Comitum Erpacensium præfectus, qui ab an. 1658. variis muneribus Ecclesiasticis Patriæ inservit, tandemqve ut Concionator hebdomadarius supremus (*Ober-wochen-Prediger*) & Consistorii Assessor, hòc ipsò annò 1698. d. 4. Apr. ætatis verò septuagesimò quartò, obiit. Disputavit is Rigæ sub D. *Ioh. Brevero*, (t. t. Gymnasii Professore) an. 1649. de *Affectionibus Enuntiationum*, Gieslæ autem sub D. *Haberkornì* an. 1650. contra *Petrum Valerium*; nec non sub *Casparò Ebeliò*, eòdem annò, tam de *Ente & Potentià*, quàm de *Iudiciò contradictionis formalis in Disciplinis realibus exercitiò*.

Ad exemplum *Lubecæ Literatæ* hujus anni 1698, Calendis Ianua-

rui editæ, & pag. 16. memoratæ, quam mense Februario excepit *Hamburgum Literatum* (M. Petri Ambrosii Lehmanni, Dœbelensis, industriâ congestum) & paullo post *Lipsia Literata* (ab Immanuele Weber consignata, ac repetitæ editioni *Lipsiæ Evangelicæ* B. Lic. Ieremiae Webers annexa) nuper etiam (M. Adriani Preiſſimanni Rigenſis, operâ) produit *Riga in Livonia metropolis Literata*, anno 1698. Calendis Iulii exhibita. (1. plag. in 8.)

DORPATI

Similem in modum M. Daniel Eberhard, Streliz. Megap. (ex Conrectore Lycæi Reg. Rigenſis, Eccleſiaſtes Dorpatenſis ad D. Ioh.) *Dorpatum in Livonia Literatum an. 1698. exhibitum* edidit. (1. plag. in 8.) Pariterque *Narvam & Revaliam* Literatam brevi comparituram eſſe, accepimus.

Præſide Gabriele Siöberg, Philoſ. Practicæ Prof. P. & h. t. Academiae Rectore, d. 8. Iunii Iacobus Wagner, Svecus, pro gradu Magiſterii diſputavit de *Obligatione Civium erga Principem*. (3. plag. in 4.)

Idem hujus Diſputationis Inauguralis Philoſophicæ Præſes, G. Siöberg, Smolandia Gothæ, variis hætenus ingenii monumentis inclaruit. Nam e Gymnaſio Wexionienſi an. 1677. ad Academiam Ulſalienſem translatus, an. 1679. Orationem de *Gratitudine erga Præceptores* habuit, a aliamque an. 1680. ligatò ſermone conceptam, de *Regis CAROLI XI. Virtutibus, præcipuè bellicis*. Deinde exercitiū gratiâ diſputavit an. 1683. de *Româ ruente*, ſ. vitiis Romanorum circa religionem, politiam, & privatam ſocietatem; nec non an. 1685. pro gradu Magiſterii, de *Sole ejusque natura*, ceu mense Apr. p. 56. diximus. Hinc, exteris Academiais, Wittebergenſi ſcilicet, Lipſienſi, & Ienenſi, ſalutatis, tractatum de *Ieſu agonizante* an. 1687. typis Hamburgeniſibus commiſit, viſoſque Belgiò in Sveciam redux, ac an. 1688. *Profeſſor Philoſophiæ Theoreticæ* in Academia Dorpatenſi conſtitutus, an. 1690. circa Reſtaurationem peroravit de *Veritate Philoſophiæ*, eodemque annò de *Libero Philoſopho* diſputavit. Sequenti an. 1691. d. 25. Nov. Orationem panegyricam in *Natali CAROLI XI. Regis* habuit,

buit, quæ Dorpati excusa est in fol. An. 1692. *Exercitationes Academicas XIII*, super theses Physicas selectiores habitas, typis tradidit. (in 4.) Eodem anno prodiit *Metaphysica contracta*, (in 4.) Disp. de *Contiguitate Corporum*, Auct. & Resp. *Gunnaro Follenio*, Ostrogotho. Disp. de *Verò Nobili*, Auct. & Resp. *Henrico Nedderhof*, Reval. Disp. de *Erroribus Sensuum*, Auct. & Resp. *Andræ VVestermann*, Holmiensi. An. 1693. Disp. de *Ideis*, Auct. & Resp. *Laurentio Salvio*, Suderman. Sveco. Disp. de *Argutis Inscriptionibus*, Auct. & Resp. *Iacobo Concio*, Prusso. Disp. de *Naturâ*, Resp. *Carolo Undean*, West-Gotho. Disp. de *Victore Prudente*, Auct. & Resp. *Erico Albgio*, Rect. Scholæ Narvensis. Mense Junio istius anni *Professor Philosophiæ Moralis, Civilis, & Iuris Naturalis* constitutus, disputavit de *Bono Civæ*, Resp. *Daniele Clocovio*, Rigensi. An. 1694. in gratiam Alumnorum Reg. octo Disputationes habuit de *Libero Philosopho*, quas datâ occasione, nonnullisque aliis Disputat. additis, imprimendas curabit: Habita quoque Disp. de *Virtute Heroica*, Resp. *Ioh. Ramnelio*, Ostrogotho. Disp. de *Peregrinis*, Auct. & Resp. *Gustavo Adolpho Humble*, Smolando. Disp. de *Mundo*, Auct. & Resp. *Boetio VVernbergh*, Upsal. Sveco. Disp. de *Orbe Imperiorum*, Resp. *Erico Buhre*, Ingermanno. Disp. de *Bono Belli Duce*, Resp. *Henrico Kors*, OstGotho. Oratio de *Regiâ dignitate eminente præ aliis Rerump. formis*. Disp. de *Amicitia*, Resp. *Ioh. Methet*, Carelo. An. 1695. Collegium disputatorium & prælectorium habuit ex *Grotio de I. B. & P.* cujus MS. servatur. An. 1696. Disp. de *Majestate*, Resp. *Ioh. Rootkirck*, Nobili Sveco. Disp. de *Animâ s. Mente Humanâ*, Auct. & Resp. *Gulmundo Kroock*, Smolando. Disp. de *Bello*, Resp. *Ioh. Zachariâ Franckenhielm*, Nob. Svec. An. 1697. Disp. de *Libertate Civili*, Resp. *Andræ Bergh*, Sveco. Disp. de *Pace*, Auct. & Resp. *Gabriele Hinnel*, Neov. Ingermanno. Præsenti anno 1698. d. 7. Martii, in festo Vnctionis CAROLI XII. Sveciæ R. Orationem Panegyricam de *Principe Absoluto*, habuit, nec non Disputationes aliquot ex *Iure Naturali*, pro Alumnis Regiis, quibus adhuc occupatur. Hæ Disputationes omnes Dorpati apud Ioh. Brendeken typis impressæ sunt; iisque brevi aliæ addentur, quæ agent de *Curâ Animi*, de *Dignitatibus*, &c. Quod reliquum est, Auctor noster in *Iure Naturali*, & *Politico* enucleandis occupatur, & Cogitatio-

nes hæc, horis subcivivis collectas, aliquando emittere sibi proposuit.

Officium *Pastoris ad. D. Ioh. quod Crispinus Iernfeld, SS. Theol. Lic. & Prof.* morte sua vacuum reliquerat, *M. Andreas Willebrand, Révaliensis, Diaconus ejusdem Ecclesiæ,* adeptus est.

LONDINI in SCANIA

Andreas Riddermarck, Mathem. Prof. P. (qvi jam superiori annò, d. 8. Dec. de *Signaturâ factus in uterò* disputavit) hòc annò d. 26. Martii Disputationem habuit de *Sensu Tactûs*; die 9. Aprilis de *Introductione in Philosophiam*; & die 16. Apr. de *Lachrymis vitreis*.

Haquinus Stridsberg, Lingg. Sanct. Prof. P. d. 22. Junii de *Luctu Veterum*; nec non d. 30. Junii de *Conviviis Veterum*, disputavit.

HAFNIAE

Curiosa descriptio *Mensæ Regiæ, die natali Regiæ, CHARLOTIAE AMALIAE, singulari apparatu strata*, nuper edita est, hòc titulò:

Der sieben und zwanzigste April/ oder erfreulichster Geburts-Tag unser allergnädigsten Landes-Mutter/ Fr. Charlotte Amalie, Königin zu Dännemarck/ Norwegen/ &c. so anno 1698. zum dreißigsten mahl in Dännemarck celebrirer worden. (18. plag. in fol.)

Auctor hujus scripti in fronte ejusdem augustissimæ Regiæ effigiem exhibet, subjectò Epigrammate Germanicò: Seqvuntur deinde varia Epigrammata Latina & Anagrammata Teutonica. Plagulâ tertiâ succedit Emblematum descriptio, & subnectuntur 18. scuta, tabulis æneis incisa, quæ totidem Statuæ, in Mensâ Regiâ positæ, exhibuerunt; scilicet: 1. Genius quidam, anni natalis Regiæ numerum, MDC L. subductâ albâ lineâ notatum, additâ inscriptione: *Ma joye commence.* 2. Janus, Solem orientem, cum diei natalis 27. Aprilis indicio, & lemmate: *Le bien venu.* 3. Hymenæus, Imagines Regis & Regiæ, manus jungentium, additò Regiarum nuptiarum tempore

pore, MDCLXVII. d. 25. Iunii, & verbis: *Le doux Souvenir*. 4. Iuno, literas initiales nominis Reginae C. A. sibi invicem junctas, quibus supervolans genius coronam imponit. *Le prix du merite*. 5. Cupido, Leonem Hasfiacum coronatum, & tæniis transversis rubeis distinctum. *Les vœuds du Nord me plaisent*. 6. Concordia, Crucem patriarchalem Principatus Hirschfeldensis. *L' union dans deux Religions*. 7. Pallas, stellam Comitatus Ziegenhayn, cui inscriptæ literæ C. A. *Qui peindra son brillant*. 8. Themis Leopardum Comitatus Cattimelibocensis. *Son merite l' y met*. 9. Diana, duos Leones gradientes Comitatus Dietz. *L' amour joint les semblables*. 10. Atlas Stellas duas aureas Comitatus Niddæ. *La splendeur l' emporte*. 11. Hercules, duo utricæ folia Holfatiæ & Schaumburgi, coronâ impositâ. *L' union fait plus valoir*. 12. Pietas, tres clavos Comitatus Schaumburgici. *La pieté de la maison*. 13. Pomona, arborem quatuor pomæ ferentem. *Le fruit releve son prix*. 14. Hebe, imagines Regis, Reginae, & Principis hæreditarii, Nepotem ac filium Christianum amplexantium. *L' accomplissement de la promesse* Ps. 128. vers. 3. 4. 5. 15. Pluto, Adamantem. *Le Temps ne m' ôte rien*. 16. Neptunus, Navem, expansis velis, additò Reginae symbolò *L' homme propose, Dieu dispose*. 17. Saturnus, vinculum inter se complicatum, cujus finibus annorum 1667. & 1698. numeri inscripti sunt. *Plus ils s' éloignent, plus ils serrent*. 18. Clotho, imaginem Paræe colum gestantis. *Les souhaits du Nord*. Vnicuique Emblemati duo disticha Germanica subiecta sunt, totumque librum claudit carmen Germanicum.

Die 14. Julii *Conradus Bierman ab Ehrenschild*, Dominus in Teichhoff, Eques auratus Ordinis Danebrogici, S. R. Maj. Confiliarius Intimus, Status, Iustitiæ & Cancellariæ, ac Comitatus Pinnebergenfis Satrapa, in templo D. Petri humatus est, postquam Hamburgi d. 24. Aprilis hujus anni decesserat, ætatis suæ 69. Is natus fuit circa an. 1629. in Durlacensi Marchionatu, patre *Martino Biermann*, Verbi Divini Ministro, scholisque & Academiis variis traditus, insignem eruditionem & prudentiam adquisivit, quam Potentissimis Daniæ Regibus ab an. 1654. innumeris Legationibus, & in conceditis summis muneribus, probavit, ut Programma publicum, in ejus funere scriptum, latius edisserit.

Die 18. Iulii Actus *Depositionis* Academicæ celebratus fuit, & ex Scholis Daniæ centum & octoginta bonorum artium alumni (exhibitis testimoniis Rectorum, & documentis Latinis, Græcis ac Hebraicis, ut & ex disciplinis Philofophicis) in album Studioforum recepti sunt.

Die 21. Iulii *Bartoldus Botsaccus*, SS. Theol. D. & Prof. Regius, nec non templi Petrini Pastor, Disputationem secundam Theologicam de *formula Liturgicâ: Sursum corda*, publicè ventilandam proposuit. 4 $\frac{1}{2}$. plag. in 4.) *Prima* hujus argumenti Dissertatio *Historiam istius formulæ* exhibuit; Iam verò in *secundâ* hâc disputatione, præmissò præfamine de *antiphonatim in Ecclesiâ canendi modò*, formula ipsa ex duobus Scripturæ dictis, Thren. 3, 41. & Col. 3, 1. 2. explicatur. At, quoniam ista explicatio nondum planè absoluta est, dissertatio *tertia* adhuc expectanda erit, quæ eam absolvet, & *quarta*, quæ usum & abusum formulæ describet.

Die 27. Iulii *Iohannes Nicolaides Beenius* in Auditorio Collegii Valckendorfiani *tres quæstiones Philosophicas* publico eruditorum examini submitit; itemque d. 30. Iulii *tres alias*. (in 4.)

Eòdem mense Iulio prodiit scriptum de Controversiis Danico-Holsaticis, hòc titulò: *Conspectus causarum inter S. R. Majestatem Daniæ ac Norvvegiæ, &c. &c. ex unâ, & Sereniss. Principem Dr. Fredericum, Ducem Slesvici & Holsatiæ, &c. ex alterâ parte controversarum, cum rationibus utrinque allatis, earumque deductione & excussione; mandato S. R. M. editus an. 1698.* (13. plag. in 4.)

Hic tractatus, præmissâ Præfatione, & demonstratione brevi, Translatori novissimo Gallico, seu potius Commentatori factâ, quod sequentes quæstiones, hæctenus controversiæ, non novæ nec renovatæ appellandæ sint, pag. 6. quæstionem I. de aperturâ Testamenti; pag. 11. quæst. II. de unionum renovatione, earumque in controversiis Principum constituto Iudicio; pag. 41. quæst. III. de milite externò in Provincias communes non recipiendò, introducendò autem & assumtò iterum dimittendò & abdicandò; ac deniq; p. 46. quæst. IV. de militibus conscribendis & fortalitiis noviter extruendis, ventilat,

Otho Sperlingius, I. C. Confiliarius Regius, & in Acad. Eqv. Hist. & Eloqv. Prof. præter ea, quæ mens. Febr. p. 22. notavimus, ingenii monumenta, plura alia partim hæcenus edidit, partim verò ad præ-
lunch parata habet. Edita sunt hæc:

De *Antichresi*, Disputatio Inauguralis, Kilon. 1674. in 4.

Ad *Nummum Furie Sabinæ Tranquillinæ Imperatricis* Dissertatio. Am-
stelod. 1688. in 8.

Monumentum Benedictinum Hamburgense. Kilon. 1675. in 4.

De *Præstantia Lingvæ Danicæ* inter Septentrionales. Hafn. 1695. in 4.

Archiepiscopi Lundensis, Absolomis, Testamentum. 1696. in 8.

Inedita autem sunt:

Valerius Maximus Danicus. (vid. Febr. p. 22.)

De *Nummis non cufis veterum & recentiorum*.

Alberti Crantzii Vita, ex variis scriptis collecta.

De *Marcâ Lubecensi* Dissertatio.

Historia Reip. Hamburgensis, ad modû cæterarum *Rerum publicarum*,
Respublica Lubecensis, eodem modò.

Chronicon Magnum Hamburgense, Germanicè, 18. voluminibus.

De *Nummo Gothico Regis Christiani V. cum Runicis literis*, 5. volumi-
na, Septentrionalium nationum antiquitates edifferentia.

De *Fæminis doctis* omnium nationum, illarumque scriptis.

Catalogus Historicorum de Rebus Danicis & Norvegicis qui scripserunt,

Catalogus Scriptorum Hamburgensium.

Liber Memoriarum Ecclesiæ Hamburgensis, cum notis.

Adamus Bremensis, cum notis perpetuis. 5. voll.

Catalogus Scriptorum Historicorum secundum materias.

De nomine Danico *Rønning* / ejusque *Majestate*, Dissert.

Index Scriptorum Iuridicorum, Ictorum Vitas simul continens.

Axiomata aut *Loci Communes Iuridici*, ordine Alphabetico distin-
cti, ex præcipuis Autoribus hodiernis collecti. 5. voll.

Historia Iuris Danici.

De *Cappellis & Cappellanis*, spissum volumen, enatum ex paucis fo-
liis, quæ olim Hamburgi debebant imprimi.

De *Urbis Stadenfis Antiquitate*, Germanicè, contra Stadenfes Scri-
ptores,

D. Roberti Hill, Angli, variaz meditationes de Morte in Danicam linguam transfusæ sunt à *Lanò Severini Bergendaliò*, h. t. *Adskillige Lærdømmet om Døden/oc Trøst imod Døden ubi 130. Spørfmaal oc Siensfvar/ først paa det Engelske Spraag sammen freffwet/ aff D. Robert Hill, oc nu paa vores Danske Tungemaal oversat aff Jens Eoffrensen Bergendal/ Sognepræst till Wincelbiergeby oc Dromaa Sogner. Riibenhafn/ 1698. (13. plag. in 8.)*

Vitâ quoque excessit notissima & longæva illa *Lieuwa*, quæ 124. annorum ætatem attingit. Hæc primis adolescentiæ annis cum *Tychone Braheo*, celeberrimo hujus Regni Mathematico, versata, inter domesticos ejus vixit, postea verò, illo Daniam relinqvente, ex sorore Tychonis, Medicinæ studiosissimâ, tantum didicit, ut (præter Astrologiæ judiciaræ studium) Chirurgicis & Medicis operationibus non infeliciter tincta, multis hîc remedia adhibuerit, in primis autem Emplastro suo miraculoso (*Mirakel-Plaster*) se plurimis commendârit. His artibus vitam coelibem duxit, valetudine ad decrepitam senectutem usque prosperâ, nisi quod ante 7. annos lecto fuerit affixa, & cœcitatem contraxerit, mente tamen satis firmâ.

OTHONIAE in FIONIA

Thomas Kingo, SS. Theol. D. & Episcopus Fionia (cujus mentionē fecimus mens. Apr. p. 63.) Poëta & Orator facundissimus, præter varia Latini & vernaculi sermonis *Carmina*, quibus res gestas Regum & Ducum, ut & clariorum utriusque sexûs hominum merita decantavit, editamque Concionem in exequiis *D. Jacobi Bircherodii*, Assessoris Consistorii Regii, & Theologi in Gymnasio Othoniensi, (quæ unâ cum Oratione parentali Latinâ *D. Georgii Hannei*, Hafnia in 4. impressa est) integrum nunc jussu Regio *Sacrorum Hymnorum* volumen parat, quorum publicus usus erit in omnibus Dania & Norvegiæ Ecclesiis. Editio hujus operis jam sub domestico ipsius prælo sudat in 8.

M. Ludovicus Stondenius, Pastor Primarius ad *D. Canuti*, & Præpositus, edidit Concionem funebrem in obitum *Iani Ericii*, Consulis Othoniensis, impressam Hafnia in 4. Nec non in obitum *Margareta Ericia*, ibidem nuper typis excusam, in 4.

Thomas

Thomas Broderus Bircherodius, Eloquentiæ Professor in Gymnasio Othoniensi, & Scholæ Cathedralis Rector, emisit ante aliquot annos in lucem *Siagraphiam Κερασιολογίας*, seu Specimen commentariorum de *Cornibus & Cornutis*; ipsius operis publicationem hætenus vastitas ejusdem ut & multitudo figurarum prohibuit.

Ejusdem *Historia Rei Nummarie Danorum*, ab antiquissimis temporibus ad stirpis Oldenburgicæ originem, cum figuris æneis, Lipsiæ jam sub prælo versatur. (in 4.)

Ejusdem *Ælnothus Monachus de Vitâ S. Canuti Regis & Martyris*, cum notis perpetuis & figuris æneis, MSto antiquo collatus, ultimam adeptus curam, prælum expectat.

Taurus Cimbricus ipsius quoque, seu de hujus animalis adoratione apud Septentrionales antiquos liber singularis, cum figuris æneis, quamprimum lucem videbit; ut & *Chius*, Archipelagi Insula, cum antiquâ & novâ ejusdem historia, fig. æn. ornata, nec non *Surattæ aliquot priores Alcorani Muhammedici*, ex Arabico versæ, & notis polyglottis illustratæ, quæ prælo paratæ jacent, & cum supra memoratis typographum desiderant, qui erogati jam in tabulas æneas sumptus & impensi laboris æquus æstimator esse velit.

KILONII

Typis impressa est Oratio Panegyrica, quam *Wilhelmus Utsall*, Gothenburgensis, d. 3. Martii habuit, hęc titulõ: *Felicitas Sveciæ, ipso Inaugurationis die CAROLI XII. Svecorum Gothorumque Regis, inter solemnes gratulationes & applausus festos, in Illustri Kiloniensium Academia, III. Martii An. M DC XCVIII. Oratione panegyrica deprædicata, a VVilhelmo Utsall, Gothenburgensi Sveco. Kiloni, literis Ioachimi Reumanni, Acad. Typogr. (8. plag. in fol.)*

B. *Danielis Georgii Morhofii*, celeberrimi quondam Polyhistoris & Professoris Cimbrici, *Orationes & Programmata*, in Holfatorum Academia Kiloniensi publicè proposita, filiorum ipsius *Caspari Danielis & Friderici* operâ, Hamburgi sumptibus Gotfridi Libernickels prodierunt. (3. Alphab. in 8.)

Bartholomæus Johannes Otto Hannemann, (D. Ioh. Lud. Hannemanni, Phys. P. P. filius natu maximus) Med. Lic. de quò mens. Febr. p. 25. *Commentarium de Desideratis in Medicina* parat, cujus Cap. 1. aget de Desideratis Medicinæ in genere. Cap. 2. de Desideratis Physiologiæ. Cap. 3. de Desideratis in Pathologia. Cap. 4. de Desideratis in Semiotice. Cap. 5. de Desideratis in Hygiene. Cap. 6. de Desideratis Therapiæ in genere. Cap. 7. de Desideratis Therapeutices quoad morbos curandos. Cap. 8. de Desideratis quoad facultates Medicamentorum, & quidem internorum. Cap. 9. de Desideratis quoad media externa. Cap. 10. de Desideratis in Dietetice. Cap. 11. de Desideratis in Pharmacia. Cap. 12. de Desideratis in Chymia. Cap. 13. de Desideratis in Chirurgia. Cap. 14. de Desideratis in iis, quæ communiter a Medico requiruntur.

LVBECÆ

Die 13. Iulii, horis vespertinis, illustre funus Serenissimæ Principis CHRISTINÆ, filia AVGUSTI, Administratoris Magdeburgici & Ducis Saxoniae &c. Conjugis Reverendissimi Principis ac Domini, AVGUSTI FRIDERICI, Episcopi Lubecensis, Heredis Norvvagiæ, Ducis Slesvici, Holsatiæ, &c. (Hal. Sax. an. 1656. d. 25. Augustæ, & an. 1676. 21. Jun. nuptæ, Vthini verò, quæ Episcopalis sedes est, d. 27. Aprilis hujus anni 1698. denatæ) solenni pompâ monumento Cathedrali (quod Episcopus noster sibi & uxori fieri curavit) illatum est.

Joachimus Johannes Rango, I. V. D. (post editam superiori anno 1697. Epistolicam Dissertationem de *Bylaginibus Lubecensium*, sive Concordantiâ Juris Lubecensis cum Jure Svecano, ad D. *Antonium VVinklerum*, Reip. Lubecensis Consulem, 4. plag. in 4.) jam in eò occupatus est, ut tractatum suum de *Fide Bellicâ*, olim in Academia Lugduno-Batavâ locò Speciminis Inauguralis ad disputandum publicè propositum, nunc verò secundis curis melius ordinatum, rebusque cum ex Historiâ, & ipso Instrumentò Pacis recentissimò, nimirum Risvycensi, depromptis, tum ex Jure Gentium illustratis, usque adeò locupletatum, ut novam planè faciem novumque habitum induisse videatur, propediem prelo submit-

tat.

tat. Hunc in tres diversas sectiones dispertivit Auctor, quarum I. præmittit principia generalia, tractationi in progressu lucem allatura, & subdividitur in duos articulos speciales, quorum alter agit de causis bellorum svasoriis, causis item justificis; alter de Pacis negotiis, Fideique præsertim Bellicæ arduis momentis, Principi æque ac subditis commendandis. In Sectione II. agitur 1. de causâ Efficientē Fidei Bellicæ, 2. de Materiâ Fidei Bellicæ, 3. de Formâ F. B. 4. de Fine & Effectis Fidei Bellicæ. Vbiqve verò jucundæ quæstiones admisceantur, quas ipse ordo subministrat. Denique sectione III. subjunguntur, in duobus specialibus articulis, Affinia & Contraria Fidei Bellicæ, tandemque in Epilogo ipsemet Auctor fidem orbi Erudito spondet, fore ut per Supplementa nobilem hanc materiam horis subcisivis augeat, & singula melius expoliat. Annectet quoque Indicem articulorum, Auctorum & Rerum. Tractatus ille Rostochii imprimetur, constiturus circiter 36. plag. in 8.

*Johannis Jacobi Stolterfoht, Phil. & Med. D. ejusdemque
Professoris Gryphiswald. ac Practici Lubecensis,
Observatio de Nummò in Oesophagò*

Vaccæ repertò.

Hand quotidianum sanè est, quod de Cultrivorò Basileensi refert D. Joh. Rudolphus Burkardus, in cujus cadavere, an. 1650. dissectò reperta fuere duo cultri frustra, quæ juncta integrum perficiebant, alterum quidem in intestinò cœcò, alterum in anò. *Ephem. Nat. Curios. Dec. 1. An. 3. Obs. 178.* Cujus rei oculatum se sistit testem D. Jacobus Robertius, qui alterum horum in Musèò se afferare ait, l. c. *obj. 179.* Hujus farinae exemplum præbet D. Georg. Sebastianus Jungius, in Rusticò Bohemò, cultrum deglutitum novem mensibus in ventriculò gestante, qui adhuc in Camerâ Cæsareâ conspicitur. *M. N. C. Dec. 1. An. 1. Obs. 115. p. 235.* Conf. D. Theodorus Christophorus Krugius de Cultrivorò Hallensi-Saxonico & Londinensi, *M. N. C. Dec. 2. An. 10. Obs. 1.* De Prusicò, quem vidisse se asserit D. Christianus Menzelius, *M. N. C. Dec. 2. An. 5. in Schol. ad Obs. 1. p. 3.* Unde D. Cranerium incredulitatis arguit D. Joh. Petrus Albrechtus de Veritate Historiæ, quæ de Cultrivorò Prusiacò proffat, *M. N. C. Dec. 2. an. 8. p. 399.* Nummi deglutiti ab infante biennali mentionem facit D. Joannes de

Muralto, qui tamen iterum alvò post aliquod temporis spatium fu-
 it secretus. *M. N. C. Dec. 2. An. 7. obs. 102. p. 164.* De Nummò deglu-
 titiò & post duos Menses vomitu exclusò, observationem sifit
D. Iosephus Lanzoni, M. N. C. Dec. 2. An. 9. p. 81. Nummum Prusicum
 in ventriculò Capræ invenit *D. Phil. Jac. Hartmannus, M. N. C. Dec. 2.*
An. 7. obs. 21. p. 47. Nec adeò diu est, cum amica manus offerret no-
 bis Nummum Saxonicum, duos trientes Imperialis æquantem, & au-
 thoritate AVGVSTI, Postulati Administratoris Archiepiscopatus Mag-
 deburgensis, Ducis Saxonie, Iuliaci, Clivie Et Montium, signatum,
 cujus ectypon Tabula VI. exhibet; Hunc in Oesophagò Vacca fuisse
 repertum, ibique per sexennium fixam tenuisse sedem, oculatus as-
 severat testis hunc in modum: *Hans Robert*, Rusticus in prædiò
 „*Salitz*, Ducatus Mecklenburgici, cubitum iturus, caligas suspen-
 „dit ex uncinò in stabulò bubulò, sequenti mane peram (in quâ di-
 „ctum nummum asservaverat) vidit perforatam, pecuniamque
 „ablatam, filie furti crimen imputans. At præterlapsò quinque
 „aut sex annorum spatìò, tempore hyemali Vacca ad potum pro-
 „perans tibiam frangit; unde miser agricola mactare eandem co-
 „actus, in gulà bruti nummum reperit deperditum, quem, ut rem
 „miraculi plenam ostendit Generosæ prolis *Luzovianæ* Ephoro, Dn.
 „*Brakelio*, qui curiositatis gratià legitimò eundem acquisivit pretiò,
 nostroque nuper Gazophylacio consecravit. Statim cogitare cœ-
 pinus de valvulâ præternaturaliter obstante in Oesophagò bruti,
 quæ nummum fortassis recipere, & ad sangvinolentam usque
 mortem asservare potuisset: cum verò deglutitionis læsionem
 nunquam observaverit pauperculus vaccæ possessor, sed habi-
 tum corporis *εὐσαρκος* semper deprehenderit, ex improvisâ
 deglutitione, excoriationem tunicæ interioris oesophagi contin-
 gere potuisse, quæ ope salivæ medicatricis cuticulam vulnusclo
 obduxit, ità ut inter hanc sensim sensimque membranaceam ac-
 quirentem substantiam, & inter tunicam oesophagi propriam, in
 duplicaturâ quasi delituerit, illasâ deglutitionis functione, facile
 crederemus, sanioribus interim ratiociniis nostrum non denega-
 turi calculum.

Henricus Lubbertus, Pastor Bälendorffiensis, in ditione
 Lu-

Lubecensium, Librum vernaculum edidit, cui titulus: Der von den ehrbaren Heyden verdamme Luthersche Schein-Christ / in denen Stücken / die zum Gottesdienst und Kirchenstand gehören / &c. Lübeck / verlegt Johann Wiedemeyer / 1698. (9 $\frac{1}{2}$. plag. in. 8.) i. e. Pseudo-Christianus Lutheranus, à Gentilibus damnatus, in iis rebus, quæ ad cultum divinum & statum ecclesiasticum pertinent.

Cap. 1. hujus libri agit de Christianis, ipsis Ethnicis deterioribus, in genere. Cap. 2. de Cultu Divino in genere. Cap. 3. de Scriptura Sacra. Cap. 4. de Vero Deo cui soli cultus sacer competit. Cap. 5. de Notitia Dei. Cap. 6. de Cultu divino reali, & quidem internò. Cap. 7. de interna Devotione. Cap. 8. De interna Humilitate & Subjecti-
one. Cap. 9. de Oratione & gratiarum actione. Cap. 10. de Vita virtutibus dedita. Cap. 11. de Cultu publico, qui precibus, jejuniis, &c. peragitur. Cap. 12. de Juramentis. Cap. 13. de Sacerdotibus. Cap. 14. de Diebus sacris. Cap. 15. de Templis. Cap. 16. de Pœnis divinis. Cap. 17. de Agnitione & Confessione peccatorum. Cap. 18. de Excommunicatione Ecclesiastica. Cap. 19. de Correptione fraterna. Cap. 20. de Morte beata piorum. Cap. 21. de Immortalitate animæ, & resurrectione mortuorum. Cap. 22. de extremo Iudicio, & consummatione sæculi. Cap. 23. de Inferno. Cap. 24. de Cœlo. In his articulis, sive credendis & admittendis, sive etiam observandis & peragendis, plurimos eorum, qui hodie in Ecclesia Luthe-
rano-Evangelica Christianum nomen crepant, ab Ethnicis olim longè superatos fuisse, & adhucdum superari, docetur.

ΜΕΛΕΤΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

Singulare prorsus *Inferioris* nostræ *Saxonia* fatum est, quod ejus incolæ propriam suam & vernaculam Linguam fastidiant, & nescio quâ *Ξενομανία* perciti, exoticò passim idiomate, *Misnicò* scilicet, utantur. Insanum hoc patrii sermonis tedium jam superiori sæculò invaluit, deditque *Alberto Krantzio*, gravissimo scriptori, occasionem, Saxon. l. i. c. i. acriter in eos invehendi, qui ipsius $\alpha\upsilon\delta\acute{o}$, neglectâ puriori lingvâ vernaculâ, *Stridores superiorum Germanorum imitari* cæperunt. Similem investivam videas apud *Iohannem Micralium*, in præfat. lib. 3. des alten Pommerlands / quam repetit & approbat *Daniel Georgius Morhofius*, im Unterrichte von der Teuschén Sprache / part. 3. c. 2. p. 481. Sed nemo hæc
de

de re gravius Iohanne Mollerò ,Isagog. ad Hist. Cherfonesi Cimbricae, part. 1. c. 3. §. II, p. 26. ubi ait: Nos miseram Lingvæ Cimbrorum ac Saxonum Heroæ sortem deploramus, quæ cum omnium Germaniæ dialectorum vetustissima sit, gravissima & incorruptissima, imò palmam etiam Elegantiæ cæteris reddat dubiam, idiomati tamen Misnico, sibilis suis & blanditiarum parùm virilium lenociniis in animos se nostratium insinuant, posthabetur, Templisque ac Curis, imò ipsi penè domibus exulat. Idem sapius indignabundi duo, totidem celeberrimarum hujus tractûs Rerumpublicarum cives literati, secum reputantes, disquirere cœperunt, annon vernacula nostra Lingvæ Saxonica, (quæ futilis admodum, &c, si non rustica planè, tamen ludicra vulgò hodie habetur) ad exprimendos animi conceptus de rebus seriis æquè apta sit, ac aliæ Lingvæ? Alter itaque Amicorum istorum (qui severiora Fori negotia haud rarò blandioribus Phœbi studiis temperat) hoc tentaturus, speciminis locò sequens Carmen vernaculum, ad paradoxa Dn. de Fontenelle Colloquia, sur la pluralité des Mondes, alludens, composuit.

Sonnet.

W D kume dijn Hochmoht her / armseel'ge Wandersmann?
 Du wadest dôrch den Schlamm der Jammer-vullen Erden/
 Un schmeicheltst di darbij mit dijnem Wind. Geleerden /
 Dat siet im Heven nichts vor dij verstecken kan.
 Seg Klöckling / seg / wovôr süßstu de Steren an?
 Du meenst / van Anfang her dat se im lopen beerden/
 As wenn se siet um dij un dijnem Erdball keerden/
 Harr keen geschapen Warck as du man good darvan.
 D Nachts Uhl / weg van hier! dijn' Dgen scheelt un plieret/
 All wat du süßst / dat is im Schummern ohne Licht;
 Verstick / wo du dij süßst wult kennen / dijn Gesicht/
 Un make d' Dgen up / de den Verstande uchtieret/
 So warstu sehn / en Stern / de siet so kleen vörstellt/
 Is ene heele Sinn / noch mehr / en' heele Welt.

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS

Edita Calendis Septembr. M DC XCVIII.

ROSTOCHII

Johannes Fechtius, SS. Theol. D. & Prof. P. Tractatus sui, jam an. 1691. coepti, de *Origine & Superstitione Missarum, in honorem Sanctorum celebratarum*, (qui imprimis Iacobo Benigno Bosueto & Iohanni Dez opponitur) Disputationem octavam, de *Sacrificio in honorem Sanctorum celebrato*, d. 27. Iulii habuit, Respondente M. Georgio Voito, Marchico-Brisgojo. (4 $\frac{1}{2}$. plag. in 4.) Præcedentium Disputationum I. egit de *Nomine Musæ in honorem Sanctorum celebratæ*, Resp. Ioh. Andréâ Helvigiô, Berolino-March. 1691. II. De *Musâ Sanctis celebratâ*, Resp. Mich. Lokelvitiz, Rostoch. 1691. III. De *Communione actuum cultus religiosi externorum inter Deum & Creaturas*, Resp. Christoph. Lesche, Wismar. 1692. IV. De *Oblatione veterum pro Sanctis*, Resp. Timotheo Lütkemanno, Malchin. Mecklenb. 1692. V. De *Sacrificiis ad memorias Sanctorum celebratis*, Resp. Engelhardo Zandtio, Emmendingâ-Brisgojo. 1694. VI. De *Sacrificiis pro commemoratione Sanctorum celebratis*, Resp. Laurent. Frider. Gutzmer, Raceb. Mecklenb. 1697. VII. De *Sacrificio pro invocatione Sanctorum celebrato*, Resp. M. Christophoro Henritzky, Pragâ Bohemo. 1697. Absolutâ tractatione Historicâ, nonnullæ Disputationes, examen ipsius dogmatis Pontificii complectentes, sequuntur.

Reliquorum Cl. D. Fechtii scriptorum & Disputationum Syllabus hic est;

Oraculi Esaiani c. LIII. Expositio Philologico-Theologica, in quâ & sensus totius capitis & fidei nostræ articuli, imprimis Satisfactio Christi, asseritur & vindicatur. Argentorati, 1662. (14. plag. in 4.)

De *Ecclesiâ Iudaicâ* disquisitio, in quâ facies Ecclesiæ, qualis hodie est, & Historia per omnium sæculorum ætatem, & Parallelismus cum *Ecclesiis*, Papæ, Calvinianâ & Syncreticâ breviter exhibetur.

tur. Cum præfatione D. *Ioh. Conr. Danhaueri*. Argentor. 1662. (13. plag. in 4.)

Exercitatio Historico-Theologica de Origene & Origenianis, Præfide D. *Ioh. Meisnero* Wittebergæ habita 1665. (12. plag. in 4.)

Noctes Christianæ, seu *Exercitationum* varii argumenti Tomus, in quo cum alia multa, tum *Fr. Vavassoris* tractatus, de *Formâ Christi cum in his terris viveret*, & quæstio, *an possibilem esse carnis resurrectionem ex ratione innotescat?* expenditur. Durlaci, 1677. (3. Alphab. in 8.)

Historia Ecclesiastica sæculi à nato Christo XVI. Supplementum, plurimorum & celeberrimorum ex illo ævo Theologorum Epistolis, ad *Ioannem, Erasmus & Philippum Marbachios* antehac scriptis, nunc verò ex Bibliothecâ Marbachianâ primùm depromptis, constans. Divisum in II. libros. Ad illustrandas plerasque ejus ætatis in Ecclesiâ puriore historias. Vnâ cum Apparatu, ad totum opus necessario, & Tabulis Chronologico-Historicis editum. Francof. & Spiræ, 1684. (8. Alphab. in 4.)

Schediasmata sacra, seu *Exercitationum* singularium liber. In quo præcipuè argumentum, *utrum actu resurrectionem aliquam futuram esse, è ratione innotescat?* & materia de *Moralitate & Libertate Sabbathi hebdomadalis*, excutitur. Francof. & Spiræ, 1688. (3. Alphab. in 8.)

Consideratio status damnatorum, quod actiones ipsorum, iaprimis malas, concernit. In quâ quæstio, *an peccatûri sint Damnati?* expenditur. Durlaci, 1680. (12. Alphab. in 4.)

Specimen Analyseos Logicæ, circa eruendos ex S. Literarum testimoniis fidei articulos, exemplo controversarum quarundam circa principium Theologiæ propositionum ostensæ. Duplici Disputatione constans, Resp. *Antonio Heilbronnero*, Durlac. & *Ioh. Conrado Sandmann* Durl. 1676. (8. plag. in 4.)

Kurzes Bedencken über Matthæi Prætorii jüngsthin herausgegebene Tubam Pacis, oder Theologischen Discours von Vereingung der Röm. und Protest. Kirchen. Auf Begehren einer hohen Standesperson von einem Evangelischen Theologo aufgesetzt/ und auf etlicher Verlangen von einem des auff die Göttl. Wahrheit gegründeten Friedens Liebhabern zum öffentl. Druck befördert. 1686. (5. plag. in 4.)

De Ecclesiasticæ Sæculi à nato Christo decimi sexti historię ubertate & fructu ex eadem capiendo commentatiuncula. Rostochii, 1690. (13. plag. in 4.) Adjunguntur Tabulæ Chronologicæ uberiores in illud sæculum.

Disputatio Circularis de Sacrificio Müssæ repræsentativo, Resp. Ioh. Andr. Hildebrand, Pomer. 1691. (1½. plag.)

Disp. de Nobilitate Studii Theologici, Auct. & Resp. Alberto Ioach. Krakeritz, Eqv. Megapol. 1692. (6. plag.)

Disp. in Epist. ad Titum, in quâ idea veri Ecclesiæ Ministri præsentatur. Resp. Ioh. Henr. Widdhagen/Slesv. 1692. (8. plag.)

Disp. de Fructibus Iustitiæ, in laudem & gloriam Dei factis, Auct. & Resp. Ioh. Cramerò., Bilefeld. Westph. 1692. (3. plag.)

Disp. de Generatione Filii Dei, ex Ps. II, 7. Auct. & Resp. Zacharia Grapio, Rost. 1694. (8. plag.)

Disp. Inaug. de Arcanorum Divinorum cum Prophetis Dei servis communicatione, & inde extante in Ecclesiâ Buccinâ Propheticâ, ad illustre Amosi locum c. III, 6. 7. 8. Auct. & Resp. D. Samuele Starckio, Pyriziâ-Pomer. tum Præpositò Neo-Cald. postea Theol. D. & Professore Rostoch. 1693. (10. plag. in 4.)

Disp. Inaug. de Chiliasmo subtili, Auct. & Resp. M. Godofredo VVeisio, L. Gr. Rostoch. Prof. & postea Superint. Luneburg. 1693. (8. plag.)

Historia Colloqvii Emmendingensis, inter Pontificios & Lutheranos anno superioris sæculi XC. instituti, ex genuinis documentis adornata, cui subjicitur Protocollum, ex autographo Archivi Durlacensis nunc primum cum necessariis annotationibus editum, argumentum de Ecclesiâ ante Lutherum exhibens, & Conclusio, à Rom. parte facta & Protocollo adjecta. Quæ dum refellitur, simul Iohannes Pappus, gravisimus Lutheranorum Theologus, à calumniis Ioannis Pistorii vindicatur. Denique Iacobum, Marchionem Badensem, Colloqvii auctorem, immeritò post illud mutasse religionem demonstratur. Rost. 1694. 2½. Alphab.)

Disp. De Restauratione Regni Israelis ad Act. I, 6. Auct. & Resp. Nicolao Richter. Gedan. 1694. (4. plag.)

Theses ex universâ Theologiâ Biblicâ, Resp. Matth. Henrico Burcharadó, Hof. Polemicâ, Resp. Ioh. VVilhelmo Strickero, Gustrov. Mo-

rali, Resp. *Carolo Arndio*, Gufr. & *Patriscâ*, Resp. *Alberto Veelio*, Ulmenfi, selectæ. 1695. (24. plag.)

Disp. de *Idolo Michæ*, ex Iudic. 17. & 18. Auct. & Resp. *Alberto Veelio*, Ulmenf. 1695. (4. plag.)

Disp. Inaug. *Theologiam Christianam*, dogmatico-theticam, in unica definitione, ad naturalem, quò singuli Christianæ Religionis articuli in Systemate Theologico coherent, ordinem declarandum, sciagraphicè adumbrans. Auct. & Resp. *M. Io. Gottlieb Mollero*, Gedan. Gr. L. Rost. Prof. 1696. (7. plag.)

Disp. *S. Pauli Epistolæ ad Philemonem*, in qua Christianæ charitatis erga proximum exercendæ idea repræsentatur, exegeticam expositionem complectens. Auct. & Resp. *M. Frider. Lucio*, Dresd. 1696. (5. plag.)

Disp. *D. Iudæ Epistolæ Catholicæ*, in quâ certaminis fidei adversus impietatem idea repræsentatur, simulque recentissimorum scriptorum circa interpretationem Epistolæ errores deteguntur & confutantur, exegeticam expositionem complectens. Auct. & Resp. *Matthiâ Henr. Burchardô*, Holf. 1696. (9. plag.)

Disp. de *Hierarchiâ ecclesiasticâ*, Auct. & Resp. *Nicolaô Norby*, Ol. F. Gothland. Sveco. 1696. (2. plag.)

Disp. de *Ordine modòque Gratiæ divinæ in Conversione hominis occupatæ* aphorismos Theologicos complectens. Resp. *Ioh. Frider. Eichfeld/Cellâ* Luneb. 1697. (7. plag.)

Disp. *Sanctam Apocalypsin* & Auctoritate Canonicam & præcipuè ad Auctorem Iohannem Evangelistam & Apostolum indubitatorè referendam esse, rationibus historicis invictis probans. Præside & Auct. *M. Gustavo Schrödero*, Gustrov. & Resp. *Ioachimo Stoesf*, Hamb. 1697. (4. plag.)

Disp. Inaug. pro Baccalaureatu, *Controversias* quasdam recentiores de *Versione B. Lutheri Germanicâ* examinans. Auct. & Resp. *M. Zachariâ Grapiô*, Rost. 1697. (5. plag.)

Disp. de *Statu Infantum Gentilium, cum in infantia decedunt*, Auct. & Resp. *Iac. Henrico Zernecké*, Thorun. Boruffo. 1697. (8. plag.)

Iohannes Petrus Grünenberg, Phil. & SS. Theol. D. huiusque Prof. P. O. ac Tractûs Mecklenburgici Superintendentens, pridie Calend.

lend. Aug. Programma publicavit, quò Studiosos Theologiæ & sacrarum literarum, ad *primitias Lectionum publicarum*, ipsis Calendis Augusti ex *Novò Testamento* habendarum invitavit. (1. plag. in 4.)

M. Iacobus Schröder, Anclamensis, Respondente *Iusto Francisco Müller* / Rostoch. (D. *Bernhardi Müllers* Ecclesiastæ *Mariani*, filio) d. 4. Augusti de iis, *quæ in problemate Hallensi: An Hæresis sit crimen? sanam Philosophiam ledere videantur*, Theses suas & observationes proposuit. (2½. plag. in 4.) Opposita est hæc disputatio dissertationi Iuridicæ, quam Præside *D. Christiano Thomasio*, Consil. El. Brand. & Prof. P. in Academia Fridericianâ sive Hallensi, d. 14. Iul. an. 1697. defendit *Ioh. Christoph. Kuhr* / Advoc. Duc. Sax. Salfeld. &c.

Iohannes Klein / I. V. D. & Pandect. Prof. P. nec non Director Consistorii Mecklenb. & Academiæ Rector, d. 14. Aug. *Programma* edidit, quò *Iohanni Gottlieb Möllero*, SS. Theol. Doctori, & in Academiâ Rostochienti primum Græcæ Lingvæ, deinde verò in Athenâ patriò Gedanensi Philosophiæ primæ & Practicæ Professori, ac Reip. Bibliothecario, die 11. Iulii (ceu mense præcedenti p. 128. diximus) vivis erepto, parentavit, & Cives Academicos ad memoriam ipsius recolendam atqve custodiendam invitavit (4. plag. in 4.)

Die 20. Augusti *Carolus Ernestus L. B. à Schwan*, sub ejusdem *D. Ioh. Kleinis* præsidio Disputationem primam Iuridicam, *Annotationes Theoretico-practicæ ad W. A. Lauterbachii Compendium Digestorum, & in specie Historiam Iuris Civilis*, exhibentem, placido eruditorum examini subjecit. (3. plag. in 4.) Vid. præced. mens. Aug. p. 127.

Die 26. Aug. *Andreas Daniel Habichhorst*, SS. Th. D. ejusdemque PP. & Seren. Duc. Mecklenb. Consiliarius Consistorialis, Collegiiqve Profess. Ducal. & Fac. Theol. Senior. telam, quam pridem orsus fuit, pertexturus, denuò disputationem Patriistico-Theologicam, & quidem ad Augustanæ Confessionis Artic. 1. Abusuum, de *Ultrâque Specie in S. Cænâ*, ex ipsius Juris Canonici monumentis passim latitantibus, contraqve Papatum proprio Canonum gladio jugulandum fortiter militantibus, aliisque Canonistarum &

Pontificiorum testimoniis paullo planius comprobata pleniusque communita, publicae collationi Academiae stitit, Respondente *Georgio Friderico Stehenc/ Rostochiensis, M. Georgii Stehenc/ Pastoris Petrini, filio, & B. Ioh. Friderici Königs/ SS. Theol. D. ejusdemque in hac Academia olim Professoris, & Superintendentis Mecklenburgici, nepote.* (3. plag. in 4.)

Sequenti die 27. Aug. Praeside paullo ante memorato *D. Iohanne Klein/ Conradus Antonius Wolff. Holfatus Christiani Wolff/ I. V. D. & in superioribus Ducatum Slesvici ac Holfatiae Iudiciis Causarum Patroni, filius*) disputavit *de Lege Vestiaria, ejusque Necessitate*, vulgo von nothwendiger Kleider-Ordnung. (6½. plag. in 4.)

STARGARDIAE

Gottseelig Iacobus Colberg, I. V. D. & Dicastarii Electoralis in Orientali Pomerania Advocatus, (de quo mens. Iun. p. 10. & Apr. p. 54.) jam ultra lustrum meditatur *Doctam Pomeraniam*, Eruditorum gentis suae Virorum Vitas exhibituram. Opus hoc secundum ordinem 4. Facultatum totidem partes habebit, iterumque singulae partes tribus constabunt Classibus, quarum 1. Pomeranos, qui in patria docuerunt, 2. Exteros, qui Pomeranos erudierunt, 3. Pomeranos, qui extra natale solum claruerunt, complectetur. At animus Auctori est, hunc laborem non nisi probe perpolitum publici juris facere, quapropter omnes & singulos hae lecturos invitat atque obtestatur, ut sibi operique suo faveant, & illud quodvis modo pomovere benevole dignentur.

THORVNII

M. Georgius Wendius, Gymnasii Thorunienensis Rector, post ventilatam d. 13. Martii hujus anni diatribam priorem de 4. *Imperatorum Romanorum Nummis, in memoriam Victoriae de Sarmatis olim reportatae cuspis*, (quam mense Majo, p. 76. recensuimus) die 14. Maji diatribam posteriorem hujus argumenti publice proposuit, Respondente *Ioh. Christiano Bergho/ Silesio, & symbolam suam conferentibus Ephraimo Popradiò, Iohanne Beichelio, & Stephano Füzessery, Hungaris.* (½. plag. in 4.) Interim quoque die

24. Aprilis auctoritate Magistratûs Thorunienſis *Actum Scenicum* instituit, qvò, in honorem AVGVSTI II. Poloniæ Regis, Promotio *Henrici Aucupis* Saxoniz Ducis ad summum Imperatoriæ dignitatis gradum fuit exhibita. Hunc Schema aliud *Dramaticum* præceſſit, qvò, ipſò Soteriorum Christianorum die, *Iudex Christi iudicatus, id est, Pontius Pilatus (juxta Svidæ relationem) ab Imp. Cl. Tiberio pro Tribunali olim publicè damnatus*, in Gymnasia Thorunienſis atriò horis vespertinis præſentatus est.

Idem G. VVendius accuratam illustriſ Franconico-Sileſiacæ Gentis de *Bibran* genealogiam concinnaturus, omnes eos, qvi notitiam aliquam hujus familiæ habent, decenter implorat, ut qvævis eò ſpectantia ſecum communicare, ac Vratiſlaviam ad *Tobiam Hahn* transmittere dignentur.

Samuel Schönwald, Verbi divini Miniſter in den Thornische Niedrigungs-Dorſſchaften bey der Kirchen zu Gurſke / *Meditationes sacras vernaculas in Evangelia, à Feſtò Circumciſionis Christi usq. ad Dominicam Palmarum*, edidit, hóc titulò : *Neu Jahrs-Freude oder Andachten/ auff die heilige Neu Jahrs-Zeit gerichtet/ und dem neugebohrnen Jeſulein zu Ehren verfertigt.* (9½. plag. in 4.) item *Faſten-Gedanken/ oder Andachten/ auff die 5. Sonntage in der Faſten/ von Reminiſcere biß Palmarum gerichtet/ und dem leydenden Heylande zu Ehren verfertigt.* (8. plag. in 4.)

REGIOMONTI

Die 24. Julii Præſide *Johanne Amſel* / I. V. D. & Prof. P. nec non ſupremorum in Borussia Iudiciorum Advocato, *Henricus Chriſtianus Wulff* / Eubecenſis, *Rationabilitatem Canonis juris Lubecenſis: Hand muß Hand wahren / publicæ dubitantium diſquiſitioni* ſubjecit. (4. plag. in 4.)

Die 31. Julii *Bernhardus von Sanden* / Sen. SS. Theol. D. & Prof. P. Ord. nec non Concionator Aulicus Primarius, Conſiſtorii Sambienſis Aſſeſſor, Facultatis Theol. Senior & h. t. Decanus, Theologiæ Poſitivæ brevibus lineis adornatæ Diſputationem *nonam (Sectionis ſecundæ caput quartum exhibentem) de Sacramento Ba-*
ptismi,

ptismi, habuit, Respondente *Georgio Heinricho Huben/Luchoviensi* Lüneburgico. (2½. plag. in 4.)

Ejusdem *D. Bernhardi von Sanden* funebris concio, in obitum Viri Illustris, *Ioh. Ernesti de Wallenrodt*, Provinciæ Magistri, &c. super Daniel. c. XII. v. 13. hõc annõ prodiit, cujus thema est: *Abchrift und Anweisung von Gott gegeben dem H. Propheten Daniel zur seligen Ruhe und Auferstehung in seinem Theil.* (25. plag. in fol.) Additum est vitæ curriculum per *M. Mich. Schreiber*, Eloq. Prof. P. (7. plag. in fol.) Fuerat autem laudatus Vir Illustris quatuor Electorum Minister, & ab an. 1659. Prusiæ Magister Provincialis, beatè mortuus 1697. d. 21. Martii, ætatis anno 77. cui successit quartus Regiminis Electoralis Minister, *Otto Wilhelmus à Perband*, Supremus hæctenus Marschallus, Toparcha in *Lipßen/Drauten/Orescheinen*, &c.

Idem Theologus unõ ferè tempore tres *Adversarios* nactus est, nimirum *Ananiam Meyer*, Sacerdotem Pontificium, *M. Ioh. Ernestum Graben* / Discipulum, & *Christianum Helwich*, Phil. & Med. Doctorem, generum Apostatae *D. Ioh. Philippi Pfeifferi*, Professoris olim Græcæ L. & Theol. extraordinarii. Nam cum edidisset Concionem de *falsis Prophetis Papatis*, opposuit *Ananias Meyer*, Rom. Eccles. Presbyter, scriptum, cui titulus: *Das Sando gründige Luthertum / das ist ein klarer Beweis / daß das Luthertum nicht auff dem Fels / davon der Eckstein Christus / und wor auff die H. Catholische Kirche ist gegründet / sondern auff den Sand des Verderbens gebauet und außgeführt sey / und daß dero Lehrer die Göttliche Wahrheit verfälschen / und sie falsche Propheten seyn.* *Olixa*, 1695. (13½. plag. in 4.) Cumque idem Theologus Regiomontanus publicasset Specimen Refutationis, h. tit. *Entwurf der Wiederlegung / welche dem so genandten Sand-gründigen Luthertum des Ananias Meyers künstlig soll entgegen gesetzt werden* / (2. plag. in 4.) prodiit mox scriptõ suõ *Christianus Helwich* / cui titulum dedit: *Schreiben / in welchem der Entwurf der vermeinten Wiederlegung des Sandgründigen Luthertums D. B. von Sanden / &c. betrachtet wird.* 1696. (16. plag. in 4.) Plenior autem Refutatio memorati Theologi pro-

prodiit superiori anno, hóc titulò: **Das feste Sand-User der Evangelischen Lutherischen Lehre / entgegen gesetzet denen tobenden / Rosth und Unflath auswerffenden Wellen des Anania Meyers / in dessen so-angegebenem Sand-gründigen Lutherthum / in welchem er so wohl des D. von Sanden Warnungs-Predige vor den falschen Propheten des Pabstthums / als auch andere Lehren der Evangelischen Kirchen auff's greulichste gelästert hat ; zu vertheidung gedachter Predige / und der Lehre der wahren Kirchen / und zu ferner Entdeckung des Pabstthums / sùrgestellet.** Nebst einer Vorrede von den Machiavellischen Proceduren des Pabstthums wieder die Evangelische / (2. Alphab. 10. plag. in 4.) Idem hujus Apologiae auctor cum jussu Electoris Brandenburgici scriptum evulgasset, cui titulus: **Verantwortung der Dubiorum M. Joh. Ern. Graben / in welchen die Evangelische Lutherische Kirche des Schismatis und einiger alten Kezererey beschuldiget wird: nebst einer Vorrede / in welcher de rectâ dubitandi ratione circa negotium Religionis gehandelt / und die Application auff den Dubitanten gemacht wird, Regiom. 1695. (4. Alphab. 1. plag. in 4.)** Vid. *Act. Erudit.* Lipsiens. An. 1696. Jul. p. 317. Opposuit ejus discipulus & commensalis, *M. Joh. Ernestus Grabe*, filius Professoris olim Extraord. Theol. & Bibliothecarii Electoralis, seqvens scriptum: **Abgenöthigte Ehren-Rettung / wieder die falschen Auflagen / welche demselben wegen seiner / auff Befehl des Preuß. Samländischen Consistorii sùrgestellerten Religions-Dubiorum, Hn. Vernhardi von Sanden etc. in der Vorrede seiner Beantwortung unverantwortlicher weise beygemessen ; nebst einem Anhang / in welchem kürzlich / doch gründ- und deutlich erwiesen ist / daß gedachten Hn. von Sanden Antwort / insonderheit auff das erste argument von der Trennung / ungegründet und nichtig sey / und er dasselbe gar nicht / seiner Meinung nach / aufgelöset / sondern sich vielmehr selbst / durch unauflöfliche contradictiones, verstricket habe. 1696. (19½ plag. in 4.)**

Surrexit etiam hóc annò 1698. contra eum & Collegas, dictus *D. Christianus Helwich* / sequenti scriptò, quò Regiomontanos Theologos alios ad Papisticam Ecclesiam manuduxisse, probare nititur. Titulus ità habet: *Manuductio Regiomontanorum Theologiae Professorum ad Catholicam Ecclesiam, ex parvis ipsorum scriptis adornata, studio*

Et labore Christiani Helwich / Ph. & Med. D. ac Acad. Nat. Curios. Leopold. Socii. Cum Licentia Ordinarii. Glacii, typis Andreae Franc. Pega, 1698. (14 $\frac{1}{2}$. plag. in 12.) Tractatus hujus Cap. 1. demonstrat, veram Christi Ecclesiam esse Catholicam. Cap. 2. ostendit, quod Catholicam Ecclesiam Catholici, Lutherani & Reformati cœtus simul non constituent. Cap. 3. agit de principiis domesticis & genuinis Theologiæ. Cap. 4. continet Hæreses Protestantium, inprimis Lutheranorum, contra Symbolum Apostolicum. Cap. 5. Hæreses Lutheranorum enumerat in Theologiâ Morali. Cap. 6. detegit Hæreses Lutheranorum in Theologiâ Myftagogicâ, ex mente Regiomontanorum. Cap. 7. agit de Hæresibus Lutheranorum, Ecclesiæ sanctionibus è diametro adversantibus, quas Regiomontani iisdem objecerunt. Cap. 8. de Hæresi Lutheranorum contra principia Theologiæ, cum observationibus quibusdam. Cap. 9. continet Apologiam Regiomontanorum Professorum pro S. Ecclesiâ Romanâ. Cap. 10. & ult. demonstrat, cœtus Protestantium non esse veram Ecclesiam; hanc verò esse Romanam, eamque esse Catholicam, infallibilem, & extra illam non esse salutem. Quod scriptum, cum famam rodat totius Facultatis Theologiæ in Academiâ Regiomontanâ Professores ac Doctores ejusdem procul dubio illud refutabunt, & Orthodoxiam suam Ecclesiæ Lutheranae demonstrabunt.

Typis quoque excusum est mense Iuliò Carmen, quod encomium *Elbingæ* continet, versibus hexametris concinnatum, hœc titulo: *Illustris Elbingæ Topographia, non stylò Mathematicò sed calamo Poeticò, non in aenâ vel marmoreâ tabulâ, sed in animò gratò & magnorum beneficiorum probè memori, delineata, & in conspectum universi orbis liberati producta.* à *Ioh. Nagelio, Gilgenb. Prussò, S. Th. & Phil. Stud.* 1698. (2. plag. in 4.)

Die $\frac{23}{3}$. Augusti *M. Fridericus Seuberlich / Regiomontanus*, Respondente *Iohanne Ludolfo Lock*, Regiom. disputavit de *Causis stillicidii Sanguinis in cadavere violenter occisorum, præsentè homicidâ, conspicui.* (2. plag. in 4.) Hæc disputatione inter alia exemplum allegatur, quod in pagò Prussiæ *Kudau* an. 1615. Dom. Reminiscere, d. 15. Mart. st. n. contigit, ubi juvenc 15. annorum, *Lazarò Blöhmke*, ad S. Synaxin accedente, Vinum consecratum subitò

tò sanguine tinctum fuit, qui ex inferiori parte calicis profluit.

Die $\frac{25}{8}$. Augusti Præside *M. Paulo Rabe*, Græcæ L. Prof. P. & h. t. Academiæ Rectore, Disputatio prior de *Naturâ & Constitutione Analytica* habita fuit, Respondente *Godofredo von Sanden*, Regiomontanò, Primarii Theol. Professoris filiò natu minimò. (3. plag. in 4.) Hujus Disp. Cap. 1. agit de fine Analyticæ. Cap. 2. de Instrumentis ejusdem. Cap. 3. de Objectò seu materiâ circa quam. Cap. 4. de genere & officio Analyticæ.

Eòdem Præside, sequenti die $\frac{26}{8}$. Aug. *Georgius Fridericus Seegers*, Regiomontanus, disputavit de *Canone Politicò: Omnis homo naturâ est animal politicum.* (3. plag. in 4.)

Die $\frac{28}{8}$. Augusti *Christophorus Cunrad*, Med. D. pro receptione in Facultatem Medicam disputavit de *Colicâ flatulenta*, Respondente *Daniele Philippò Vasmerò*, Minda-Westphalò, egitque Cap. 1. de Flatibus in genere, quasnam scilicet pervagentur partes, quosve producant morbos ac symptomata. Cap. 2. de Origine Colicæ flatulentæ. Cap. 3. de Signis, & Cap. 4. de medendi methodo, ac remediis è triplici fonte desumptis (3. plag. in 4.) Natus est hujus Disputationis Præses Regiomonti, an. 1671. d. 18. Jul. Patre *Christophoro Cunrad*, Mercatore, ac Templi Cathedralis Curatore, adhuc superstiti; Avique *Casparis Cunradi*, Ph. & Med. D. ac Physici Ord. Wratislaviensis, nec non Proavi *Christophori Rumbaumii*, itidem Ph. & Med. D. vestigiis insistens, primùm in Academiâ patriâ, deinde verò Lugdunensî Batav. Asclepiadeo studio se totum tradidit, ubi etiam laurum Doctoralem è manibus Celeb. Lugdunensium Botanici D. *Hottonis* accepit, præviâ Disputatione Inaugurali, de *Respiratione*, quâ tribus Capitibus 1. Naturam & instrumenta Respirationis, 2. Modum, & 3. Usum, consideravit. (5 $\frac{1}{2}$. plag. in 4.) His peractis, institutò per provincias utriusque Belgii, Germaniam, Daniamque itinere, circa finem superioris anni 1697. in patriam rediit.

DORPATI

Acidularum Dorpatensium compendiosum quidem at satis curiosum examen nuper instituit *Matthias Schraderus*, Phisicus

ficus apud Pernavienſes ordinarius. Vitrum ſatis ſpatioſum aquâ hacce minerali implevit, cui gallæ granum unum immiſit, ex quo in tincturam exaltabatur purpuream; cujus cum niteretur præcipitationem, mediante Spiritu Salis Armoniaci urinoſo, priorem diaphanitatem cryſtallo æmulam reſumere noluit, turbidâ manente niſturâ, unde de contentò *Sulphure ſubtili* non dubitat. Ex inſiſſatò Spiritu Vitrioli priſtinam induebat tunicam violaceam, at primæ purpuræ multum cedentem, quod *Sulphuri coagulato* tribuit. Ampullam optimè clauſam ſecum deduxit ad prædium Generoſi Dn. Præſidis de *Platern*, ſub cujus iuriſdictione in diſtrictu Dorpatenſi ſcaturigo eſt, ubi accuratius examen inſtituere decrevit; at vix umbram virtutis nativæ, quam juxta ſcatebram obſervaverat, deprehendit, cum ex injectione gallæ ſubrubicundam vix aſſumeret tincturam; unde *acidum ſubtile ſulphuri ſubtili junctum* arguit, opinionem ſuam Curioſorum accuratori examini modeſtè ſubmittens. Duos abhinc vel tres paſſus numerat, ubi alia propullulat lymphæ, cui ſi libram gallæ immitteres, faciem tamen antiquam retinet. Ad latus fontis montem elevatiorem abietibus conſertum obſervat, in cujus ferè mediò, ex cavernâ quâdam, dulcem quidem, at palato ingratham aquam propullulare memorat.

LONDINI in SCANIA

Calendis Julii *Andreas Riddermarck*, Matheſ. Prof. P. Ord. de *Vacuò verò & fictò* diſputavit, abſoluturus etiam diſputando, quæ inceperat, *Elementa Geometrica & Spherica*. Idem quoque die 26. Julii, horâ ante meridiem nonâ, ope tubi optici *duas maculas in Sole* obſervavit.

Præſens Academia hujus Londinenſis ſive Carolinæ facies hæc eſt: Cancellarii munus gerit Illuſtriſſimus Comes, *Nicolaus Gyldeſtolp*; Procancellarii autem officiò fungitur *Matthias Stenchiuſ*, Scaniæ Blekingiæque Epicoſus. Theologiæ primarius Profeſſor eſt *Jonas Linneriuſ*, (40. & quod excurrit, annorum vir) in Nordlandiâ natus, qui abſolutis Vptaliæ ſtudiis Academicis Germaniam & Angliam perluffravit. Hunc excipit *Iohan-*

nes Poppelmann, (inter 40. & 50. ætatis annum constitutus) Gothenburgi in hanc lucem editus, ubi etiam, postquam Londini & Wittebergæ literis incubuit, Lector Logices & Physices extitit. Sed hęc officio relicto Germaniam petiit, indeque ad Professorium munus fuit revocatus. Tertius inter Theologos est *Thomas Yhrel* (vir 40. circiter annorum) ex Insulâ Gothlandiâ oriundus, qui Hafniæ & Vpsaliæ literis operam dedit, ac visâ Germaniâ Galliâque, Professor extraordinarius Vpsaliensis olim fuit. E Jurisconsultis primas tenet *Iohannes Lundersteen*, Juris Naturæ & Gentium, nec non Moralium Professor, (50. annos habens) qui Gothenburgi natus, studia Vpsaliæ & Londini cæpta in Germaniâ continuavit. Hunc sequitur *Richardus Ehrenborg*, natione Scanus (inter 40. & 50. ætatis annum) qui præter Academiam patriam studiorum causâ Angliam petiit. In Medicâ Facultate *Erasmus Sackenschild* (de quò præced. mense Iulio, p. III.) succesit *Iacobus Fridericus Below*, Holmiensis, (inter 30. & 40. ætatis annum) ex Academiâ Dorpatensi huc vocatus (ceu mense præc. p. 110. diximus.) Philosophos inter *Andreas Stobæus*, natione Scanus, (inter 50. & 60. ætatis ann.) Hafniæ & Rostochii literis imbutus, & olim Scholæ Christianopolitanae Rector, Historiarum & Poëseos Professor est. Mathesin docet *Andreas Riddermarck*, (vir 40. annorum) Jenecopingæ in Smalandiâ natus, ac Londini, Ienæ, Lipsiæ, Wittebergæ, Gieslæ, Haßiorum, & Lugduni Batavorum literis innutritus; qui præterea Germaniam, Italiam, Galliam, Angliam & Belgium permeavit, nec non Vpsaliæ Professor extraordinarius extitit. Lingvarum sanctarum Professor est *Haquinius Stridsberg*, ante 40. annos haud procul ab Holmiâ natus, qui Vpsaliæ studia excoluit. Eloquentiam profitetur *Jonas Hörting*, Logicam verò & Metaphysicam *Erlandus Lagerlöf*, (vir 40. circiter annorum) è Wermelandiâ oriundus, qui Vpsaliæ literis operam dedit, & Galliam ac Germaniam visitavit. Chronologiæ denique sacre, & Historiæ Ecclesiasticæ Professor extraordinarius est *Iohannes Winslow*, ante 50. annos Londini Scanorum natus, & Hafniæ ac Rostochii literis imbutus, qui simul in Consistorio Ecclesiasticò Notarii munere fungitur.

EX NORVEGIA

Amplissimum Norvegiæ Regnum *Argenti* ferax esse, nemo est qui ignoret. Testantur id præter alia, tot Nummi unciales argentei, Thaleri vulgò sive Imperiales in Germaniâ dicti, qui CHRISTIANI V. Regis auctoritate ex metallo Norvegicò cusi, originis suæ memoriam in exteriori limbò sive orâ conservant. In nonnullis enim legas: HAEC BOREAS CYMBRO FERT ORNAMENTA LABORVM. In aliis: SAADAN NORDENS SKAT GUD GIEMFTE TIL KONG CHRISTIAN DEND FEMTE. In aliis: DET KLIPPERNE YDER VOR BERGMAND UDBRYDER, HVAD HYTTEN DA GYDER AF MYNTEN VI NYDER. In aliis denique: DANNER KONGIS NORSKE FIELDE SLIGE FRYCTER HAR I VÆLDE, &c. Attamen in Norvegiâ quoque *Auri* venas reperiri, adeoque amicum illud Soli metallum in ultimò etiam & frigidissimò Septentrione nasci, uti hactenus paucis cognitum, itâ Historiæ Naturalis studiosis fortè non injucundum perceptu fuerit. Sciant autem isti, superiori anno 1697. Calendis Decembris, ex argenti-fodinis *Kongsbergen*sibus in Norvegiâ venam *Auri* protractam fuisse, quæ (in rei memoriam) Nummis aureis, *Ducatis* vulgò, Hungaricis valore paribus, signandis infervit. Alterò nummorum horum latere moderni Regis effigies extat, his circumscripta literis: CHRISTIAN. V. D. G. REX. DAN. NOR. V. G. Alteri autem, seu aversæ parti hæc verba impressa sunt: *Hiob. 37, 22. VON MITTERNACHT KOMT GOLD* (h. e. *Ab Aquilone aurum venit*) KÖNIGSBERG am 1. Dec. 1697.

Pari modò jam CHRISTIANI IV. ætate, anno scilicet 1647. fodinæ Norvegiæ Aurum produxerunt; quod cum exteris mirum videretur, Rex iste itidem ex Aurò illò Norvegicò Nummos cudi curavit,

vit, vulgò *Drillen-Ducaten* dictos, eò quod *perspicillum* in iis signatum fuerit, additâ inscriptione: VIDE. MIRA. DOMI.

HAFNIAE

Sub initium mensis Augusti hinc discescit & Viennam petiit *M. Iohannes Iacobus Langjabr*, Durlacensis, ut Legationi Danicæ à concionibus & confessionibus sacris esset, in locum *N. Gœtzeveinii*, per tres annos ibi commorati, succedens. Is circa abitum evulgavit tractatum de *Aqvis supra-cœlestibus*, hòc titulò:

Lympha supra-cœlestis, sive brevis commentatio oraculi Mo-
saici Gen. I, 6. 7. 8. ex quo stellatum supra cœlum

veras dari aquas, contendit, evicitque

M. Ioh. Iacob. Langjabrius,

Durlacens.

Impensis Ioh. Iusti Erythropili, Bibliop. Hafn. 1698. (9. plag. in 8.)

Hoc Schediasma in 16. capita dividitur; quorum 1. exhibet partitionem scripti, statum controversiæ, & varias sententias. 2. Lemmata quædam generalia, præsentî materiæ applicata. 3. examen dicti Gen. I, 6. 7. 8. juxta meram vocum interpretationem. 4. argumenta pro sententiâ affirmante. 5. humana suffragia pro ea. 6. refutationem eorum, qui aquas supra-cœlestes aliud quàm veram aquam esse; 7. qui Angelos esse dicunt. 8. Refutationem sententiæ Levi Gerfonidæ. 9. eorum, qui aquas superiores orbium cœlestium partem; 10. quia ærem; 11. & 12. qui nubes esse dicunt. 13. Confutationem sententiarum, quæ aquas superiores de veris quidem intelligunt aquis, sed non supra cœlum sitis. 14.-16. Everfionem argumentorum, quibus existentia aquarum supra-cœlestium negatur. *Ὁμολογηθῆναι* sibi habuit hic auctor, præter eos, quos ipse cap. 5. allegat, hæc loci non ità pridem *Nicolaum Petri Galthenium*, in dissertatione an. 1693. habita, (2^æ. plag. in 4.) cui tamen eòdem anno se opposuit *Iohannes Beenius*, & aquas supra-cœlestes negavit.

Die 10. Augusti *Christianus Lente*, (*Theodori Cancellarii Regii* filius) Eqves Danebrog. Consiliarius Statûs, & Legatus ad Anglos & Belgas fœderatos Extraordinarius, in *Prefecturâ* Academiae

miæ Illustris Regiæ & Equestris Hafniensis *Marco Giøe*, nuper (ceumense Majo p. 80. diximus) defuncto, successit, & à Commissariis Regiis, ad hunc actum deputatis, solenniter fuit introductus.

Hæctor Gothofredus Masius, SS. Theol. D. & Professor P. Manuscriptum rarissimum, è Bibliothecâ Celeberrimi Polyhistoris *Margvardi Gudii* acceptum, publici juris facturus est. Habet id auctorem *Hermannum Zoest* de Monasterio, Professum in Monast. de Campo S. Mariæ, Cisterciensis Ordinis, ac tria opuscula continet, 1. de *Ecclesiasticâ & Papali potestate*. 2. de *vocibus definitionis in Conciliis*. 3. *Calendarium Hebraicum novum*; Quæ omnia, quantum constat, nondum publicâ luce donata fuerunt. Complectitur verò liber iste observationes plurimas, notatu dignissimas, & passim invehitur in tyrannidem Papalem, Ecclesiæ non ferendam. Auctor illum absolvit an. 1438. adeoque integrò ferè ante Reformationem sæculò. B. *Gudius* autem codicem hunc ab Episcopò *Paderbornensi*, quod mireris, dono accepit, ignarò procul dubiò argumenti, Curiæ Romanæ adeò adversi.

B. *Johannis Lassenii*, SS. Theol. D. ejusdemque in Academia Hafniensi Prof. P. nec non Ecclesiæ German. ad D. Petri Pastoris, & Assessoris Consistorii Regii, (qui an. 1636. d. 26. Apr. Waldaviæ in Pomerania natus fuit, & Hafniæ an. 1692. d. 29. Aug. obiit) Opus posthumum, *Meditationes in Evangelia & Epistolas Dominicales* continens, typis Rostochiensibus exscriptum est, hòc tituló: *Heilige Moralien über die Evangelien und Episteln / wie die in den rechtgläubigen Evangelischen lutherischen Kirchen an Sonn und Fest Tagen verlesen werden / darin der H. Text überall von Wort zu Wort nach dem Sinn des H. Geistes deutlich erkläret / und zu heilsamen Gebrauch / Lehre / Trost und Ermahnung / in der Furche Gottes angewandt / in der Christl. Deutschen Gemeine zu St. Petri in Kopenhagen durch Beystand des H. Geistes öffentlich gelehret und geprediget von Johanne Lassenio, weysland der H. Schriffe D. Prof. P. Consist. Assess. und Pastore daseibst.*

Rostock / gedruckt bey Joh. Weypling / der Acad. Buchdr.

1698. (3. Alphab. II. plag. in 4.)

Hoc opus aliqua ex parte à B. Auctore ipso, dum adhuc in vivis esset,

esset, cœptum & elaboratum est, post ejus mortem verò ab *Heftore Gothofredo Masio*, S.S. Theol. D. & Prof. P. nec non Concionatore aulico, fuit continuatum. Cùm autem valetudo & labores istius non permitterent, ut telam hanc pertexeret, *Iohannes Trellunt*, Hafnia-Danus, Professor designatus, hoc oneris in se suscepit, & jam feliciter absolvit.

In gratiam eorum, qui Lingvam Anglicam addiscere cupiunt, sequens liber typographéo exiit: *Adresse til det Engelske Sprogss Læsning / foretelliget fremstillet af E. Nyborg. Kiebenhavn / tryckt hos sal. Joh. Phil. Boeckenhoffers Efterleverske / Aar 1698. paa Christian Beerghens Bekostning / og findes hos hannem til Kiøbs. i. e. Instructio ad Anglicam lingvam legendam, breviter proposita ab E. Nyborg. (4. plag. in 8.)*

SLESVICI

Detblevi Cluveri Nova Infinitorum Scientia, quâ (sepositis tam Veterum, quàm Recentiorum heterogeneis atqve erroneis Methodis) genuina & maximè universalis de *Comprehensione Spatii Doctrina*, atqve exactissima *dimetiendi Figuras Curvilineas ratio* clarissimè exponitur.

Quanta sit illa humanæ Rationis Perfectio, quæ abstrusissima Naturæ Adyta recludit, atqve infinitam Dei Creatoris Sapientiam Mortalium oculis propiùs intuendam sistit, æqvus rerum Censor faciliè dijudicare poterit. Mysteriorum scilicet omnium, quæ Mundus complectitur, plena expositio, quæqve totam Physicæ interpretatione n paucis absolvit verbis, percommode ad perpetuum illum *Congressum ac nexum Similium*, tùm *fugam & transformationem Dissimilium*, reducitur. Hinc illæ notissimæ *Amoris & Odii, Sympathiæ & Antipathiæ* affectiones, infallibili Sensuum experientiâ nunquam non comprobata, vacua planè forent nomina, nudamqve incognitæ cujusdam Qualitatis notionem exhiberent, nisi illa, quæ in recessu sovent Arcana, pleniùs elucidarentur. Unde eos majori utiqve laude dignos arbitramur, qui spretis Philosophiæ vulgaris semitis, ad altiorem doctrinæ gradum, novam sibi & aliis parant viam. Auctor noster, duodecim abhinc annis, 1686. videlicet & 1687. in *Actis Eruditorum Lipsiensibus præsertim in Monito ad*

Geometras, mensi Octobri inserto, publicè jam dum indigitavit, Clavem totius Philosophiæ Naturalis è *Divinâ Spatii Analyfi & Synthesi* esse repetendam. Integra namqve Historia Creationis Mundi, secundum lumen rationis concinnata, sicuti ab Intelligentiis atqve Ideis Mentis Divinæ suam fortitur originem ac veritatis fidem, ita ex earundem debitâ evolutione ac declaratione admiranda illa *τάξις* ac Coordinatio Potentiarum unice perdiscenda venit, quæ tot innumerabiles figuras in Corporibus undiqve conspicuas exstruit, unde cuivis summum compositionis artificium, quo in minimo quoqve Spatio efformando Natura utitur, ad stuporem usqve mirari licet. Hanc nobilissimam Scienciæ Humanæ partem, vulgò *Geometriam* dictam, Auctor noster in suâ, quam parat, *Logisticâ* sive *Scientiâ Infiniti*, novis planè iisque maximè perspicuis Regulis comprehensam, copiosissime per varia dimensionum genera expositurus est, quarum perbreves easqve præliminares tantum lineas ad evitandam prolixitatem (quam Chartæ nostræ angustia haud capit) hîc dare volumus. Doctissimi enim Viri ac vel maximè in pulvere Geometrico exercitati, harumqve rerum avidi, ipsius novam demonstrandi methodum sæpius per literas non tam efflagitare, quam Jure quodam debiti, ob fidem promissi sæpius datam, ab ipso exigere visi sunt, in primis cum illa, quæ in prædictis *Actibus* habentur, hucusqve Geometris incognita, non nisi sub Ænigmatum formâ excusa crediderint; Fidem simul & nos quodammodo liberabimus, dum altero abhinc Mense, quædam ejus in Algebra & Geometria inventa publicanda in nos recepimus. Suam verò his de rebus mentem dum hîc profert Auctor, minimè odiosis altercationibus sese addicere, vel refutandis aliorum Opinioniibus inhærere voluit, quemvis enim suo faciliè abundare sensu permittit, modò si quæ minus exactè hîc declarata forsan quis invenerit, absqve obrectandi studio proferat, Auctoris uberiolem explicationem desuper præstolando. Separat enim & seponit hanc suam methodum à reliquis omnibus hæctenus usitatis ratiociniis, quibus tam Veteres quam Recentiores dimensionem Spatii aggressi fuêre. Non poterit tamen, quin falsas ac lubricas illas suppositiones, quibus velut in erroris gurgitem quidam abrepti, ardua illa problemata de Geometri-

quæ quæ quadrandis figuris Curvilineis, (præsertim Cyclicis ac Hyperbolicis) inter ἀδύνατα adhucdum reponenda, judicârunt, breviter saltem perstringat, causamque subortæ difficultatis, ac fontem ἀλογίας detegat. Nullum enim ne vel minimum quidem suppositum vel postulatum, nisi evidentè cognitum, ac suâ naturâ liquidum, pro principio vel medio demonstrandi in rebus Geometricis & Arithmetiis adhibendum esse, quivis facilè largietur, cui maxima (ad evitandos paralogismos) quæ his in rebus attentio requiritur, unquam perspecta fuit. Rerum enim Essentiæ cum sint sicut Numeri, utique ob summum veritatis rigorem omnem errorculi labem respuunt. Quò proinde in ipso statim limine Autor illas amojatur objectiones, sibi jam dudum ab aliis factas, non est primò, quòd Auctoritas omnium & Veterum & Recentiorum Geometrarum novæ ipsius methodo, hic propositæ, obicem ponat. *Archimedis* equidem (Consanguinei illius Hieronis, Regis quondam Siciliæ) acumen ac solertissimum indagandi studium quis non debitis extollat laudibus? quippe qui Machinis illis pyrobolicis, (quæ vulgò perperam pro Speculis ustoriiis venditantur) Romanos per triennium Syracusas obsidentes debellavit, quique ob præclarissima ingenii monumenta, tot Geometricis Demonstrationibus suffulta, de orbe literato quàm optimè meruit: adeò ut *Cicero* ob magnam nominis famam, dum Quæstorem in Siciliâ ageret, ejus sepulchrum veribus obsitum sedulo exquirere haud dedignatus fuerit, quod columella cum inscriptione de Sphæra & Cylyndro (veluti exantlati laboris trophæo) exornatum sese tandem invenisse, in Tusculan. gloriatur. Verùm cum in rebus Mathematicis minimè Opinionis aut famæ magnitudine, sed rationum momentis potiùs decertandum sit, irrefragibili Societatis Regiæ Anglic. symbolo *Nullius in verba* veluti præmunitus Auctor noster, & illam tumulo *Archimedis* consecratam rationem de Sphæra in dubium vocare haud veretur, eamque numeris omnibus absolutam necdum à quoquam benè expositam esse, in Stereometricis latiùs comprobaturus est. Quinimò ubicunque tam in Veterum, quàm Recentiorum Theorematis *Infini ratio* sese implicat, secundum ipsius dogmata, vix est quin aliqua imperfectionis nota subinde occurrens eadem haud deformat: ita ut omnes, quæ de Spirilibus, Sphæroidibus, & Conoidibus, Para-

bolis, Cycloidibus, Cifoidibus & aliis Curvilineis figuris dimen-
 siones hucusque evulgatae profant, novam proportionis emenda-
 tionem posthac subire cogantur. Neque porro est, quod omni-
 um Mathematicorum consensus à 20. abhinc seculis (vixit enim Ar-
 chimedes 300. ferè annis ante Christum natum) denuò obtrudatur,
 qui in eandem semper conspirare visi sunt magnitudinis *ἐκθεσ. v.*
 praesertim cum hoc nostro seculo tot variae ac tam diversae quadran-
 di spatium viae in lucem prodierint; Illa enim Geometria indivisibi-
 lium tantopere hodie exulta, (quamque ipse Archimedes in mensu-
 randa Helice adhibuit) tot insuper ab aliis excogitatae interpolatio-
 nes numerosae, convergentiarum series ac protractiones, methodi di-
 visivae, tot Elementa per radices Algebraicas extracta, tam varia Cal-
 culi differentialis & summatorum compendia, tot limites Curvilinei &
 comparationes ad alias figuras, quae dum eandem semper produnt
 cum Archimedèis mensuram, simili omnes laborare vitio, haud ve-
 rissimile quis dixerit. Ad rigidius nihilominus examen si revocen-
 tur variae illae praedictae rationum complicationes, quibus passim
 Geometrae utuntur, non pauca Axiomata non benè limitata vel in-
 tellecta, nec non Hypotheses ad lubitum confectas, illam de qua di-
 scepatur, rationum differentiam produxisse, nullo negotio depre-
 hendet. *Quod nec majus nec minus altero, quin eidem prorsus aequale*
sit habendum, ecquis est qui ambigat? cum hoc tantopere sibi blan-
 dianur omnes effato, ut innumeras eidem superstructas demon-
 strationes passim invenias: nisi tamen dignè limitetur, ac secun-
 dum omnes dimensiones, quibus quantitates analogicae constant,
 peraeque applicetur, mox falsissima hinc deduci poterunt confecta-
 ria. Sed & barbara quaedam Scholasticorum juvat attingere, cum
 iis saepius imperitiores abutantur. *Naturam abhorreere ab infinito,*
ac praesertim interminabilem causarum seriem abominari, pervulga-
 tum est utique assertum: ast dum Infinitum divinae perfectionis,
 ab infinitae confusionis atque ἀταξίας tenebris discernere nequeunt,
 nubem pro Iunone amplectuntur, atque Coelum Orco æquiparant,
 qui Optimum quod Natura expetit, in ejus perniciem detorquere
 nituntur. *Causarum in infinitum progressum sola sustinet Dei po-*
tentia, quæ sublata frustra innumerabiles in Vacuo vel nihilo sibi
fin.

ingunt Athei saltus. *Infinitorum nullam esse scientiam*, passim clamitant, quæ tamen ubi in ordinem redacta fuerint, ipsis finitis faciliora sunt captu. Sed Mathematicorum hoc videtur Sphalma proprium, quo statuunt *progresiones* tam *geometricas* quam alias variè compositas *in infinitum decrecentes* tandem *degenerare in nihilum*, quo figmento vix quicquam perniciosius ad destruendam quantitatum indolem excogitari poterat: quantitates incomparabiliter (ut vocant) parvæ vel minores, adhucdum ob divisionem comparari possunt, quorsum ergò ista deducet comparatio vel dividuarum præscriptio? Sed quod omnis *ἀλογίας* caput & fomitem dixeris, est id, quod *Leges homogeneorum negligant*, ex coaccervatis signis sive meris punctis lineas sibi compingentes, ex lineis superficies, ex his demum molem corpoream: nullâ interim suppositâ unitate, quæ vel augmentum recipiat, vel quantum in infinitû divisibile continuo protrahat. Reliquas omnes hypothesium *παρεμβάσεις* quis enumeret? cum curvulas pro rectis, inclinationes minimas pro parallelismis, & vice versa, substituant; differentias inferiores præscindendo, sæpius potentias minores à majoribus relegent, cognitatas ab incognitis haud separent. Hinc illum Geometriæ defectum enatum quis non viderit? Auctoris nostri methodus ut prorsus libera atqve omnium harum imperfectionum expertus censerî possit, breviter *ὡς ἐν τύπῳ* modò delineanda venit, difficultatis tamen, quæ Geometras à vero tramite in avia seduxerit, præmittenda vel interferenda est generalis quædam adumbratio, quàm per figuras Geometricas & Intelligentias Algebraicas, hic expressas, quin diligens rerum scrutator non tam assequi quàm superare possit, vix est quod Auctor noster dubitet. Ad prima scilicet Geometriæ Elementa revocandum esse animum, simplicitas earundem admonet. Inter incognita nimirum vel potius neglecta Problemata, dum vitio mortalibus haud infveto, ad summa statim Mens evolare properat, hic quædam velut præcipua enodanda, primum sibi vindicant locum. Infinita nempe cujusvis lineæ per Spatium Triangulare, Quadrangulare, &c. transeuntis exhibenda est definitio Algebraica, quæ omnibus Sectionum varietatibus inserviat, quippe ejus beneficio rationalis statim inscriptio ac compositio spatii Cyclici, Elliptici, Hy-

perbolici, &c. illicò innotescet, specificà figuræ proprietate ex Chao dissimilium jam antea eductà atque cognitâ: ad evitandas enim tot irracionales lineas, quarum summa vel differentia inexplicabilis videtur, tam enormes spatii distractiones ut effingerent Tetragonistæ, tantum non adacti fuere. Quod si à punctis extra figuram datis sit ordiendâ comprehensio, Tangentes & Secantes Curvarum generali quadam regulâ constringendæ erunt, quæ ex Latere recto sic dicto, vel lineâ per centrum reflexionis transeunte, quàm elegantissimè deduci poterit: Hinc illa tantopere quæsitâ *Resolutio & constructio Æquationum* cujuscunqve gradus & dimensionis per Intelligentias Analyticas viâ maximè naturali expediri poterit, cum perfectâ harum determinatio cum ipsa Spatii dimensione tam arctè cohæreat, ut eadem utriusqve sit conformatio. Sed ad educendas Infinitorum Similium notiones universales, tam Analyticæ quàm Characteristicæ intimius perdiscendæ erunt, quò scilicet promptè, ex datis Differentiis radicalibus progressionum, earundem Coëfficientes elici, atque Idea Characteristica Potentiarum, quæ Spatium exstruunt, stabiliri possit. Sic ex iisdem signis Characteristicis ordine retrogrado initia progressionum, ex quibus Æquatio coaluit, colligi debent. His perceptis ad Syntheticas & Mesographicas via sternitur, quarum munus est, non tantum Algebraicè terminare series atque in unam redigere summam, sed ipsis porro in Infinito locum assignare, quo in magnitudinem Spatii transeant, quod innumeris ac divinis rationum compositionibus, per Harmonicas, Centrobarycas ac Logisticas Symmetrias quomodo perficiatur, immensi novi Operis structuram suggerit, quo amplissimum Mundi Intelligibilis Theatrum panditur, ac qua ratione ex insensibilibus Corporea ortum duxerint, pulcherrimo systemate tandem demonstrari poterit. Ad Scientiæ verò hujus adipiscendæ methodum, cum destinata sit Figurarum & Intelligentiarum

Tab. VII. Tab. VII. facta designatio, earundem ut exponamus indolem ac scopum, quàm maximè conducet, si Principiorum ductum sequamur, ac postea uno vel altero exemplo Auctoris nostri mentem uberius declarando ipsam veluti praxin paucis ostendamus. Principium omnis Similitudinis vel Rationis, (nam ipsa ratio similitudinis quæ-

qvædam est perceptio & comparatio) cum ipse sit *Deus*, ad extruendam Mundi machinam nullum aliud adhibet principium extraneum, nullam materiam Dei cœviam, nullam extra Deum motus potentiam. Hæc propositio summæ veritatis, *Est Deus*, sufficientissimum ipsi est Universi seminarium. Eadem propositio Metaphysicè expressa, & Algebraicè sive Logisticè designata, prorsus æqvatur huic alteri, datur *summè unum*, omnis essentia & existentia primum *δευτικόν*, infinite disseminatum, qvò negatò nihil omninò existere; qvò positò, ea omnia, qvæ Universi nomine continentur, spontè velut ex sempiterno Amoris fonte effluunt ac derivantur. Proinde *Unitas infinite fecunda* immensam illam vim creandi & Spiritus & Corpora hîc denotat. Cum enim tota Universi Fabrica sit immensa qvædam Existentiæ divinæ Enunciatio, qvâ demonstrari debet, qvot innumeris modis, summa illa veritas possit exprimi, hinc primum & ultimum omnis rationis in hoc infinite maximum & minimum ut resolvatur, necesse est. Mundus igitur, cum sit Numerus infinitus, productus ab Unitate, non eqvidem est ipse *Deus*, licet potentia infinita, qvæ hunc numerû constituit, Divinitatis Characteristicam denotet, unde primum veluti elementum rationis creandi Universû in illa fundatur habitudine, quam sinit unitas ad infinitam infiniti potentiam. Illa ut traducatur ad spatii figurationem, Arithmeticè vel Algebraicè denotari poterit hõc modò;

$$\frac{0}{1} \quad \frac{1}{1} \quad \frac{2}{1} \quad \frac{3}{1} \quad \frac{4}{1}$$

&c. vel literis supraposis: $\frac{a}{1} \quad \frac{b}{1} \quad \frac{c}{1} \quad \frac{d}{1}$ &c. qvâ continuè ad-

auctâ tandem infiniti numeri ad infinitum ratio $\frac{1}{1}$ ad ipsam iterum tendit ac progreditur unitatem, qvæ Fig. I. lineâ rectâ & Circulari, veluti primâ similitudinis mensurâ in extensionibus, repræsentari poterit. Sed filum istud hâc vice abrumpendum est. Continuationem descriptionis & declarationem figurarum Tabulæ VII. benevolus Lector sequenti mense Octobri expectabit.

Fig. I.

KILONII

Christianus Detlevus Brockdorff, Eqves Holfatus, superiori men-

menſe Auguſto, Præſide *Simone Henrico Muſſeo*, I. V. D. & Inſtit. nec non Jur. Nat. & Gent. Profefſore Ord. in auditorio majori *Positiones Juris, rationibus ſubnexis breviter illuſtratas*, publico eruditorum examini ſubmiſit. (2½. plag. in 4.)

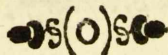
*Samuelis Keyheri IC. & Anteceſſoris
Kilonienſis, Solutio Problematis, ab Anonymo
propoſiti Menſe Februario. p. 32.*

Modiolus præparetur cum embolo & operculo, quò antèrius modioli oriſicium arctè claudi queat. Antèquam autem claudatur oriſicium antèrius, immittatur per poſterius oriſicium embolus cum globo ſibi alligato, qui poſtquam modioli oriſicium antèrius clauſum fuerit, ſimul cum globo retrahitur uſque ad oriſicium poſterius, ità, ut hoc oriſicium arctè clauſum maneat. Quò factò modiolus evacuatus ad metam vel ſcopum deſideratum dirigitur, & ligamento globi ſoluto embolus ſubducitur, ut aëri exteriori vacuum modioli replere conanti aditus aperiat, qui magno impetu globum poſterius modioli oriſicium obſidentem propellet, & ad ſcopum præfixum tendere coget.

Petrus Johannes Chriſt-Frid-Reich Hannemann (D. Ioh. Ludovici Hannemanni, Philoſ. Nat. PP. filius) commentarium de *Divinitate Medicorum*, nec non de *anomalis curationibus*, meditat. Multa quoque (ex quo ſtudium ſuum Medicum cum Jurisprudèntia commutavit) ad elaborandum commentarium de *Aulicorum & Martis filiorum arcanis* collegit, quem cum orbe erudito communicaturus eſt.

LV BEC AE.

Henricus Dürſoy Eceleſiaſtes Templi Jacobæi, Rudimenta Chriſtiana fidei, ab Uxore (cui eadem inſcripſit) domesticis ſuis inculcanda, edidit, hòc titulò: *Tägliche Hauß-Schule für ſich und ſeine liebe Weiche-Kinder auffgerichtet von Henric. Dürſoyen/ Prediger an S. Jacobi in Lübeck. Røgeburg/ gedruckt bey Sigismund Hoffmann/ 1698. (6. plag. in 8.)*

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS

Edita Calendis Octobr. M DC XCVIII.

ROSTOCHII,

Joachimus Lindemann, SS. Theol. D. Phys. ac Metaph. Prof. P. & ad D. Mariæ Archidiaconus, typis exscribi curavit *Sermonem funebrem*, quò non ità pridem Consuli Seniori Rostochiensis, *Dieterico Wolffraht* / (an. 1628. d. 19. Febr. patre Senatore ejusdem nominis Rostochii nato, & d. 9. Febr. hujus anni 1698. mortuo) ex Deuteron. 34. 5. parentavit, simulque funus comitantibus, nomine relictae viduae, filiique unici, *Dieterici*, Hereditarii in *Warstorff* & *Drochhusen* / ac Præfecturæ Ducalis Mecklenb. Svanensis Capitanei, gratias egit. (9. plag. in fol.)

Johannes Joachimus Schöpffer / I. V. D. & Prof. P. Com. Palat. Cæs. & Consistorii Ducalis Assessor, d. 4. Sept. publicè indixit *Exercitationes Disputatorias*, à 4. Studiosis, respondentium & opponentium partes alternatim suscepturis, singulis diebus Sabbathi à meridie habendas; quarum primam de *Historiâ Juris Civilis* d. 10. Sept. defendit *Iacobus Henricus Zerneke*, Thor. Prussus, qui studium Theologicum cum Iuridico commutavit, ceu mense Ian. p. 8. diximus. *Exercitationem secundam*, Theses quasdam maximè controversas ex *Libro 1. Digestorum* continentem, d. 17. Sept. proposuit *Georgius Adamus Schleüßing* / Budisâ Lusatus; *Tertiamque* ex *Libr. 2. & 3. Digestorum* ventilavit *Erdmannus Sigismundus Bartholdi*, Francof. Marchicus. *Quartam* de *Restitutione in integrum* proxime proponet *Balthasar Schmaltz*, Stargard. Pomeranus, & sic porro alternis vicibus erit procedendum, donec *viginti* Disputationes (quarum singula dimidio tantum quaternione constant) absolutæ fuerint.

Die 15. Septemb. Decano *Henrico Christiano Tietse* / Phil. & I. V. D. S. Theol. Cand. & Eloqv. Prof. P. Procancellario autem paulò

paullò antè memorato *D. Joachimo* Ìndematit/Facultas Philo-
sophica *Actum Promotorialem* in Auditorio majori celebravit , quò
sequentes septem Candidati *Magisterii* gradu ornati sunt: 1. *Dietericus Schröderus* , Wismariensis. 2. *Christophorus Cothenius* ,
Rostochiensis. 3. *Johannes Decker* / Rost. 4. *Christianus Dietericus Haltermann* / Rost. 5. *Joachimus Stoes* / Hamburgensis , (quem non ità pridem etiam *Laureà Poeticà* insignivit *D. Georgius Amfelius* , Comes Palatinus Cæs.) 6. *Nicolaus Lütens* / Hamb.
7. *Gabriel Martianus* , Panormitano-Siculus , quondam *Cremae*
in Italià Theol. Pontif. Prof. nunc verò *Orthodoxiae Studiosus* , &
Juventutis Academicæ in lingvâ Italicâ *Informator* , qui superiori anno 1697. *Lubecæ Historiolam Italicam* , ad modum *fabulae Romanensis concinnatam* , typis evulgavit , cui titulus : *Floridoro* (7. plag. in 12. oblong.) *Thema Orationis Decani* fuit de *Philosophiâ elegantiori* , quam *obtinemus ope ordinis* , *finem ultimum respicientis* ; *Procancellarii* verò *thema* fuit : *Philosophia ab ancillatu* , quò *præter meritum traducitur* , *vindicata* . *Ultimus Candidatus* , præviò sermone de *Philosophiâ studiâ Patribus V. T. non ignotò* , gratias persolvit.

Die 18. Sept. *Andreas Daniel Habichborff* , SS. Theol. D. ejusdemque Prof. P. & Seren. Duc. Meckl. *Consiliarius Confistor. Collegiique Profess. Ducal. & Fac. Theol. Senior* , publicavit *Theses in universa Theologia fidei questiones selectiores* , juxta methodum *Königiano-Qvenstedianam* ordinatas , & 24. *disputationibus* , horis pomeridianis dierum *Mercurii & Sabbathi* , ventilandas ; quod sequentes 12. *Studiofi* in se receperunt , factòque d. 21. Septemb. initio , ità porò præstituri sunt , ut , dictò *Professore Præsidente* , duo semper *Respondentes* adhibeantur quorum alter *novitius Assumentis* , alter *veteranus Assistentis munere fungatur*) reliqui autem *Opponentium partes* impleant. Scilicet : 1. *Leopoldus Westhoff* , *Neostad. Holfatus* . 2. *Iac. Henricus Meyer* , *Mundera-Hannoveranus* . 3. *Henricus Hierner* , *Wöffelsflöta-Holfatus* , (qui jam antè eodem *Præsidente* duas *Disputationes* ex *Isai. 16. 9. & Gen. 14. 18.* defendit , ceu *menfe Jun. p. 87. memoravimus* , eidemque in *Disputatione*

tationibus cùm super Augustanam Confessionem, tùm super Formulam Concordiæ, frequentius respondendo & opponendo, imò etiam absentium vel deficientium aliorum vices supplendo, industriam suam probavit), 4. *Christophorus Rühn*/ Alftad. Thuringus. 5. *Daniel Christianus Ehrenten*/ Cribitz. Mecklenb. 6. *Ioh. Lantzius*, Lubz. Mecklenb. (cujus parens, ejusdem nominis, eòdem Præsidente an. 1670. disputationem de *Messia* defendit, & eòdem duce Orationem Ebræam de *Ionâ*, passionis & resurrectionis Christi typò, habuit). 7. *Mich. Ludov. Schmidt*/ Pomer. 8. *Gothilf Karge*, Münchbergâ March. 9. *Georg. Tempelhoff*/ Bern. March. 10. *Franccus Bredovv*, Berol. March. 11. *Ioh. Godofr.* jur èmden, Luch. Luneb. 12. *Georg. Timæus*, Bucov. Marckius.

Eòdem d. 18. Sept. *Iohannes Ernestus Schaperus*, Med. D. ejusdemqve Prof. Ducalis P. *Programma* edidit, qvò studiosam juventutem ad *Collegium experimentale & curiosum Physicum*, nec non lectiones *Anatomicas curiosas*, invitat. (1. plag. in 4.)

Die 22. Septemb. sub præsidio *Ioh. Fechtii*, SS. Theol. D. & Prof. P. Consistorii Ducalis Mecklenb. Assessoris, & Districtus Rostoch. Superintendentis, ut & Facultatis suæ h. t. Decani, *Hermannus Christophorus Engelse*, Rostochiensis (de qvò mense Majo, p. 70.) Lipsiam abiturus, proprio Marte elaboratam Disputationem Theologicam, *Praadamitismi recens incrustati examen* completentem, habuit (6½. plag. in 4.) Cap. I. hujus Dissertationis brevem recapitulationem primæ illius de Præadamitis concertationis (occasione dogmatum *Isaaci Peyrerii*, Galli, enatæ) instituit. Cap. 2. Præadamitismi (ab auctore libri, qvi vocatur *Philosophia Scripturæ interpres*, ut & à *Thomâ Burnetiò* & *Carol. Blountiò*, recens incrustati historiam complectitur. Cap. 3. deniqve Præadamitismi recens incrustati examen sistit, eundemqve variis argumentis confutat.

Johannes Nicolaus Quistorpius, SS. Theol. D. ejusdemqve Prof. P. ad D. Nicol. Pastor, & R. Min. Director, d. 25. Sept. *Programma* publicavit, qvò omnes omnium ordinum cives Academicos & literatos invitavit, ad audiendus benevolè *Disputationes Theologicas*, quas nonnulli orthodoxæ Theologiæ cultores, de rebus Theologicis gravisimis, hodieqve vexatis, proprio Marte elabo-

boratas, sub ejus præsidio singulis dehinc hebdomadibus (nisi impedimenta publica intervenerint) habituri sunt. Nomina horum, tam Respondentium, quam Opponentium futurorum, sunt sequentia: *Albertus Joachimus Krakevitz* / Eqves Megap. *M. Ioh. Ioach. Polzius*, Rostoch. *M. Christoph. Cothenius*, Rost. *Arnoldus Richter*, Altona-Hollatus. *M. Franc. Albertus Epinus*, Mecklenb. *Georg. Bernhardus Richter*, Altona-Hollatus. *Tago Faxovius*, Scano-Svecus. *Ioh. Christ. Schaper* / Lucca-Lufatus. *M. Iacobus Schröder* / Anclamia-Pom. *Sigismundus Lange* / Gedan. *M. David Zothsack* / Stettino-Pom. *Frid. Ludov. Nischke* / Berol. March. *M. Ioh. Decker* / Rost. *M. Dietericus Schröder* / Wismar. *M. Nicolaus Lütens* / Hamburg.

SEDINI

Typis excusa est Concio, quam *L. Gottlieb Eckstein* / Ecclesiæ Cathedralis S. Mariæ Presbyter, nec non Theol. & Ling. Orient. in Gymnasio Carolino Professor, ac Bibliothecarius, die 17. Junii anni currentis, Natali S. R. M. Sveciæ, habuit, hęc titulõ: *Sub umbra Altissimi*, Dessen wolte bey seiner andern / auß Psalm-LXXXV, v. 4. 5. am XVII. Junii zuhaltener solennen Danck Fast- und Vertags-Preigt / da zugleich des Großmächtigsten Königs und Herrn / Königs CARL des XII. der Schweden / Gotthen und Wenden Königs, &c. Königlicher hoher Geburts-Tag mit zu feyren anbrach / nechst Gott und seinem Worte gehorsamst gedencken *L. Gottlieb Eckstein* / &c. Alten Stettin / bey *Daniel Starcken* / des Königl. Gymn. Buchdr. (6. plag. in fol.)

GEDANI

Calendis Septembris per auctionem divendebantur libri, quos reliquerat *Iohannes Iacobus Hoynovius*, Gedani ad S. Spirit. Ecclesiasticus Germano-Polonus, qui an. 1653. d. 4. Ianuar. natus, hęc ipsodannõ 1698. d. 25. Iulii decessit.

Iohannes Ernestus von der Lunde / Syndicus Reip. Gedanensis, tres *Dissertationes Iuridicas* ad forum Civitatis Gedanensis accommodatas, edidit, quarum I. agit de vindicatione Hominum propriorum, ejusque præscriptione. II. continet resolutionem quæstionis: an in successione ab intestato defuncti fratris vel sororis uni-

unilateralis liberi, cum patris vel matris germanorum fratrum vel fororum liberis concurrant? III. Ius parentum in liberos, circa ingressum in Religionem & vota monastica, exhibet. (31. plag. in 4.)

Eodem auctore antehac prodierunt:

Theses Iuris miscellanæ, sub moderamine D. *Christiani Sehti*, Regiom. 1674. (2. plag. in 4.)

Theses Iuridicæ Iuris publici universalis & particularis, sub ejusdem moderamine, ibid. 1675. (2. plag. in 4.)

Prototypon boni principis, sive de gubernanda feliciter Republica, ex *Senecæ* lib. 1. de Clementia, Cap. 3. Dissertatio. Elbingæ, 1675. (9. plag. in 4.)

Dissertatio Iuridica de *Incestu*, in quâ de singulis Incestus speciebus & illarum poenis ex professo agitur: Incidenter autem alia Iuris materiæ, utpote de Iure Naturæ & Gentium propriè ità dictò, Iure Civili, prohibitionibus matrimoniorum ob vinculum necessitudinis, potestate dispensandi in gradibus prohibitis, &c. paucis attinguntur. Lugd. Batav. 1678. (11½. plag. in 4.)

Dissertatio de *Origine, Libris & Auctoritate Iuris Civilis Romani*, & *Statutarii Gedanensis*, unâ cum Collationibus Iuridicis ad Tit. 1. & 2. Lib. 1. Institutionum Iustinianearum. Dantisci, 1680. (13. plag. in 4.)

Collationum Iuridicarum ad Institution. Iustinian. Lib. 1. Tit. 3. 4. 5. 6. 7. 8. continuatio, cui accesserunt Conclusiones quædam in controversæ ex Iure Publico universali, & Iure privato, Gedani, 1682. (6½. plag. in 4.)

D. *Samuel Schelgwigius* ultimo scripto D. *Phil. Lac. Speneris* contra ipsum evulgato, sequenti librò respondit: *Die Safft- und Krastlose Abfertigung* Hn. D. Philip Jacob Speners, durch summarische Wiederholung der in der Sectirischen Pietisterey zusammengetragenen Irthümer, und gründliche Behauptung der wahren Lehre, &c. nebst Beantwortung anderer miteingemischten Sachen / geprüfset / und dem Urtheil der Evangelischen Kirchen unterworfen / &c. (22. plag. in 4.) In hóc tractatu deciduntur sequentes Controversiæ: 1. An homo coram Deo per fidem operosam iustificetur, ità ut fides, præsertim in primo justificationis actu, opera, vel (sub quo nomine

omnia opera continentur) Charitatem, vel saltem vires diligendi, coram Iudicio Dei, siquidem vera fides esse & justificare debeat, necessariò secum ferat? 2. An ad legalem perfectionem, quæ hoc nomine juxta propriam vocis acceptionem digna sit, in hac vita perveniamus, aut pervenire queamus, & quid de perfectione inter Evangelicam & Legalem mediâ scribendum? 3. An de regenitò dici queat, quod legem juxta ἐπιείκεια Evangelicam fervet? 4. An opera bona hujus vitæ rectè pro parte beatitudinis, seu spiritualis, seu gloriosæ venditentur? 5. An literalis & quidem veritati consentanea notitia, quæ in rebus fidei ex verbo Dei, prouti hoc auditur vel legitur, resultat, perpetuò, etiam apud impios, pro spirituali, ad tertium Symboli Apostolici articulum pertinente, vivâque & ex divino lumine proveniente notitiâ haberi mereatur? 6. Vtrum Impius qui Theologiam ex lectione vel auditu divini verbi ita didicit, ut notitia ejus divino verbo consentiat, à Deò doctus sit? vel an idem ille ex merè naturalibus viribus, quæ strictè loquendo divinæ non sint, ad notitiam in omnibus articulis Christianæ religionis rectam & sensui Spiritûs S. convenientem pervenire queat? 7. An Sanctificatio primam Illuminationem præcedat, & proinde Illuminatio sine Sanctificatione esse nequeat?

Mense Septemb. etiam Gedano *Francofurtum* ad Viadrum secesit *Iohannes Schultzius*, I. V. D. ac Nobilis Polonus, Juris nuper & Historiarum Professor in Athenæo Gedanensi, ejusdemque Inspector, jam verò Seren. Electoris Brandenburgici Consiliarius, & ab eò in Academiam Francofurtanam evocatus, ut B. *Petro Schultzio* in ordinariâ *Juris Professione* succederet. Hic præter Disputationem Inauguralem, Francofurti habitam, de *Civilitate proficua*, aliamque de *Philosophiâ Principum*, &c. Gedani hæcenus edidit:

Tabellas, in quibus *Ius Civile* universum, quantâ fieri potuit brevitate, contractam exhibitur. 1689.

Harmoniam Struvio-Schnobelianam, observationibus Grotianis parallelis insigniter auctam. 1693. (2. Alphab.)

Tractatum Historico-Politicum de *Poloniâ nunquam tributariâ*. 1694. (1. Alph. 22. plag. in 4.)

Panegyricum, IOANNI III. Polon. Regi dictum. 1694. (9. plag.)

Sermo-

Sermonem gratulatorium, felici, quod an. 1694. inter MAXIMILIANVM EMANVELEM, Electorem Bavarum, & THERESIAM KVNIGVNDAM, Poloniarum Principem, intercessit, conubiodictum. (12. plag.)

Disputationes quoque Gedani, per octo annos, quibus muneri Professorio præfuit, plurimas habuit; præcipuæ sunt:

De *Antropophagiâ* Naturali Iuris adversâ.

De *Fatô juvando*, sive de oblati casu in jus vertendis.

De Rebellionem *Burdigalensi*.

De *Contractu Medici cum ægroti*.

Manus oculata, dissertatione Iuridicâ delineata.

De eo quod non vetat *Lex*, vetat fieri *Pudor in Matrimonio constituendo*.

De *Sacrificiis sive victimis Statûs*.

De *Iustitiâ Casuum pro amico*.

De obligatione *Studioſi Stipendiarii*.

De *Iure Angariarum*, sive vom *Beschlag der Schiffe*.

De *Potestate Herili & Patriâ*, ex Iure Civili, Culmensi & Municipali.

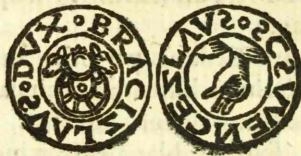
Resolutio Quæſtionum Miscell. ex Iure Maritimo depromtâ, &c.

THORVNII

Præfide *M. Georgio Wendio*, Gymnasii Thorun. Rectoris & Profess. P. die 13. Aug. *Iohannes Czimmermannus*, Thorun. (Ioh. Czimmermanni, Reip. Thorun. Praefidis, filius unicus, qui etiam Calendis Maji hujus anni Orationem habuit de *Majestate Sarmaticâ, homagii terrarum Borussiae cultâ*) conjecturas aliquot Politicas, de *susceptis Magni Moscoviae Ducis Petri Alexiviz per varias Europa provincias Itineribus*, ad discurrendum proposuit: dubitandi provinciam in se suscipientibus, *Davide Schmidio*, Stolpâ Pomer. *Georgio Aursbach*, Olsnâ Silesio, & *Georgio Meyer* / Regiomont. Borussia. ($\frac{1}{2}$ plan. in 4.)

Eodem Præfide modò dictus *David. Schmidius*, Stolpâ Pomer-

meranus, d. 10. Septemb. disputavit de *antiquo & curioso*
Bretislai, Bobemia Ducis, Nummo argenteo,

(cujus altera pars *abenum* præfert, Boleslao olim ab Ottone I. Imp. cum onere calefaciendi aquam, in pœnâ datum, circumscriptis verbis: BRACISLAVS DVX. altera verò *manum* è nubibus protensam, cum epigraphæ: SCS. WENCESLAVS.) judicia sua de eodem communicantibus, *Michaële Karstburg / Falckenburgo* Marchico, *Laurentio Christiano Stiege / Belgart.* Pomer. & *Iohanne Ditz / Tempelburg.* Polono. ($\frac{7}{8}$ plag. in 4.)

ELBINGÆ

M. Ernestus König / Gymnasii Rector, edidit *Disquisitionem Ethicam super Iustitiâ particulari, libris duobus Viri perillustri Samuelis L. B. de Pufendorff, de Officio Hominis & Civis, dilucidandis tributam.* ($8\frac{1}{2}$ plag. in 4.) Disquisitionis hujus Cap. 1. agit de Necessitate & Causis externis Iustitiæ particularis. 2 De Causa formali ipsius, & Definitione, item quibus modis differat à Iustitia universali. 3. De Objecto, potissimum reali. 4. De Fontibus ejus, quod alteri debetur jure perfectò, & de actibus I. P. propriis. 5 De Iustitiæ particularis divisione. 6. De Iustitia Commutativa in pactis & contractibus. 7. De Iustitia Commutativa in ordine ad delicta. 8. De Iustitia publica, seu administrativa & coactiva. 9. De Judicio, & in specie de forma ejus, hoc est, de Processu Judiciario. In fine accedit Parallelismus Institutionum Imp. Justiniani, & hujus de I. P. Disquisitionis.

Idem Auctor antehac *Sedini,* cum in Gymnasio Regio Professionem Eloquentiæ obiret, *Institutiones Oratoriæ methodicæ* evulgavit, an. 1664. (21. plag. in 12.) *Thorunii* verò, cum Gymnasio illius civitatis Rector præflet, scripsit *Ideam præceptorum Logicæ,* 1675. (5. plag.

in 12.) *Elementa Rhetorices*, 1676. (12. plag. in 12.) *Fasciculum Exercitationum Ethicarum & Politicarum*, 1680. (35. plag. in 4.) *Provocationem à Decreto abdicationis Thoruniensis ad bonarum artium Patronos virosque doctos*. 1683. (20. plag. in 4.) *Elbingæ edidit Introductionem ad libros duos Pufendorffii de officio hominis & civis*. 1691. (8. plag. in 4.)

REGIOMONTI

Die 2. Septemb. *Theodorus Volk* / Regiom. Prussus, (D. Ioh. Christophori Volk / I. V. D. & Prof. P. Consiliiarii Elect. & Consistorii Sambienſis Præſidis, filius secundo genitus) sub Præſidio *M. Georgii Thegen*, Phil. Pract. Prof. P. Disputationem Politicam de *Tyrannide & Tyranno*, habuit (5. plag. in 4.)

Hujus frater, *Iohannes Volk* / (primogenitus dicti Consiliiarii filius) eodem Præſide d. 4. Sept. ex Politicis de *optimâ ex voto Republicâ* disputavit. (4. plag. in 4.)

Præcedentium parens, *Iohannes Christophorus Volk* / I. V. D. & Prof. P. O. Seren. Elect. Brandenb. Tribunalis Consiliiarius, & Consistorii Sambienſis Præſes, Disputationem *vigesimam nonam ad Pandectas* (vid. mens. August. p. 131,) die 5. Septembris habuit, Respondente *Reinholdo Nagel*, Regiom. adeoque librum XXI. ff. absolvit. In fine dictæ Dissertationis memorabile *Responsum* Facultatis Theol. & Iuridicæ Regiom. affertur, an. 1694. d. 3. Iun. Ministris quibusdam verbi divini, qui *χριστοδωσιαν* detrectarunt, datum, quò sequentes duæ quæstiones, 1. *Ob ein Theologus und Minister Ecclesiæ, so dubiam conscientiam de legitimâ vocatione eines andern Predigers, der introduciret werden soll, hat, und solches mit einem Eide zu bestärcken erböthig, nicht in seinem Gewissen verbunden, sich der Beywohnung zu introduction, und dabey vorgehenden Handauslegung, zu enthalten, ob ihm gleich eine unter-Dringkeit solches beschlen; zumalen da das Beyseyn aller und jeder Prediger nicht de substantiâ sohaner investitur ist, und andere solche verrichten können?* 2. *Ob ein solcher Minister Ecclesiæ, der in gebührender Bescheidenheit gegen die Dringkeit sich deßfaß entschuldiget, und declariret, daß*

er ob dubiam conscientiam, und daß er Gott mehr gehorchen müsse/ als den Menschen/ keinesweges aber der Obrigkeit sich zu wieder setzen/ deswegen könne mit Bestand Rechtsens bestraffet/ oder gar removiret werden? prolixè tractantur, & rationibus decidendi annexis solvuntur.

Die II. Sept. *Michaël Pantelius*, Med. D. pro receptione in Facultatem Medicam disputavit de *Mercurio*, & *ejus in usu Medico operandi ratione*, Respondente *Daniele Philippo Vasmaro*, Minda-Westphalo. (2. plag. in 4.) Dissertatio hæc bimembris est; & altera quidem pars Mercurium ex spiritu acido-salino, terrâ metallicâ, nonnunquam & metallo actuali, intermixtâ pingvedine sulphurâ certâ proportionem saturatâ, constare probatur; altera autem pars Mercurii in usu Medico operandi rationem exhibet; quæ cum alia crudi, alia præparati sit, crudi tam internè quàm externè exhibitæ effectus gravitati seu ponderi ejus, & figurâ globosâ imprimis, non spiritui acido, (cum hic terrâ minerali & sulphurâ pingvedine nimium saturatus sit) præparati verò tam præcipitati quàm sublimati salibus, eorumque spiculis seu figuris adscribuntur. Post præparata ex Mercurio, quæ mediantibus salibus operationes suas efficiunt, de alio adhuc præparato, ubi Mercurius cum sulphure combinatur, *Cinnabari* nempe, Auctor agit, tam nativâ, quàm artificiali, quarum hæc alteri præfertur, propterea, quod illa, nisi in granulis admodum pura reperiatur, arsenicalibus sæpè qualitatibus imbuta sit, & vomitum moveat, cum hæc artificialis antimoniij ex Mercurio puriori & sulphure inflammabili combinata, pingvibus suis particulis sulphureis, acidorum spicula involvat, & metallicis absorbeat: quod idem etiam de Æthiope minerali asseritur. Denique effectus specialis & soli Mercurio proprius, *Salivatio*, explicatur, quæ Mercurius sanguini, humoribus, ac præ cæteris lymphæ, communicatus, gravitate & rotunditate, sub figurâ suâ naturali vivaci, motum eorum accelerando, excitare dicitur, quod tum rationibus, tum experimento in Cane instituto, illustratur, in quo Mercurius vivus tepidus apertæ venæ crurali infusus, post 24. circiter horas initia salivationis præbuit, & cane non diu post mortuô, in utroque cordis ejus ventriculo, & per integram pulmonis substantiam,

tiam, ne minimâ quidem particulâ ejus exceptâ, in globulis minutissimis dispersus fuit repertus.

Die 16. Sept. *Reinholdus Sürmer* / Regiom. Prussus, sub præsidio *M. Laurentii Wegeri*, LL. Oriental. Prof. P. Ord. Disputationem Philologicam de *Osculatione manûs Idololatricâ*, ex *Iob. XXXI*, 26-28. examini publico exposuit. (3½. plag. in 4.) Idem Respondens anno 1695. sub Præsidio *M. Georgii Thegen*, Phil. Pr. P. P. disputavit de *Virtutibus Homileticis, Humanitate seu Comitæte, Veracitate & Urbanitate*. (6. plag. in 4.)

Die 19. Sept. sub præsidio *Godofredi Wegneri*, SS. Th. D. & P. P. Ord. *Arnoldus Henricus Sahne* / Regiom. Prussus, Quæstionem Philologico-Historico-Theologicam, *An Versio Græca, vulgò LXXII. Interpretum dicta, sit Ἰερέων;* Eruditorum censuræ subjecit. (2½. plag. in 4.)

RIGAE

Die 4. Augusti obiit *Wilhelmus Lange*, Med. D. & Practicus. Is an. 1656. d. i. Sept. Rigæ natus est, patre *Iohanne*, Mercatore, jactisqve in Scholâ patriâ Literarum fundamentis, in Gymnasio Keydanensi, Bilefeldensi ac Luneburgensi, studiis innutritus fuit; hinc Academiam Lipsiensem petens, primò quidem Theologiæ se mancipavit, at ob infirmiore[m] valetudinem postea Lugduni Batavorum Medicinam coluit. In hæc etiam (Belgio, Angliâ & Galliâ peragratis) ibidem, sc. Lugduni, summos honores, ac Doctoris gradum, præviâ Disputatione inaugurali de *Apoplexiâ*, an. 1684. assumpsit, & paullò post in patriam redux, primisque nuptiis Primarii Physici Rigensis, & Archiatri Regii, *D. Nicolai Vitte à Lilienau*, secundis verò *Francisci Dunte*, Portorii Præfecti, gener factus, ad obitum usque suum, praxin Medicam feliciter exercuit.

M. Michaël Pinsdorffer / Regiomont. Prussus, Scholæ Rigensis ab an. 1681. Rector, jam verò etiam ab Amplissimo Senatu ad *Professionem Philosophicam* in Gymnasio obeundam vocatus, munus hoc d. 6. Septembris Oratione solenni auspicatus est.

DORPATI

M. Iohannes Uppendorffus, Græcæ & Orientalium Lin-

gvarum Professor, (de quò mense Ianuar. p. 11. & Maj. p. 76. nec non Jun. p. 94. diximus) d. 4. Sept. hujus anni obiit. Is quinquagesimo tertio abhinc anno natus fuit *Tunderæ*, in Ducatu Slevicensi, & Kilonii literis operam dedit, ubi an. 1668. Præsidi *D. Matthiæ VVasmuthò* disputavit de *Vsu Philologiæ Hebrææ in Theologiâ Exegetico-Polemicâ*; item, Præsidi *Adamò Tribbechoviò*, de *Signò Crucis*; nec non an. 1670. Præsidi *D. Cæsone Grammio*, de *Sanguinis Esu*, pro consequendis summis in Philosophiâ honoribus. Seqventi anno 1671. ipse Præsides, Respondente *VVilhado Fabritio*, *ἄσκημα* Philologicum contra *Abusum Philologiæ Hebrææ in Theologiâ Polemicâ* proposuit. Postquam ex Academicâ discessit, *Holmiæ* primùm Rectoris munere per sexennium functus est in Scholâ Teutonicâ; deinde *Rigam* Livoniæ vocatus, ab an. 1678. ad præsentem usque annum ibidem *Regiò* Lycéo Rector præfuit; Tandem ante aliquot septimanas *Dorpatum* concessit, ad capeffendum Græcæ ac Orient. LL. Professoris officium. Sed, (quæ mira factorum via est) postquam hanc vix salutavit Academiam, novumque munus. ipsi demandatum, Oratione inaugurali (quam de *Divino S. Literarum κειμήλιω* sanctè adhibendo habere animum induxerat) nondum, fuit auspiciatus, morbo scorbutico correptus, cum magno omnium bonorum luctu ad plures abiit. De *Schematismò Geographicò*, ab ipsò editò, ut & de *Sciographiâ Chronologico-Historicâ*, adhuc edendâ, mense Ianuar. p. 11. egimus; Præter istos ingenii fœtus, sibi proposuerat adornare *Vindicias dicti Dan. IX, 27. de confirmatione fœderis* &c. contra Chronologum quendam, qui sub *Nathanaëli Philadelphi* nomine *Chronotaxin Heptadietericon* evulgavit: Constituerat etiam nonnulla commentari de *Ritibus Iudaicis*; Sed ea, aliaque plura id generis proposita, luctuosâ Academiæ, & orbi literato optimi viri morte intercepta sunt.

HOLMIAE

Die 5. Septemb. *Bollerus Luxdorff*, Dominus de *Sörup/Sandbye* & *Rosengaard* Potentissimi Daniæ Regis Secretarius supremus, Consiliarius Collegiorum Statûs, & per sexennium in *Aulâ Augustissimi Svecorum Regis* Legatus Extraordinarius, natus
Hafniæ

Hafniæ an. 1643. d. 19. Iulii, & præter insignem eruditionem, maximâ publicorum negotiorum experientiâ, summâque in Dominum fide illustri, vitam cum morte commutavit.

NIDROSIAE in NORVEGIA (vulgò *Drontheim*)

Præcedenti mense Septemb. *Petrus Schumacher*, qui *Greiffenfeldii* nomine notissimus est, clementissimo Regis permissu obtinuit, ut ægri corporis curandi causâ è custodia Munckeholmensi in hanc civitatem sese conferre ipsi licuerit.

HAFNIAE

Die 12. Septembris *Michaël Zachaus*, Cremnitio-Hungarus, per quadraginta duos annos in Ecclesiâ Germanicâ *Cantoris* munere functus, septuagesimò quartò ætatis annò obiit.

Die 27. Septembris Serenissimus Princeps, CAROLVS, Hassiæ Landgravius, (è domo Cassellanâ) in Academiam Regiam Equestrem introductus fuit, quem *Hermannus Fridericus Meyer*, ejusdem Academix Alumnus, (filius *Reinholdi Meyer*, Consiliiarii Statûs, &c.) Oratione Gallicâ, publicè habitâ, excepit.

Jacobus Henricus Paulli, de quo mense Julio p. n.6. dictum, *Hymnologiae* suæ sacræ ibidem memoratæ, nova additamenta adjecit, *Decadem* scilicet *nonam* & *decimam*, ex folio tertio *Trifolii Sacri Serotini*, quod Ienæ an. 1676. prodiit. (2½. plag. in 12.) In isto Cantilenas rhythmicas Latinas pangendi genere etiam non infelix est *Ianus Lönborgius*, *Christierni* filius, Othonia-Danus, in cujus Musæo integrum *Canticum Canticorum* hoc modo elaboratum latitat, & anhelat, ut impensis bibliopolæ cujusdam editoris luci publicæ exponatur. Idem quoque scripsit *Thesaurarium Providentiæ divinæ*, ex Gen. 22, 14. *Dominus providebit*, quod in Musæo *Iulii Conradi Rüdemanni*, Brunsvicensis, reconditum, typothetæ manus expectat.

Cæterum paullo ante dictus *Jacobus Henricus Paulli*, nuper unâ cum *Friderico Adolpho Hansen*, Consiliiario Regio, (a Legatione Svecicâ reverso, ac nunc in Hispaniam ablegando) à S. R. Majestate Daniæ *Nobilium* Ordini fuit adscriptus; obtinuitque

prior cognomentum à Rosen-Schild / posterior verò ab Ehren-Krohn.

OTHONIAE in FIONIA

Thomas Broderus Bircherodius, Eloqv. Prof. & Scholæ Cathedr. Rector, præter ea, quæ mensè Augusto p. 143. memoravimus, ingenii monumenta, *Origines lingvæ Septentrionalis Islando-Sveo-Gotho-Cimbricae*, ejusdemque cum pluribus aliis Asiae & Europæ lingvis affinitates, præ manibus habet, primam alphabeti literam mox Speciminis loco editurus. Vnde forsân discant Germani, Galli, Britanni & Itali, meliores linguarum suarum origenes, quàm hæcenus orbi literato communicarunt.

CARTEMVNDÆ in FIONIA

Matthias Henr. Schachtius, Rector Scholæ Cartemündensis in Fionia, varia curiosi argumenti opera, partim sub manibus, partim prælo parata habet, quorum hic est syllabus:

Enarrationum Historicarum de *Grönlandiâ* Collectanea, cum mappis Geographicis & Hydrographicis, multis antiquitatibus referta. in fol.

Phonascus Danicus, totam *Musices* artem, quæ theoriam, quæ praxin spectat, tractans, cum multis rarioribus in *Compositione* Itolorum novissimis experimentis, fidibus & instrumentis, quinimò voce canendis, & demum Organo pulsandis. in fol.

Designatio Medica de variis Humani Corporis Morbis, eorumque definitionibus, differentiis & curationibus, ex optimorum Medicorum operibus congesta. Accedit in nuce *Chymia*, sive *Enucleatio Chymicæ*, cum Appendice de *Medicamentorum Chymicorum compositione*, in quâ varia Chymicorum arcana deteguntur (junctim hoc opusculum bonò cum Deò publico dabitur, cum inscriptione: *In Nuce Medicina.*) in fol.

Robur Vngaricum, præcipuorum in Vngariâ fortalitiourum situationes & historias cum figuris exponens. (Hæc elucubratio adhuc sub calamo sudat) in fol.

Bibliotheca Musica, sive *Muscorum clarissimorum*, eorumque scriptorum recensûs alphabeticus, multò studiò multâque lectione collectus. in 4.

Γνωσις Τοπογραφικα Centri Maris Baltici Guthilandiae, Historiam Ecclesiasticam, Politicam, moralem & naturalem, cum mappis Geographicis ac Hydrographicis, nec non varia Antiquitatum specimina, numismata, utensilia, Palatia, Tempia, Sigilla, & ejusmodi alia multa, exponens. (Quotidianis studiis adhuc in umbra augetur, antiquitates quasdam Patriam anxie desiderans.) in 4.

Dissertatio Philologico-Historico-Physica de *Cochleis, Conchis & Conchylis*, cum Iconibus. In praefatione Mulera rariora Europae totius recensentur. in 4.

Observationum Physicarum Analeceta, de *Animalibus odoriferis*, imprimis verò de Hyæna, vulgò Civetta, itemque de Capra Moschi. Illustrantur varia experimenta de Moscho & Zibetho. Cum figuris. in 4.

Chronologia Academica Europæ, de omnibus in Europa Academicis, earumque fundatoribus, Professoribus, Auditoriis, Collegiis, Bibliothecis, &c. ordine alphabetico congesta. In Praefatione de Scholarum, Gymnasiorum, & Academiarum ortu & progressu à Diluvio ad nostra tempora succincta continetur historia. in 4.

Enucleatio solidissima institutionum *Physognomiae & Chiromantiae*, ex probatissimis Auctoribus conflata. Cum figuris. in 4.

Observationes miscellaneæ nov-antiquæ *Physico-Historicæ*. Cum fig. in 4.

Theorematum Politicorum libri III. Praecepta, expositiones, accommodationes, & corollaria continentes 1. Imperiorum, 2. Regnorum, 3. Ducatum, 4. Rerumpublicarum. in 4.

Observationes Botanicae de Plantis circa Cartemundam spontè nascentibus. in 4.

De *Mirandis in nostro Septentrione*, imprimis verò *Daniæ & Norvegiæ*, *Lapidibus figuratis*, cum multis figuris, Dissertatio Physica. in 4.

Compendium *Geometriae*, cum fig. in 4.

Præcognita Matheseos, de lineis rectis, obliquis, parallelis, triangulis, quadrangulis, &c. cum *Horologiorum* conficiendorum, nec non *Castellorum & munimentorum* formatione. in 4.

Lexicographia, sive Conspectus Lexicorum omnium Facultatum,

tatum, Artium & Lingvarum, &c. in 8.

Vfus practicus de *Globo Terrestri* cum fig. in 8.

Compositiones variae Musicales, tam sacrae quam prophanae, a
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. Voc. cum instrumentis diversis canenda.

Plura alia mente servantur, quae felicior olim vita, si Deo libitum fuerit, calamo exponet.

SLESVICI

Deblevi Cluveri Methodus Infinitorum Similium,

Figuris Geometricis, Numeris & Regulis Algebraicis uberius declarata, additâ novâ dimensione *Parabolae Quadraticae, Cubicae, &c.*

secundum omnes potentiarum gradus: nec non resolutione *Centrobaryca Spatii Cyclici* in infinita plana similia,

quae sint in ratione Numeri ad

Numerum.

Fig. I. Tab. VII. Septembri additæ

Quælibet nimirum linea sive Recta sive curva, sic & Superficies & quævis corporum compages infinita divisionis capax est, spectata tamen ut integra sive continua summam illam *Unitatis indivisæ* speciem sive imaginem undique exhibet: hanc progressionis indolem observans, quod per analysin discerpta in innumerabiles particulas $\frac{1}{2} \frac{1}{3} \frac{1}{4} \frac{1}{5} \frac{1}{6}$ &c. nunquam ad primam per numeros

accessum præbeat; vel si ex infinitis unitatibus eadem (tanquam Elementis redintegrantibus) componatur, ultimam attingere haud permittat, quamvis sub uniformi Similium Ideâ inter extrema finitam sedem sibi figat, adeo ut axioma illud, *infinitorum neque primum neque ultimum dari*, hoc quidem sensu à veritate haud discedat. Sicuti autem illa de *Compositione continui* tam variè agitata disquisitionis, inextricabili ferè Labyrintho clarissimos quondam Græciæ Philosophos detinuit, cum aliis ut *Leucippo, Democrito*, ejusque discipulo *Epicuro* in indivisibilibus velut *atomis* tandem subsistendum esse videbatur. Scientissimis verò ut *Pythagora, Platone, Zenone, Euclide*, ac reliquis *Mathematicis* cum *Aristotele*, sectionem Spatii in infinitum protrahendam esse, constanter asserentibus. Numeris præterea an Linea antiquior vel prior esset, sic an quantitas continua discretæ sit præferenda, nova fuit quæstio.

Autori nostro in hac suâ methodo ea per rationes evidentissimas probatur sententia, quæ actu infinitas partes in quovis extenso requirit, sub formâ nempe unius per continuas, primæ existentie vires colligatas, quas deinde dinumerando, potentiam tantum analogicam mens humana percipit: neque enim Geometra dum spatium dividit, partes inibi de novo fingit, sed jam à naturâ designatas ad suas potius transfert demonstrationes. Sic neque Numerus ante Lineam, nec Linea ante Numerum sed utraque simul compositi Schema perficiunt, licet Pythagorei ex numeris etiam puncta deducant, cum *Ἀριθμὸς* ipsis definiatur *res sapientissima*. Extensum quippe in infinitum divisibile hoc modo nihil aliud in suo recessu fovet, quam summam illam Unitatem rerum omnium genitricem ab infinito intervallo suspiciendam esse, quæ inaccessio lumine infinitæ dinumerationis actum sustinet. A profano tamen illo errore, quò Spiritum Divinum in immensum quoddam corpus transformare, vel Deum sensibilis mundi formam induere, ac veluti animam Catholicam rebus omnibus infundere, vel Naturam loco Numinis adorare, quidam ausi fuere, quam maxime abstinendum iudicat. Veterum enim *Ægyptiorum*, *Stoicorum* itidem, *Sadduceorum*, sic *Poëtarum* tam Græcorum quam Latinorum hæc perversa fuit imaginatio, quæ dum *Ἐκτύπον* cum Archetypo confundit, effectum ab ipsa causa haud secernere novit. Quibus tenebris tantum non hoc seculo Athei ac præcipui nominis Physici adhucdum occæcati, miserè in determinandam veram Dei notione hallucinantur, quorum haud exiguum numerum passim in variis Europæ regionibus se deprehendisse testatur Autor noster. Nominibus parcat, nisi notissima essent *Th. Hobbesii* principia pseudo-politica, qui palam, se nullum præter hunc sensibilem Mundum agnoscere Deum, asserere haud erubuit. Quibus cum illa *Campanellæ*, *Berigardi*, *Spinozæ* & aliorum exosa dogmata planè sint consona, merito hinc eliminanda veniunt, cum vitiosissima hinc, in Philosophia morali vulgo deducantur consectaria. Originem ac progresum Universi à Deo rationalis illa ab infinita Unitate promanans Synthesis demonstrare poterit, quæ ad veram Creatoris notitiam mens elevata, Naturam absque Deo, nil nisi Chimæram esse, illicò agnosceret, ut

frustra omninò vel ad fortuitum Atomorum concursum, vel indirectam legum Mechanicarum necessitatem, loco principiorum confugiant isti fabricatores Nihili.] Ex nihilo enim ut nihil fit, sic ex meris punctis lineam vel quodvis extensum inani prorsus cumulo signaveris. Vulgò quidem ad explicandas Magnitudinum generationes fluxum puncti, lineæ & plani adhibent, sed dum spatium per quod fit transitus, jam ante supponant, nil nisi viam motûs desigere poterunt. Minimum proinde in quovis genere continui, ab ipsis distinguendum erit terminis sive extremis. Cumque omnium similitum basis, origo, & forma sit Unitas, simplicissima ejusdem ad infinita similia applicatio, mensuram omnis dimensionis præbeat necesse est. Sic linea recta, quæ ex æquo sua interjacet puncta sive extrema, Longitudinis, sic Circulus Anguli sive inclinationis normam exhibet. In planis Superficies Quadratica: in solidis Cubus eligitur. Quacunque enim irregulari textura quantitates coalescant, modo constet quæ sit earundem ratio ad simplicem ac finitam cujusvis generis figuram sive magnitudinem, mox omnis anomalix cognita & superata erunt diverticula. Cur autem Triangulum in planis, sic Pyramis in solidis, (cùm sint Elementa figurarum omnium) Quadrato & Cubo in stabilienda communi mensura hic cedant, tum ob facilitatem dinumerationis tum evidentiorum omnium laterum & angulorum rectorum æqualitatem, sic usu receptum videtur. Eòdem tamen recidit sive Trigonismum sive Tetragonismum figurarum quis invenerit, sive Cubum sive Pyramidem æqualem quæsito corpori exhibeat: Ipsa equidem vulgaris numerorum expressio, in spatio per Δ la similia decurrens, quadratos: per Conos similes Cubos procreat, & quidem infinitos in quolibet extenso finito: Est enim quælibet linea infinitus unitati in cumulus $1 + 1 + 1 + 1 + 1$ &c. Sic quadratum & Cubus ex infinitis ejusdem formæ minimis itidem coagmentantur. In circulo autem ejusque Peripheriâ Infiniti perfectam syllogen quàm maximè admirari licet, dum angulos constituens, linearum ad se invicem inclinationem dirigit, unde omnis Analogiæ & Rationis primordia derivantur, atque ipsa Δ h exoritur genesis: ut enim a ad b sic $a + c$ ad d sic $a + c + e$ ad f &c. quia linearum serie, differentiæ eandem ser-

Fig. 2. & 3.

Fig. 4.

servant rationem quam earundem distantiarum, nam $\frac{f-d}{b-d} = \frac{e}{c}$

sic $\frac{b-d}{b-o} = \frac{c}{a}$ Quemadmodum verò Similitudinis Quantitatum

immensa est varietas, dum ab uniformi gradu ad omnes in infinitum *diversas* assurgat, sic generatim in hac infinitorū Scientia illarū potissimum *Similes* dicuntur quæ eidem Potentiæ secundum eandem compositionis formam subjacent, atque ab eâ constanti ordine ad extruendam figuræ magnitudinem adhibentur. Ex eodem ad infinitum Cyclicum respectu, definitio illa Algebraica cujusvis lineæ per Spatium traſeuntis extrahitur, quam hîc ut maximè necessariam præmittendam duximus. In quovis enim $\triangle$ lo v. g. $A B C$ datis lateribus & segmentis $a b$ quadratum $D^2 = \frac{a B^2 + b A^2}{a + b} = ab$: quæ

æqvatio incognita vel neglecta, tanti ac tam immensi est usus, ut vix ulla in dimensionibus investigandis plures admittat interpretationes, hinc enim & Perpendicularis linea, sic bisecans aream, basin & angulum, vel alia quævis, sub quacunque demum ratione a ad b se habeat, statim determinari poterit. Hinc ex datis A & B nec non lineâ secante D cum ratione segmentorum a ad b latus C : vel ex datis segmentis a & b cum lineâ D , & differentia, vel summa sic rectangulo sive potentiis laterum, ipsa A & B , uti ex omnibus lineis $A.B.C$ & D rationem a ad b , vice versa discernere licebit; quæ Geometriæ infinitorum summè necessaria Problemata (nullibi adhuc exposita) hîc exprimenda fuere, cum genesis figurarum Curvilinearum suam inde trahat originem. Præstantissima autem illa Linearum Triga : *Perpendicularis* videlicet, *Centrobarica* & *Goniometrica* (*bisecans angulum*) in toto ferè infinitorum Systemate Monarchicum videtur exercere Imperium, ut Algebraicam eorundem formam hîc attexere, haud inconueniens quis judicaverit. Brevisſimam scilicet trium punctorum à se invicem distantiam illa Cathetorum monstrat positio & intersectio. Ex tribus proinde perpendicularibus vel radiis ex puncto concursus ductis, quomodo indagetur area vel magnitudo Laterum ambientium, à

nullo itidem Geometrâ adhucdum declaratum invenies. Sic ex tribus Lineis à Centro gravitatis procedentibus vel à puncto bisectionis angulorum protensis, quâ ratione Δ lare Spatium claudatur, nullâ quoque regulâ descriptum habetur. Ab intimâ figurâ synthesi ad externa si progrediaris ligamina, in versis ratiociniis mirâ hîc sese offert analogiâ catastrophe. Innumerabiles autem harum linearum definitiones qui desiderat, in qualibet figurâ Geometricâ novam earundem inveniet Ideam, aliquas saltem hîc adjungere sufficiat. Cyclîcè nimirum in Δ lo ABC si exquiratur Cathetus, supponendo C latus in quod cadit eadem, sintque A & B latera adjacentia basi, erit quadratum perpendicularis $\frac{AB}{2} \frac{1}{2} C - \frac{d^2}{2C} - \frac{f^2}{2C} - \frac{1}{2} C$

per f videlicet denotando summâ laterum, sic per d eorum differentiam. *Ellipticè* ac *Hyperbolicè* (ad evitandas multiplicationes quadraticas) si potentia resolvantur in aggregata & differentias, eadê brevissimè hoc modo colligitur, quocumque situ latera assumantur. $A + B + C$ sit factum ex aggregato laterum $= f$. Excessus verò, quò duo latera superant tertium, notetur per e , Differentia autem duorum laterum basi adjacentium signetur d , Perpendicularis erit $2\sqrt{\frac{fe}{4} - \frac{fed^2}{f^2 - 2ef + e^2} + e^2}$ est autem $\frac{f-e}{2} =$ basi: Linea hanc bise-

cans $= 2\sqrt{\frac{ef + d^2}{4}}$ quæ triplici formâ in quovis Δ lo per quadrata

aliâ exprimitur, h. m. $\frac{2\sqrt{A^2 + B^2}}{2} - \frac{1}{4} C^2$ &c. Sic Bisecans angu-

lum æqvatur $2\sqrt{\frac{fe}{4} - \frac{fed^2}{f^2 + 2ef + e^2}}$ unde area Δ li invenietur undiq;

æqvalis $2\sqrt{\frac{feC^2 - fed^2}{16}}$ quæ prolixiori calculo (ut vulgò fieri solet)

ex perimetro $= f$ & differentiis abc in se ductis, itidem haberi poterit, æqvalis scilicet, $2\sqrt{\frac{abcf}{16}}$. Quod si non divisim sed con-

jectim ex tribus perpendicularibus & tribus lateribus eadem sit figuranda

guranda area, prodibit $\frac{P_2 + P_1 + p^2}{A^2 + B^2 + C^2} = \frac{4}{A^2} + \frac{4}{B^2} + \frac{4}{C^2}$. Trigonicè autem ex ipsis

differentiis Trianguli specificis, quomodo hæ lineæ sint indagandæ, ex figurâ 7. addisci poterit. Sicuti innumera alia problemata, quæ hinc deduci possunt, alibi ab Autore nostro demonstrata invenies, sed quæ hîc, dum brevitati litamus, non attingimus: tot enim in unicâ Δ li figurâ latent mysteria, quibus enumerandis nulla sufficere ætas. Eodem modo Trapezium, ex duabus parallelis constans, tot variis analogiis, ad Spatii doctrinam illustrandam, refertum est, ut Mensuræ prorsus aureæ nomen mereatur, simili omninò condecorandæ elogio, quò Hermetici suam Tabulam Smaragdinam vel mensuram Isiacam venerantur. Sed quod mireris, inter omnes Tetragonistas nemo extitit, qui ex 4. ejusdem lateribus datis, vel diagonales vel aream vel secantes Algebraicè sibi exquirendas sumpserit, et si in hoc Isis bomischo sive arâ Minervæ summa infinitorum principia recondita sint. Litera H Harmonicam sectionem Musicæ demonstrat, quod si A & B in intervallo διαρασών s. octava consistant, ipsa Quartam sic dictam sonabit. G signat lineam Centrobarycam, puncti gravitatis metam. I magnitudinis centrum refert. Characterismos harum omnium in promptu habeat, necesse est, qui veram Geometriæ notitiam sibi comparare voluerit. Quadrata diagonalium hîc exposuisse sufficiat; Sunt enim DA +

Fig. 5.

$$\frac{C^2 D - B^2 A}{D - A} \text{ \& \ } DA + \frac{B^2 D - C^2 A}{D - A} \text{ Sic quadratum bifecantis lineæ } \frac{B^2 + C^2}{2} + \frac{DA}{2} - \frac{D^2 - A^2}{4} \text{ Q. Perpendicularis vero } \frac{B^2 + C^2}{2} - \frac{D^2}{4}$$

$$\frac{CA}{2} - \frac{A^2}{4} - \frac{C^2 - B^2}{2 \frac{D - A}{2}} \text{ Quæ ex perimetris \& differentiis breviori}$$

ferma infra exhibitâ videbis. Aff Trapezium irregulare Fig. 6. ex duobus majoribus vel quatuor minoribus Δ lis compositum, pari vel

Fig. 6.

majori dignitate suam per bisectiones & formas Rhomboidum ostendat Similitudinis *ἐνέργειαν*. *Obstetricem* dixeris vel *Deam* quandam *Lucinam*, quæ ex Chao dissimilium maximè universales extrahit Infinitorum analogias, quibus ad extruendum Spatium Intelligentiæ Tacticæ perpetuum deinde præstant obsequium. In Orbe Politico quanti sit res momenti exquisita ac debita Maris & Fœminæ conjunctio, feliciter ex eadem succrescens Rerum publicarum ostendit forma ac potentia. Eodem successu in Mundo Logistico, qui fœcundissimum hoc duorum Elementorum connubium ignorat, vel transfilit, sterilem ac male contextam Spatii magnitudinem mox despiciet. Leges utiqve domesticæ Societatis naturalis priùs stabiliendæ erunt, quò publicæ omnium, certius postcà dirigantur. Sed fidem ferè superat, tot tantosqve Geometras figuris curvilineis quadrandis intentos (quibus infinita numero Δ in unam contrahere summam animus fuit) duorum trium vel quatuor synthesein benè ordinandam neglexisse. Quàm latè proinde hujus Trapezii exacta procedat notitia, ac quibus indagandis mysteriis eadem inserviat, in omnibus illis ab Autore nostro designatis Tetragonismis Cyclicis, continuo velut specim in obvium erit. Illam præsertim Quadrandi formam per infinita Δ isometrica (sive æqualis areæ) Circulo inscripta, quam *Plutonicam* vocat ac Terræ nostræ consecratam voluit, Algebraica hujus quadrilateri perfectio primo sibi vindicat loco, cujus propaginem ac sobolem alteram illam fuisse, Fig. 13. 14. expressam, ipsa bisectio comprobatur. Quamlibet enim in Cælo Stellam, dum novam infinitè per Circulum comprehensionum interpretatur, innumera itidem Corporum artificia hinc exorta, novas semper Compositionum Ideas sibi postulare, evidens est, quas ex hoc uberrimo Triangulorum consortio deductas, constans similitium propagatio tandem velut absolutas consignare poterit. Haud pœnitendo igitur opere, quisquis interiora hujus figuræ rimari voluerit, immensam problematum varietatem ac molem ne reformidet, ex Parallelismo enim linearum Fig. 5. ad inæqualem laterum situm elevato, prima ratiocinii incunabula sese offerunt. In circulo si inscribatur hoc Naturæ seminarium, ultra 4. illa latera mox 12. fabricæ assurgunt Magistri,

fri quibus Diagonalium & ratio & magnitudo statim producitur.

Nam $\frac{AC + BD}{AB + CD}$ ipsa transversalium quadrata $\frac{AD + BC \text{ in } AC + BD}{AB + CD}$

& $\frac{AD + BC \text{ in } AC + CD}{AC + BD}$ constituent. In rebus Physicis, imprimis

autem Anatomicis, Musculorum motus, Cordis structuram, ejusque Systolen ac diastolen, incessus Animalium, Circulationes Humorum, Vibrationes & Oscillationes Corporum, cum reliquis abstrusis Mechanicis principiis, ex eodem rationum involucro perbellè eruet peritus Minimorum Scrutator. Verùm præmissis ac quadantenus expositis iis, quæ ad discutiendas difficultatum tenebras in limine prænosceda videbantur, ipsam ab Autore nostro inventam universalem quadrandi methodum tam in planis quàm Curvilineis Spatiis ut exponamus, series Figuratum deposcit. Sed cum illud hac vice chartæ nostræ angustia non permittat, in alium mensem discutiendum est.

KILONII

Tractatus Celeb. Mathematici Kiloniensis de *Novo Horologio*, quem, postquam superiori anno Germanicè editus fuit, mense Martio (p. 38.) Latino idiomate excusum iri diximus, revisus & auctus nuper prodit, hòc titulò: *Samuelis Reyheri, IC. in Academia Christian-Albertinâ Cod. & Mathem. p. P. Novum Horologium, mediante quò Dies naturalis, semper hætenus in horas XXIV. longas divisus, ob duplicem Cyclum intercalarem, non tantùm in XXIX. breves, ac XXXIII. breviores, sed etiam accuratioris demonstrationis gratia, in XVI. longissimas, ac in XXXVII. brevissimas horas ità distribuitur, ut Annus Solaris exactè mensurari, & Calendarium in certam, immutabilem, naturæque convenientem formam redigi, Meridiani etiam accuratissimè disponi, ac hoc modo Locorum Longitudines corrigi queant Opus Astronomis, Chronologis, & Geographicis, apprime utile, & quodammodo necessarium. Kilix, literis Ioach. Reumannii, Acad. Typogr. 1699. (3. plag. in 4. cum 2. figuris Horologii, æri incisus.)*

Iohannes Ludovicus Hannemann, Med. D. & Philosophiæ Naturalis Professor Ordinarius, nec non Leopoldinæ Societatis Col-

Collega, dictus *Nestor II* Tractatum illum, quem mense Martio p. 40. sub prælo calere diximus, jam typis exscriptum cum erudito orte communicavit, hoc titulo:

Mysterion Papali Corona adscriptum Non-Ens, seu Commentarius in Cap. XVII, v. 5. Apocal. quò demonstratur, Papali Corona Mysterion nunquam fuisse inscriptum. Iuncta Epistola Poggii Florentini, de Exustione Hieronymi Pragensis.

Hamburgi apud Gothofr. Stebezeit. 1698. (4. plag. in 8.)

Argumentum hujus libri ex ipsò titulo patet. In eò enim occupatus est Cl. Auctor, ut asserat, triplici Coronæ Papali (quam vulgò *il Regno* appellare solent) vocem *Μυστήριον* sive MYSTERIUM, à S. Iohanne in fronte Meretricis Babylonicæ conspectam, nunquam inscriptam fuisse; cujus sententiæ contrarium Non-nemo contra *Jac. Benignum Bossuet*, Episcopum Gallum; statuit. Deinde additur lectu dignissima *Ioh. Franc. Poggii Florentini ad Leonardum Aretinum* Epistola, quâ condemnatio & supplicium *Hieronymi Pragensis*, an. 1416. Constantiæ ob imputatum hæreseos crimen combusti, cum multâ hujus viri laude describitur. Epilogus libri denique Commentatiunculam super locum maximè controversum Apoc. XX, v. 1. 2. 3. continet, quâ statuitur, Millennium istud Apocalypticum nondum impletum, sed adhuc suò tempore venturum esse.

Idem *D. Hannemannus* tractatum molitur, qui inscribitur: *Diascepsis Philosophico-Theologica, de Obsessis vel Energumenis, eorumque vera & suspecta per signa diagnosi, contra Hobbesium, Spinosam, Beckerrum & VVellerum, quatuor famosissimos nostri seculi empæctas. Quod opus, nisi alia negotia sufflaminent, nundinis Lipsiensibus V. D. vernalibus in publicum prodibit.*

Die 24. Septembris Præside *M. Matthiâ Nicolao Kortholt* (B. D. Christiani, Theologi, filio) de *Amore sui vitiosò* disputavit *Rudolphus Philippus Jacobi*, Malchov. Megapol. (2. plag. in 4.)

LVBECÆ

Die 19. Sept. *Dietericus Koch*, Lubecensis, hæctenus primarius Scholæ Cathedralis Collega, à Rev. Capitulo Lub. Pastor *Geninensis* (in viciniâ) constitutus est; successitque ipsi in munere Scholastico *Ioh. Caspar Ulich*, Thuringus, Cantor Cathedr. Raceburgensis.

* * *

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS

Edita Calendis Novemb. M DC XCVIII.

ROSTOCHII

Andreas Daniel Habichhorst, S. Th. D. & P. P. Fctis Theol. Senior, cum approbatione R. Fctis suæ typis exscribi curat *Tractatum Germanicum Anti-Iesuiticum*, qui solidas continet responsiones ad XII. dilemmata Iesuitica, totidem captiosis quæstionibus Ecclesiis Evangelicis proposita, quemque tractatum in *Vienna* an. 1686. rogatus à præcipuis quibusdam Viris Lutheranis Evangelicis, ibidem commorantibus, & periculo seductionis Iesuiticæ tunc obnoxiiis, adeoque refutationem ac informationem desiderantibus, consignavit, cum ibidem negotiorum causâ per quatuor menses subsisteret, atque Augustissimo Imperatori LEOPOLDO (præviâ Oratione in palatio Cæsareo, coram Imperatore, qui clementissimè ad illam ipse respondebat, habitâ) in Semicenturiâ purissimorum partimque metricorum planè Anagrammatum, ex nomine titulisque Imperatoris confectorum, tot palmas, quas Victor à Turcis gloriosissime tulerat, gratulatus, iterumque ab Imperatore auditus esset. Inscriptio tractatûs est sequens: **Dreyhöfziger Stürmer des Iesuitischen in 12. dilemmatischen listigen Fragen abgefasseten/ und den Evangelischen Kirchen zur Verführung übergebenen/ so genandten Zweyhöfzigen Mairbrechers Lutherischen Irgeistes/ welchen anfangs zu Wien im Jahr 1686. auß Begehren einiger vornehmen Evangelischen/ sich daselbst auffhaltenden Personen/ schriftlich zum Unterrichte und Wiederlegung auffgesetzt; tezt aber/ da leider dergleichen list und Iesuitische Verführungen bey Hohen und Niedrigen überhand nehmen wollen/ denen Evangelischen Christen hie und dort/ so wohl zu besserer Unterweis- und Stärckung in der wohlverkandten Warheit Lutherischer Lehre (welche die wahre Apostolische und alte Römische Catholische Lehre ist) als**

auch zur ernstlichen Warnung, sich vor den Jesuitischen heerleglichen Irrgeist und abergläubischen, von der Apostolischen Lehr abgefallenem Pabsthum wohl und weislich zu hüten, Anymis / Gewissens und schuldigen Eifers wegen, dem öffentlichen Druck mit approbation der Theol. Facultät übergibt Andr. Daniel Habichhorst / der N. E. Schrift D. &c. Kessock gedruckt bey Joh. Wepling / der Acad. Buchdr. 1698. (in 4.)

Idem jam laudatus *D. Andr. Dan. Habichhorstius*, Disputationes suas super Theses, ex universâ Theologiâ fidei selectas, XII. Respondentibus Opponentibusque mense Septemb. (ceu pag. 174. diximus) inceptas, ita continuavit, ut mense Octobri octies diebus Mercurii & Sabbathi à meridie disputaverit.

Die 5. Octobris sub præsidio *Johannis Nicolai Qvistorpii*, SS. Th. D. & PP. ad D. Nic. Past. & Minist. Directoris, Collegii Theologici, Theses ex universâ Theologiâ selectas exhibentis, & ante octiduum publicò Programmate indicti (ceu mense præced. p. 175. retulimus), *Disputationem primam* (unicâ plagulâ constantem) habuit Auctor *Albertus Ioachimus Krakevigi* / Eqves Megapolitanus, SS. Theol. Cultor; Cujus mense Apr. p. 52. mentionem fecimus, quique præter tria illa, ibidem memorata, alia etiam publicè disputando specimina edidit, scilicet unum *Exegeticum*, Præside *D. Andr. Dan. Habichhorstio*, de *Lucifero Aurora filio, ex caelo prolapsò, ex Ilai. XIV, 12. an. 1695.* alterum verò *Historicum*, Præside *M. Joh. Gottlieb Möllero*, Dantiscano, ex *Historiâ sæculi II. Bæclerianâ, an. 1694.*

Disputationem secundam hujus Collegii, de *tutissimâ Religione*, aliisque quæstionibus, d. 19. Octobr. Commilitonum examini submisit Auctor *Arnoldus Richertz*, Altona-Holsatus. (1. plag. in 4.)

Præside *Johanne Ioachimo Schæpffero*, I. V. D. & Codicis P. P. Com. Palat. Cæs. ac Consistorii Ducalis Assessore, Collegii *Disputatorii in Digesta*, superiori mense cœpti (vid. Octob. p. 173.) *Disputationem quartam* de *Restitutione in integrum* d. 1. Octob. habuit *Balthasar Schmaltz*, Stargard. Pomeranus; *quintam*, ex Lib. V. & VI. Digestorum, d. 8. Octob. *Jacobus Henricus Zerneke*, Thor. Prussius; *Sextam*, ex Lib. VII. & VIII. Digestorum, d. 15. Octob. *Georgius Adamius*.

damus Schleusing/ Budisâ Lusatus; & Septimam, ex Lib. IX. X. XI. Digestorum, d. 22. Octob. Erdmannus Sigismundus Bartholdi, Francof. Marchicus. Singulæ Disputationes dimidio quaternione absolvuntur.

Die 20. Octobr. *Johannes Klein, I. V. D. ac P. P. Consistorii- que Director, & hæcenus Academiæ Rector, præviâ Oratione de singulari, quamvis non agnitâ, illarum urbium felicitate, quæ Academicâ radiant luce, sceptrâ Acad. Rectorisqve munus tradidit Matthie Steinio, I. V. D. & Prof. P. Senatorio, qui simul Orationem habuit de fide circa observandas leges, Rectori Acad. stipulatâ manu datâ, inviolabiliter servandâ.*

Tandem sæpè nobis dictus *Jacobus Henricus Zerneke, Thorumienfis Prussus, occasione novi studiorum generis, quò castris Theologicis Superiorum jussu desertis, ad Juridica transit, (ceu mense Januar. p. 8. memoravimus) die 29. Octobr. sub Præsidio D. Iohannis Joachimi Schœpfferi, P. P. paullo ante laudati, Disertationem Iuridicam de Milite Desertore, proposuit, egitqve Cap. 1. de Milite Desertore in genere; Cap. 2. de Capitali poenâ militis desertoris, & Cap. 3. de poenâ militis desertoris extraordinariâ.*

Prælo quoqve paratum est opus posthumaum B. *Danielis Fischeri, I. V. D. & Consulis quondam Rostochiensis, Latina scilicet versio libri Italici, quem Lucius Spineda superiori laculo exeunte de Consulatu Maris edidit. Quatuor ferè alphabetis constabit hæc versio, cum impressa fuerit, & sequenti titulo gaudebit: Consulatus Maris, quo continentur omnia Statuta ac Ordinationes, ab Antiquis ad quemcunque casum commerciorum ac Navigationis dispositæ: tam Nautarum, quam Mercatorum, nec non navium ac navigiorum Magistrorum commodo, unâ cum adjunctis Ordinationibus quibusdam, classes maritimas, & securitatem, accessum discessumqve navium spectantibus, juxta editionem Venetam anno 1599. à Lucio Spineda, excusam, nunc Latina versione, necessariis ad textum notis, nec non summaris capitum illustratus, à Daniele Fischeri, I. V. D.*

STRALSVNDAE

M. Iacobus Wolfius, Gymnafii Rector, quem mense April. p. 53. Sereniffimum Cimbricæ Ducem FRIDERICVM, in Sveciam tendentem, Carmine propemptico dimiffiffe diximus, eundem Principem, cum Auguftâ Coniuge, HEDVIGE SOPHIA, inde reducem, pari modo elegantiffimò Carmine vernaculò excepit, cui titulus: *Das mit dem nimmer untergehenden Pol-Stern und mit dreyen Krohnen vermählte Cimber-Land.* (4. plag. in fol.)

Sereniffimo huic Neo-nymphorum Sveco-Cimbricorum pari, etiam folutò fermone Latinò gratulatus eft, *Legati Scythici* apud Cùrtium l. VII. c. VIII. *παρωδῆμεν* interpretes *Jürgen Bernhard Saurbrey de Sarbourg*, Eques Pomeranus, generosioribus ftudiis in Gymnafio Sundenfi addictus. (2. plag. in fol.)

Prodiit quoque *Nova Epitome Grammatices Græcæ Theophili Golii*, cum annexis quibusdam Græcis *Æfopi fabellis*, in usum *tertiæ Classis Scholæ Sundanæ accommodata*. Stralsund. typis & sumpt. Heredum Mederianorum, 1698. (5. plag. in 8.)

REGIOMONTI

Die 25. Septemb. *Iohannes Henricus Hoyer* / Regiom. Prussus, post examina, & lectiones cursorias, Disputationem inauguralem, pro Licentiâ, summos in utròque Jure honores, & Privilegia Doctoralia ritè capeffendi, absque Præside habuit, de *Nundinali Debitorum Privilegiò*. (2½. plag. in 4.) Quâ Disputatione finitâ à *Iohanne Christophoro Boltzio*, I. V. D. & Prof. Ord. Consiliario Elect. Brand. ac Consistorii Sambiensis Præside, ad hunc actum Decano, *Licentiatum* utriusque Juris publicè renunciatus est.

Die 30. Sept. *Zacharias Hefi* / Regiom. I. V. Lic. & Prof. designatus, pro receptione in Facultatem in Academiâ Patriâ, disputavit de *Usu & Auctoritate Juris Romani in foris Prussie Ducalis*, Respondente *Conrado Stein* / Rostochiensis. (2. plag. in 4.) Hâc dissertatione Præses (qui an. 1694. d. 12. Jul. in Academiâ Hallensis, postridiè Inaugurationis ipsius solennissimæ, præviâ Disputatione Inaugurali sub præsidio *D. Christiani Thomasi*, à *D. Samuele Stryckio* in.

in Licentiatum promotus est) probare nititur, deficiente Jure Statutariò Prutenicò, non ad Ius commune Cæsareum esse recurrendum; sed decisionem ex æquò & bonò petendam, nec Ius Iustinianèum in judiciis aliter observandum esse, quàm quatenus æquitàtis & juris naturalis conclusiones continet.

Die 2. Octob. *David Stavinsky*, Regiom. Prussus, I. V. Licent. à Serenissimo extraordinarià Iuris Professione ornatus, de *Feudi alienati revocatione ex Iure ποριμήσεως* pro loco disputavit, Respondente *Andreas Ludovicò Güntherò*. (3. plag. in 4.)

Die 5. Octob. *M. Paulus Rabe*, Gr. Ling. Prof. P. Ord. præteriti semestris Academiæ Regiomontanæ Rector, fascibus Academicis depositis, & *D. Bernardo von Sanden* Theol. P. P. & c. traditis, *Orationem* resignatoriam habuit, de *Tempore adventus Magorum ad recens natum Salvatorem*. Idem, præter Disputationes, mense Iul. p. 109. & Sept. p. 159. memoratas, edidit:

Dispp. 7. de *Contradictionibus Aristotelis*, ab an. 1678. ad 1681.

Dispp. 4. de *vero & genuino per quæstiones disputandi modo*, 1681. & 82.

De *Definitione Boni* à veteribus traditâ, ex I. Eth. I. Resp. *Frid. Lepnero*, R. P. 1682.

De *Morte Alexandri M.* Resp. *Ioh. Christiano Dieterici*, Vratisl. 1682

De primo axiomatico Politico: *Omnis ars, omnis methodus, actio item & proæresis, bonum aliquod appetere videtur*. Resp. *Ioh. Blösch*, Insterb. Pr. 1682.

Dispp. 2. de *Naturâ & Constitutione Politices*, 1683.

Disp. priorem de *Naturâ & Constitutione Metaphysices*, 1684.

Dispp. 4. de *Naturâ & Constitutione Rhetorices*, 1684.

Theses Politicas, Resp. *Christoph. Schyvrvindovio*, Lycca - Prusso, 1684.

De voce *Αἴτιον*, pro Loco Prof. Græcæ L. Resp. *Bernh. von Sanden* 1686.

De Quæstione: *Vtrum beatus possit fieri miser?* Resp. *Sigism. Schimmelyfennig* R. Pr. 1686.

Theses Philosoph. Resp. *Dieter. Ottone Deublinger*, R. P. 1687.

De *Victu Iohannis Baptistæ*, Resp. *Daniele Dresler*, Fisch. Pr. 1689.

De *Amictu Iohannis Baptista*, Resp. *Christoph. Conrado Salck*,
R. P. 1689.

De *Virtute Heroicâ*, Resp. *Gothardo Leshero*, Reg. Pr. 1689.

Die 10. Octobr. paullò antè dictus *Zacharias Hefs*, I. V. Li-
centiatus, pro Loco Extraordinariæ Professionis in Jure obtinendo,
Respondente iterum *Conrado Stein/Rostochiensis*, de *his inter quos*
Compensatio locum habeas vel non habeas; disputavit, &
docuit, Compensationem Juri Naturali, Civili, Saxonico & Pru-
tenico conformem esse, eandem & fisco & civitati rectè opponi;
non autem debitori causæ annonariæ, vel frumenti vel olei publi-
ci, vel alimentorum, patrocinari; nec creditorem cogi posse, ut
compenset id, quòd alii quàm debitori suo debet: nec patrem pa-
tri compensationem æris alieni, quòd filius emancipatus oneratus:
heredi tamen ob stare compensationem ejus, quòd defunctus debu-
it. Tandem examinat quæstionem: An Cessionarius compen-
sationem ex personâ cedentis admittere teneatur? (3. plag. in 4.)

Die 21. Octob. *Bernhardus von Sanden* Sen. SS. Theol. D. &
Prof. P. Ord. nec non Concionator Aulicus Primarius, Consistorii
Assessor, Facultatis suæ Senior, & h. t. Academiæ Rector, Disputa-
tionem *decimam* Theologiæ Positivæ de *Sacramento Eucharistiæ*,
habuit, Respondente *M. Godofredo Engelbricht* Regiomontano.
(3½. plag. in 4.) De præcedenti *nonâ* vide mens. Sept. p. 155.

Die 26. Octob. prælectum fuit in omnibus templis *Electore*
Mandatum, eò tendens ut providâ sollicitâqve *Ministrorum Verbi*
Divini constitutione, Ecclesiarum saluti consulatur. Primò itaqve
Electo voluit, Visitationes Ecclesiasticas ubiqve debito modo in-
stitui debere. Deinde omnes & singulos Ministerii Candidatos a-
pud Consistorium Sambienle nomen suum profiteri, simulqve dili-
gentiæ, ac vitæ in Academiâ piæ & honestè actæ testimonium exhi-
bere, nec non colloquio *δοκιμασικῶ* sese sistere jus sit; quòd pera-
ctò, probatâqve earundem ad officium sacrum *ἰναγόρη*, nomi-
na illorum Catalogo Candidatorum inseri, sibiqve, quoties a-
liquis Ecclesiæ Minister vocandus sit, tria ejusmodi nomina (eò or-
dine, quòd libro inscripta sunt) offerri mandavit, ut unum ex tri-
bus istis eligere, eiqve munus sacrum conferre queat. Porro jus-
sit,

fit, Ministerii Candidatos ante Ordinationem & Introductionem jurato edisserere debere, utrum promotionis obtinendæ gratiâ cuiquam aliquid donaverint, aut posthâc se donaturos esse promiserint; item, an defuncti Pastoris viduam, filiam, agnatam, vel aliam personam, occasione hujus promotionis ipsis commendatam, in uxorem ducendi spem cuiquam fecerint; Nam eò factò, Seren. Elector Candidatos non admitti, sed potius in perpetuum excludi debere, voluit. Denique etiam mandavit, in delicta & excessus Ministrorum Ecclesiæ graviter animadverti, eaqve partim multâ pecuniariâ, partim verò suspensione, & si atrociora fuerint, remotione puniri debere.

Die 29. Octob. *M. Iohannes Tilefius*, Pastor Auklittenfis & Schönvald. Disputationem Physicam secundam habuit, de *Generatione hominis per Incubum Damonem*, (quem Pontificorum quidam Lutheri audent scribere parentem) Respondente *Christophoro Gregoropio*, Rectore Gerdaviensi. (4. plag. in 4.) Priorem hujus materiæ Disputationem, pro receptione in Facultatem Philosophicam, proposuit anno 1696. d. 12. Sept. Resp. *Balthas. Tilefio*.

Prodiit etiam nuper in lucem Catechismus *Conradi Weß* / Ministri Aulici in Ecclesiâ Reformatâ, sub hõc titulo: *Sicht und Rechte oder Lehre der Wahrheit und Gottseligkeit / nach der Ordnung des Heftischen Catechismi, und des an. 1693. öffentlich gethanen Glaubens-Bekänniß unser Durchl. Brandenb. Chursl. Princessin Lovisa Dorotheæ Sophiæ / zum Exempel der heiligen Nachfolge / und Unterricht des HochEdlen und Wolgebohrnen Fräuleins / Amelie von Creyzen / kürzlich verfasst / und auf Begehren zum Druck befördert. 1698. (15. plag. in 8.)*

H O L M I A E.

Prodiit *Venus Transmarina*, s. *Lusus Epithalamius*, in Nuptias *FRIDERICI Ducis Cimbrici*, & *HEDEWIGIS SOPHIAE Principis Svecicæ*, &c. Poëma Heroicum ἀνάμνησις, cujus auctor esse fertur *D. I. N. P. Celeberrimus Aulæ Gottorpiensis Archiater*. (3. plag. in fol.)

H A F N I A E

Die 14. Octobris *Olaus Wormius*, Willh. Fil. Eloqv. & Histor. Prof.

Prof. P. Oratione Latinâ parentavit *Marco Giöe*, supremo quondam Academiæ Regiæ Equæstris Præfecto, nato an. 1635. d. 21. Nov. denato verò hõc anno 1698. d. 28. Apr. cujus funus præcedenti die solenni pompâ, splendidõqve Alumnorum Academicorum comitatu, Hafniâ deductum fuit, ut *Herlussholmiæ* monumento patrio conderetur. (De ejus obitu vide mens. Maj. p. 80.)

Die 26. Octob. *M. Severinus Wintberus* in Collegio Medicéo Disputationem quartam de *Pulvere pyrio*, ejusqve partibus constitutivis, Sulphure, Nitro & Carbonibus, habuit; Respondente *Detlevo Mullero*. (2½. plag. in 4.)

Die 29. Octob. *Johannes Nicolaides Beenius*, in Collegio Valkendorffiano; Respondente *Severino Iani Arctandro* Dissertationem proposuit, cui titulus: דג הנדרל אשר כלע את-יונה ויקאחו חי-ותעים אל-היכשה: h. e. de *Puce grandissimo, quæ Ionam sacrum Vasem integrum devoravit, & ipsum inconsumptum vivum atqve incolumem in littus triduo postea nutu divino revomuit.*

Die 29. Octob. *R. Facultas Theologica* Hafniensis Programma edidit, quò publicè testata est, se non facere cum *M. Friderico Grammio*, Celeb. Theologum Kiloniensem, *D. Christophorum Franchium* è *trispodoxias* postulante, adeoqve tantum abesse, ut probeat novissimum Censoris istius Schediasma, Amstelodami impressum, suoqve judicioqve subjectum, quod appellatur *Specimen V. Heterodoxiæ Franchianæ*, &c. ut potius Cives Academicos moneat, velint sibi cavere ab ejusmodi ingeniis, eamqve inire discendi proficiendiqve rationem, quam pietas ornat, obsequium commendat, modestia comitatur.

Die 30. Octobris *Orationem* annuam solennem habuit *M. Stephanus Reitzer*, Professor designatus, & Collegii Regii ac Communitatis Præpositus, quâ egit de *Veritate ac Libertate à Christo primùm acceptâ, sed sub Anti-Christo postea sublatâ, tandemqve per B. Lutherum recuperatâ.*

Othobis Sperlingii, I. C. & Consiliarii Regii, de *Vestitus Danorum veteri Commentationi-
cula.*

Postquam his diebus ad me perlatum fuit hoc documentum, quod postea insertum legetis, tam Danicâ quàm Latinâ lingvâ, non potui prætermittere, quin quæ mihi quondam annotata fuerunt de sobrio ac concinno Danorum ac Septentrionalium ferè omnium vestitu, paucis annecterem, atque in brevem hanc Commentationunculam ex prolixis aliàs disquisitionibus conjicerem ac jungerem.

Et primò quidem quæ Cæsar, Strabo, Mela, Plinius, Tacitusque de Vestibus vel Germanorum vel Septentrionalium cæterorum congesserunt, quoniam obvía sunt in illis Scriptoribus, & milles ex iis repetita, non attingam, ea enim omnia ad unum illud genus vestium tendunt & referri possunt, quod pellibus usi sint & se texerint, tam hirsutis quàm glabris & depilatis.

In quibus autem documentis hæc constiterint, nunc indicabimus. In viris sane thorax & braccæ amictum omnem faciebant, quibus sagum aliquod villosum hyeme, aut æstate levius quoddam superjiciebant; Fœminæ thoraces etiam & luppara ad genua descendencia, & sine manicis erant. Hæc omnia verò pellicea, usque dum pannis & laneis, & linteis etiam uti ab aliis didicerunt: Sed & ex corticibus arborum vestes sibi noverant texere, ubi pellium copia non suppetebat. Novimus enim, ut feris abundant Septentrionales Regiones in hunc usque diem, ita quoque in venationum studiis nulla gens ipsis comparari poterit: quæ venationes continuæ pellium copiam faciliè largiebantur, eosque de Vestitu minùs sollicitos effecerunt.

Etiam illud addam, cruda primùm coria & siccata pro vestibus fuisse, donec subactis & præparatis etiam gaudere cœperunt. In consuendi artibus nemo illis artificiosius: Non enim lineis filis vestes corporibus aptabant, sed aut *συνέδησαν*, ut Procopius ait, nervis animalium, aut iisdem probè consutas induebant, de quâ *νευροπόσια* multa dici possent antiqva & elegantia, nisi brevitati studerem. Ad Lapponas hodiernos ablegandi veniunt, qui acus studia Minervæ telas superantia, spectare cupiunt. Illi enim soli nunc mortalium artificiosissimè acu & nervis in consuendis & ornandis vestibus Phrygios & Dædalos omnes vincunt. Apud

illos vestigia veteris in vestitu cultûs adhuc observari possunt. Habemus itaqve vestes Septentrionalium quales initio fuerint, & quales diu permanserint. Ab ipsis thoraces, ab ipsis braccæ originem suam deducunt. Nam Orientales, Græci & Romani togis ac tunicis distinguebantur. Nec de pileis, aut peronibus, ocreis, & calceis, & tibialibus eorum quidquam subnectere nunc quidem lubet; ne excreseat oratio, sed ad solos thoraces & braccas & suppara nos restringemus, quoniam non de aliis documentum adjectum loquitur.

At si jam dicta consideramus, facilè Tacitum vera dixisseprehendimus, qui vestibus Germanos usos tam strictis esse perhibuit, ut omnes artus exprimerent, quod etiam thoraces & braccæ faciunt & fecerunt, adeo ut thoraces sæpè depositi sint & omisi, quod nimis stricti pugnares impedire solerent. Hinc est, quod Celtas & Gallos & Gæfatos nudos pugnasse Scriptores annotarint, scilicet quod thoraces, membra constringentes, actiones minus liberas concederent, nisi exuerentur.

In eo tamen excedit & peccat Cluverius, quod planè nudos nobis depinxerit Germanos, eosque sic describat, ac si inverecundè viri sceminæque quondam & partibus verendis intactæ vixerint ac incefferint. Multum quidem Germania Cluverio debet, quam pulchrè etiam & doctè illustravit; sed in eo falsus fuit omnino, quod Germanos & Septentrionales anteriùs sine tegumentis ullis fuisse statuerit, ideoque imagines propudiosas finxerit, quæ omnia ostendunt, quæ pudor velari voluit. Ne nunc dicam de cornibus bouum in capite erectis stantibus, & caudâ vestigia verrente, quæ nullus scriptor antiquus ipsi suppeditavit, sed ex ingenio ipsius accesserunt.

Num credere possumus, ut illud solùm urgeam, eos, quibus tam severa pudica & verecunda maximè matrimonia colebantur, ut Tacitus deprædicat, tam inverecundè vestitos fuisse, ut terga vestibus cingerent, anteriora nuda & omnibus manifesta & patentia reliquerint? Nullus scriptorum veterum hoc edisseruit; nam quamvis de nudis corporibus multa dixerint, haud tamen ita pudorem omnem reliquissè quemquam Septentrionaliumprehendimus ullâ ætate, ut quæ membra pudor jusfit tegi, illi ullâ ratione detecta pro-

stituerint. Cluverio imposuit nuditas corporum, quam apud scriptores observavit, at non restrinxit ubi debuit & maximè opus erat.

Qvales igitur vestes Viri Fœminæqve gestaverint in Septentrio-
ne, postquam aperuimus, & variis scriptorum testimoniis, si
liberet, ac locus hic permetteret, evincere possemus, qvæ attulimus
& afferemus, singula; videmus in Notâ isthâc, quam Amici
excerperunt in mei gratiam, mihiqve transmiserunt, easdem vestes
adhuc per Daniam viguisse Seculo abhinc proximo, nec thoraces
aut braccas desisse, licet sæpius qvoad formam & materiam mu-
tatas. Ista Nota ex veteri Codice sic se habet:

Anno 1553. blev H. Anders Bilde Rigen Marsch. oc var hans
Klæder dend tid: Hans Trøje var af hore siffkæst med røde trippis
Ermer / hans Duxer vare af silmut Bommerse / oc hans Kappe
var af vebered Kaly, skind.

Tab.
VIII.

Der siimst at denne H. Anders Bilde skal have været dend H.
Anders Bilde / som velb. Arild Hvitsfeld i dend Danske Krønike
målde at være død i Octob. 1555. saasom velb. H. Anders Bilde til-
forne i Kong Hansis Tid 1502. har været Overste over Artigleriet.
Dog velb. Hvitsfeld målde inet om hans promotion til dend høje Ri-
gen Marschis Charge, thi H. Erick Erickss. Banner / som var Ri-
gen Marsch. i C. 3. tid / oc døde 1544. finder mand ingen at have be-
tient Rigen Marschis Charge, sørend Holger Rosenkrands / som der
til er udvalt af F. 2. og døde 1575.

Hyad eller det ovenben. er anlangende om H. Anders Bildis
Befordring til Rigen Marschis Charge, som stæede i Staane / saa
oc om hans Klædebræct dend tid: Haver jeg heet oc læst ubi ee
gammel Charteche, som Prædident Hansen i Kiøbenhavn fande
i een høg / som jeg for hannem købte paa auction, imidlertid jeg
for ndgle Aar siden var i hans Hus.

i. e. Anno 1553. Dn. Andreas Bilde Regni Marschallus (h. e. supre-
mus militiæ Dux) evast; ipsius vestes tunc temporis erant: Thorax ip-
sus ex nigro Fiskschaft, (panno ita Danis dicto à quinqvelicibus filis, ex
qvibus contextitur, & in splendorem singularem concinnatur, Bo-
ratt, nisi fallor, Germanis Mercatoribus) cum manicis rubris tri-
pellinis (panno satis etiam noto, laneo, more holoserici parato) Fe-
moralia ipsius bombacina coloris foliorum caducorum (feuille-mort

Franciscis appellati) & pallium ipsius ex corio vitulino optimè præparato.

Videtur hic Andreas Bilde ille Andreas fuisse, cujus meminit Haraldus Huitfeldius in Chron. Danico, quod obierit 1. Octob. 1555. siquidem laudatus hic Andreas Bilde prius regnante Iohanne 1502. Tormentaria rei Præfectus summus & Tribunus fuit. Quamvis Cel. Huitfeldius nihil commemoret eum promotum fuisse ad munus amplissimum Mareschalli Regni. Nam Ericus Erici Bannerus, qui Regni Mareschallus erat state Christiani III. vita excessit 1544 nec quisquam reperitur munus illud Mareschalli Regni obiisse, ante Holigerum Rosenkrantz, qui creatus est, à Friderico II. & decessit 1575.

Sed quod attinet superius dicta, quæ ratione Dn. Andreas Bilde propectus sit ad provinciam Mareschalli Regni ornandam, quod ipsi contigit in Scania, tum verò etiam de ejus habitu & amictu in temporibus congruente: vidi & legi illa in veteri quâdam chartulâ, quam Præses civium Nansenius Hafnia reperit in codice quodam, quem ipsius nomine emi ex auctione publicâ, interea dum ante aliquot annos in ejus Domo versabar.

Ex his easdem semper vestes Danis & Septentrionalibus proprias fuisse usque ad ultimos etiam hujus ætatis annos animadvertere licet, thoracem nempe & braccas, quibus se distinguebant à Romanis & Græcis; Neque enim vel tunicas vel togas induebant, nisi postquam saga omittere cœperant. Quod quândo factum sit, nondum reperi. Peculiarior quoque illis tegumentis nomina: Thoraces enim vocabant *Troyer* & *Treyr* Islandis, quæ vox non nisi Septentrionalibus nota est, & adhuc superest. Nam Germanis & Belgis, quod ipsis thoraces longiores essent, *Wambser* & *Wambosen* dicebantur, quod partem alvi comprehenderent, plagulis suis super braccas tendentibus; Illa enim pars corporis *Womb* dicitur & *Hvamm*, unde *Wamb*. Memini me juvene thoraces nobis gestatos esse breviculos, nec femoralia attingentes, sed interstitium aliquod inter femoralia & thoracem relinquentes: ejusque formæ thoraces antiquorum credo fuisse, cum strictæ vestes essent & sederent, stricti erant thoraces, strictæ braccæ.

CHRISTIANVS V. Rex noster Augustissimus, cum primò fasces imperii sui suscepisset, etiam vestitus curam gesit, & illum ad patrios

trios mores antiquos in thoraces & braccas redigi voluit. Suo exemplo præeuntem vidimus, & aulicos aliquandiu morem gerentes. Erat enim salutare consilium, & à luxu isto nimio vestium, qui nunc regnat, pulchrè populum abducens; sed non licuit diu felicibus esse lues ista & labes Francica, quæ totam Germaniam scabie sua affliccare sœvit, haud ita consilia valere permisit, quin niterentur in vetitum tenuissimè eitam cives, quorum liberi cum ex Franciâ redirent, illa sola placuerunt vestimenta præ patriis, quæ semper contemnuntur. Nam ut Propheta nullus in patriâ valet, sic quoque vestis nulla patria. Hodie thoraces isti planè sunt abdicati, nullam aliam ob causam, quàm quod Francici illis non utantur amplius.

De braccis non opus est monere, cum Septentrionales totum ferè orbem illas gestare docuerint, & nulla ferè gens supersit, quæ illis careat. Nam & illa succinctia vel semicinètia, Græcis *δισζώματα* appellata, quæ natibus & verendis Indi plerumque circumdant, ad braccas quoque traho, quod eundem usum præstent, & inter femora quoque dividantur ut braccæ, quasi *gebroschen/ qebrafen/ brafen/* ex quâ voce braccis nomen. Unde patet, quod braccarum nomen, de quo tot docti Viri disputant, pura pura Danica vox sit, & Septentrionalium; ità enim effertur: *Braag/ Brog/ Bracker*. Sic pergunt *Sârbracker* vocare ex corio parata femoralia Belgæ, & Saxones inferiores *Broock* retinent, alii Germani *Büchsen* aut *Bürsen* cœperunt vocare, quod ventrem tegant & inferiora, ipsisque est *Bueck* Saxonice, *Bauch* superioribus Germanis. De quibus prolixius docebit meum de braccis opusculum, siquando prodibit.

In foeminarum veste etiam illam strictam fuisse observavimus, sine manicis, sinu etiam patente, quæ Germani *Schnürleiber* vocant, quibusque utuntur etiamnum foemine, nisi ubi abusi sunt Francici illâ strictitudine; quâ nunc veluti curaturâ quâdam junceas reddunt virgines nostras. Huic vestis suppara erant conjuncta, prout adhuc aliquibus in locis manent, pro partibus inferioribus tegendis. Hæc initio non adeò laxa prout hodie, nec tam longa.

Examusim hæc conveniunt Tacito; si bene verba ejus distin-

gvantur, Neque enim loquimur de Germanis proximis Rheno, qui jam didicerant à Romanis aliquid in vestibus mutare, linea adfciscere & purpurâ variare, & quæ sunt his similia; sed de inferioribus populis, non solùm Germanis, verùm etiam, ex quibus Germani toties propagati fuerunt, Septentrionalibus. *Nec alius fœminis*, inquit, *quàm Viri habitus*, quod verum est: Nam, ut thoraces virorum stricti erant, ita ut singulos artus exprimerent, sic quoque fœminarum, imò strictiores adhuc quàm virorum, ubi *proxima pars pectora patebat*, quod in illis thoracibus fœmineis hodie animadvertimus. *Schnürleiber* enim, & *Schnürtliffen* Danis, ideò dicuntur, quod ad illam partem patentem nervis aliisque fideculis ita contraherentur, ut nudum nihilominus interluceret pectus; & sine manicis pergunt esse, prout indicavit Tacitus, dicens: *partem vestitus superioris in manicas non extendunt, nudæ brachia ac lacertos*. Superiorem vestitum hic non intelligo, quasi Germani vel Septentrionales plures vestes, unam super aliam, induerint, prout hodie moris est, interulas, subuculas, indusia, & quæ non? Linteis enim & laneis quia carebant, una vestis coriacea simplex ipsis ad vestitum sufficiebat. Sed superior pars vestitus Tacito hîc dicitur thorax ille, qui supparo annexus erat, quem amictum in duas partes divisit, ut una esset superior, quam Germanis *Leibchen/Schnürleib* vocatam dixi, inferior verò supparum, Germanis *Schürze/Esörte*, Danis *Esört*.

Quod verò Tacitus ait, præter sagum *cætera intectos fuisse*, hoc nihil juvat Cluverium ad turpes illas figuras producendas, quas produxit. Nam Tacitus se satis explicat, dum præter sagum alios strictas vestes adhibuisse scripsit, unde sequitur alios etiam sine strictis illis vestibus & thoracibus intectos vixisse; non tamen ita ut pudenda omnia prostituerent; de quibus aliquando prolixius scribam, nunc abrumpere cogor. In eo quoque Cluverius aberravit, quod fœminas tunicis in pectore patentibus induerit. Ex his enim quæ jam descripsimus, satis manifestum, quales fuerint amictus & habitus. Tacitus sanè longè cautiùs, qui ne nomina quidem harum vestium expresfit, quod nihil simile ac in Romanorum tunicis aut togis aut eorum vestium nominibus haberent, ideòque non Latine vocare, nec ad togas, non ad tunicas illos habi-

tus & amictus referre sustinuit; cum propriis nominibus *Wambes/ Schmirleib/ Broock/* & similibus efferrentur à Germanis & Danis, quæ Tacitus non intellexit, nec ore Romano exprimere poterat.

Postquam igitur ad Documentum dictum docuimus & explicavimus, cur pallium illud Nobilissimi Viri coriaceum fuerit, nimirum quod vestigia vetustissimorum temporum adhuc sequeretur, ubi vestes omnes septentrionalibus pelliceæ & coriaceæ, & quod pro sagis pallia retinuerimus, quæ ex sagis originem primam ducunt, diximus quoque de thoracibus tam Virorum quam Mulierum, ut & braccis & supparis. Sed dicendum adhuc supererat de mutationibus, quæ in illis vestibus subinde occurrerunt; vereor autem ulterius hæc vice typographos lassare.

Hoc dici tamen potest, primam mutationem vestium cum Asiaticis à Pompejo circa Pontum expulsis, & inter nos sedes quarentibus, susceptam videri. Illi nobis *Asæ, Aser & Esær* in antiquis monumentis audiunt: antiquior sanè nulla mutatio reperitur. Nam cum illi *Asæ* Deorum instar culti sint à Septentrionalibus, etiam vestes & amictus eorum, ut divinos & pulcherrimos æstimarunt, sibi quoque imitandos sumserunt, ita tamen ut antiquum habitum thoracum, braccarum, supparotum & sagorum non planè dimitterent. *Asarum* enim Ponticorum & *Scytharum* tunc temporis vestes, lanceis & purpureis ornamentis mituerunt.

Hinc *Landnama Saga*, quo nomine Historia vocatur Islandicè scripta, de primis incolis Islandiæ, qui terram & Insulam illam habitandam ceperunt, p. m. 102. *Hialti*, Nobilis ibidem Viri, filios describit, quàm magnificè vestiti ad *Thorskafiordense* iudicium profecti sint: *Enn er their gengo a thingid, varo their sva vel buner, at menn hugdu, at Esær varo thar kvamner.* h. e. Et quando pergebant ad iudicium, tam benè vestiti erant, ut existimarent homines, *Asas* illuc advenisse. Longè igitur supra vulgus hic vestitus erat, ut Dii magis viderentur quàm homines, propter amictum illum insolitum & superbiorem. Sed si tunc illum annotassent, prout Documentum hîc additum *Dn. Andreæ Bildii* vestes, multa sciremus in eo argumento, quæ nunc latent.

Egregius quoque locus est *Arnoldi Lubecensis* de mutationibus vestium Septentrionalium, lib. 3. c. 5. *Dani*, inquit, usum Teuto-

nicorum imitantes, quem ex longâ cohabitatione eorum didicerunt, & vestiturâ & armaturâ se ceteris nationibus coaptant: & cum olim formam nautarum in vestitu habuissent, propter navium consuetudinem, quia maritima inhabitant, nunc non solum scarlatico, vario, griseo, sed etiam purpurâ & bysso induuntur. Talis igitur mutatio vestium illis annis occurrit. Occurrit etiam apud Saxonem Grammat. in Ingello Rege, & sub aliis Regibus; occurrit apud Norvegos sub Olao Kyrre in Chronico Norvegico. Sed omnes illas mutationes recensere haud tempus hoc permittit, cum sint innumeræ ferè: sufficit primis labris hanc materiam degustasse. Finio igitur & pauca hæc legentium oculis animisque meque ipsum commendo.

EX IVTIA

Franciscus Uglbt/Pastor Ecclesiarum Aakrer, &c. Dioece seos Aarhusensis, antiquissimi auctoris Thucydidis 8. libros de Bello Peloponnesiaco, e lingvâ Græcâ in Danicam transtulit, & Pauli Vindingii (Erasmii fil.) Consilii iustitiæ, Assessoris in Cancellariâ & Consistorio, ac Græcæ L. Professoris in Academiâ Hafniensi, suæque Facultatis Decani, censurâ approbatos, publicis typis destinavit. Idem quoque Herodotum Xenophontem, & Diodorum Siculum, Danicè versum, prælo parat.

RENSBVRGI

Iosua Schwark/ SS. Theol. D. & Superintendens Generalis Regius per Ducatum Slesvico-Holsaticum, typis Hamburgensibus exscribi curavit tractatum, cui titulus: Commonitio de re divina Examinum publicorum, in quâ simul differentia & necessitas Credendorum ostenditur. Hamburgi, ap. G. Libernickel, 1698. (6½. plag. in 12.)

KILONII

B. D. Christiani Kortholti, Theologi olim & Procancellarii Academiæ Kiloniensis Celeberrimi, Liber vernaculus de Persecutionibus primitivæ Ecclesiæ, qui an. 1663. Rostochii excusus est, de novo typis Hamburgensibus prodijt, hoc titulo: Historische Beschreibung

Schreib. der 10. grossen Verfolgungen / so die Christen der ersten Kirchen unter den heydnischen Kaysern erlitten / &c. Hamburg / 1698. in 8.

Notitia Musæi Cimbrici B. D. Iob. Danielis Majoris.

QVam Vir Πολυμαθέτα & I. D. Major, in colligendis undiqve rarissimis Naturæ & Artis operibus per totum vitæ decursum adhibuerit curam, *Museum Cimbricum* ab ipso adornatum, & peculiari tractatu breviter descriptum, satis loquitur, quod variis ad Antiquitatem non solum & rem nummariam, sed ad Physicam quoque pertinentibus rebus refertum, talem post obitum Collectoris exoptat Possessorem, qui & harum rerum notitiâ instructus, dignè id æstimare, & fortunæ bonis dotatus, nobili augmento perfectius reddere queat. Hunc in finem hæredes prælaudati Dn. Majoris, pretio 6000. imperialium offerunt hanc Pinacothecam, & brevem contentorum adumbrationem hîc subjungunt, non quod descriptione hâc compendiosâ thesaurum istum posse exhauriri existiment, sed ut is ex parte innotescat Curiosis, qui præsentem ex re ipsâ, cujus umbram hic habent, melius judicare poterunt.

Ea verò, ut ordine procedamus, producere in conspectura initiò lubet, quæ sparsim hinc indè propè fenestras, & scriniis imposita conspiciuntur, quæque *Museum* hoc *Majorianum* ingredientibus primo loco sese offerunt; deinde quæ scriniis continentur, breviter recensēbimus. Ita enim Cl. Author disposuit sua Cimelia, ut & curiositati superficialiæ, & pleniori cognitioni inservirent: hinc ne sub ingressum vacuum videretur Conclave, ex parietibus hinc inde pendentes videbis Manucodiatas, Elephantis dentes, & hos inter unum insigni gaudentem magnitudine, pugiones Japonensium, Specula metallica convexa, concava, vitra polyædra, cranium Rosmari cum infixis dentibus, cannam sacchariferam &c. Ad fenestras posita sunt præter plantas maximas diversas, varia gemmarum factitiarum genera, dentes hippopotami, crysalli montanæ ex minera metallica pullulantis frustra majora, Microscopia, testudines mediocres & minimæ, Tamandoa formicis vescens animal, Armadilli species rara, horologia, quorum unum super planum inclinatum spacio 24. horarum decurrens, horas exactè mon-

monstrat, Camera obscura portatilis. Præterea per Museum hinc indè dispositi apparebunt globi, cœlestis & terrestres, Sphæra armillaris, motum terræ, sole in centro quiescente, ex mente Copernici oculis exhibens, Atlas ex alabastro nitidè sculptus cœlum humeris gestans, testudines majores, urnæ sepulchrales, Veneris, Scipionis Africani, Senecæ statua ex ære confectæ.

Remorantur hæc omnia tantisper spectatorem, usque dum apertis scriniis alia coniectione magis disposita, eundem invitent. Horum autem ordine, dignitate & pretio prima esse videntur Numismatum receptacula, quorum bina sunt; unum ex ebene, ebore, & argento artificiosè concinnatum, monetas, numismata, medalliones, ex auro, argento, ære, diversorum Regnorum, Provinciarum, oppidorum, Gentium, tali ordine disposita continet, ut Historiæ, in primis verò Geographiæ addiscendæ inserviant; cernere enim licet præter Europeorum, Asiaticorum regnorum ferè omnium, Turcarum, Persarum, Indorum, Japonensium, Sinesium, Siemensium &c. monetas. Alterum Numismata Latii veteris, secundum Dynastia disposita, prout illustrent Historiam, complectitur, quæ tamen omnia ita sunt ordinata, ut oculis ipsorum alii, cum contentis numismatibus interponi facile, non interrupto ordine queant. Cui Antiquitatis thesauro alius, longè pretiosior accedit, dum scriniodum, mensæ impositum, gemmarum sculptarum, antiquitate se commendantium, numerum exhibet haud exiguum, quarumque plures, ordine se insequentes, modum sacrificiorum Ethnicorum & immolandi rationem stupendo artificio repræsentant, ut dicere haud verear, simile quid junctim vix ac ne vix quidem reperiri. Quibus denique accedunt scrinia bina, bibliothecam numismaticam, & antiquariam continentia, quò congesta sunt rarissima tum præsentis, tum superioris seculi scripta antiquitatem & doctrinam numismaticam illustrantia: ne nempe digni huic thesauro decessent præcones & interpretatores.

Naturalia Antiquitatis apparatus associata, ex tripli Naturæ regno desumpta, & certo ordine digesta, sequentia exhibent scrinia, quorum tamen præcipua, & quæ spectatoris, de pretio saltem solliciti oculos, potissimum ad se trahunt, duobus scriniis separata

tim inclusa videbis. Inter ea eminent præcipuè succini frustula cum inhaerentibus muscis, araneis, cicadis &c. Ambra grisea, nigra, Rubini Orientales, Opopalsamum vetum, siccum & liquidum, conchæ margaritifera frustum, cum inhaerente systemate perlarum magnitudinis mediocris, minimò centum constans: Margarita nucis avellanæ magnitudine, cranium humanum repræsentans, systema perlarum majorum, ex coalitu margaritarum 14. conflatum. Lapis bezoar orientalis prægnans: Turcosa in lapide lazuli; Smaragdus in amethysto. Aurum Chymicum, Argentum fruticans, è diversis mineris erutum. Idola varia, Sinensium è terra porcellana, Japonensium, Confutii, & aliorum ex terra Japonica, Isis Ægyptiorum, cum scarabæo, æternitatis symbolo, hieroglyphico. Anubis, Hercules. Poculum ex agatho, auro & encausto ornatum: aliud ex lazuli lapide, auro & rubinis exornatum &c.

Deinde per duodecim scriinia ordine disposita sunt: (1) quæ pertinent ad ignem, ut sunt recrementa varia Vesuvii, (2) ad terram, boli nempè, terræ sigillatæ, tophi thermarum &c. (3) *Salia concreta*, nitrum, vitriolum, (4) *Sulphura concreta*, succinum, asphaltum. (5) *Lapides*, Achata, amethysti, lapides odore Ambræ, asbestus, astroitides, carneoli, buccinæ, cochleæ lapideæ, conchæ lapideæ, coralli variæ species, cornua Ammonis, crystalli variæ, lapis cananor, encrini, fungites, granati, hyacinthi, Iaspides, lapis lazuli, marmor Florentinum, Opali, oculi Serpentum lapidei ex Melita, Lapis Serpentinus, Phosphorus Bononiensis, pifolythi, hysterothythus, Ligni in lapidem versi frusta. Inferior maxilla antmalis in lapidem versa, Schistus argentiferus, talci variæ species, trochitæ, topazii, unicornu fossile. (6) *Metalla & his affinia*, mineræ auri, argenti, cupri; argentum & aurum fruticans, Cinnabaris, cuprum Japonicum, marchasitæ, antimonium, (7) *Herbæ, Fungi, Musci, plantarum partes distinctim*, Radices, ligna, stipites, culmi, cortices, folia, germina, rami, summitates, flores, semina, & fructus, succi concreti. Radix Moringa veterum, Zalab Turcarum, lignum de Nerola, lignum exoticum sapore Macis, aliud sapore cinnamoni & caryophyllum; lignum fossile Umbriæ, Tudertinum, Panaya, cortex aro-

maticus sapore piperis, caryophyllorum; folia arboris cinnamomi, papyri Ægyptiacæ, piperis. Fructus Acajou, baccæ arboris cinnamomi, Fauffel Indorum, fructus arboris Ietaiba in Brasilia, semen Indigo, Phafeoli Indici. (8) *Animalia, eorumque partes. Nativatilia nuda*, glabra, pilosa, verrucosa, aculeata, crustata; *volatilia pennata*, pilosa, Aves sicco gaudentes, aquaticæ: *volatilia crustata*, insecta volantia alis liberis, vaginata; *Quadrupedia, pluripedia: reptilia nuda*, squamosa, testacea; quæ omnia ut sigillatim exprimantur, hic institutum prohibet. (8) *Sulphur-Animalia: (9) Lapid-Lapides*, lapidi-metalla, Lapidi-plantæ, lapid-animalia: plant-animalia, Animal-animalia, uno verbo, *naturalia mixta*, qualia sunt: Achata in crystallo, conchæ lapidibus inhærentes, Crystalli in silice, Granati in talco, argentum ex minera lapidea fruticans, in magnete marchasita, tubuli vermium marinorum supra testam mytuli, turbo in Corallio, turbo Ostrea innatus. &c. (10) *Conchæ variæ*, Univalves, conchæ venericæ, & his affines, turbinata turbine non emisso, turbinata turbine emisso, bivalvia, testacea improprie sic dicta, tubuli, nuclei, plurivalvia, testaceorum partes, verbo: omnes ferè testaceorum species, quas *Bonanni recreatio mentis & oculi* exhibet: quibus peculiare annexum repositorium, Cimbrica, hoc est diversas conchas, cochleas, &c. in Cimbricæ diversis locis repertas, continens & complectens. Est hæc musæi Majoriani idæa quædam imperfecta, cui subungere placet scriptorum, eodem authore præter varias, quas in Academia habuit dissertationes, editorum, catalogum sequentem.

Ad Sebast. Schefferum de recuperata valetudine gratulatio, cum amica & seria ad Conringianam Artis Medicæ introductionem iterato edendam, adhortatione, cui incidenter quædam inspersa sunt, intemperantibus literarum Harpyis digna. Kilicæ 1679. in 4.

Lauri folia Veneta, Patav. 1660. in 4.

Historia calculorum in renibus *Ioh. Sperlingii* repertorum. Lipsiæ 1662. in 4.

Prodromus Chirurgiæ infusoriæ. Lipsiæ 1664. in 4.

- De Cancris & serpentibus petrefactis. Jenæ 1664. in 8
 De planta monstrosa Gottorpiensi. Slesvvigæ. 1665. in 4.
 Hadria Gloriosa. Kiliæ 1666. in 4.
 Historia anaromes Kiloniensis. Kiloni 1666. in fol.
 De fortuna Medici. Kiloni 1667. in 4.
 Deliciæ hybernæ, sive tria nova inventa medica. Kil. 1667.
 in fol.
 Occasus & regressus Chirurgiæ infusoriæ. Gothæ 1667. in 4.
 Chirurgia infusoria, placidis Cl. Virorum dubiis impugnata, cum
 modesta responsione. Kiloni 1667. in 4.
 Americanische zu Gottorff blühende Aloë. Schleswig 1668. in 4.
 Memoria initiati horti Medici. Kiliæ 1669. in fol.
 Memoriale anatomico-miscellaneum, 1669. in 4.
 Consideratio Physiologica Epistolarum F. I. Burri. Kiloni 1669. in 4.
 Collegium Medico-curiousum. Kiliæ 1670. in 4.
 Cartesii explicatio machinarum. Kiliæ 1672. in 4.
 Catalogus plantarum. Kiliæ 1673. in 4.
 Emblemata de purpura. Kiliæ 1671. in 4.
 Fr. Stellati Tr. de ligno fossili minerali latinè versus. Lipsiæ
 1673. in 4.
 Memoria Sachsiæ. Lipsiæ 1674. in 4.
 Fabii Columnæ opusculum de purpura cum annotationibus. Ki-
 liæ 1674. in 4.
 Unvorgreifliches Bedencken von Kunst- und Naturalien-Cammern
 ins gemein. Kiel 1674. in fol.
 Verstellung ertlicher Kunst- und Naturalien-Cammern in America und
 Asia. Kiel 1674. in fol.
 - - - - - in Africa und
 an Strängen Europæ. ib. 1674. in fol.
 - - - - - in Italien zu
 Neapolls und alt Rom. ib. 1675. in fol.
 Scholion anatomicum ad Text. Imp. Iustin. præm. Instit. Kil.
 1675. in 4.
 Tabulæ Medicinæ practicæ. Kiliæ 1677. in 4.
 Genius errans. ibid. 1677. in 4.

- Apellens Frühlings-Mayen. Kiel 1678. in fol.
 De ferro radiante, & thermis novo artificio paradisi. Slesvige 1679. in 4.
 De thermis artificialibus succinatis. Kilix 1680. in 4.
 De Nummis Rhedigerianis. Kilix 1681. in 4.
 See-Fahrt nach der neuen Welt. Hamburg 1683. in 12.
 Buoninsegni satyra Menippea. ibid. in 12.
 Roma in Nummis Augustalibus Germanizans. Kilix 1684. in 4.
 De Nummis Græcè inscriptis, cum appendice de jotorum subscriptione suspecta. Kilix 1685. in 4.
 Serapis radiatus. 1685. in 4.
 De nummis Regis Oddonis conjectura. Kilix 1682. in 4.
 De nummorum ærugine. ibid. 1684. in 4.
 Iusti dolores adversus Fr. Wörgerum. ibid. 1686. in 4.
 Musei Cimbrici aditus, 1. & 2. ibid. 1689. in 4.
 Prodomus Atlantica. ibid. 1661. in fol.
 Bevölkereres Cimbrien. Plöen 1692. in fol.

Ex FEMARIA, Maris Balthici Insula

Christianus Oswaldus Zwergius, Minister Ecclesiæ Petersdorffensis in Femaria, librum vernaculum typis commisit, cui titulum fecit;

Die gestärckte Bekänntniß der Evangelischen Wahrheit/nach Inhalt der Augspurgischen Confession, vermittelst unterschiedlicher Betrachtungen/ darin nebst deutlicher Vorlegung eines jeglichen Articuls/und gründlicher Behauptung der vornehmsten Glaubens-Lehren/ viele Sprüche der H. Schrift erkläret / auch allerhand seine/ sonderlich aus der Kirchen-Altheit gesuchte Realien angeführet werden; denen Einfältigen/ wie auch jungen Studirenden nützlich und erbauulich/ gestellet von Christiano Osvald Zwerg, Slesv. Diener am Worte bey der Gemeine in Petersd. auff Femern.

Lübeck und Lepsig / bey Johann Wiedemeyer. Plöen/gedruckt
 durch Tobias Schmidt/ Fürstl. Buchdr. 1698.
 in 8. h.e.

Roborata Veritatis Evangelica Confessio, secundum

articulos Augustana Confessionis, &c-

ALDENBURGI in WAGRIA

Conradi Evermot, Presbyteri Razeburgensis, *Chronicora*
Episcoporum Aldenburgerisum, cum notulis editum est à D.
 Christiano Francisco Paulino, Medico Isenacensi, in Syntagmate nu-
 pero Rerum Germanicarum. Francof. 1698. (in 4.)

PLOENAE

Sub prælo est metrica Passionis Dominicæ paraphrasis, cujus
 titulus etiam metricè conceptus est, hõc modò:

Die Pasion/ des Glaubens Cron/
 Aus den Evangelisten/ als den allergewissen/
 Die Zeugnis können geben von Christi Tod 'und Leben/
 Einfältiglich betrachte/ und kurz in Reimen bracht/
 Zu Gottes heil'gen Ehren/ und Christi Ruhm zu mehren/
 Von einem/ der ihn liebt/ Sich ewig ihm ergiebt/
 Der Nam heist Felsen-Freund/ der Jesum herglichen meint.
 Ploen/ gedruckt durch Tobias Schmidt/ 1698. (in 8.)

LVBECAE

B. Augusti Pfeifferi, SS. Theol. D. & Superintendentis Lu-
 beccensis, scriptum vernaculum posthumum typis Lipsiensibus pro-
 diit, cui titulus: *Antimelancholicus alter*, oder *Melancholey-*
Verreiber / anderer Theil/ in welchem sunffätigerley particulir-*Noch*
und Anliegen (so in dem hiebevör herausgegebenen *Antimelancholi-*
co entweder gar nicht/ oder doch nicht auff solche Art/ anzutreffen)
 nach Anleitung der vielfältigen Versuchungen und Anfechtungen A-
 brahams deutlich vorgestellet / und mit zulänglichem Trost gehoben
 wird; Nebst einem Repertorio Paraclético, oder Anweisung/ wo
 man sich in allerley Anfechtungen Noths und Trosts erholen kan/
 so daß nunmehr beyde Theile ein vollständiges Promptuarium Pa-
 racleticum, *Creutz-, Gedult- und Trost-Schule* geben. Leipzig/ verl.
 J. Fr. Gleditsch/ 1689. (4. Alphab. 14. plag. in 8.) Tractatus hic
 quasi Continuatio est *Antimelancholici prioris*, an. 1683. & seq. Li-
 psix editi, sistiturque Lib. I. Cap. 1. Pater mœstus ob apostasiam
 filii. 2. Pater orbatus filio adulto. 3. Filius lugens parentem. 4.

Pri-

Privatus patriâ. 5. Peregrinans qverulus. 6. Sollicitus de anno-
 nâ caritate & famâ ingruente. 7. Anxius ob peccata infirmitatis
 Sanctorum. 8. Anxius de periculo famâ. 9. Melancholicus impati-
 ens correctionis. 10. Dives sollicitus de statu suo. 11. Rixis im-
 plicatus. 12. Conflictatus cum vicino malo. 13. Sollicitus de ve-
 ritate promissionum divinarum circa temporalia. 14. Sollicitus
 de bello imminente. 15. Tristis ob victoriam hostium & cladem
 suorum. 16. Belligerans, seu miles, sollicitus de statu suo. 17.
 Anxius de familia erciscunda. 18. Insomnis ob mœrorem animo
 pressum. 19. Sollicitus de aliorum πολυτεχνία, & sua ἀτεχνία.
 20. Anxius de sensu fidei. 21. Sollicitus de fatiis posterorum, 22.
 Mœstus ob errorem vel frustrationem consiliorum. 23. Maritus
 conflictatus cum uxore rixosa. 24. Qverulus de rigore herili. 25.
 Pater qverulus de pravâ indole suorum. Lib. II. Cap. I. ex-
 hibetur: Diffidens sibi de perfectione Christianâ assequendâ. 2.
 Sentiens rationem in rebus fidei obstrepentem & subsannatricem.
 3. Parens sollicitus de promotione suorum. 4. Excarnificatus do-
 loribus corporis. 5. Molestè ferens hospites gratuitos. 6. Se-
 nex qverulus. 7. Morsibus conscientiae vexatus. 8. Anxius de ju-
 diciis divinis. 9. Timidus & tremulus in precibus. 10. Conquerens
 de vi injusta. 11. Scandalizatus, sive offensus delictis scandalosis pu-
 blicè & impunè grassantibus. 12. Minister verbi conflictatus cum
 auditorio refractario. 13. Parens sollicitus de filiabus elocandis, vel
 mœstus de infeliciter elocatis. 14. Præsenti vitæ periculo expositus.
 15. Metuens incendia & inundationes. 16. Conternatus seu exter-
 ritus repentinis & tragicis casibus. 17. Graviter ferens infamiam pro-
 pinquorum. 18. Anxius de cœbris relapsibus. 19. Vexatus ter-
 rificis somniis. 20. Gravatus suspicionibus. 21. Sollicitus de satis-
 factione proximo læso præstandâ. 22. Tristis ob simultates & dis-
 sidia suorum. 23. Intimè affectus propter suos periclitantes. 24.
 Anxius seu sollicitus de jurejurando, sive juramento præstito vel
 præstando. 25. Exagitatus tentationibus spiritualibus.

Die 17. Octob. *Andreas Lange*, Lubecensis, (D. *Pauli Neu-
 krantzii*, Physici primarii Reip. Lub. nepos) in solenni Lycæi pa-
 trii Examine *Carmen* elegans Latinum Heroicum, quingentorum
 versuum, de *Laudibus Lubecæ*, recitavit.

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS

Edita Calendis Decemb. M DC XCVIII.

WISMARIAE.

Die 30. Octobris mortuus est *M. Egregott Daniel Colbergius*, Pastor Templi S. Nicolai, & Consistorii Regii Assessor. Is an. 1659. d. 26. Ianuarii Colbergæ Pomeranorum natus fuit, Patremque habuit *Ioanem Colbergium*, SS. Theol. D. tum quidem Pastorem Colbergensem primarium & Electoralis Consistorii per ulteriorem Pomeraniam Assessorem, postea verò Theologiae Professore in Academiâ Gryphisvaldensi, Facultatis suæ Seniore, Consistorii Regii per citeriorem Pomeraniam Assessorem, & Pastorem Marianum. An. 1676. studiorum causâ Sedinum profectus, d. 30. Aug. sub præsidio Conrectoris Gymnasii *Decadem VI. Quaestionum illustrium Philosophicarum* defendit. Deinde Gryphisvaldiæ literis incumbens, an. 1679. Præside *D. Matthæo Clemasio*, Prof. Med. & Physico, Disputationem loco Spicilegii in *libellum Dn. Philippi de Animâ* habuit. Hinc petiit Rostochium, ibidemque an. 1680. sub Præsidio *D. Augusti Varemii* in Collegio Formulæ Concordiæ de *Ordine Ecclesiastico*, & paullò post de *unico, proprio & adequato remedio therapeutico Atheologiae*, disputavit. (4½. plag. in 4.) In istâ etiam Academiâ (ab itinere Prusico redux) an. 1681. d. 11. Nov. summos honores Philosophicos, sive *Magistri* gradum, obtinuit, annòque sequenti 82. ut Præsides Disputationem habuit de *tribus viis cognoscendi Deum & divina, Physicâ scilicet, Metaphysicâ & Hyperphysicâ*. (3. plag. in 4.) Sveciam deinde adiit, & postquam per duos annos Holmiæ fuit commemoratus, *Professio extraordinaria Philosophiæ Moralis* in Academiâ Gryphisvaldensi ipsi collata est, quò munere fungens edidit: *Sciagraphiam Iuris Naturæ ex Scholâ Aristotelis & Spiritus S.* 1684. (3½. plag. in 8. Disp. de studio Veritatis & fugâ Mendacii, Resp. *Iac. Sreyberg*, Stetin. 1685. (3. plag. in 8.) *Delineationem Monarchiæ Svec-Gothiæ*, Resp. *Gottselig Iacobo Colbergio*, fratre, 1686

Disp. *Metaphyf. de Causis*, Resp. *Cass. Schwarzen / Gryphisvv.* 1686. (2. plag. in 4.) *Descriptionem Monarchiæ Sveo-Gothicæ.* (7½. plag. in 8.) *Discursum Moralem de Consuetudine irrationabili*, Resp. *Ioh. Bruzelio*, O. Goth. Sveco, 1687. (2. plag. in 4.) *Disc. Moral. de Errore populari circa Mores*, Resp. *Iac. Muffelio*, Rugiano, 1687. (2. plag. in 4.) *Disc. Mor. de Tolerantiâ diversarum Religionum Politicâ*, Resp. *Iacobo Conovio*, Stetin. 1689. (2½. plag. in 4.) *Platonisch-Hermetisches Christenthum / Pars I. & II.* Francof. & Lipsiæ, 1690. & 91. (3. Alph. 13½. plag. in 8,) Hinc an. 1691. *Professionem ordinariam Philosophiæ Moralis & Historiarum adeptus*, divulgavit: *Disp. de Luce sacrarum literarum in tenebris gentiliû resplescente*; *Disp. de Natalibus Philosophiæ*; *Disp. de Veritate sub Fabularum involucri latente*; *Disp. de Legulatoribus Græcorum & Romanorum Mo- saizantibus*; *Disp. de Originibus Moralibus*; *Disp. de Libris antiquitatem mentientibus, Sibyllarum, Hermetis & Zoroastris.* Hæc 6. Disputationes, unâ cum Appendice de *Libris Orphicis*, sub titulo *Sapientie veterum Hebræorum per universum Terrarum orbem dispersæ*, conjunctim prodierunt Gryphisvvaldiæ, 1694. (1. Alphab. in 4.) *Disp. Iubil. de Iure indicendi Concilia, supremæ potestati Civili competente*, Resp. *Ioh. Dölingio*, Rugiano, 1693. (2. plag. in 4.) *Disp. Mor. de Iure Navigantium*, 1689. (5½. plag. in 4.) *Disp. Mor. de Tolerantiâ Librorum noxiorum Politicâ*, 1693. (4. plag. in 4.) Tandem an. 1694. mense Ianuario, *Vismariam* vocatus est, ad obeundum *Pastoris Nicolaitani & Assessoris Consistorii Regii* officium, quò ipsò summâ fide & industriâ functus est, eoque durante edidit: *Specimen Historicum de Origine & Progressu Hæresium ac Errorum in Ecclesiâ*, 1694. (1. Alphab. II. plag. in 4.) Præter hosce ingenii fœtus meditatus fuit *Regnum Tenebrarum ex Aristotelicâ Philosophiâ & Theologiâ mixturâ enatum*, & plura id genus alia; Sed hæc præparca viri fata nobis denegant. Vixit in conjugio filiæ *FridERICI GERDESII*, I. V. D. & Antecessoris *Academix Gryphisvvaldensis*, *Facultatis suæ Senioris*, & *Consistorii Regii Ecclesiastici* in Ducatu *Pomeraniæ Principatu- que Rugiæ Directoris*, ex quâ duos filios totidemque filias genuit.

ROSTOCHII

Superiori mense Octobr. (p. 174.) recensuimus Actum promotionis *Magistrorum* d. 15. Sept. adornatum, sed (culpa Programmaticis vitiosi, nobis transmissi) loco octo Candidatorum tantum septem memoravimus, fuitque primus eorum omissus, scilicet *M. Iohannes Ioachimus Poltzius*, Rostochienfis, D. *Ioh. Mauritzii Poltzii*, ad S. Ioh. Pastoris & R. Ministerii Senioris, filius.

Iohannes Fecht, SS. Theol. D. & Prof. P. edidit *Syloggen selectiorum ex universâ Theologiâ Controversiarum*, recentiorum præcipuè, juxta ordinem Theologiæ positivæ B. D. *Künigii*, Theſibus comprehensam, inque usum privatorum Disputandi exercitiorum adornatam. (8½. plag. in 4.) Nomina eorum, qui Theſes has amicâ placidâque collatione ventilabunt, hæc sunt: *Samuel Schmalz*, Stargard. Pom. *Arnoldus Richertz*, Altona-Holsatus, M. *Frauc. Albertus Epinus*, Mecklenb. *Tago Faxovius*, Scano-Svecus. *M. Iacobus Schröder*, Anclam. Pom. *Nicolaus Norby*, Ol. fil. Goth. Svecus. *Albert. Ioach. Krakevitz*, Nob. Meg. *Petrus Lamberg*, Gothoburgo-Svecus. *M. Ioh. Henricus Elmenhorst*, Hamb. *Th. Young*, Holmenfis Svecus. *Georg. Beruh. Richertz*, Altonâ Holf. *Io. Sigum. Broestedt*, Vratisl. Siles. *M. Ioh. Gottlieb Hoffmann*, Lipsiens. *M. Iohannes Ioach. Weidner*, Rostoch. *M. Hermannus Pfingsten*, Buxtehuda-Br.

Præside *Iohanne Nicolao Qvistorpio*, SS. Th. D. ejusdemque Prof. P. & c. Collegii Disputatorii (Theses ex universâ Theologiâ selectas exhibentis) Disputationem tertiam de *Auctoritate Scripturæ S. de Resurrectione Mortuorum, an ex lumine naturæ innotescere possit?* & c. die 2. Nov. proposuit Resp. & Auctor *Tago Faxovius*, Scano-Svecus. (1. plag. in 4.)

Præside *Ioh. Ioachimo Schöpffero*, I. V. D. & Cod. Prof. P. Com. Pal. Cæs. ac Consist. Ducalis Allessore, Disputationes ad *Digest. lib. 12-22. d. 5. 12. 19. & 26. Novembris* gnæviter continuatæ sunt, Respondentibus 4. Studioſis, quos mense Octob. p. 173. laudavimus.

Die 9. Novemb. sub præsidio *Ioh. Fechtii*, SS. Theol. D.

& Prof. P. nec non districtus Rostoch. Superintendentis, Dissertatione Theologicam de *Carnali Sacrarum literarum sensu* habuit, Auctor & Resp. M. *Iob. Henricus Elmenhorst* / Hamburgensis, (M. *Henrici Elmenhorst* / Archidiaconi ad D. Cathar. apud Hamburgenses, filius adoptivus (6. plag. in 4.))

Die 12. Nov. *Iohannes Klein* / I. V. D. & Pandect. Prof. P. &c. Dissertationem *secundam*, quâ Annotationes suas Theoretico-Practicas ad B. *Lauterbachii* Compendium Digestorum nuper inceptas, & speciatim Historiam Juris Civ. & Can. continuat, ventilandam proposuit, Resp. *Henrico Matens*, Hamburg. (3. plag. in 4.)

Andreas Daniel Habichhorst, SS. Theol. D. ejusdemque Prof. P. & Seren. Duc. Mecklenb. Consiliarius Consistorialis, Collegiique Prof. Ducal. & Fctis Theol. Senior, Dissertationem XIII, de *Labio Canaan*, quò *quinque civitates in Aegypto sunt loquutura*, ex *Isai. XIX, 18.* sententiarum collationi ad d. 19. Nov. instituta stitit, Respondente *Andrea Pälke*, Neo-Brandenb. Mecklenb. (3. plag. in 4.)

Die 23. Nov. sub præsidio paullo antè memorati D. *Iob. Nicolai Qvistorpii*, Disputationem *quartam* Collegii Theologici, theses de *non sperandâ cum Reformatis unione*, &c. exhibentem, committionum examini submisit, Resp. & Auctor *Georgius Bernhardus Nischers* / Altona-Holsatus. (1. plag. in 4.)

Paullo antè dictus D. *Andr. Wau. Habichhorst*, Fac. Theol. Senior, à die 2. ad 30. Nov. ex Disputationibus in selectiores universæ Theologiæ fidei quæstiones, (mense Septembri inchoatis) pomeridianis dierum Mercurii, & Sabbathi horis, *novem* absolvit, Respondentibus suprâ p. 174. sq. recensitis.

Ejusdem D. *Habichhorstii*, Scriptorum & Dissertationum, antehac & præteritis proximè annis editorum, Syllabus hic est:

Actus Poëticus, quò Lauream ipsi Poëticam sine præce & pretio D. *Petrus Gdizius*, Archiater & Comes Palat. Cæsareus, per *Andream Tscherningium* Poëf. Prof. P. solenniter in præsentia gravissimorum Virorum, (ex quibus hic B. D. *Dorshéum* nominare placet) an. 1658. conferre voluit, typis exscriptus.

Disputationum Methaphysicarum Triga. 1. De *Præcognitis Methaphysices*, 2. De *Naturâ Entis*, 3. De *affectione Entis*, an. 1659. Respondente *Samuele Freibubio*, Prusso; *Ioach. Friderico Simonis*, Tilsensi Prusso, & *Daniele Statio*, Bützov. Mecklenb. nunc Pastore Me-ga - Givicensi.

Anagrammata & Epigrammata juvenilia, sub titulo *Vernalium*, quæ 7. misibus constant. 1660. (in 16.)

Disputationum Pentas; quarum 1. agit de *Amicitia*, Resp. *Ioh. Hackio*, Raceburg. 1660. (2. plag.) 2. de *Arte Poëtica*, Resp. *Antho. Gunth. Canuto*, Frisio, 1661. (2. pl.) 3. de *Curâ Magistratûs circa Religionem*, Resp. *Ioh. Mejero*, Livono, 1661. (2. pl.) 4. de *Fortitudine Togata & Sagata*, Resp. *Andræ Päliken*, Neobrandenb. Mecklenb. 1662. (1½. pl.) 5. de *Sacerdotibus Magistratui præfectis & subjectis*, Resp. *Dan. Statio*, Bützov. 1662. (1. pl.)

Disputationum quadriga, de *quatuor Conciliorum* (Sæculo IV. & V. contra Arium, Macedonianos, Nestorium & Eutychen, celebratorum) *Historiâ & Decretis*, quas jam tum Professor Theol. designatus, an. 1664. Gryphisvaldiæ, Præsibus D. *Abrahamo Batto*, D. *Matthæo Tabberto*, D. *Ioh. Michaëlis*, & D. *Daniele Lago*, ventilandas exhibuit. (4½. pl.)

Disp. de *Berengarianismo*, in *sastris Calvinianorum interpolato*, deque opposito ei dogmate, reali ac substantiali Corporis & Sangvinis Christi in S. Synaxi præsentia, *Giesæ* in itinere (quò omnes invisit Germaniæ & Helvetiæ Academiæ) Præsede D. *Petro Haberkornio*, SS. Theol. Prof. Primar. & Superint. solenni Professorum examini submissa, 1664. (1. pl.)

Disp. gemina de *Eucharistica Mortis Dominicæ commemoratione*, ex 1. Cor. XI, 24. sq. Priorem, quæ sensum loci exponit, ipse Præsides habuit an. 1665, domum reversus, Moderatore D. *Henrico Müllero*, S. Theol. Prof. P. & Pastore Mariano, Respondente *Theodoro Heinio*, Dantiscano. Posteriores verò, quæ Vsum loci præcipuè Elencticum proponit (ac Pontificiorum dogma de *Communione sub unâ cum primis* ferit) Præsides ipse an. 1667. Collationi Academicæ stitit, Moderatore D. *Ioh. Qvistorpio* secundo, SS. Theol. Prof. P. ad D. Fac. Past. & Fac. Theol. Seniore, Respondente verò *Enocho Svan-*

zenio, nunc Gymnasii Lubecensis Rectore. (4. pl.)

Disp. Philos. de *Causis*, Resp. eodem jam laudato E. *Svante-
nio*, 1666.

Prodromus Anagrammatum astivorum, Seren. Duci Mecklenb. CAROLO inscriptus. An. 1668. (2. pl.)

Decas *Dissertationum Philologicarum*, uno eodemq; anno 1670. Rostochii propositarum, quarum I. exhibet *quadrigam locorum Scripturæ de Messia* cum verè tum apparenter agentium, Gen. IV, 1. Hagg. II, 8. Exod. IV, 13. 14. 2. Sam. XXIII, 1. Resp. *Ioh. Lantzio*, Parchim. Mecklenb. nunc Pastore Benthenensi prope Parchimum, (qui ipse Præsidis ejusdem ductu an. 1670. *Orationem Ebræam de Ionâ*, Christi patientis & resurgentis typo, unâ cum tribus aliis habuit, qui simul de *resurrectione Christi*, de *Resurrectione Mortuorum*, & de *Resurrectione Spirituali*, eodem duce idiomate Ebræo perorârunt. II. De LXX. *Hebdomadibus ex Dan. IX, 24.* sq. Resp. *Henrico Tholsonio*, Norvego, (1. pl.) III. De *Literis Eliæ ad Ioramum Regem Iudæ*, ex 2. Chron. XXI, 12. Resp. N. *Mölmanno*, Hamb. (2. pl.) IV. de *Exarchatu Ravennate*, à *Iustino II. Imp. in Italia instituto*, Resp. *Paschasio Zandero*, Dobbertinen- si Mecklenb. (2. pl.) V. De *Gallionismo*, ex Act. XVIII, 14. sqq. Resp. *Bernhado Frejero*, Reval. Livono. (2. pl.) VI. de *Mannâ*, ex Exod. XVI, 15. Resp. *Ioachimo à Seth*, Hadelensi, nunc Archid. Nordled. in Hadelia. (2. pl.) VII. de *Colosso Nebucadnezarus*, ex Dan. II, 31. sqq. Resp. & Auct. *Casp. Iellinghausen*, Voerdeni Westph. (3. pl.) VIII. de *Nimrodo* ex Gen. X, 8. 9. Resp. N. *Peltzio*, Stralsund. (2. pl.) IX. de *Imperio Romano-Germanico*, Resp. *Ioh. Kuntzio*, Gryphisvald. (2. pl.) X. Apologetica pro B. D. *Ioh. Tarnovio*, olim Prof. Theol. in Acad. Rostoch. contra *Theod. Hackspanium*, Prof. Altorff. de *Feminâ circumdante Virum*, ex Ierem. XXXI, 22. Resp. *Ioh. Müllero*, Hamb. (2. pl.)

Disp. Inaug. in omnes XXI. *Augustanæ Confessionis Articulos doctrinales*, totidemq; *Scripturæ V. T. loca in fonte ut plurimum ἐκ Φα-
ρικώτρεα*, Præside Decano D. *Ioh. Michaelis*, S. Theol. Prof. P. Pa- store Jacobæo, Regiique Consist. Assessore, Gryphisvaldiæ an. 1671. d. 6. Jun. ipso Promotionis die habita, (4. pl.)

Disputationum Pentas, ex *Iuris Canonici monumentis*, contra Pa-
patum

patum proprio Canonum gladio jugulandum : Serenisf. Duci Mecklenb. CHRISTIANO LVDOVICO inscripta, an. 1679. (de qvâ vide sup. Mens. Iul. p. 103.) Respp. 1. *Samuele Nicolao Vvagnero*, Rostoch. nunc Past. Ribnizensi. 2. *Henrico Krügero*, Rost. 3. Eòdem *Krügero*. 4. *Salomone Sprenger* / Varisco. 5. *Ortone Jansen* / Harburg-Lunenburg.

Disputationum biga de *Abrahamiticâ diei Christi visione*, ex Ioh. VIII, 56. Gryphisvaldiæ, 1681. quarum prior sensum loci genuinum evolvit, Resp. *Davide Malachiâ Stebenhaar* / Magdeburgensi, ibidem gradu Magisterii tunc ornato ; posterior usum loci exponit, eumqve ab abusu vindicat, Resp. eodem. (6 $\frac{1}{2}$. pl.)

Disp. de *Crucifixione Christi satisfactoriâ in medio maleficorum factâ*, ex Isai. LIII, 12. & Pf. XXII, 17. Gryphisvaldiæ, 1681. Resp. *Engelberto Bronnero*, Hamburg. tunc Eccles. Otterndorffensis in Hadelîa Diacono, & Phil. Magistro ibidem renunciatò, nunc Pastore primario apud Wittmundenses in Frisia Orient. (2 $\frac{1}{2}$. pl.)

Tractatus de *Melchisedeci Historiâ & Figurâ*, ad Gen. XIV, 18. sqq. & Ebr. VII. 1. sqq. novem Disputationibus constans, quarum I. agit de *Melchisedeci nomine & personæ naturâ*, Resp. paullo antè memoratò *Engelb. Bronnero*, tunc Phil. Candidato, Gryphisvaldiæ habita an. 1681. (propter defectum exemplarium an. 1693. recusa, & Resp. *Sven. Iona Tirslovio*, Sveco, rursus ventilata) II. de *Melchisedeci origine & stirpe*, Gryphisvaldiæ eòdem *Bronnero* Respondente habita (qvæ similem ob causam an. 1698. recusa & Respond. *Henrico Hirnero*, Woffelsflötâ Holsato, denuò examini submissa est, ceu mense Junio p. 87. memoravimus.) III. De *Melchisedeci Titulo Regio & Regiæ sedis loco*, Schalem, Rostochii, 1683. Resp. *Christ. Frid. Schulteto*, Zittâ-Lufato, nunc Pastore Klinckenfi propè Parchimum IV. de *Melchisedeci regio actu*, scilicet *prolatione panis viniqve munificâ non sacrificâ*, Resp. eòdem *Sculteto*, 1683. V. de *Melchisedeci titulo Sacerdotali*, Resp. *Christ. Godofredo Tilesio*, Prusso, Rostochii, 1685. VI. De *Melchisedeci actu Sacerdotali, Benedictione*, Resp. *Mathæo Müllero*, Dantiscano, nunc Philos. Mag. 1687. VII. De *Melchisedeci effectu Sacerdotali, decimatione*, Resp. *Iob. Godofr. Finckio*, Obersdorf. Thuringo, 1690. VIII. De *Melchisedeci Typo innato*,
qvo

quo Christum quoad singularem ejus personam & generationes plane ineffabiles adumbravit, Resp. *Augusto Andr. Kiel*, Rostoch, 1691. IX. De ejusdem Typo tum *innato*, in officio Christi Regio & Sacerdotali conspicuo; tum *illato*, in S. Eucharistia bifariam spectato: Resp. *Ioh. Ioachim. Poltzio*, Rostoch. nunc Phil. Mag. 1693. (1. Alphab. 3. pl.)

Triga Disputationum de *controverfissimo Evæ Triverbio* Gen. IV, 1. quarum prima fuit proposita Resp. *Iodoco VVenemaro Ostermann/ Westph.* 1683. deinceps ob defectum exemplarium an. 1687. recusa, & Resp. *Ioh. Ern. Chrysandro*, Hertzberga-Sax. denuò ventilata. Secunda Resp. *Godofredo Neugebaur / Vratisl.* 1684. Tertia Resp. *Frider. Pampio*, Soldin. March. 1687. (7. pl.)

Dispp. Historica, de *Terrarum Meckelburgicarum, Titulorumque Ducalium hinc sumptorum origine*; quarum prima, quæ originem hanc remotè spectatam post Deum ad Reges Obotritorum Vandalorumque longo ordine recensitos refert, in Natali Seren. Ducis Meckelb, CHRISTIANI LVDOVICI sexagesimo primo habita, Resp. *Dan. Volrado Zettlin*, Büzov. Meckelb. 1683. (5. pl.) posterior, vel etiam tertia, adhuc prelum expectat.

Disp. de *Providentia Divina*, Resp. *Christiano Alardo*, Malchin. Meckelb. 1683.

Tractatus Germanicus: *Wolgegründere Bedenck. Schrifft über die Bestische sonderbare Art Hochreusch zu schreiben und zu reden/ den Sprachliebenden zum diensamen Unterricht.* Hamburg/ 1685. (6. pl. in 8.)

Semicenturia *Anagrammatum purissimorum*, ex Imperatoris Nomine, Titulis, præcipuè integro, conscripta, & Viennæ an. 1686. m. Ian. Augustissimo Imp. LEOPOLDO in Conclavi Casareo, præviâ quâdam Oratiunculâ, (quam Ipse clementissima responsione Latinâ dignatus fuit) humilimæ gratulationis ergò de manu in manum exhibita, sub titulo: *LeopoldVs Viennæ hVngarIæqVe Liberator fortVnatIssIMVs.*

Disp. de *Altari Gideonis*, ex Iudic. VI, 24. Resp. *Carolo Czerlinski*, Dantisc. nunc Phil. Mag. & in vicinîâ Patriæ Pastore. 1687: (4. pl.)

Disp.

Disp. de *Ephod Gideonis*, ex Iudic. VIII, 27. Resp. eòdem 1688. (2. plag.)

Disp. de *Magistratus & suppliciorum constitutione divinâ*, ex Gen. IX, 6. in Natali Seren. Ducis Meklenb. CHRIST. LVD. Resp. *Joh. Petro Schwaben/Sternberga* Meckelb. 1687. (2. plag.)

Pars prima Dissertationum Exegeticarum in illustrata *Isai* loca: Quarum I. exhibet quatuor loca de generali inscriptione Prophetia *Isaiana*, ex *Isai.* I, 1. & de toto corpore Regni *Ihuda* percusso, v. 5. 6. de *Sacrificiis aliisque cultibus Iudaeorum Deo sine penitentiâ abominabilibus*; v. 10-15. & de vero emendationis medio, *Penitentiâ*, v. 16. sq. Resp. *Joh. Wendelero*, Rostoch. nunc Phil. M. & Templi Primarii Wismar. Archid. 1686. (Hæc Disp. propter exemplarium paucitatem an. 1692. recusa, duobus quaterniobus aucta, & Resp. *Joh. Mehnero*. *Gransoa-Marchico*, denuò ventitata fuit) (3½. pl.) II. agit de *Monte domus Domini* firmiter & eminenter constituto, simulque catholico gentium confluxu mirè frequentato, ex *Isa.* II, 2. 3. & *Mich.* IV, 1. 2. Resp. *Matthæo Mülleio* Dantiscano, 1686. (2. pl.) III. de *gladius gentium verbo Evangelii redargutarum in vomeres convertendis*, &c. ex *Isai.* II, 4. & 6. Resp. *Joh. Pistorio*, *Fridland.* Meckelb. nunc in Patria Pastore, 1687. (1½. pl.) IV. de *Talpis ac Vespertilionibus*, an à *Ihudeis* sint adorati? ut & *Homine illo, cui spiraculum in naribus*, ex *Isai.* II. v. antepenult. & ult. Resp. *Carolo Czerlinski*, Dantiscano, 1687. (1½. pl.) V. de *Zemach Iehova & fructu terra*, ex *Isai.* IV, 2. Resp. *Ioachimo Utecht/Sedin.* Pomer. 1687. (2. pl.) VI. de *purgatione sordium sanguinumque filiarum Zion per Spiritum iudicii & ardoris*, ex *Isai.* IV. 4. Resp. *Erico Horningio*, Prusso, 1687. (2. pl.) VII. de *Trisagio Seraphico prior*, quæ *protheoriam*, ejus s. circumstantias temporis, objecti & cantorum exhibet, ex *Isai.* VI, 1. 2. 3. Resp. eòdem *Horningio*, 1687. (1½. plag.) VIII. de eòdem *Trisagio posterior*, quæ *Theoriam* s. argumentum s. sensum ejus & stabile confectarium vel usum exponit, Resp. *Davide Witzelio*, *Stolpâ* Pomer. 1687. 1½. pl.) IX. de *Virgineo conceptu partuque quò Immanuel in lucem produit*, ex *Isai.* VII, 14. Resp. *Luca Beselin*, Rostoch. nunc Phil. Mag. 1687. (2. pl.) X. de *Lege & Testimonio Scripturarum Canonicarum*, tanquam norma &

lucis fonte, in omnibus Religionis capitibus unice consulendo, ex Isa. VIII, 20. Resp. *Daniele Merian*, Wittstock-March. 1687. (2. pl.) XI. de *magni luminis gaudiiqve inser sedentes in tenebris* Iudæos & Gentiles, primumqve Zebulonitas & Naphtalitas, nato & docente Christo, factâ manifestatione, ex Isa. IX, 1. 2. 3. Resp. *Ioach. Dav. Mullero*, Perlebergâ March. nunc Phil. Mag. & Past. Wutkenfi, 1688. (2. pl.) XII. de *admirabili puero nobis nato*, ex Isa. IX, 5. Resp. *Christiano Besenio*, Kirizenfi March. 1688. (2. pl.) XIII. de *Nomenclaturâ Messia divinâ*, ex Isa. IX, 5. Resp. *Iob. Ernesto Chrysandro*, Hertzbergâ Saxone, 1688. (1½. pl.) XIV. de *Principatu Messia infinito*, & *clausulâ huius concionis Evangelica*, ex Isa. IX, 6. Resp. eodem *Chrysandro*, 1688. (2½. pl.) XV. de *corruptioribus Justitiæ inser virtutibus curvandis, vel inter occisos casuris*, ex Isa. X, 4. in Natali Seren. Ducis Meckelb. CHRIST. LVD. Resp. eodem *Chrysandro*, 1688. (2. pl.) XVI. de *Conversione Reliquiarum Ibraëlis, ejusqve causâ*, ex Isa. X, 22. 23. & Rom. IX, 27. 28. Resp. *Iob. Gottofr. Finckio*, Thuringo, 1689. (3. pl.) XVII. de *Oleo propter quod onus ab humeris, jugumqve à collo populi Dei remosum*, ex Isa. X, 27. Resp. *Timotheo Lütke-manno*, Malchin. Meckelb. nunc Phil. Mag. & in patriâ V. D. Ministro recens electo, 1690. (1½. pl.) XVIII. de *Libano apud Assyrios excisis frondibus per Magnificum casuro, nec non Surculo apud Zionem ex radicibus Iisabas prodesturo*, ex Isa. X, 33. 34. & XI, 1. Resp. *Brodero Enevvaldo*, Tunderenfi, 1690. (3. pl.) XIX. de *Spiritu Domini cum sanctissimo donorum senario super surculo Iischaiano requiescente*, ex Isa. XI, 2. Resp. paullo antè dicto *Lütke-manno*, 1691. (3. pl.) XX. de *odoratu surculi Iischaiani in timore Domini exercendo*, ex Isa. XI, 3. Resp. *Ulrico Darjes*, Rostoch. nunc Phil. Mag. & Ecclesiæ Parchimentis ad primar. Templum Diacono, 1692. (2½. pl.) XXI. de *Spiritu laborum Messia & luporum cum agnis, pardorumqve cum hædis contubernio mirabili, tempore Messia conspicuo*, ex Isa. XI, 4. seqq. Resp. *Iulio Frid. Harimanno*, Ervvalda Curlando, 1692. (3. pl.) XXII. de *Cognitione Domini, quâ terra est repleta*, sicut aquæ operiunt mare, ejusqve efficaciam & fructu, ex Isa. XI, 9. Resp. *Dan. Christiano Cravenhaen/ Büzov*. Meckelb. 1692. (2½. pl.) XXIII. & ult. de *Radice Iisabas in signum populorum*

lorum ad illam concursurorum stante, ejusque reqvie summè gloriosâ, uti & de fontibus salutis, ex quibus aqua cum gaudio hauriuntur, ex Isa. X, 10. & c. XII, 3. Resp. *Johanne Vorasto*, Malchin. Melkelb. Scholæ Sternbergenſis Rectore, 1692. (2½. pl.)

Disp. de *Mulieribus Zobeob*, ad Exod. XXXVIII, 8. in Natali B. *Lutberi* habita, Resp. *Iodoco Andrea Hillebrando*, Pomer. Ecclesiæ Stargårdenſis Pastore. 1688. (3. pl.)

Disp. de *Angelorum concilio, cui Satanas interveniebat*, ex Iob. I, 6. Resp. *M. Matthæo Müllerero*, Dantisc. 1689. (2. pl.)

Disputationum biga, de *Angel. apud Deum Meliz*, ex Iob. XXXIII, 23. 24. quarum prior in Natali Seren. Ducis Melkelb. CHRIST. LVD. an. 1689. posterior verò in Natali Seren. Ducis GVSTAVI ADOLPHI, an. 1690. ventilata fuit, Resp. jam sæpè dicto *Chryſandro*. (7. plag.)

Breviarium Formulæ Concordiæ, Disputationibus 24. ventilatum, 1689. (2½. pl.)

Disp. Inaug. de *Akyrologismo*, cum Programmate, Resp. & Auct. *M. Balthasare Bleccio*, Dantisc. tunc Ecclef. D. Ioh. apud Stetinenses Pastore & alumnorum Cœnobii Inspectore, postea S. Theol. D. & templi summi Stetinensis, quod S. Iacobo dicatum est, Archidiacono. 1690. (9. pl.)

Disp. Inaug. proponens *Philocaliam*, quæ complectitur selecta meletemata & theoremata, ad locos de *Theologia* in genere, de *Principio Theol.* de *Deo*, de *Christo* ejusque *gemino Statu* cum Programmate, Resp. & Auct. *Simone Henningsio*, Hafn. Dano, tunc ad Templum Iacob. ap. Rostoch. Archidiacono, viciniquè ad S. Crucem Cœnobii Pastore, postea S. Theol. D. & ad S. Iac. Past. primario. 1690. (3. plag.)

Disp. exhibens B. *Lutherum ut Confessorem*, Martyri contra distinctum, in Comitibus Wormatiensibus maximè conspicuum, sub Moderamine ejus habita à Præside & Auct. *M. Ioh. Gottlieb Mollero*, Dantisc. postea Græcæ L. in Acad. Rostoch. & inde Philosophiæ primæ in patriâ Prof. P. tandemque S. Theol. D. Resp. *Johanne Schmidio*, Stetin. Pom. nunc Phil. Mag. 1693. (4½. pl.)

Disputationum Triga, de *Autoritate Scripturæ S.* cum Programmate,

mate, sub ejus Moderamine habita ab eodem Præside & Auct. 1. *G. Mollero*, Respondentibus 1. *Carolo Augusto à Bülow*, Equite Mekelb. nunc apud Rostoch. Ecclesiasta Petrino. 2. *Georgio Elia Elichio*, Halberstad. 3. *Nicolao Richtero*, Dantiscano, nunc Phil. Mag. 1694.

Disp. Inaug. discutiens *Paradisum infernalem*, cum Programme, Resp. & Auct. *M. Paulo Pomian Pesarovio*. Prussio, nunc S. Th. D. ejusdemque in Acad. Regiomont. Prof. P. Ecclesiæ Cniphovianæ Cathedralis Pastore primario, ac Electoralis Consistorii Sambiensis Assessore, 1694. (9½. pl.)

Disp. Inaug. de *Sanctis cum resurgente Christo resurgentibus*, ex Matth. XXVII, 52. 53. cum Progr. Resp. & Auct. *M. Ioachimo Lindemanno*, Rostoch. tunc Phys. & Metaph. in Acad. patr. Prof. P. & Templi primarii Mariani Archid. jam quoque S. Theol. Doctore. 1695. (4. pl.)

Partesecunda Dissertationum Exegeticarum in: *Illustrata Isaiæ loca*; quarum I. exhibet loca de *Massa Babel*, & *Monte excelsis*, super quem vexillum erat elevatum, ex Isa. XIII, 1. 2. Resp. *Gotofredo Köhlerst*, Streliz. Mekelb. nunc Phil. Mag. 1693. (3. pl.) II. agit de *Medio ad everisionem Babelis à Deo vocatū, mandatis & excisatū*, ex Isa. XIII, 3. 17. junct. Dan. V, 24. 30. 31. Resp. *Vlrico Darjes*, Rostoch. 1695. (3. pl.) III. de *Babelis everisione planè stupenda, proximeque futura*, ex Isa. XIII, 19. sqq. Resp. *M. Laurentio Zeje*, Neomarch. Ordinato Ecclesiæ Ministro, 1697. (3. pl.) IV. de *Lucifero, Aurora filio, admirabiliter è caelis prolapsis*, ex Isa. XIV, 12. Resp. *Alb. Ioach. Krakevitz*, Equite Mekelb. nunc Theol. Candidato, 1695. (3. pl.) V. de *Serpente ignito volante futuro Zijonis Pastore & Philistinorum occisore*, ex Isa. XIV, (juxta Lutherum XV.) 28. 29. 30. Resp. *Henrico Ascanio Engelse*, Rost. nunc Philos. Mag. 1695. (3. pl.) VI. de *Nunciis Gentis, triumphum contra Philistinos de sumdata Zijone relaturis*, ex Isa. XIV, (juxta Luth. XV) vers. ult. Resp. *Henrico Thau*, Stasford. Sax. 1696. (2. pl.) VII. de *Juvenca trienni, in excidio Moabi ad Zoar & Choronajim relata*, ex Isa. XV, (XVI) 5. junct. Jerem. XLVIII, 34. Resp. *M. Laurentio Zeje*, supra laudato. 1696. (3½. plag.) VIII. de *Dimone rivis Moabitici sanguinis au-*

gendo, & Leone tam evadentibus extra patriam, quam residuis in illa *Moabitibus immittendo*, ex Isa. XV. (XVI) 9. Resp. *Henrico Hieronero*, Hofato, 1697. (2½. pl.) IX. de *Agno Dominatoris terra*, ex *Sela ad montem sicut Zidonis mittendo*, ex Isa. XVI. l. Resp. *Petro Johanne Bünsovio*, Rostoch. 1697. (4½. pl.) Dereliquis Dispp. videlicet X. XI. & XII. ex Isa. Capp. XVI. XVII. XVIII. & XIX. vide supra p. 34. & 104. De XIII. paullò antè dictum est. Quæ superfunt Disputationes, ad partem hanc secundam pertinentes, ex Cap. XX. usque ad XXVIII. inclus. proximè instanti anno 1699. D. V. (si modò per Respondentes licuerit) absolventur.

Disp. Inaug. de *Servo Dei justo, per notitiam sui multos iustificante*, ex Isa. LIII. II. cum Progr. Resp. & Auct. *M. Ioh. Maurisio Poltizio*, Berolin. March. ad D. Ioh. ap. Rostoch. Past. & Rever. Minist. Seniore, nunc S. Theol. D. 1696 (4½. plag.)

Disp. de *Abramò solâ fide, imputatâ Seminis benedicti iustitiâ, iustificato*, ex Gen. XV. 6. & Rom. IV. 3. Resp. *Matthæo Boblio*, Rastemb. Prusso, nunc in patria V. D. Ministro. 1696. (4½. pl.)

Disp. de *Rubicundò & candido Vistore ab Edom sine sociò sociâque torcular calcante*, ex Isa. LXIII. 1-6. sub Moderamine ejus habita, à Præside & Auct. *M. Zachariâ Grapio*, S. Th. Baccalaureo, Resp. *Jonâ Job. Pbragmeno*, Rigâ Liv. 1697. (5½. plag.)

Disp. Inaug. prior pro Baccalaureatu, de *Filio Dei ex Ægypto vocato*, ad Matth. II. 15. & Hof. XI. 1. Resp. & Auct. *M. Joh. Petro Grünbergio*, Harburgo-Lunéb. nunc SS. Theol. D. ejusdemque in Acad. Rostoch. Prof. P. ac districtus Mekelb. Superint. & posterior ejusdem argumenti, pro *Doctoratu*, cum Program. 1698. (19½. pl.) de quibus supra mense Febr. & Mart. p. 19. & 34.

Disp. exhibens *Matthæum Eugenealogon*, ad Matth. c. I. quam sub Ejus Moderamine idem *M. Grünbergiu*, tunc S. Th. Baccalaureus, Resp. *Ioh. VVichmanno*, Hamb. an. 1698. habuit. Vide supra p. 20.

Bigæ Disputationum de *Conjugio Clericorum, & utrâque specie in S. Canâ*, ex Juris Canonici monumentis hoc anno habiturum, (de quibus supra p. 103. & 153.) sequenti anno pluribus augebitur.

Tractatus Germanicus Anti-Iesuiticus, sub titulo: *Dreißstziger Stürmer* / &c. (de quò præced. mense Nov. p. 197.) sub prælo adhuc calet.

Delitia Anagrammatica Vernaes, Æstiva & Autumnales, cum prodromo *Hyemalium*, h. e. Anagrammata variorum planè argumentorum, successivè in ætate Juvenili, Virili & provectori, usque in hunc annum, occasione sic ferente conscripta, & svalu non omninò nullorum collecta, certisque misibus disposita, & perennanti Fautorum Amicorumque honori ac memoriæ consecranda, Typographi manus, impensis cujusdam expectant.

Isagogæ quoque *Biblicæ* inter MSS. latet, h. e. Tractatus, Isagogogen in omnes V. T. libros exhibens, horumque Auctores, contenta, chronologiam & similia scitu necessaria, in usum juventutis studiosæ describens.

Porro *Decisiones Dubiorum vel Controversiarum in potissimis & illustrioribus V. T. locis occurrentium*, (quibus succinctè & dilucidè 1. Quæstio proponitur, 2. variæ interpretum sententiæ componuntur. 3. Rationes dubitandi opponuntur, 4. Decisio interponitur, 5. Rationes decidendi exponuntur, 6. solutiones dubiorum apponuntur) expectant, ut editoris cujusdam sumptibus luci exponantur.

Scediasma denique de *Terrâ Polaborum* inter MSS. ejus latitat, jussu Illustris Sverinensis Aulæ superioribus annis consignatum, cum de vacante terrâ *Razeburgo-Lavvenburgensi* disceptaretur, ostendens ex Historicis, *Terram Polaborum* esse tractum *Razeburgo-Lavvenburgicum*, illumque olim tot retrò seculis proprium avitum & hæditarium fuisse Regum Obotritorum & vetustæ gentis Henetæ, h. e. Mekelburgensium (qui & Reges Polaborum audiunt) Serenissimæ Domûs Mekelburgicæ profatorum & conditorum, (à quibus rectâ planè lineâ descendunt Serenissimi Duces Mekelburgici) sed injuriâ bellorum, à Saxonis Imperatoribus, ac Ducibus, sub prætextu Religionis propagandæ, contra Reges Obotritorum, h. e. Mekelburgensium, (ex Gentilismo tunc conversos & non ægrè Christianos, sed magnâ crudelitate & avaritiâ Saxonum ad rebellionem & apostasiam commotos) gestorum,

rum, iniquissimè ereptum aliisque cognatis Saxonibus in feudum deinde collatum.

COLBERGAE

Die 6. Octobr. *Bogislaus Stebeherr* / Colbergensis, (*Friderici Stebeherrn* / Potent. Elect. Brandenb. Commerciorum Consiliiarii, filius, qvi an. 1696. Lipsiæ, Præsidi *D. Ioh. Oleario*, disputavit de *Episcoporum primitivæ & modernæ Ecclesiæ discrimine* in locum defuncti *Dn. Crügeri*, ad officium *Pastoris Templi SS. Georgii & Nicolai* in urbe Patriâ vocatus est.

REGIOMONTI

Die 11. Novemb. *Bernhardus von Sanden* / Senior, SS. Theol. D. & Prof. P. Ord. Concinator Aulicus Primarius, Consistor. Samb. Assessor, Fac. Theol. Senior, & h. t. Acad. Rector, Theologiæ Positivæ Disputationem *undecimam de Peccato*, Respondente *M. Friderico Stadeländer* / Reg. Prussio, habuit. (2½. plag. in 4.)

Petrus Schwenner / Reg. Prussus, I. V. Cand. (de quò mense Aug. p. 132.) à Facultate Iuridicâ Regiom. *Licentiati* lauream modestè petiit. Tentamen igitur & Examen rigorosum sustinuit, nec non ad Lectiones Cursorias fuit admissus, quas 16. Novemb. publico Programmate indixit Decanus *Theodorus Pauli*, I. V. D. & Prof. primarius, Seren. Elect. Brand. Consiliarius & Iudicii Aul. Crimin. Præses.

Die 26. Novemb. *M. Theodorus Brock*, Regiom. Prussus, (Te-næ an. 1696. d. 1. Octob. in Magistrum promotus) d. 9. Octob. hujus anni in Facultatem Philosophicam Regiom. receptus, pro Receptione illà *Theses Philologicas & Philosophicas* XI. publicè ventilavit, Respondente *Andreâ Brock*. (1. plag. in 4.)

Die 28. Novemb. *D. Godofredus Wegnerus*, PP. Ord. disputavit de *Voluntate Dei gratiosâ, seriâ & efficaci*, omnes ac singulos homines per fidem in Christum salvandi. Resp. *Arnoldo Henrico Sahme* / Regiom. (2½. plag. in 4.)

Johannes Storbeccius, Rugenvaldo-Pomeranus, Pastor

vicini pagi *Qvedenau*, Dantisci evulgavit *Concionem funebrem*, quam habuit in funere generosæ foeminæ *Louysa Charlotta à Cospoth*, Viduæ *Andrea à Kreitzen*, Potent. Elect. Brand. Inspectoris Sylvorum & Venationum supremi (*Ober-Forstmeisters*) in districtu *Oberland & Nathangen*, natæ an. 1634. d. 14. Octob. & an. 1698. d. 1. Apr. mortuæ, quæ, quia piè vixit, nec non de bonis suis egregiam portionem ad pias causas legavit, memoriam sui bonis omnibus commendavit. (5. plag.)

VPSALIAE

Olavi Rudbeckii, Medici & Polyhistoris Vpsalienfis celeberrimi, *Atlantica pars tertia*, (quam mense Januar. p. 12. prope diem prælo liberatum iri diximus) jam typographéo exiit, pariterque ac binæ partes præcedentes, quamplurimis rebus notabilibus ac curiosissimis referta, eruditorum manibus oculisque se commendat. Titulus operis hic est.

Dis Rudbæcks Atlants eller Manheimis tredje Del &c. Olavi Rudbeckii Atlantica seu Manheimii pars tertia; In quâ vetustissima majorum nostrorum Atlantidum lapidibus, sago atque cortici Runas suas incidendi ratio, unâ cum tempore, quò illa primùm cæperit, exponitur. Deinde Aurei Numeri singulis annis tributi, & Signorum cælestium, quæ hinc ad Græcos & Latinos sunt translata, vera origo ac significatio traditur. Tum sex illæ à diluvio Noachi proxima ætates, atque in illis prima Atlantidum nostrorum reipub. forma, describuntur: quæ migrationes & bella sub Boreo seu Saturno ejusque filio Thoro seu Iave gesta sunt, recensentur: & denique Scytharum, Phœnicum & Amazonum his ducibus in Indo-Scythiam & Phœniciam seu Palæstinam e Sveonia factæ expeditiones enarrantur. Quibus omnibus mythologiæ per plures, quarum sensus, in hunc usque diem incognitus, heic demum detectus prodit, jucundæ sanè & perquam utiles adjunguntur. Vpsalæ, Typis & impensis Authoris, an. 1698. (8. Alphab. 6½. plag. in fol.)

Liber hic, Svecicè & Latinè scriptus, in 13. Capita dividitur, agitque Cap. 1. De antiquissimis Hyperboreorum scriptis, deque Græcorum & aliorum populorum aliquod ex illis excerpenti more.

Cap.

Cap. 2. de Aurei Numeri prælagiendi variaque portendendi vi. Cap. 3. de signis Coelestibus, quorum præcipua primam Svedix originem suam debent. Cap. 4. de Aureo seculo, s. ætate ab initio mundi primâ. Cap. 5. de Ætate secundâ s. Argenteâ. Cap. 6. de Ætate tertiâ s. Saxeâ. Cap. 7. de Ætate quartâ Æreâ s. Fraxineâ. Cap. 8. de Ætate quintâ Heroicâ. Cap. 9. de Ætate sexta s. Ferreâ. Cap. 10. de primâ apud Septentrionales Imperii formâ. Cap. 11. de Atlantidum Imperii formâ sub Saturno ejusque expeditione. Cap. 12. de Iove, & formâ Imperii atque expeditionibus illius tempore variis, circa an. M. 1200. Cap. 13. de Migratione Atlantidum sub Iove, Baccho, Inacho, aliisque ad diversas terræ partes, ut sunt Thracia, Bactra, Indiâ, Ægyptus; in primis verò in Phœniciam.

Ex WESTMANNIA

In hæc Regni Svecix Provinciâ *Malier* quædam (incertum, quò Spiritu afflata) singulis hæctenus diebus in publicum prodiit, & ad confluentem plebeculam sermones sacros habuit. Quam cum nuperimè Ecclesiæ Minister vellet compescere, zeloque correptus garrienti colaphos impingeret, maledixit illa verberanti, eique vindictam Dei, illo ipso die superventuram, minata est. Nec eventum diras istas caruisse, sed Ministrum Ecclesiæ sub vesperam omnem sanæ mentis usum amisisse, perhibent. *Arosia* etiam, quæ regionis hujus urbs est, puer esse dicitur, qui singulis diebus, horâ antemeridianâ undecimâ & pomeridianâ quintâ concionatur. Simile exemplum de Puero *Ienecopensi* refert *Bazius*, in Inventario Ecclesiæ Sveo-Goth. p. 765.

LONDINI in SCANIA.

Andreas Riddermarck, Math. Prof. P. & h. t. Pro-Rector, (de quò p. 138. 161. &c.) totius Academiæ hujus Carolinæ nomine, CAROLO XII. Svecix Regi, die 21. Sept. de felici Adventu *Carminis Svecico* gratulatus est, nec non eodem mensè de *Stellis fixis*, & de situ telluris in *Zonis*, disputavit.

MALMOGIAE SCANORUM

Joh. Jacobi Döbelii, Ducatus Scanix Medici Provincialis,
H h (qui

(qui Gothenburgo huc secescit) *Historia Penis cancroſi feliciter deſſeſſi*, quam menſe Majo p. 78. recensuimus, ex Latino idiomate in vernaculam noſtram Germanicam linguam transfuſa eſt, hęc titulo: *Warhaffter Bericht vom Geburts-Ülede, welches vom freſſenden Krebs inſicirt/ aber glücklich geſchnitten worden: nebst beygefüger Erörterung/ Ob der, welcher zwar ſeine vollkommene teſticulos, von Natur aber nur eine kurze oder durch einen Zuſall abgekürzte Kucke hat/zum Kinderzeugen rüchtig ſey?* Leipzig bey dem Verleger der Lateiniſchen edition, 1699. (2. pl. in 12.)

Idem D. Döbelius editurus eſt *Primerofum Suecanum*, VIII. Libris diſtinctum, ſive de Erroribus Vulgi in Svecia. Lib. 1. ager de Erroribus circa Medicinam & Medicos. 2. de Erroribus circa morbos utriqve ſexui communes. 3. de Err. c. morbos Virorum. 4. de Err. c. morbos Mulierum. 5. de Errorib. c. gravidas. 6. de Err. c. Parturientes & Puerperas. 7. de Err. c. Infantes. 8. de Err. c. Nutrices.

Ejuſdem D. Job. Jacobi Döbelii Obſervatio Anatomica de Glire hermaphrodito, cum annexa diſquiſitione, an homo ex ſe in ſe ipſo concipere & parere valeat?

Exenteravit olim *Theophrastus Molitor Lynceus* murem majorem, Rattum, qui hermaphroditus erat & prægnans, utriusqve ſexus genitalibus omnibus conſtans; vid. hiftoriam in *M. A. N. C. D.* 1. an. 2. ad obſ. 203. pag. 304. Cum qua in quibus hiftoria de glire hermaphrodito conveniat, & in quibus diſcrepet, ex ſequentibus patebit.

Anno 1696. d. 29. Auguſti cum Wismariæ apud Sororem meam commorarer, otiumqve variis anatomiis privatis abſolverem, glirum quoqve captum tabulæ anatomicæ impoſui, atqve in eo obſervavi:

1. Penem perfectum, qui preſſus ſeminis circiter guttulas 3. reddebat, iterumqve vexatus tantillum denud.
2. Sub pene, loco Scroti rimam inveni, vel potiùs Vulvam.
3. Latitudine minimi digiti à Vulva, extremum poſitum erat in-

intestini recti. Quæ facies, quemadmodum aspectu rara ac jucunda erat, ita curiosiore acie abdomen incidi ad conspiciendas internas, exterioribus partibus connexas. Et ecce! offendi

4. Uterum in cujus cornubus novem futurorum glirium rudimenta exstabant, ita quidem locata, ut cornu dextrum sex, sinistrum verò tria contineret, magnitudine, figura & colore ova coëta piscis Lucii referentia.

5. Ovarium utrinque, vasis sanguiferis atque adipe rubicundo pariter colore conspicuum: certò judicio haud ita diu imprægnatam fuisse bestiolam.

6. Flatus Vulvæ immixtus Vesicam Urinariam ex lege connexionis occupabat, ad cornua vero non penetrabat, cum satis superque sit notum, quàm firmiter orificium Uteri internum à fœcundo claudatur congressu.

7. Nec vasa præparantia nec Vesiculas seminales vidi, sed quæ aderant, ex crurali oriebantur vasa.

8. Nervi Penis ex lumbaribus oriundi utrinque Urethram distinctè comitabantur.

9. Penis perfectus Urethra & corporibus suis nervosis consistabat.

10. Testiculos autem neque externè, neque reconditos observavi ullos. Servavi hætenus exemptas partes, pluribusque tam Wismaria, quam in multis aliis locis, atque etiam in Svecia, unè cum hermaphrodito pisce, de quo imposterum, demonstravi.

Hisce recensitis, de præcipuo, quod præsens observatio suppetat, dicam momento. Adeoque non diffitebor, dari simul in Brutis perfecta utriusque sexus genitalia.

Ponam, hominem & bruta utroque munere, tempore licet diverso, cum fructu fungi posse, quemadmodum in *Act. Anglic. 1666. m. Febr. & in M. N. C. D. 1. an. 3. obs. 168.* hermaphrodita singularis dixit se ad utrumque sexum comparatam esse, cum feminas concupiscit penem erigi, cum Viros, flaccidum manere. Ponam, Bruta semet imprægnare ac parere posse, quemadmodum historia Molitoris cum præfenti probabile reddunt, præprimis, si in hac occultas quasdam vias, quibus semen ad Uterum fuit delatum, præ-

supponere velis: interim tamen, si, quemadmodum in Zoetomia fieri debet, ad nosmet, h. e. ad hominem redeamus, huic sententiæ nondum subscribendum esse, & fides anatomica, & pia iuvent meditationes. Equidem *Fortunius Afaytatus*, Physicus atque Theologus Italus in suis considerationibus physicis atque astronomiis, Paulo III. Pontifici Max. inscriptis, & Venetiis 1549. impressis de conceptu androgyneo c. 2. refert, quod *Merlinus* Britannus an. Christi 446. ex ea matre natus sit, quam constabat, sine viro concepisset, cum forte se cum viro jacere somniaret. Plures historias vide in *M. N. C. an. 2. D. 1. O. 203.* ubi talem ex *Affaytati* c. 5. lege sententiam: Dari *Hermaphroditos*, utriusque sexus munus egregie absolventes, & alterum tantummodo sexum foris ostendentes, feminea genitalia exterius conspicua esse, virilia intus latere, semine prolifico prædita, & per certum feminis ductum quotiescunqve opus sit, semen ad matricem, vehementi aviditate illud excipientem, referre, illudque penetrare, illasæ etiam virginæ membrana, in loca ad generationem accommodata, illicque residere, & ita conceptionem fieri eodem modo, ac si cum viro rem habuisset, & hoc plerumque solere per somnum usu venire, quò tempore sagax natura ad Venerem excitandam varia simulacra confingere facile potest. Servatis igitur naturæ legibus, satis constare arbitratur, mulierem sine viro foris adhibito concipere posse. Verum enim verò, ut errores hęc ratiocinio contra Philosophiam ex Anatomia & modernis experimentis institutam, superflue commissos silentio præteream, id solum commemorasse sufficiat, hæcenus nullas extare anatomias, quæ in homine tale, quale *Affaytatus* explicuit, exhibuerunt schema. Neque statim aureus mons nascitur, aut reperitur, etiamsi montem talem animò mihi repræsentare possim. De dente aureo Pueri cujusdam Silesii, qui ejus causam partim naturalem, partim prodigiosam statuerant, plures detectâ fraude edocti fuerunt, modum facilius explicari rem autem vix dari. vide *Sennert op. T. 2. lib. 2. part. 1. c. 15.* Rationibus hac in re qui nititur, destitutus observationibus, eos minimum contradicentes habebit, qui cum *Galeno lib. 1. de Sem. c. 2.* nulli fidunt anatomico, priusquam ipsi (aut etiam alii cordati) etiam

am cognoverint, ea, quæ saltem possibile erat, in experientiam venire, h. e. anatomicus hac in re expectabit experientiam, quæ hisce formulis indicatur: VENI, VIDE, aut VISA LEGE. Quod singularem illam hermaphroditam attinet, de partium externarum utriusque sexus existentia nullum equidem superesse videtur dubium: Sed eja! quæ de internis certitudo? Et quid illud contra nostrum assertum? Quia propter quamdiu partium desideratarum existentia non satis est cognita, tamdiu cum Cartesio dubitandum, præprimis svadente & volente id ipsum Christiana Religione ac Pietate. Quid enim hoc concessio obstaret, quæ minus Nasutus quis urgeret, Marem ex rerum natura, sine generis humani interitu, exesse posse? id, quod Affaytatus speciose ita proponit: Quia in re providæ & almæ naturæ ingentes sunt agendæ gratiæ, quæ nullo pacto genus nostrum perdi, aut extingvi voluerit, etiam si viri non invenirentur, aut feminas profus odisset, imò omnia procurasse naturam, ut humanum genus tueretur & conservaret, illudque etiam homine invito latius propagaret. Heus bone vir! Ecquis primus creabatur? Et cur Eva viro juncta? Quæ illa natura, quæ hoc modo tueri vult genus humanum? Et quis ille Iehova, qui alio? Quid? Quod si Iudæus tecum? Sed rumpo filum, mihi quæ, si quis vel maxime ipsas præmonstraverit partes, sufficit, Merlinum absque Viro, non autem absque semine humano fuisse conceptum. Denique, quivis mecum perpendat, quàm bene res Scortorum, & adultricum ageretur! Certe, si quod contra sextum præceptum fingi potuisset Patrocinium, in hac sententia illud firmiter statui posset, quàm tamen mecum quivis Christianus Medicus æternùm detestabitur.

Scholium

Jo. Jacobi Stolterfothi, D. P. P.

Hermaphroditarum existentiam tam in vegetabili quam animali Regno tot Naturæ curiosorum observationibus credo probatum, quot recensendis dies non sufficeret. Quid vero constans magis quam de Leporino genere constanter hermaphroditico, vel quoties parit, sexum mutante, Venatorum fama? cujus erroris causam secus

credentibus *Plinio L. VIII. H. N. c. 55.* & *Æliano L. XIII. de Animal. c. 12. ex Sebitz. L. 2. de Alim. facult. p. 688.* pro virili detegere conatur *D. D. Christian. Franc. Paullini Lagograph. curios. Sect. I. c. 3, p. m. 85. sq.* Androgynam Londinensem, cujus sit mentio *Act. Philo-sophic. Anglic. Mens. Febr. A. 1667. p. m. 510.* eandem fuisse crediderim, quam ipsimet, cum ante aliquot annos Londini essemus, vidimus. Ad utramque Veneris aciem se paratam juramento confirmabat, dum, ad stipulante ibidem fama, nupta viro & prolis Mater antea fuerat, ac perfecta virgulæ erectione hymenis reserare penetralia non semel tentaverat. Ceterum barbata erat, & crinibus crispa, vocemque si audires, virum diceres. Pileo tegebatur caput plumato, tunica virili medium ventrem, at muliebri inferiorem velans,

*Mercurio genitore satus, genitrice Cythera
Nominis ut mixti, sic corporis Hermaphroditus.*

An vero generandæ proli sufficiens fuerit? sum nescius. Ejusdem farinae Androgynos sistunt *Paulus Zacchias q. q. Medicolegal. L. VII. T. 1. qv. 9. f. m. 604.* & *M. Georg. Hannæus Act. Med. Hassn. Vol. IV. obs. 79. p. m. 183.* Hermaphroditus uno eodemque tempore in utroque sexu perfectus an detur? litigent cum *Aristotele L. IV. de generat. Animal. c. 4.* *Emilio Paris. de subtil. Microc. L. 5. Exerc. 61. c. II.* aliisque, illi, qui materiam hanc fusiori submittere disquisitioni sustinent. Rarum interim contingens esse, cum *D. P. Phil. Jac. Sachs in Schol. ad M. N. C. Dec. 1. A. 2. obs. CCIII.* credimus, cui, ut solus sibi ipsi utroque sexu sufficere possit, res videtur esse valde difficilis, quæ & credi & probari satis queat. Quisquis autem fuerit ille *Fortunius Affaitatus* sive *Physicus* sive *Theologus*, infantia ipsum laborasse de *Hymene* præjudiciis, asserere auserim. Quamvis enim existentiam ejus tot Celeberrimi *Hysterotomi*, & inter eos *D. D. Joh. Casp. VVestphalus M. N. C. Dec. 2. A. 8. obs. 215.* ut & *Excell. Dn. D. Bernh. Albinus Acad. Francof. ad Oder. Prof. celeb.* ante aliquot annos sagaciori cultro anatomico in Puella Auditoribus suis demonstraverint, à particulari ad universale tamen non valet consequentia, quasi toti hoc contingat sexui muliebri, Hinc quoties id accidit, præter naturam & monstruosum esse, opri-

me concludunt *Sennert. Pr. P. 2. S. 3. c. 2. Paul. Zacchias l. c. L. 4. T. 2. qv. 1. f. m. 376. Regn. de Graaf de Mulier. organ. genital. c. 5. Excell. D. D. Bohn. in Medicin. forensf. & alii quos ibi magno citat numero, unde sæpius obstetricantium temeritate tanquam inutile operimentum dirumpitur, quo obviam eant malis inde oriundis, quorum haud pauca recenset *Regn. de Graaf l. c. p. m. 103. sq.* Sed hæc *ὡς ἐν παραδόξω.* An vero *conceptio* detur *solitaria*? quæstio est curiosam impietatem fovens, ac prostibulorum facinora præternaturalitatis pallio argute tegens. Ad imaginationis vires confugiunt Scortorum Patroni, quas tantas cum *Paracelso* deprædicant, ut & Spectra præduci possint. conf. *Pofner. D. de Viruncul. Metallic. S. 22.* Ineffabiles easdem esse, tot experimentis edocti, ultro confitemur, ita ut etiam agat in distans, in mediis præsertim naturalibus. vid. *Paracels. de Philos. sagac. Helmont. de Magnet. vuln. curat. Marc. Marci à Kronland Philos. vet. restit. P. ult. &c.* Lac ad mammas deferat, ut vult *Diemerbrœck Anat. L. 2. c. 2.* Ipsum foetum signet, vid. *Horst. L. 2. obs. 3. Act. Med. Hassn. Vol. 2. obs. 1. p. m. 1. l. c. obs. 82. p. m. 201. Har- der. Apiar. obs. 91. p. m. 340. VValdschmid Ep. 2. ad Dol. p. m. 47. Ett- müll. Oper. T. 1. f. m. 76. 154. 170. 202. Müller. Disp. de not. & figur. Infant. ab imaginat. Matr. ori. habit. VVitteb. An. 1641. M. N. C. Dec. 1. A. 8. p. 73. 92. Dec. 2. A. 5. p. 53. A. 8. p. 254. 483. &c. &c. quibus conf. *Disp. n. de Idea Errante in Monstror. generat. habit. Gryphusvald. A. 1695.* At in producendo Homine, tam stupendo composito, magis provida est alma Mater, quam ut ad libidinis sensum appareat summi Numinis Imago. Hinc non immerito suspecta est *Bartholino* sententia Parlamenti Gratianopolitani, quæ prodiit Parisiis A. 1631. in causa Matronæ cujusdam, quæ filium peperit sine viro, quatuor post ejus absentiam annis *Cent. 1. Ep. 16. p. m. 88.* De Virginum Viduarumque, castitatis specie sese alias commendantium *Molæ*, multa passim in scenam producunt exempla Naturæ curiosi. Septem Virginis Matrici inclusas notat *Anhorn. M. N. C. Dec. 2. A. 1. p. 113.* Possibilitatem ejus evincunt *Schenk. L. 4. obs. 5. f. m. 593. Excell. D. D. Hannemann. Act. Med. Hassn. Vol. 3. obs. 17. p. 28. l. c. Vol. 4. obs. 11. p. 37.* In Viduis *Molæ* observant *Rhod. Cent. 3. observ. 53. Ruyssch. obs. 58. p. 75.* aliiqve. Sed ne sanguinis menstrui**

coagululum, aut scirrhosam quandam substantiam hoc salutemustitulo, Molarum generationes & differentiae probe veniunt consideranda, quas praebent *Harder. Apiar. obs. 92. p. 341. sqq. Fasch. Diss. de Molis §. 21. M. N. C. Dec. 2. A. 2. obs. 185. Bohn. Medic. forens. Tit. XI. Ettmüll. Colleg. Practic. f. m. 1082. &c.* ita ut is qui conceptionis causas & modum novit, haud temere cum *Excell. D. D. Bohn l. c.* concludat: quia sine Viri cohabitatione Molae raro generantur, suspectam maxime esse tales gerentium atque enitentium pudicitiam, imprimis ubi conformationem paulo distinctiorem ac aliquid vitalitatis hae habeant, ut per consequens in iudicio ferendo omnium circumstantiarum accuratior veniat habenda ratio. *Conf. Zacchias l. c. l. 3. T. 1. qv. 7. it. Consil. 39. f. m. 70. Ettmüll. l. c. f. m. 1082. Lamzverd. Natural. Mol. uter. Histor. c. 18. 19. &c.* Patet & inde, quid de Foemina illa in balneo ex contactu seminis à lascivo juvene ejaculati imprægnata, sit habendum! cujus meminit *Averrhoës l. 2. Coll. c. 10.* & quanto digna sit cachinno relatio *Amati Lusit. Cent. 2. Curat. 18.* de Muliere Turcica, quæ à Marito longum iter parante recenter compressa, nulla mora in vicinas aedes se contulit, ubi alteram mulierem a se amatam similiter comprimens, gravidam reddidit? quod *Homerus* de *Xantho* & *Ballio* duobus Achillis equis ex Zephyro natis, canit, quis sanæ mentis aliter interpretaretur, quam quod eorum qualitatem ventorum velocitati comparaverit Vates! Ne dicam, quanta blasphemiae nota ipsis inureretur Salvatoris nostri Natalitius. At manum de tabula.

HAFNIAE

Die 2. Novemb. *M. Fochs Alberti Vith*, Collegii Medicæi membrum, Disputationem primam Historico-Philologicam, de *Formulis jurandi*, publicæ Disquisitioni subiecit, (2 $\frac{1}{2}$. plag. in 4.) Capite 1. hujus Dissertationis variæ juramenti definitiones afferuntur; Cap. 2. autem variæ jurandi formulæ apud Ethnicos: quales, præter citatos auctores, etiam collegerunt, *Iob. B. Hansenius*, in libro de Iurejurando Veterum, *Stephanus Trelierius*, de Iurejurando; *Erycius Puteanus*, de Iurejurando antiquorum, &c. quos ab

ab interitu nuper vindicavit *Ioh. Georgius Grævius*, Thesauri Antiquitatum Roman. Tomo V.

Die 5. Novemb. vivis excessit *Erasmus Bartholinus*, (*Casp. filius*, & *Thomæ Medici* frater) Med. D. ejusdemque & Mathematicum Prof. in Academiâ Hafniensi, S. R. M. Consiliarius Statûs, Iustitiæ & Cancellariæ, nec non summi Tribunalis & Consistorii Assessor. Is an. 1625. d. 13. Aug. Rœskildix natus fuit, patre *Caspere Bartholino*, SS. Theol. & Med. D. celeberrimo, Hafniæque & Lugduni B. literis imbutus, nec non summis honoribus Philosophicis in Academiâ patriâ ornatus, Belgium, Angliam, Galliam, Italiamque petiit, ac Patavii Doctoris Medici titulò auclus, per Germaniam domum rediit. Hic an. 1657. Matheseos, ac paulò post Medicinæ Professor fuit constitutus; an. 1671. jussu Regio institutionibus Mathematicis Principis GEORGII præfuit; an. 1675. Supremo Iustitiæ Tribunali admotus; an. 1684. inter Consiliarios Cancellariæ, & Iustitiæ allectus, ac anno 1694. inter Statûs proceres. Obiit septuagesimo quarto ætatis anno, legavitque Pauperibus 1000. unciales; Vniversitati Regiæ 1200. ad ornandum Hortum Medicum; Academiæ Civi, in Collegio Regio degenti, 300; & tandem 500. imperialium annuum redditum illi, qui curam testamenti exequendi suscepturus est.

Die 9. Nov. in Auditorio Collegii Regii Disputationem Historico-Criticam, de *Religione Gamalielis*, Act. V, 34. depicti, habuit Præses *Jacobus Meulengracht*, *Georgii* filius, Respondente *Lamberto Vindefontano*, *Ioh.* filio. (4. pl. in 4.) Cap. 1. agitur de Nomine Gamalielis, ejus sectâ, officio, auctoritate, titulis, morte & sepulturâ. Cap. 2. discutiuntur rationes *Alph. Salmeroni*, Gamalielium Christianum fuisse statuentis.

Die 30. Novemb. B. D. *Erasmus Bartholino*, (cujus obitum paulò ante recensuimus, quique d. 24. Nov. horis vespertinis, fuit sepultus) *Oratione* funebri publicè parentavit *Christianus Wormius*, Professor designatus.

In Bibliothecâ Excell. V. *Iohannis Moth*, S. R. M. Consiliiarii, &c. diversi extant MSS. ingenii fetus *B. Zachariæ Lundii*, FRID.

III. Dan. R. Secretarii, Notarumque occultiorum interpretis (*Dechfrier*) Philologi eximii & Poëta felicissimi, partim ab ipso hęc auctore diligenter & cum curâ scripti, partim verò commentariis & notis illius illustrati; qui editorem expectant. Catalogus eorum hic est:

Zacharie Lundii Poëmata Latina. Sylvarum libri 2. Elegiarum libri 5. Carminum liber 1. Epigrammatum libri 3. Moralium libri 4. cum annotationibus.

Ejusdem Commentarius in *Hesiodi Opera & Dies.*

Ejusdem Commentarius in *Horatii Odas & Epistolas.*

Ej. Commentarius in *Isocrati* Orat. ad Demonic. & in Aureum Carmen *Pythagora.*

Petri Comestoris Sermones 68. in 3. Classes distributi. 1. de Tempore. 2. de Sanctis. 3. de Synodis. Nunc primùm genuino suo auctori asserti & restituti, aliquot Codicum MSS. collatione recensiti, notis marginalibus, annotationibus & indicibus illustrati.

Gamsfredus de Poëtriâ novâ, perpetuo commentario illustratus.

Notæ & observationes in *Plutarchum* περί πάντων ἀγωγῆς.

Doctōrum virorum *Epistolæ*, ad *Iob. Meursium* scriptæ, ex infelicissimo Bibliotheca *Sehefeldiana* naufragio conservatæ.

Palladii Historia Patrum Ægyptiacorum, Græcè.

Seneca cum aliis Ethico-Politicis collatus.

In Typographēō Regiō, noviter adornatō, primus liber Latinus sub prælo sudat, qui est *Otthonis Sperlingii*, IC. & Consiliarii Regii, aliquoties nobis dicti, Tractatus de *Crepidibus Veterum*, vulgò *Pantoffeln*.

Francisci Thestrupii, Sermones Gamici, sive *Teda nuptiales*, de quibus mente Majo p. 79. dictum, operâ *Georgii Crameri*, Gröninga-Saxonis, Germanico idiomate prodierunt, hęc titulō: Hochzeit-Sackeln/von dem Vater des Nichts angezündet/ den jungen Hochzeit-Leuten umb das Gemüth zu erleuchten vorgerragen / Iso aber/ Damit sie frommen Herzen desto heller scheinen mögen/ auß den Leuchter gesteckt/ von Francisco Thestrupio, Nackscoviens. Eccles. P. & vicinar. Pr. nun zu mehrer Vergnügung aus dem Lateinischen ins Deutsche.

Deutsche übersezet von Georg Kramern. Copenhagen und Leipzig/
verlegt Johann Melchior Siebe/ der Königl. Univers. Buchhändler/
1699. (10. plag.) in 8.

Prælo paratum est Manuscriptum Danicum ab *Andrea Seve-*
rini Vedeliò concinnatum, quò SVENONIS, *Haraldi filii*, Da-
norum Regis, acta pacis & belli ab an. 980. ad an. 1014. ex di-
versis patriæ exterisque vetustis documentis recensentur. Accedit
brevis delineatio vitæ Auctoris.

Operâ denique & sumptibus Samuelis Garmanni, Bibliopole,
editum est scriptum Medicum, cui titulus: *Iohannis Gailhardi*
Itholosatis de Vena sectione disquisitionio, ubi questio, an in Apo-
plexia sit vena secanda? solidis argumentis confirmatur.
Hafniæ & Lipsiæ, 1699. (5. plag. in 12.)

APENRADAE in Ducatu Slesvic.

M. Trogillus Arnfiel/ Præpositus Apenradensis, Librum su-
um vernaculum de *Confirmatione Catechumenorum*, primâ vi-
ce an. 1693. Slesvici editum, revisum nuper auctumque ibidem re-
cudi fecit, hõc titulo; *Ehrliche Confirmation der Catechumenen/*
von der Apostel-Zeiten an bissher / aus der N. Schrifft und Kir-
chen Antiquität beleuchtiget. Zum andernmahl vermehret auff-
geleat. Schleswig / 1698. (1½ Alphab. in 4.) Idem Aucto-
Hamburgi curat imprimi Tractatum vernaculum de *Sepulchris Cim-*
brorum Gentilium.

GLVCKSBVRGI in Ducatu Slesvicensi.

Noctè inter diem 16. & 17. Novembr. intermediâ, anno ætatis
septuagesimo secundo, Glücksburgi mortalitatem explevit CHRI-
STIANVS, Dux Slesvici & Holliatiz, Serenissimæ hujus familiæ
Senior, natus an. 1627. d. 19. Junii; qui licet ipse literas non exco-
luerit, literatos tamen fovit, & in primis Musicæ, tam vocalis quàm
instrumentalis fuit amantissimus.

SLESVICI

Typis excusa est *Iohannis Friderici Henningsen*, Slesvicen-

sis, *Oratio Panegyrica* in Nuptias auspiciousissimas **FRIDERICI**, Ducis Holsatæ-Gottorpiensis, & **HEDWIGIS SOPHIAE**, Principis Svedicæ, in Academiâ Lipsiensi d. 6. Jul. 1698. dicta. (8. plag. in fol.)

LVBECÆ

Christianus Detblevus Rhodius, Pastor Barmstettenfis in Comitatu Ranzovio (inque eo munere *B. Ioh. Lassenii* successor) cum *Jacobo à Mellen*, Ecclesiæ Lubecensis Presbytero, Nummos aliquot argenteos antiquos, in dicto partim Comitatu Ranzovio, partim verò Oldenburgico, terrâ erutos, communicavit. Horum unum, cum quò reliqui ferè congruunt, hic delineatum exhibemus.

Sunt autem Nummi antiqui *Anglici*, ætate *Henrici III.* Regis cui, quî ab an. 1216. ad 1272. Angliæ præfuit, extititque magnus rei monetariæ instaurator, ceu *Iohannes Storr*, *Annal. Angl.* p. 187. aliique Britannorum Historici referunt. Nam Regis istius faciem, manumque sceptrigeram, altero numismatum horum latere expressam videas, addito nomine: **HENRICVS. REX. III.** Alterum verò latus occupat *Crux*, globulis aliquot distincta, cum perigraphæ: **RICARD. ON. LVND.** vel in aliis **NICOL. E. ON. LVND,** aut **WILLEM. &c.** Quæ *Episcoporum Londinensium* nomina sunt, quorum auspiciis nummi isti (**ON LVND**on, Anglo-Saxonica dialecto, h. e. prout hodie Angli efferunt, at *London*) Londini cussa sunt. Nam, quemadmodum *V. Cl. Oligerus Jacobæus*, Medicus & Polyhistor Hafniensis celeberrimus, datis ad prælaudatum *Past. Rhodium* literis rectè meminit, Regibus Angliæ non tantum plures olim in urbibus illustrioribus ædes monetariæ erant, sed & nonnullis Magnatum, præcipuè *Episcoporum*, ut in

Vita Ælfredi M. Ioh. Spelmannus refert. Nummi verò delineati, eodem Jacobæo iudice, Anglis Pennies, Anglo-Saxonibus Pennegas olim appellati, sunt Denarii, quorum quinque Solidum unum, sive Shilling, olim vocabant, quosque ita etiam Guilielmus Lambertus in Ἀρχαιονομία describit.

Titulos Librorum a Doctore J. Gröningio conscriptorum, quos secuti fidem Catalogi Ejusdem Navigationi Libere annexi, initio hujus anni pag. 6. strictim exhibuimus, nunc plenius ex mente Autoris (cum quidem Cl. Viri nonnullorum dilucidationem literis ab ipso nuper exposularint) dare è re deducimus, ut quid singuli contineant, atque promittant, paululum uberius constet. (1) Inter editos Dissertatio Iur. Publici Inauguralis de Jure Electionis Regis Romanorum vivente Imperatore, controversiam circa interpretationem ex Cap. i. Aureæ Bullæ ortam, an punctus electionis Regis Romanorum vivente Imperatore ad Principes quoque pertineat, sistit. (2) In Harmonia supremorum in Imperio Judiciorum, Judicii Aulici, Cameræ Imperialis, & S. Tribunalis Wismaricæ modernus stylus & procedendi ordo explicatur, interspersis novissimis Præjudiciis Cameralibus ab Autore Wetzelariæ collectis. (3) Tractatum de Navigatione Libera quem pag. 5. recensuimus, variis locis auctum, novoque quasi amictu ornatum nunc iterum edere constituit. Singula, quæ ibi in favorem Borealium primam conscripta, eo stylo jam ab ipso adornata, ut generatim ad omnes Populos pertineant, & quæ tempore Belli mutua Belligerantium ac Pacatorum officia circa commercia sint, ex ratione & Jure Gentium facile concludi possit, non neglectis tamen quæ speciatim Borealibus in hoc argumento præcipua manent; Cui accedent Literæ Pufendorfssii cum indicibus necessariis. (4) Additamenta ad Cl. Meursii Libros de antiquitatibus Græciæ, utpote Eleusiniam, Cecropiam, Areopagum, Fortunam Atticam &c. svasu Celeb. Polyhistoris J. G. Grævii, Bipoliopolæ Amstelodamensi jam ante aliquot annos tradidit, qui Opera Meursii uno volumine congesta editurus. Anecdota quod attinet, conscripsit ante duo lustra (1) tractatum Philosophico-Juridicum de Jure Hortorum, quem ordine excipit (2) Commentarius in Numisma Brandenburgicum, occasione ex-

peditionis Britannicæ a Wilhelmo Rege susceptæ, & consilio armisqve Electoralibus, adjunctæ cufum. Divisus est in tres Libros, quorum *primo* & *secundo* pars antica & postica Numismatis Philologicæ & ex prudentia Civili explicatur; *Tertio* Historia Expeditionis Britannicæ traditur, quibus consiliis cœpta, ac quo successu ad finem deducta. Additur in fine Dissertatio de *Vsu & præstantia Numismatum*, ad ductum Illustris *Spanhemii* concinnata. (3) *Historia Cycloëidis*, scripta ad Virum Illustrum *G. G. Leibnitzium*, itidem in tres Sectiones dispescitur, quarum *primâ*, explosis *Pascalii* Mathematici Galli argumentis, asseritur non *Mersennum*, sed *Galileum* Lineæ Cycloëidalis esse inventorem; Et *secundâ*, non *Robervallium*, sed *Toricellium* Spatii Cycloëidis Demonstratorem esse; *Tertiâ*, quid postea a primis Europæ Geometris usque in hunc diem huic curvæ additum, deducitur. (4) Tractatus Juris Publici *De Jure Principum* continet resolutionem Quæstionis per rationes dubitandi & decidendi, an jus cognoscendi de Feudis regalibus, so enim *Theil gänglich und endlich abgesprochen werden sollen* soli Imperatori competat? Tota Juris Principum ætas per certas epochas hîc recensetur, ut cœperit, ut adoleverit, ut quasi ad quendam robustam maturitatem pervenerit, & ut consenuerit. (5) Tractatus de *Comitiis Imperii* eâ methodo adornatus est, ut simul Commentarii vicem in Autorem der *Grundfeste des Heil. Röm. Reichs* (qui inter Comitiologistas facile princeps) subire queat. Imprimis autem Materię Comitiales tam ordinariæ quam controversæ ex Actis Imperii ab Autore Ratisbonæ collectis plenius ac quidem hucusque a Publicistis præstitum, dilucidantur. (6) Dissertatio de *causis corruptæ Jurisprudentiæ & Eruditione veri JFi*, ut & Consultatio de *remediis abbreviandarum Litium*, quas paucis foliis primum conceperat, nunc in justum Volumen, titulo *Polyhistoris Legalis* abiere. Ipsum opus dividitur in IIX. partes, cujus prima, scilicet *Polyhistor Juris Romani*, quæ proximo anno Deo volente lucem videbit, aget de Habitu Jurisprudentiæ a primordiis usque ad hæc tempora, de Nævis ejus & Emblematis, de interpretatione Legum & Antinomii, de Jurisprudentia in artem redigenda, de studiis veri JFi. 7 *Prodromus Jurisprudentiæ Universalis* iis præluet,

quæ majore apparatu in *Pandectis Juris Naturæ & Gentium* promittit, quo in multis, præsertim in ponendis Jurisprudentiæ Universalis principiis, a primis Juris Naturæ & Gentium Doctoribus, ut *Grotio*, *Seldeno*, *Hobbefio*, horumque Affeculis divortium facit, quod ipsemet alio loco uberius explicabit. (8) *Supplemento in Bazii Inventarium Historiæ Ecclesiasticæ Sveciæ* valedixit, cum jamdudum in simili argumento versatus Vir Clar. *Claudius Arrhenius ab Örnbielm* Historiographus Regius, cujus Historiæ Ecclesiasticæ prima pars ante aliquot annos prodiit. (9) *Otonis Gverikii Experimenta Magdeburgica de Spatio Vacuo*, descriptione Antliæ novæ fabricæ & aliis Naturæ detectis auxit. Inscripta sunt Ill. ac Generoso Dn. a Gverike Consiliario Brandenburgico, & apud Hamburgenses Residenti. Atqui hæc maximam partem non nisi prælum expectant. De iis autem quæ postea in Mathesi, ut & ad præcipuas Leges Pandectarum ex ipsa juris analogiâ secundum methodum interpretandi Leges in *Polyhistore Legali* designatam commentari cœpit, alia vice differendi occasio dabitur.

Paralipomena, Syllabo Disputationum *D. Habichborstii*, Prof. Theol. Rostoch. Sen. initio hujus mensis p. 224. sqq. relato inferenda, & quidem post Disp. ejus Inaug. de an. 1671. ante Pentadem Dispp. ex Jure Canon.

(p. 236.)

Pentadecas Disputationum in Augustanam Confessionem, & loca S. Scripturæ quoad materiam articulorum cognata, circa finem an. 1674. & initium seqv. an. 1675. propositarum. I. De *Historia Aug. Confes.* aliisque præcognitis, unâ cum præcipuis de *S. Scripturâ* quæstionibus Anti-papisticis, Resp. *Georgio Schultzio*, Rost. II. de *Deo Trinuno*, unâ cum succinctâ exegefi loci cognati Gen. III, 22. Resp. *Vlrico Elvers*, Rostoch. III. de *Peccato Originis*, cum exegefi loci Gen. VIII, 21. Resp. *Sam. Nicol. VVagnero*, Rostoch. nunc Past. Ribnicensi. IV. de *Christi Personâ & officio*, cum exegefi loci Gen. III, 15. Resp. *Ioh. VVolfio*, Sverin. V. de *Iustificazione*, cum exeg. loc. Habac. II, 4. Resp. *Ioach. Cothenio*, Grevismol. nunc Past. Meckelb. VI. de *Ministerio Verbi*, & loco Psalmi. LXVIII.

12. 13. Resp. *Ioach. Homuth/Sverin.* nunc Past. Brenzensi. VII. de *Bonâ Operibus*, & loco Dan. IV, 24. Resp. *Ioh. Sensio*, Neobrand. Meckelb. VIII. de *Ecclesia*, & loco Pf. XIX, 5. Resp. *Ionathane Priestaff/Rost.* IX. de *Mixturâ bonorum & malorum in Ecclesiâ*, cum quæstione ex Num. XXII. & XXIII. de *Bileamo Propheta & Mago*, Resp. *Arpoldo Eoeser/ / Stadenfi.* X. de *Baptismo*, & loco Gen. XVII, 14. Resp. *Daniele Priestaff/ Rost.* XI. de *Carâ Domini*, & loco Exod. XII. II. Resp. *Nicolao Plate/ Kedingâ Brem.* XII. de *Confessione*, & loco Psalm. XIX, 13. 14. Resp. *Andrea Wolter/ Stargard.* Meckelb. XIII. de *Penitentiâ*, & loco Pf. LI, 12. 13. Resp. *Ioh. Helmsingio*, Goldinga-Curlando. XIV. de *Ufû Sacramento-rum*, & loco Ies. VII, 9. Resp. *Christoph. Dredio*, Neobrand. XV. de *Ordine Ecclesiastico*, & loco Pf. LXXI, 15. 16. Resp. *Daniele Caybtingst/ Sverin.* Reliquæ Dispp. quas in cæteros quoque Conf. Aug. Articulos, & loca illis cognata, dictus Auctor proponere voluit, accidenti quodam interveniente sufflaminatæ sunt.

Αλλὰ τὰυτὰ μὲν εἶπες. Claudimus jam Annum I. NOVO-RVM nostrorum LITERARIORUM, cumque merito obſignamus egregiâ V Cl. *Iac. Aug. Thuani* ſententiâ, quæ in literis ipſius Gallicis, an. 1614. d. 22. Jul. ad *ſeſt. Tengenagelium*, S. Cæſ. Maj. Bibliothecarium, datis, legitur (ap. P. *Lambecium*, Comment. de Biblioth. Cæſ. Vindobon. l. I. p. 154.) *Quiconque travaille pour le public, il faut, ſ' il veut bien ſ' acquiter de ce qu' il a entrepris, qu' il oublie ſon particulier, & preſere le jugement de la poſterité à la haine & l' envie du preſent.* h. e. *Quicunque utilitati publica rectè ſtudet inſervire, eum oportet oblivuſci privati commodi, & præſerre incorruptum poſteritatis iudicium odio & invidia* (addimus, *imperitæ cenſuræ*) *preſentis ſeculi.* Quod reliquum eſt; ii, qui inter eruditos Maris Balthici accolæ, & incolæ Septentrionis, his *Novis Literariis* in poſterum aliquid inferſum cupiunt, curabunt, ut Libri, Diſſertationes, Inventæ, Obſervationes, Relationes, & ſimilia, ipſorum ſumptibus *Lubecam*, ad unum alterumve Novorum iſtorum Collectorem, perferantur.

** ** *